KARAVANA

JULES VERNE

ZÁHADNÉ DOBRODRUŽSTVÍ VELRYBÁŘSKÉ LODI

UVNITŘ: NOVÝ ROMÁN NA POKRAČOVÁNÍ: J. Verne Podivuhodné setkání v džungli • poslední minuty odsouzeného • soubor mikrodetektivek • Dobrodružnou stezkou

KARAVANA

zajímavosti

JULES VERNE

Těžko bychom našli dnes mezi mladými čtenáři jediného, který by neznal a neměl rád — alespoň jeden román slavného francouzského spisovatele Julese Verna!

Ano, Jules Verne je opravdu spisovatel světoznámý (žil v letech 1828—1905), a dnes už málokdo ví, že jeho literární začátky nebyly zrovna lehké. Vystudoval práva, stal se v Paříži burzovním zprostředkovatelem a dlouhá léta se marně pokoušel o úspěchy jako básník, povídkář a dramatik. Prvního pozoruhodného úspěchu dosáhl teprve r. 1863 svým fantastickým románem Pět neděl v balónu, ale pak už následují rychle za sebou romány další, zajišťující autorovi trvalou slávu. Jeho stará láska k moři a tajemným dálkám, jeho jinošské zaujetí pro pokrok a všechno nové, jeho zájem o historii zeměpisu a zeměpisné objevy — to vše značně přispělo k tomu, že okouzlil a dodnes okouzluje miliony čtenářů na celém světě. Napsal celkem na 80 knih.

HVĚZDY FILMOVÉHO NEBE III

CLAUDIA CARDINALOVÁ reprezentuje ve filmu okouzlující ženství. Proto okouzlující, že je tvořeno z protikladů, jež se však nevylučují, ale které podpírají jedno společné: dráždivou krásu dívky, která je i plachá i vyzývavá, cudná i nečestná, nezkušená i korektní, pokorná i uličnicky rozverná. Její filmová kariéra začíná daleko od zemí, které ji přijaly za svou — to jest od Itálie a Francie. Začíná na africkém pobřeží, v jejím rodném Tunisu. Stupínky k slávě jsou jednak Miss Tunis, jednak role ve filmu Zlaté řetězy,

který je jedním z mála snímků, natočených v tuniské produkci. Cesta k slávě vede potom pochopitelně přes římské a pařížské ateliéry. A je to cesta rychlá. Claudia Cardinalová se může pyšnit tím, že natáčela s těmi nejproslulejšími režiséry. To znamená, že vytvořila role v řadě filmů, které přešly do dějin evropské kinematografie. Za mnohé stačí jmenovat Geparda režiséra Luchina Viscontiho, v němž vytvořila nezapomenutelnou partnerku Alaina Delona, a Felliniho snímek Osm a půl. Ale nejraději má Claudia Cardinalová Comenciniho Bubovo děvče. Postavu věrně čekající dívky, jejíž lásku nezlomí ani dlouholeté odloučení. Na Cardinalové je sympatické, že nemluví o svém soukromí a že nedovoluje, aby se kolem něj šířily senzace.

GINA LOLLOBRIGIDA je v poslední době opět středem zájmu. Nejen proto, že se stala společně s režisérem F. Zeffirelim obětí automobilové havárie, z níž naštěstí vyvázla bez těžších zranění. Nejen proto, že se v poslední době vrátila ke své lásce z mládí a že začala fotografovat. Jen mimochodem: senzaci vzbudily její snímky plastické operace prsu v římské nemocnici. Mluví se o ní hlavně proto, že se opět vrací k filmové práci. Po dnech slávy prožívala Gina Lollobrigida dny uměleckého půstu, který byl spojen s ústupem z výsluní popularity. Dvacátyčticetiletá herečka se však nevzdala. Proč také, když její ženský půvab může s naprostým klidem umazávat deset let. Není ovšem pravda, že v letech půstu vůbec nenatáčela. Odjela do Ameriky a hrála tam v řadě filmů, které však se nemohly rovnat těm, jež natočila v Evropě a které ji získaly milióny ctitelů na celém světě. Dlouho se musela spokojovat nepatrnými roličkami, až přišel první větší úspěch s Lizzaniho filmem Pozor, bandité! Lollobrigidin soukromý život se podobá nesčetným soukromým životům slavných hvězd. Velká láska, manželství, dítě, rozvod a znovu práce a práce. Pro úplnost: manželem Lollobrigidy byl jugoslávský lékař dr. Skofič, jejímu synovi Milkovi je jedenáct let.

SIMONE SIGNORETOVÁ se neobjevuje příliš často na plátnech kin. Stejně zřídka se s jejím jménem setkáme na

stránkách populárních film
vých časopisů. Pokud se vš
na plátně objeví, je to událos
A pak se o ní píše ve filmový
rubrikách denních i odborný
listů. Je jednou z mála her
ček, které věk neubližil. N
byla nikdy typem naivní krá
ky, stejně jako v ní nikdo nik
nehledal sex bombu. Chtě
být a také se stala filmov
umělkyní. S léty, to znam
se zkušenostmi a s prožit
zrálo její umění. Stala se pře
stavitelkou nejrůznějších že

ských charakterů. Každou z p
stav se snažila vykreslit
nejmenších podrobností, p
čemž dbala na to, aby
portrét nebyl jen povrch
kresbou, ale aby postihl vni
ní podobu člověka. Je her
kou intelektuálkou, která v
ví, jak velká je hodnota c
a jaké je jeho místo v živo
Film ji přitahuje už od mi
a stane se jejím osudem.
žisér Yves Allégret si ji vez
za manželku a umožní jí
movat. Z manželství se nar
dcera Catherine, která dr
v jednadvaceti letech, jde
ve stopách své matky. D
hým manželem Signoret
je známý zpěvák a herec Y
Montand. Spolu s ním vyt
řila hlavní dvojici filmové po
by Sartrovy hry Čarodějky
Salemu. Nezapomenutel
postavu zahrála v Clayton
filmu Místo nahoře; práv
dostala za tento výkon c
na festivalu v Cannes a a
rického Oskara.

JULES VERNE

ZÁHADNÉ DOBRODRUŽSTVÍ VELRYBÁŘSKÉ LODI

I

OPOŽDĚNÉ VYPLUTÍ

„Tak co, pane kapitáne, dnes ještě nevyplujete?“

„Ne, pane Brunele, ale bojím se, že nebudeme moci vyplout ani zítra…, ba ani za týden ne.“

„To je opravdu mrzuté.“

„A především povážlivé,“ prohlásil kapitán Bourccu i a potřásl hlavou. „*Sv. Enoch* měl být na moři už koncem minulého měsíce, aby se dostal ve vhodnou dobu na loviště. Uvidíte, že ho nakonec předejdou Angličané a Američané.“

„A to vám stále chybějí ti dva muži?“

„Ano, pane Brunele. Bez jednoho se obejít nemohu a bez druhého bych se obešel, nebýt nařízení…“

„Doufám, že ten druhý není bednář,“ řekl pan Brunel.

„Ne… Věřte mi, že bednář je na palubě stejně důležitý jako plachty, kormidlo a kompas. Vždyť mám v podpalubí dva tisíce soudků.“

„A kolik lidí na palubě?“

„Kdybych měl plný stav, tak dvaatřicet. Ale mezi námi, pane Brunele, je užitečnější mít na palubě bednáře k ošetřování soudků, nebo lékaře k ošetřování lidí? Lidé se přece opravují sami. A je ostatně na moři někdo někdy nemocen?“

„Nu, člověk není opravdu nikde na tak zdravém vzduchu, pane kapitáne…, ale přesto se někdy stane…“

„Pane Brunele, já jsem neměl na palubě *Sv. Enocha* dosud nikdy nemocného.“

„Blahopřeji vám, pane kapitáne. Ale co chcete? Loď je loď a jako taková podléhá všem námořním předpisům. Dosáhne-li počet posádky, důstojníků i mužstva, určité výše, musí s sebou plout i lékař… To je formalita… Ale vy lékaře nemáte…“

„A právě proto nebude dnes *Sv. Enoch* u mysu sv. Vincenta, kde už měl být.“

Tato rozmluva kapitána Bourcarta s panem Brunelem se odehrávala v Le Havru k jedenácté hodině na molu, které se táhne od semaforu k obchodnímu přístavu.

Oba muži se už dlouho znali. Brunel byl bývalý kapitán pobřežní plavby, nyní přístavní důstojník; druhý byl velitel trojstěžníku *Sv. Enoch* a velmi netrpělivě čekal na doplnění své posádky, aby už mohl konečně vyplout na širé moře.

Evariste-Simon Bourcart byl padesátiletý muž, jeden z nejznámějších kapitánů dálkové plavby s mateřským přístavem v Le Havru. Byl svobodný, bez rodiny a plavil se už od dětství jako plavčík, lodník a palubní mistr ve státních službách.

Po mnohých plavbách jako druhý důstojník obchodního loďstva velel už deset let na *Sv. Enochu.* Byla to velrybářská loď, kterou kapitán Bourcart vlastnil napolovic s firmou *Bratři Moriceové.*

Kapitán byl výborný a energický námořník a na rozdíl od mnohých kolegů při výkonu povolání zdvořilý. Nikdy neklel a rozkazy vydával s nezvyklou mírností. Nešel ovšem tak daleko, aby námořníkům říkal: „Račte trochu skasat přední kosatku!“ Nebo aby kormidelníkovi velel: „Buďte tak laskav a stočte kormidlo k pravoboku!“

Ale jinak měl právem pověst nejzdvořilejšího kapitána dálkové plavby.

Nutno ještě říci, že kapitán Bourcart měl při svých plavbách vždy štěstí a výsledky lovu neměnné skvělé. Důstojníci si na něho nikdy nestěžovali a námořníci mu neměli nikdy co vyčítat.

Jestliže posádka *Sv. Enocha* nebyla dosud úplná a kapitán se ji marně snažil doplnit, bylo nutné vidět v tom první nešťastnou náhodu v řadě kapitánových náhod šťastných.

Kapitán Bourcart a pan Brunel se právě zastavili u kovového jeřábu na okrouhlé terase při konci mola. Ukazatel hladiny prozrazoval nejnižší bod odlivu. Žádná loď se nechystala k vyplutí. Za dnešního odlivu při novoluní by nebyly našly v kanálu dost vody ani rybářské šalupy. Proto tu dnes taky nebyli žádní zvědavci jako za přílivu. Lodi z Honfleuru, Trouvillu, Caenu a ze Southamptonu kotvily před přístavem. Až do třetí hodiny odpolední se nedal v přístavu očekávat žádný ruch.

Kapitán Bourcart se občas zadíval na moře a pozoroval široký obzor mezi vzdálenými výšinami v Ouistrehamu a srázy s majákem v Heve. Počasí bylo nejisté, nebe pokryté šedivými mraky. Vítr vanul od severovýchodu. Byla to jen slabá vrtošivá bríza, která se začínajícím přílivem zesílí.

Zálivem proplouvalo několik lodí. Plachtoví některých z nich se už ztrácelo pod obzorem, jiné za sebou nechávaly čmouhy černého dýmu. Kapitán Bourcart vysílal žárlivé pohledy za svými šťastnějšími kolegy, kteří mohli přístav opustit. Je samozřejmé, že se vyjadřoval slušnými výrazy. Jeho vrozená zdvořilost mu nedovolovala užívat termínů starých mořských vlků.

„Ano," řekl panu Brunelovi, „ti šťastlivci mají dobrou plavbu. Plují po větru, zatímco já jsem ještě v zálivu a nemohu zdvihnout kotvu… Víte, že právě tomu říkám smůla? Je to poprvé, co se přilepila na *Sv. Enocha."*

„Zdvihněte si aspoň náladu, když nemůžete zdvihnout kotvu," odpověděl se smíchem pan Brunel.

„O to se snažím už čtrnáct dní!" zvolal kapitán ostře.

„Nu, vaše loď pluje dobře a vy ztracený čas jistě dohoníte… Za krásného větru se při rychlosti jedenácti uzlů pluje dobře. Ale řekněte mi, pane kapitáne, není už doktorovi Sinoquetovi lépe?"

„Bohužel ne. Není to ovšem nic vážného. Ubohý doktor! Už několik týdnů ho revmatismus drží v posteli. Kdo by to byl řekl, že onemocní člověk tak zvyklý na moře, člověk, který deset let se mnou plul všemi vodami Pacifiku…“

„Možná že právě to množství plaveb mu přivodilo onu nemoc,“ mínil pan Brunel.

„No tohle!“ vybuchl kapitán. „Chytit revma na palubě *Sv. Enocha!* Proč už ne choleru nebo žlutou zimnici? Jak vám to jen mohlo napadnout, pane Brunele?“

A kapitán Bourcart spráskl ruce rozhořčením nad takovým nesmyslem. *Sv. Enoch…* loď tak výtečně a pohodlně zařízená, nepřístupná vlhkosti! Revmatismus? Ten by člověk dostal spíš na pařížské radnici nebo v místnostech podprefektury. Ale v kajutách na *Sv. Enochu?* Revmatismus? Měl ho snad někdy on? A neopustil přece loď, ani když kotvila v Le Havru! Najmout si byt ve městě? Když má svou kajutu na lodi? Tu by nevyměnil ani za nejpřepychovější pokoj v hotelu *Bordeaux* nebo *Terminus*. Revmatismus? Ani rýmu ne! Slyšel kdy někdo na *Sv. Enochu* někoho kýchnout?

A tak by byl kapitán pokračoval ještě, dlouho, kdyby ho byl přístavní důstojník nepřerušil:

„Dobrá, pane kapitáne. Doktor Sinoquet si uhnal revma na souši. Ale má ho, a nemůže proto vyplout…“

„Ale nejhorší na tom je,“ pokračoval kapitán, „že za něj nemám přes veškeré urgence náhradu, pane Brunele.“

„Jen trpělivost, trpělivostí Nakonec přece jen najdete mladého doktora, který touží po světě, je lačný po cestování a neodolá lákavé příležitosti začít svou kariéru na nádherném lovu velryb v Tichém oceánu…“

„Měl bych mít, pane Brunele, vlastně potíže jen s výběrem… Přesto se to tu však doktory nehemží a já stále nemám nikoho kdo dovede zacházet s chirurgickým nožem, skalpelem a klíšťkami.“

„Doufám však,“ řekl přístavní důstojník, „že vašeho bednáře nevyřadil revmatismus?“

„To ne. Statečný otec Brulard má ochromenou levou ruku a má velké bolesti v nohou.“

„Má tedy zasaženy klouby?“

„Zdá se, že ano. Proto s námi nemůže plout. A vy přece víte, pane Brunele, že loď zařízená na lov velryb se bez bednáře neobejde stejně jako bez harpunáře. Proto musím stůj co stůj nějakého sehnat“

Pan Brunel chtěl připustit, že otec Brulard není stižen revmatismem, protože *Sv. Enoch* je vlastně sanatorium, na němž se posádka plaví za nejlepších hygienických podmínek, lze-li věřit kapitánu Bourcartovi. Buď jak buď, doktor Sinoquet a bednář Brulard se lovecké výpravy zúčastnit nemohou.

V této chvíli někdo na kapitána zavolal. Bourcart se otočil a stiskl ruku svému zástupci Heurtauxovi.

„Jsem rád, že vás vidím. Jistě vás přivál dobrý vítr.“

„Jistě, kapitáne,“ odpověděl Heurtaux, „protože vám přicházím ohlásit, že asi před hodinou přišel na palubu nějaký člověk.“

„Bednář? Lékař?“ zeptal se živě kapitán Bourcart. „To nevím, kapitáne… Ale byl velmi mrzutý, že jste tam nebyl.“

„Starší člověk?“

„Ne, mladý muž. Řekl, že se brzy vrátí. Vydal jsem se proto za vámi… A jak jsem předvídal, našel jsem vás na molu.“

„Tady mě najdete vždy, Heurtauxi, pokud nejsem na lodi.“

„To vím, a proto jsem zamířil přídí k semaforu.“

„Udělal jste dobře, Heurtauxi,“

pokračoval kapitán.

„Rozhodně se tomu setkání nevyhnu. Pane Brunele, dovolíte, abych se vám poroučel?“

„Jen jděte, kapitáne,“ odpověděl přístavní důstojník. „Mám tušení, že budete brzy zbaven svých starostí.“

„Jen z poloviny, pane Brunele. A to by ještě ten návštěvník musil být bednář nebo lékař!“

Přístavní důstojník a kapitán Bourcart si vyměnili srdečný stisk ruky. Kapitán pak opustil se svým zástupcem přístavní hráz, přešel most, prošel obchodním přístavem a zastavil se na můstku, který vedl na palubu *Sv. Enocha.*

Jakmile pak vkročil na palubu, odešel do své kajuty, jejíž dveře vedly na chodbu a okno na velitelský můstek. Když vydal rozkaz, aby byl na příchod návštěvníka ihned upozorněn, čekal netrpělivě s nosem v místních novinách.

Nečekal dlouho. Za deset minut se dostavil na palubu ohlášený mladý muž. Byl ihned uveden do chodby, kde už na něho kapitán čekal.

Návštěvník určitě nebyl bednář, ale mohl být docela dobře lékařem… mladým lékařem ve stáří šestadvaceti až sedmadvaceti let.

Po výměně prvních zdvořilostí – přičemž kapitán nezůstal pozadu za osobou, která ho poctila návštěvou – mladý muž prohlásil:

„Dověděl jsem se, že *Sv. Enoch* musil odložit vyplutí pro špatný zdravotní stav svého lékaře…“

„To je bohužel pravda, pane

„… Filhiol. Jsem doktor Filhiol, kapitáne, a přicházím Vám nabídnout své služby místo doktora Sinoqueta.“

Kapitán Bourcart se pak dozvěděl, že tento mladík pochází z průmyslnické rouenské rodiny a že jeho touhou bylo nastoupit zaměstnání v obchodním loďstvu. Ale dříve než vstoupí do služeb *Transatlantské společnosti,* velmi rád by se zúčastnil velrybářské výpravy a chtěl by začít právě obtížnou plavbou do Tichého oceánu. Mohl nabídnout nejlepší doporučení. Kapitán Bourcart si to může ověřit u těch a těch obchodníků a loďařů v Le Havru.

Kapitán Bourcart si velmi pozorně prohlédl upřímnou a sympatickou tvář mladého doktora. Viděl, že to je chlapík silné

tělesné konstrukce a rozhodné povahy. V tom se vyznal. Tento zdravý mladík rozhodně nedostane na palubě revma. Proto mu odpověděl:

„Přicházíte v pravý čas, doktore. S tím se nijak netajím. A protože jsem si předem jist, že informace o vás budou příznivé, pokládám to už za hotovou věc. Můžete se už zítra zařídit na *Sv. Enochu.* Rozhodně toho nebudete litovat…“

„O tom jsem přesvědčen, kapitáne,“ odpověděl doktor Filhiol, „a dříve než si vyžádáte o mně informace, přiznám se vám, že o vás jsem si je už vyžádal.“

„To bylo jen rozumné,“ prohlásil kapitán. „Tak jako se nelze plavit bez sucharů, nelze vepsat své jméno do palubního seznamu bez informací o kapitánovi.“

„To jsem si právě myslel, kapitáne.“

„A měl jste pravdu, doktore. A rozumím-li dobře, pak vaše informace o mně byly příznivé…“

„Ano, kapitáne. A já doufám, že vy dostanete o mně stejné zprávy.“

Kapitán a mladý lékař se snad lišili v upřímnosti, ale vyrovnali se ve zdvořilosti.

„Jen jednu otázku ještě,“ pokračoval kapitán Bourcart. „Už jste někdy cestoval po moři, doktore?“

„Zúčastnil jsem se jen krátkých plaveb Lamanšským průlivem.“

„A dostal jste mořskou nemoc?“

„Nedostal. A věřím, že ji nedostanu už nikdy.“

„To je ovšem pro lékaře výborné, jistě to uznáte.“

„Skutečně, kapitáne.“

„Ale teď vás musím upozornit, že rybářské výpravy jsou namáhavé a nebezpečné. Nejsme na nich ušetřeni ani bídy a strádání. Jsou opravdu tvrdou školou námořního života…“

„To vím, kapitáne, ale já se té školy nebojím.“

„Naše výpravy však nejsou jen nebezpečné, doktore, ale často i velmi dlouhé. To záleží na více nebo méně příznivých okolnostech. Kdoví, zda *Sv. Enoch* nebude na cestách dva nebo tři roky…“

„Vrátí se, až se vrátí, kapitáne. Důležité je, aby přivezl všechny, kdo s ním vypluli.“

Kapitán Bourcart mohl být s takto vyjádřenými city jen spokojen. Jestliže vyžádaná doporučení budou dobrá, shodne se s doktorem ve všem a uzavře s ním smlouvu.

„Doktore," řekl mu, „věřím, že si budu k seznámení s vámi jen blahopřát. Doufám, že jakmile si zítra opatřím o vás informace, budu vás moci zapsat do palubní knihy."

„Na shledanou tedy, kapitáne," odpověděl doktor. Když už odcházel, kapitán ještě dodal: „Možná že vyplujeme už zítra s večerním odlivem, podaří-li se mi sehnat bednáře tak, jako jsem sehnal lékaře."

„Cože, vy ještě nemáte úplnou posádku?"

„Naneštěstí ne, doktore Filhiole, protože ***s*** ubohým Brulardem nemohu počítat."

„Je nemocen?"

„Ano, jestliže lze nazvat nemoci revmatismus, který ochromuje ruce a nohy.,. Věřte však, že plavbou na *Sv. Enochu* si to neuhnal."

„Tak mi napadá, kapitáne, že bych vám mohl o jednom bednáři říci…"

„Vy?"

A kapitán Bourcart se počal jako obvykle rozplývat v přehnaných projevech díků na adresu jasnozřivého doktora. Zdálo se mu, že už slyší rány kladivem do obručí na soudcích v podpalubí. Jeho radost však neměla dlouhé trvání. Musel jen smutně zavrtět hlavou, když mu doktor Filhiol řekl:

„Vy jste si nevzpomněl na mistra Cabitioulina?"

„Na Jeana-Marie Cabidoulina z ulice Tournettes?" zvolal kapitán.

„Ano, na toho."

„A jak Cabidoulina znáte?"

„Léčil jsem ho…"

„On byl tedy taky nemocen? Ale pak jistě jde o nějakou bednářskou epidemii!"

„To ne, uklidněte se, kapitáne. Šlo o zranění na ruce… už vyléčené, které mu ani nevadilo při práci. Je to chlapík výtečného zdraví, mohutné tělesné konstrukce, na svůj věk velmi silný, ač je mu už skoro padesát let. Ten by vám byl opravdu hodně platný…"

„To jistě, to jistě,“ odpověděl kapitán. „Ale jestliže Cabidoulina znáte vy, znám ho i já a myslím, že by si ho žádný kapitán na loď nevzal.“

„Proč?“

„Ach, vyzná se sice výborně v řemesle…“

„Protože to je prorok neštěstí, doktore Filhiole, protože každému předpovídá jen nehody a katastrofy, protože podle jeho řečí každá výprava je poslední a nikdo se z ní nevrátí. A ty historky o mořských obludách, s nimiž se prý setkal! Víte, doktore, že takový člověk je schopen demoralizovat celou posádku?“

„Myslíte to vážně, kapitáne?“

„Zcela vážně.“

„Proč tedy o něho nestojíte?“

„Ale když to vše necháte stranou…, když potřebujete nutně bednáře…“

„Ano, já vím, nechat to stranou! Ale přesto jsem na něho vůbec nepomyslil. Ostatně nelze-li plout k jihu, pluje se k severu. A kdyby mistr Cabidoulin chtěl…, ale on nebude chtít.“

„Můžeme se o to pokusit.“

„Ne…, to je zbytečné. A pak, Cabidoulin... Cabidoulin...“ opakoval kapitán Bourcart.

„Nenavštívíme ho?“ navrhl doktor Filhiol.

Kapitán Bourcart si velmi zmateně a velmi váhavě zkřížil paže na prsou, rozvažoval všechna pro i proti a potřásal hlavou, jako by

šlo o nějakou velmi špatnou obchodní záležitost. Ale protože chtěl co nejdříve vyplout, zaplašil všechny pochybnosti a řekl: „Pojďme!“

Za chvíli už oba muži opouštěli obchodní přístav a zamířili k bednářovu bytu.

Jean-Marie Cabidoulin byl doma. Našli ho vzadu na dvoře v přízemní místnosti. Byl to statný padesátník v sametových kalhotách, s bobří čepicí a s velkou hnědou zástěrou. Řemeslo mu moc nevynášelo, a nemít trochu úspor, nebyl by mohl chodit každý večer do malé kavárničky, vedené starým vysloužilým námořníkem, bývalým strážcem majáku v Heve.

Jean-Marie Cabidoulin věděl o všem, co se děje v Le Havru. Věděl o všech připlouvajících a vyplouvajících lodích, o všech novinkách z moře a znal všechny klepy, které se vylíhly v přístavu za odlivu i za přílivu. Kapitána Bourcarta znal mistr Cabidoulin už velmi dlouho. Jakmile se oba návštěvníci objevili na prahu bednářovy dílny, zvolal:

„Tak co, *Sv. Enoch* stále kotví v přístavu? Stále je zamrzlý v ledu?“

„Stále, mistře Cabidouline,“ odpověděl kapitán Bourcart.

„A stále bez lékaře?“

„Lékař je tady se mnou.“

„I hleďme! To jste vy, doktore Filhiole?“

„Já sám. A doprovázím kapitána Bourcarta jen proto, že vás chci požádat, abyste plul s námi.“

„Plul s vámi?“ zvolal bednář a sevřel svou palici.

„Ano, mistře Cabidouline,“ odpověděl kapitán. „Neláká vás snad »poslední« plavba na dobré lodi a ve společnosti dobrých lidí?“

„Ať mě hrom, kapitáne, jestli jsem čekal takovou nabídku! Víte přece, že už jsem na penzi. Teď proplouvám jen ulicemi v Le Havru, kde mi nehrozí žádná srážka a kde se nemusím bát útoků moře… A vy chcete…“

„Hleďte, mistře Cabidouline, uvažujte... Nejste tak starý, abyste tu plesnivěl na své boji nebo se zapíchl jako starý ponton do dna přístavu!“

„Zdvihněte kotvu, pane Cabidouline, zdvihněte kotvu!“ dodal se smíchem doktor Filhiol. „Připojte se ke kapitánu Bourcartovi!“

Mistr Cabidoulin se zatvářil nesmírně vážně. Snad to byl výraz špatného proroka, s nímž pronesl chmurným hlasem:

„Poslouchejte dobře, kapitáne, a vy taky, doktore Filhiole! Řeknu vám, co už dávno nosím v hlavě a co z ní nikdy nedostanu.“

„Co to je?“

„Je to přesvědčení, že každá loď jednou ztroskotá. *Sv. Enoch* má jistě dobrého kapitána… Má i dobrou posádku… Teď vidím, že i dobrého doktora… Ale já bezpečně vím, že nalodím-li se s vámi, stane se mi to, co se mi dosud nestalo.“

„No tohle!“ zvolal kapitán Bourcart.

„Jak myslíte, kapitáne,“ dodal Cabidoulin. „Já jsem si však umínil dožít v klidu svůj život na pevné zemi.“

„To jsou jen představy,“ prohlásil doktor Filhiol. „Všem lodím není souzeno potopit se se vším všudy.“

„Snad ne,“ odpověděl bednář. „Ale já mám tohle tušení a za to nemohu. Vydám-li se znovu na moře, už se nevrátím.“

„Jděte, mistře Cabidouline,“ řekl kapitán, „to přece nemyslíte vážně!“

„Velmi vážně. A mezi námi řečeno, já už nejsem na nic zvědavý. Což jsem při svých plavbách neviděl už vše? Horké kraje, polární oblasti, pacifické i atlantské ostrovy, ledovce a ledová pole, tuleně, mrože, velryby…“

„Klaním se vám,“ smál se doktor, „nemůžete si tedy stěžovat.“

„A víte, co bych spatřil naposled?“

„Copak, mistře Cabidouline?“

„To, co jsem dosud neviděl… nějakou strašnou mořskou nestvůru… obrovského mořského hada…“

„Kterého nikdy neuvidíte,“ ujistil ho doktor Filhiol.

„A proč?“

„Protože neexistuje. Četl jsem vše, co bylo napsáno o bájných mořských netvorech, a opakuji vám, že váš mořský had neexistuje!“

„No tohle!“ zvolal bednář tónem tak přesvědčivým, že bylo zbytečné dál o tom hovořit.

Nakonec však po dlouhém naléhání, sveden výškou mzdy, nabídnuté mu kapitánem Bourcartem, rozhodl se Jean-Marie

Cabidoulin k účasti na „poslední“ rybářské výpravě a ještě téhož večera odnesl svůj vak na palubu *Sv. Enocha.*

II

SV. ENOCH

Nazítří, 7. listopadu, opustil *Sv. Enoch* Le Havre, tažen vlečnou lodí *Herkules,* která ho dopravila na širé moře. Bylo dost špatné počasí. Prostorem letěly nízké potrhané mraky, hnané silným jihozápadním větrem.

Loď kapitána Bourcarta měla výtlak pěti set padesáti tun. Byla opatřena vším, co je zapotřebí k namáhavému lovu velryb v dalekých vodách Pacifiku. Ač byla postavena už před deseti lety, držela se na moři za všech okolností skvěle. Posádka se starala, aby bylo vše v dokonalém pořádku, plachty i trup.

Sv. Enoch byl trojstěžník se všemi obvyklými plachtami. Na palubě stály přístroje na vytahování ulovených velryb. Čtyři čluny byly na svých místech. Na pravém boku člun kapitánova zástupce, prvního a druhého důstojníka, na levém boku člun kapitánův. V podpalubí byly uloženy ještě čtyři čluny náhradní. Mezi předním a hlavním stožárem byly postaveny kotle na tavení velrybího tuku. Byla to dvě cihlová topeniště, kouřovody a spodní rošty.

Zbývá ještě představit důstojníky a mužstvo

Kapitán Bourcart byl padesátiletý muž.

Jeho zástupce Heurtaux byl čtyřicátník.

První důstojník Coquebert byl dvaatřicetiletý.

Druhý důstojník Allotte sedmadvacetiletý.

Palubní mistr Ollive pětačtyřicetiletý.

Dále tam byli čtyři harpunáři: Thiébaut, Kardek, Durut a Ducrest, pak doktor Filhiol, bednář Cabidoulin, kovář Thomas, tesař Férut, osm námořníků, jedenáct plavčíků, správce kuchyně a kuchař.

Celkem čtyřiatřicet mužů, což byla obvyklá posádka lodi *Sv. Enoch.*

Polovinu posádky tvořili Bretonci, polovinu Normanďani. Jedině tesař Férut pocházel z Paříže, kde pracoval v různých divadlech jako kulisák.

Důstojníci se plavili na *Sv. Enochu* už dlouho a zasloužili si vždy jen pochvalu. Měli všechny vlastnosti potřebné k výkonu tohoto zaměstnání. Minulý rok se plavili ve vodách severního Pacifiku. Byla to plavba šťastná, bez jediné vážnější příhody. Trvala čtyřiačtyřicet měsíců. Výtěžek kampaně byl značný, protože loď přivezla dva tisíce soudků tuku, který byl prodán velmi výhodně.

Kapitánův zástupce Heurtaux se dokonale vyznal ve všem, co se týkalo lodi. Sloužil dříve jako pomocný důstojník ve státním loďstvu. Pak přešel k loďstvu obchodnímu s nadějí na velitelské místo. Byl právem pokládán za dobrého námořníka, při vyžadování kázně velmi přísného.

První důstojník Coquebert a druhý důstojník Allotte byli výteční chlapíci. Dalo se o nich říci jen to, že pracovali s příkladnou pílí. Jen při pronásledování velryb byli snad trochu neopatrní. Závodili spolu v rychlosti i v odvaze. Snažili se vždy vyniknout a přes kapitánovy formální připomínky pouštěli se na člunech do nebezpečných situací. Ale vášeň velrybáře se vyrovná vášni lovce. Oba důstojníci ji vnukali svým lidem, především Romain Allotte.

A ještě několik slov o palubním mistru. Mathurin Ollive byl malý a nervózní mužík, velmi odolný vůči únavě, odborník ve své práci, muž s dobrým zrakem i sluchem a se všemi vlastnostmi, které potřebuje zbrojní kapitán na válečné lodi. Ze všech lidí na palubě se staral o lov velryb nejméně. Je-li loď zařízena pro lov velryb nebo pro dopravu jakéhokoli zboží, je to především loď a mistr Ollive se zajímal jen o záležitosti plavby. Kapitán Bourcart mu plně důvěřoval – a právem.

Většina z osmi námořníků se zúčastnila poslední kampaně *Sv. Enocha* a zaručovala lodi bezpečnou a výborně vycvičenou posádku. Mezi jedenácti plavčíky bylo šest nováčků, kteří se vydávali na velký lov poprvé. Byli to čtrnáctiletí až osmnáctiletí chlapci, kteří už měli praxi z obchodního loďstva. Spolu s námořníky byli určeni k práci v člunech.

Zbývá ještě kovář Thomas, bednář Cabidoulin, tesař Férut, kuchař a správce kuchyně. Všichni kromě bednáře byli členy posádky už tři roky a všichni byli znamenití odborníci.

Zbývá dodat, že mistr Ollive a mistr Cabidoulin se znali už velmi dlouho a že se už spolu plavili. Ollive velmi dobře znal podivínského Cabidoulina a přivítal ho na palubě lodi slovy: „Tak co, dědku, přece jsi přišel?“

„Jo, jsem tady,“ odpověděl bednář.

„Chceš to ještě jednou zkusit?“

„Jak vidíš.“

„A pořád s tou svou pitomou myšlenkou, že to skončí špatně?“

„Velmi špatně,“ odpověděl vážně bednář. „No dobrá,“ řekl Mathurin Ollive. „Doufám však, že nás ušetříš těch svých povídaček!“

„Můžeš si být jist, že ne.“

„Nu, dělej si co chceš. Ale potká-li nás něco špatného…“

„Bude to jen znamenat, že jsem se nemýlil,“ odpověděl Jean-Marie Cabidoulin.

Kdoví, zda bednář už nelitoval, že přijal nabídku kapitána Bourcarta.

Jakmile *Sv. Enoch* opustil přístav, vítr zesílil a kapitán dal rozkaz k vytažení plachet. Vlečný člun se odpojil a trojstěžník zamířil k severovýchodu, aby obeplul mys Barfleur.

Vítr nutil *Sv. Enocha* ke křižování, ale protože loď seděla na moři skvěle, plula rychlostí dobrých deseti uzlů.

„Pěkné počasí, klidné moře, dobrý vítr,“ řekl kapitán Bourcart doktoru Filhiolovi, s nímž se procházel po můstku. „Naše plavba začíná dobře a to je v Lamanšském průlivu v této roční době vzácná věc.“

„Blahopřeji vám, kapitáne,“ odpověděl doktor. „Jsme však teprve na začátku plavby.“

„To vím, doktore. Nestačí jen dobře začít. Nutno i dobře skončit. Ale nebojte se! Máme pod nohama dobrou loď. I když nebyla spuštěna na vodu včera, je v trupu i ve výstroji velmi solidní. Já dokonce tvrdím, že nám dává větší jistotu než loď zcela nová, a věřte mi, že se v tom vyznám.“

„Já bych dodal, kapitáne, že nejde jen o šťastnou plavbu. Loď musí taky něco vydělat a to nezáleží na ní ani na důstojnících, ani na posádce.“

„Správně,“ přisvědčil kapitán. „Velryba buď přijde, nebo nepřijde. Je to věc štěstí jako ve všem. A štěstí si nedá poroučet. Buď se vrátíme s plnými, nebo s prázdnými soudky, to je samozřejmé. Ale *Sv. Enoch* vyjíždí už na svou pátou kampaň od doby, co opustil doky v Honfleuru; a vždy na své výpravě vydělal.“

„To je dobré znamení, kapitáne. A vy počkáte s lovem až do Tichého oceánu?“

„Musím využít každé příležitosti, doktore. Setkáme-li se s velrybou v Atlantiku, naše čluny se za ní pustí. Stačí, když ji spatříme na dobrou vzdálenost a ulovíme ji bez velkého zdržení.“

Za několik dní po vyplutí z Le Havru zařídil kapitán stálé hlídky. Dva muži pozorovali moře z ráhnoví, jeden z předního a druhý z hlavního stožáru. Tato čest byla dána harpunářům a námořníkům.

Plavčíci pozorovali u pažení.

Aby bylo vše připraveno, uložila posádka do člunů všechny věci potřebné k lovu. Bude-li v blízkosti lodi ohlášena velryba, stačí jen spustit čluny, což trvá jen několik minut. Ale taková příležitost se nenaskytla, dokud se *Sv. Enoch* neoctl na širém moři.

Jakmile opustili Lamanšský průliv, stočil kapitán loď k západu. Když jim mizel z dohledu francouzský břeh, ukázal na něj kapitán doktoru Filhiolovi se slovy:

„Na shledanou!“

Když vyslali rodné zemi poslední pozdrav, položili si oba muži otázku, kolik měsíců – a možná roků – uplyne do jejich návratu.

Vítr vanul trvale od severozápadu a *Sv. Enochu* stačilo povolit trochu plachty, aby zamířil k mysu Ortegal na severozápadním cípu Španělska. Do Gaskoňského zálivu nehodlali plout, protože tam hrozí plachetnicím nebezpečný vítr ženoucí se ze širého moře ke břehům. Často se stává, že loď nemůže vítr zmoci a musí se uchýlit do některého francouzského nebo španělského přístavu.

Když se kapitán a důstojníci sešli ve dvě hodiny u jídla, hovořili přirozeně o možnostech nové kampaně. Začínala za příznivých

podmínek. Loď se octne na lovištích v plné sezóně a kapitán Bourcart jí tak důvěřoval, že uklidnil i všechny pochybovače.

„Nebýt našeho čtrnáctidenního zpoždění," řekl jednoho dne, „mohli jsme teď být u ostrova sv. Heleny. Ale i tak si nemáme nač stěžovat."

„Budeme-li mít příznivý vítr celý měsíc," podotkl poručík Coquebert, „lehko ztracený čas dohoníme."

„Je jenom škoda," dodal Heurtaux, „že panu Filhiolovi nenapadlo nalodit se na *Sv. Enocha* už dřív."

„Já toho opravdu lituji," odpověděl doktor, „protože bych nikde nenašel takové přijetí a takovou společnost."

„Je zbytečné něco si teď vyčítat, přátelé," prohlásil kapitán Bourcart. „Dobré nápady nepřicházejí tak, jak bychom chtěli."

„Ani velryby ne," zvolal Romain Allotte. „A když je spatříme, musíme být ihned připraveni k lovu."

„Na lodi ostatně nechyběl jen lékař," řekl doktor Filhiol, „ale i bednář."

„Správně," odpověděl kapitán. „Ale nezapomínejte, doktore, že jste to byl vy, kdo mě na Cabidoulina upozornil. Bez vašeho tipu bych se nikdy neodvážil za ním jít."

„Nu, teď už je na palubě," uzavřel Heurtaux, „a to je podstatné. Ale řeknu vám, kapitáne, že jak ho znám, nikdy bych neuvěřil, že opustí svou dílnu a své sudy… Už několikrát přes všechny nabízené výhody odmítl vydat se znovu na moře. Musil jste být velmi přesvědčivý…"

„A víte, že jsem ani nemusel příliš naléhat?" odpověděl kapitán. „Však znáte ty jeho řeči. Je už plavbami unaven… A měl to štěstí, že se z každé vrátil v pořádku… Proč tedy pokoušet osud? Člověk musí umět včas všeho nechat… a tak dále! A pak to jeho tvrzení, že už viděl vše, co lze vůbec vidět!"

„Člověk nikdy nespatří vše," prohlásil poručík Allotte. „Já sám stále očekávám něco nečekaného, zvláštního…"

„Zcela zvláštní a zcela nepravděpodobné by bylo, příteli," řekl kapitán Bourcart, „kdyby *Sv. Enocha* opustilo štěstí. Kdyby tato kampaň dopadla jinak než všechny předešlé, z nichž jsme měli vždy velký prospěch. Kdyby se nám přihodilo něco zlého. Kdybychom se

vrátili s prázdnými bečkami. Ale minulost nám dává záruku i pro budoucnost, a až se *Sv. Enoch* vrátí do obchodního přístavu, bude mít dva tisíce beček naplněných až po okraj.“

Kdyby byl kapitána slyšel hovořit s tak bezmeznou důvěrou i Jean-Marie Cabidoulin, jistě by si byl řekl, že této výpravě žádné nebezpečí nehrozí, protože loď kapitána Bourcarta je loď šťastná.

Když nechal *Sv. Enoch* na jihovýchodě výšiny mysu Ortegal, zamířil v příznivých atmosférických podmínkách k Madeiře mezi Azorami a Kanárskými ostrovy. Posádka se těšila z krásného počasí a mírné teploty, jakmile loď u Zeleného mysu překročila obratník.

Kapitána, důstojníky i námořníky však trochu udivilo, že až dosud neulovili ani jednu velrybu. Dvě nebo tři se sice objevily, ale v takové vzdálenosti, že na pronásledování nemohl nikdo pomýšlet. Bylo by si to vyžádalo příliš mnoho času a námahy. Bylo lepší plout co nejrychleji na obvyklá loviště, do vod v této době velrybami nejvíc navštěvovaných. Buď k Novému Zélandu, nebo do severního Pacifiku.

Proto se raději ničím nezdržovali.

Plují-li lodi z Evropy do Tichého oceánu, mohou si zvolit jednu ze dvou skoro stejně dlouhých cest. Buď kolem mysu Dobré naděje na jižním cípu Afriky, nebo kolem mysu Hoorn na jižním cípu Jižní Ameriky. Co se cesty kolem mysu Hoorn týče, nemusí lodi sestupovat až na pětapadesátou rovnoběžku jižní šířky, kde vládne trvale bouřlivé počasí. Parníky raději plují Magalhaesovou úžinou aby se vyhnuly strašným bouřím u mysu. Plachetnice se tudy ovšem pouštějí jen za cenu velkého zdržení, zvlášť plují-li od východu na západ.

Je proto, výhodnější obeplout Afriku, pustit se Indickým oceánem do jižních moří a z některého z četných australských přístavů plout pak k Novému Zélandu.

Tak to taky chtěl udělat kapitán Bourcart. Plul tak při svých dřívějších plavbách a popluje tak i tentokrát. Nemusil se při stálém větru vychylovat příliš k západu. Když minul Zelený mys, proplul podle ostrova Ascension a za několik dní byl u Sv. Heleny.

V této roční době jsou vody Atlantiku velmi navštěvovány. Neuplynulo nikdy ani osmačtyřicet hodin, aby se *Sv. Enoch* nesetkal

s nějakým parníkem, plujícím plnou parou, nebo s některou z rychlých plachetnic, které mohou v rychlosti závodit i s parníky. Kapitán Bourcart však neměl čas na nějaké dohovory. Většinou loď pozdravil vytažením státní vlajky. Žádné zprávy nehodlal předávat a žádné taky nečekal.

U ostrova Ascension nespatřili ani vrcholky tamních sopek. Sv. Helenu nechala loď po pravém boku ve vzdálenosti tří čtyř mil. Z posádky neznal tento ostrov jedině doktor Filhiol. Po celou hodinu nemohl odtrhnout zrak od Dianiny hory, pod níž bylo longwoodské vězení Napoleona Bonaparta.

Vítr byl stálý, ale počasí se často měnilo. Loď plula pod plnými plachtami. Kapitánovi stačilo jen zvětšovat nebo zmenšovat jejich plochu.

Hlídky v plachtoví byly stále ve střehu. Ale velryby se neukazovaly. Držely se zřejmě víc k jihu, několik set mil od mysu.

„Tisíc ďáblů, kapitáne," říkal často bednář, „proč jste mě vlákal na loď, když tu nemám žádnou práci?"

„To přijde… to přijde…," opakoval kapitán.

„Nebo to nepřijde," pokračoval bednář a pokyvoval hlavou. „Až připlujeme k Novému Zélandu, nebudeme mít ani jednu bečku plnou."

„To je možné, mistře Cabidouline, ale tam si pak naplníme všecky. Práce budete mít dost, nebojte se!"

„Já jsem tu jednou zažil lov, kapitáne, při němž byla tato část oceánu plná velryb!"

„Ano… věřím tomu. Ale pravda je, že velryb neustále ubývá, což je vskutku škoda."

Bylo to pravda. Hlídky hlásily jen dvakrát nebo třikrát velrybu. Jedna z nich byla pozoruhodně velká. Naneštěstí se vynořily příliš blízko lodi, ihned se potopily a už se neobjevily. Při své úžasné rychlosti mohou tito kytovci zdolat bez vynoření velké vzdálenosti. A spustit v takovém případě čluny a vydat se na lov znamenalo by vystavit posádku velké námaze bez vážnější naděje na úspěch.

K mysu Dobré naděje doplula loď uprostřed prosince. V této době byly pobřežní africké vody plny lodí, plujících do anglických

kolonií. Jen zřídkakdy nebyl na obzoru ani jeden sloup kouře z parníku.

Při svých minulých výpravách se kapitán Bourcart na zpáteční plavbě zastavoval v Kapském Městě, kde vždy výhodně zpeněžil část svého nákladu. Dnes však styk s pevninou nehledal. Jeho trojstěžník obeplul jižní cíp Afriky a nejvyšší vrcholky pevniny nechal na pět mil daleko po levém boku.

Mys Dobré naděje nenesl kdysi nadarmo jméno Bouřlivý mys. Taky dnes dokázal oprávněnost svého původního jména, ačkoli na jižní polokouli bylo právě plné léto.

Sv. Enoch musil vzdorovat strašným poryvům vichru, které ho hnaly k mysu. Dostal se však z toho jen s malým zpožděním a s bezvýznamnými poruchami, které JeanMarie Cabidoulin lehce odstranil. Pak využil antarktického proudu, který směřuje k východu, obeplul Kerguelenovy ostrovy a pokračoval za příznivých už podmínek v další plavbě.

Dne 30. ledna po východu slunce jedna z hlídek ve stožárovém koši zvolala: „Země po větru!“

Kapitán Bourcart měřením zjistil, že tato země leží na šestasedmdesátém stupni východní délky a na sedmatřicátém stupni jižní šířky, tedy v sousedství ostrovů Amsterdam a sv. Pavla.

Dvě míle od ostrova sv. Pavla loď zakotvila. Čluny kapitánova zástupce Heurtauxe a poručíka Allotta odpluly k zemi se sítěmi a s udicemi, protože rybolov u břehů tohoto ostrova je pravidelně velmi úspěšný. A skutečně. Odpoledne se čluny vrátily s nákladem výborných ryb a neméně dobrých langust, které zajistily lodi potravu na několik dní.

Od ostrova sv. Pavla zamířila loď ke čtyřicáté rovnoběžce, hnána silným větrem, který jí zajistil rychlost sedmdesáti až osmdesáti mil za čtyřiadvacet hodin.

Ráno 15. února dorazil *Sv. Enoch* ke Snaresu na jižním břehu Nového Zélandu.

III

NA VÝCHODNÍCH BŘEZÍCH NOVÉHO ZÉLANDU

Velrybáři už asi třicet let loví v novozélandských vodách, kde je lov neobyčejně výnosný. V této době se tam právě objevovaly velryby nejčastěji. Jsou tam však rozptýleny a jen zřídka se ukazují poblíž lodí. Nicméně podobné shromažďování velryb je tak výhodné, že kapitáni nehledí ani na nebezpečí, ani na únavu, které tento lov přináší.

Tak to taky vysvětlil kapitán Bourcart doktoru Filhiolovi, když *Sv. Enoch* doplul k velkému jižnímu ostrovu novozélandské skupiny.

„Bude-li mít naše loď štěstí," prohlásil, „naplní v několika týdnech všechny své soudky. K tomu bychom však potřebovali trvale pěkné počasí. Tyto břehy jsou ovšem vydány na milost a nemilost denním větrům, které bývají velmi prudké."

„A jsou zde přístavy, kam se lze uchýlit?" ptal se doktor.

„Samozřejmě, doktore. Ale v přístavech se velryby neobjevují. Za těmi musíme na širé moře."

„Co na tom, kapitáne? Nechcete však v některém z přístavů umožnit posádce před prací odpočinek?"

„To skutečně chci. Snad dva tři dny, abychom si doplnili zásoby potravin, především čerstvého masa, ať nemusíme jíst stále jen maso nasolené."

„A kde *Sv. Enoch* spustí kotvu?"

„V přístavu Akaroa."

„Kdy tam doplujme?"

„Zítra odpoledne."

„Už jste tam někdy kotvil?"

„Už několikrát… Znám tamní průlivy a v případě nepohody tam najdu výtečné útočiště."

Ač se kapitán ve vodách přístavu Akaroa tak výtečně vyznal, dostával se tam přesto jen s obtížemi. Když se *Sv. Enoch* octl na dohled země, setkal se s protivětrem a musil křižovat proti silné bríze. Ale ve chvíli, když už byl jen pár set metrů od průlivu, prasklo mu ráhno hlavní plachty a kapitán se musil vrátit na širé moře.

Vítr stále sílil a moře se značně rozvlnilo. Odpoledne už nebylo možné do Akaroy doplout. Kapitán nechtěl být v noci příliš blízko země, a tak se obrátil po větru a plul tak až do šesté hodiny večerní. Pak se otočil zpět a jen s malými plachtami čekal na den.

Nazítří, 17. února, mohl *Sv. Enoch* konečně vplout do úzkého a křivolakého kanálu vedoucího do přístavu. Na břehu spatřili několik farem a na úpatí pahorků se pásli voli a krávy.

Když *Sv. Enoch* křižoval ještě osm mil, mohl konečně před polednem spustit kotvu.

Akaroa leží na poloostrově Banksu, který vybíhá z ostrova Tawai-Punamu. Tvoří část kraje Canterbury, jednoho z největších na ostrově. V době tohoto příběhu to byla jen vesnice ležící na pravém břehu úžiny. Druhý břeh obývali Maorové.

Sv. Enoch zakotvil v jakési laguně s pustým ostrůvkem uprostřed. Kotvilo tam už několik lodí, mezi nimi i americká loď *Zireh-Swift,* která už ulovila několik velryb. Kapitán Bourcart se odebral na palubu této lodi, aby si koupil krabici tabáku, protože jeho zásoba mu už docházela. Jinak využil odpočinku k doplnění zásob vody a dříví a k vyčištění lodního trupu. Pitnou vodu načerpal u anglické kolonie, kde byl čistý pramen. Dříví si chtěl opatřit na pravém břehu u Maorů. Ale domorodci se proti tomu vzepřeli a žádali vysoké odškodné. Kapitán proto pokládal za výhodnější vypravit se pro dříví na protější břeh, kde stačilo jen porazit a rozřezat stromy. Čerstvé maso si správce kuchyně opatřil velmi snadno. Zakoupil několik volů, které dopravil před vyplutím na loď buď živé, nebo rozčtvrcené.

Třetího dne po přistání *Sv. Enocha* vplula do přístavu Ákaroy francouzská velrybářská loď s vlajkou na stožáru. Zdvořilost si žádá zase zdvořilost. Ale když chtěl kapitán vytáhnout svou vlajku, zjistil, že je celá černá od prachu z dřevěného uhlí, jímž byly posypány všechny lodní bedny na ochranu před krysami, které se od vyplutí z Le Havru na lodi velmi rozmnožily a znečišťovaly kdeco.

Je ovšem pravda, že Marcel Férut se postavil proti hubení těchto inteligentních zvířat.

„A proč?“ zeptal se ho přímo jeden z plavčíků.

„Protože nás upozorní včas na nebezpečí, kdyby *Sv. Enochu* někdy hrozilo.“

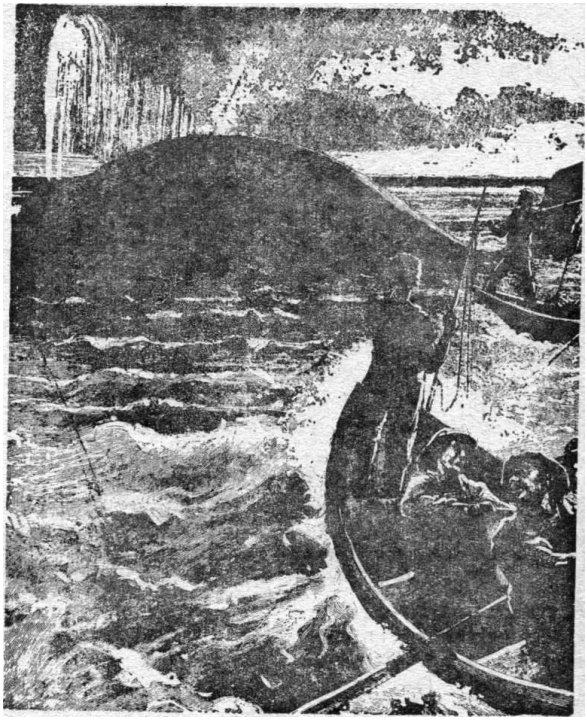
„Tyhle krysy?“

„Ano, tyhle krysy… V nebezpečí opouštějí loď.“

„Ale jak?“

„Plaváním, hrome, plaváním!“ vysvětlil taškář tesař. Odpoledne kapitán, vždy nejzdvořilejší z celé posádky, poslal svého zástupce Heurtauxe na palubu francouzské lodi *Coulincourt* s omluvou, že ji nemohl pozdravit trojbarevnou vlajkou, která se stala vlajkou jednobarevnou… a ještě jakou! Černou!

Sv. Enoch se zdržel v přístavu čtyři dny. Kapitán uznal a vhodné propustit posádku po pracovní době na břeh, ač se tím vystavoval nebezpečí, že mu někdo z mužstva uteče. Na Novém Zélandu je totiž velká poptávka po dřevorubcích. Tamní lesy jsou nevyčerpatelné a to svádí lodníky k dezerci. Tentokrát však zůstala posádka celá. Při zjišťování stavu před odplutím nechyběl nikdo. Námořníci sice neměli žádné peníze, ale odškodnili se bohatým rybolovem, který jim zdarma povolili francouzští kolonisté, navíc je ještě pohostili ovocným vínem. Dne 22. února dal kapitán Bourcart příkaz k vyplutí. Na kotviště v Akaroi se už nehodlal vracet, ledaže by ho tam a hnalo nepříznivé počasí, v němž by se jeho loď na moři neudržela.

Toho dne se radil se svým zástupcem, s oběma důstojníky, s

doktorem Filhiolem a s palubním mistrem. „Dovolí-li to okolnosti," řekl jim, „rozvrhnu celou výpravu na dvě části. Především budeme lovit asi pět šest týdnů v novozélandských vodách. Pak Sv. Enoch odpluje ke Kalifornii, kde doufám v této době lehce doplnit náklad tuku."

„Nemůže se však stát," zeptal se Heurtaux, „že si naplníme tukem celou loď už u Nového Zélandu?"

„Tomu nevěřím," odpověděl kapitán. „Hovořil jsem s velitelem americké lodi… Podle něho táhnou už velryby do severnějších vod."

„A tam, kam se odstěhují, tam je dokážeme ulovit," prohlásil poručík Coquebert. „Dostanu se jim na kobylku, ať jsou kdekoli."

„Můžete počítat i se mnou, kapitáne," připojil se poručík Allotte. „Nezůstanu za svým kamarádem pozadu."

„Já počítám především s tím, přátelé," řekl kapitán, „že vaše vzájemné soupeření vás nevžene do nějaké neopatrnosti... Jsme tedy domluveni. Po vodách novozélandských vody kalifornské. Tam jsem podnikl už mnoho úspěšných kampaní. A pak uvidíme – podle okolností. Co si myslíte vy, mistře Ollive?"

„Já si myslím, kapitáne, že *Sv. Enoch* popluje tam, kam nařídíte. Třeba až do Beringová moře. A co se velryb týče, přeji vám jich na tucty. To se však týká velitelů člunů a harpunářů, a ne palubního mistra."

„Dobrá, kamaráde," odpověděl s úsměvem kapitán. „Když to vidíte takhle, zůstaňte si u své práce, jako zůstane u své i mistr Cabidoulin… Tím se naše záležitost nezhorší."

„To je i mé mínění," prohlásil mistr Ollive.

„A co vaše styky s bednářem? Pořád se hádáte?"

„Pořád, kapitáne. Cabidoulin s tou svou manií věštit samá neštěstí by člověka usmrtil. Znám ho už dlouho a měl bych už na to být zvyklý. Od něho je to tím hloupější, že se dosud z každé plavby vrátil v pořádku. Byl by udělal líp, kdyby byl zůstal ve své dílně mezi bečkami!"

„Jen ho nechte povídat, Ollive," řekl kapitán. „Jsou to jen plané řeči. Jean-Marie Cabidoulin tím není méně dobrý chlapík."

Odpoledne, když *Sv. Enoch* už plul pod příznivým větrem od Akaroy, byla ohlášena harpunářem Thiébautem první velryba.

Byly dvě hodiny a kytovec vydechoval blízko lodi.

Kapitán dal okamžitě zastavit. Pak byly spuštěny čtyři čluny, dva pod velením poručíka Coqueberta a dva pod poručíkem Allottem. Oba důstojníci se do nich spustili a postavili se na zádi. Harpunáři Durut a Ducrest si stoupli na příď. Jeden z námořníků v každém člunu se chopil kormidla a čtyři zasedli k veslům.

Oba důstojníci, hnaní vášnivým vzrušením, dostali se téměř zároveň k velrybě na harpunovací vzdálenost.

Oba harpunáři vrhli své harpuny. Velryba byla zasažena do levého boku a počala úžasnou rychlostí prchat. V této chvíli se poručíkovi Coquebertovi přes všechna opatření zamotalo harpunové lano a musilo být přeříznuto. Romain Allotte však zůstal zavěšen, zatímco jeho kamarád se musil s politováním pronásledování velryby vzdát.

Prudce vlečený člun letěl po vlnách, udržován ve směru kormidlem. Když se velryba ponořila, popouštěli jí lovci lano a čekali, až se objeví na hladině.

„Pozor! Pozor!“ vykřikl poručík Allotte. „Jakmile se vynoří, vrhnete kopí vy, Ducreste, a já hned po vás…“

„Jsem připraven, poručíku,“ odpověděl harpunář na přídi.

Když se velryba vynořila, člun se za ní pustil a harpunář s poručíkem vrhli svá kopí. Nezasáhli však žádný důležitý orgán. Velryba dosud nevydechovala krev, ale stále jen bílou páru. Teď se pustila k severovýchodu. Bylo zřejmé, že nebyla zasažena smrtelně.

Na palubě *Sv. Enocha* sledoval kapitán s mužstvem všechny scény lovu, který se velmi prodlužoval. Bylo zcela možné, že zvíře bude prchat celé hodiny. Proto dal kapitán příkaz, aby loď plula za čluny, od nichž ji dělila vzdálenost dobrých dvou mil.

Člun letěl úžasnou rychlostí. Všichni na palubě znali druhého důstojníka natolik, aby věděli, že se své kořisti ani za nic nevzdá, přes všechna nabádání k opatrnosti, která musil vyslechnout.

Yves Coquebert rozmotal své lano a chystal se plout kamarádovi na pomoc.

Po půlhodině bylo zřejmé, že velryba počíná slábnout. Potápěla se už jen na několik minut, což byl důkaz, že jí dochází dech.

Romain Allotte využil zpomalení jejího útěku, přitáhl se lanem blíž, a když k němu doplul poručík Coquebert, podařilo se jeho harpunáři Ducrestovi vrazit velrybě kopí do boku. Po posledním ponoření vyrazilo zvíře na hladinu tak prudce, že se člun málem převrhl. Konečně se v dechu velryby objevila krev, znamení brzkého konce.

Nicméně bylo nutno dávat pozor na poslední křeč obrovského savce. Při ní jsou čluny vystaveny největšímu nebezpečí, protože jediná rána ocasem stačí rozmetat člun na kousky. Oba důstojníci byli však natolik obratní, aby tomu zabránili. Konečně se velryba obrátila na bok a zůstala nehybně ležet na hladině.

V této chvíli byly oba čluny asi půldruhé míle od *Sv. Enocha* a manévrovaly tak, aby ušetřily lodi cestu. Ve východním větru počala houstnout mlha. Velryba byla ostatně tak velká, že by ji bylo mužstvo s čluny neutáhlo.

Často se stává, že jsou čluny zavlečeny na mnoho mil od lodi. Octnou-li se pak v nepříznivém proudu, jsou nuceny zakotvit u velryby malou kotvou a odvléci úlovek až po změně směru proudu.

V tomto případě však nebylo třeba čekat. Ke čtvrté hodině se *Sv. Enoch* přiblížil na několik set metrů. Oba čluny k němu přirazily a v pět hodin už byla velryba připoutána k lodi.

Poručík Allotte a jeho mužstvo přijali blahopřání celé posádky. Úlovek byl opravdu velký. Měřil přes dvaadvacet metrů a ve výši ploutví měl v objemu dvanáct metrů. Znamenalo to, že váží asi sedmdesát tisíc kilogramů.

„Blahopřeji vám, Allotte, blahopřeji vám!“ opakoval kapitán. „Tohle je šťastný začátek.. Takových velryb nemusíme ulovit mnoho a budeme mít plné skladiště. Co si o tom myslíte vy, mistře Cabidouline?“

„Já si myslím,“ odpověděl bednář, „že tahle potvora znamená nejmíň sto soudků tuku. A jestli se o deset beček mýlím, pak už nemám tak jisté oko.“

A Jean-Marie Cabidoulin se v tom natolik vyznal, že se nemohl ve svém odhadu mýlit.

„Dnes už je příliš pozdě," řekl kapitán Bourcart. „Moře se uklidňuje a vítr taky. Zůstaneme pod malými plachtami. Přivažte velrybu pevně! Zítra ji zpracujeme."

Noc byla klidná a *Sv. Enoch* nemusil křižovat. Jakmile se nad obzorem objevilo slunce, rozběhla se posádka po práci. Cabidoulin na vše dohlížel, a v posádce taky nebyli žádní nováčci. Práce trvala ještě celé dopoledne příštího dne. Mužstvo neztrácelo zbytečně čas a kapitán dal po obědě v jednu hodinu příkaz k pokračování.

Celý další den se posádka zabývala tavením tuku. Protože hlídky žádnou další velrybu nehlásily, nemusela posádka spouštět čluny a věnovala se cele práci.

Konečně bylo vše hotovo. Celá ta práce se měla opakovat po chycení další velryby.

Večer byl tuk uložen ve skladišti a kapitán se zeptal mistra Cabidoulina, zda se ve svém odhadu nemýlil.

„Ne, kapitáne," prohlásil bednář. „To zvíře nám dalo sto patnáct soudků."

„Tolik?" divil se doktor Filhiol. „No, však to byl ale kus!"

„To byl," souhlasil Heurtaux. „Byla to jedna z největších velryb, jaké jsme kdy harpunovali."

„Byl to šťastný zásah poručíka Allotta," dodal kapitán. „Podaří-li se mu to ještě desetkrát, budeme mít loď plnou."

Jak je vidět, dobrá věštba kapitána Bourcarta měla zřejmě přetrumfnout špatné předpovědi Cabidoulinovy.

Novozélandské vody jsou vyhledávány velrybáři plným právem. Už před připlutím *Sv. Enocha* tam mělo několik anglických a amerických lodí výborné úlovky. Tamní druhy velryb se dají lovit mnohem snadněji. Mají špatný sluch, a tak je možno přiblížit se k nim, aniž je vzbuzena jejich pozornost. Naneštěstí je v těchto vodách velmi nestálé počasí s hroznými vichřicemi, takže lodi jsou nuceny trávit noc na širém moři pod malými plachtami, aby nebyly vrženy na břeh.

Během čtyřtýdenního pobytu v těchto místech ulovila posádka jedenáct velryb. Dvě ulovil kapitánův zástupce Heurtaux, tři poručík Coquebert, čtyři poručík Allotte a dvě kapitán. Žádná z nich se však velikostí nevyrovnala oné první a výtěžek z nich byl taky mnohem

menší. Velryby se už počínaly stěhovat k severu. *Sv. Enoch* měl zatím jen devět set beček tuku a musil hledat nová loviště.

Kapitán Bourcart se rozhodl vplout do Ostrovního zálivu, což byla anglická kolonie na pobřeží ostrova Ika-Na-Maui. U tohoto severního ostrova by mohl kapitán rozmnožit svůj úlovek ještě před odplutím k západnímu pobřeží Ameriky.

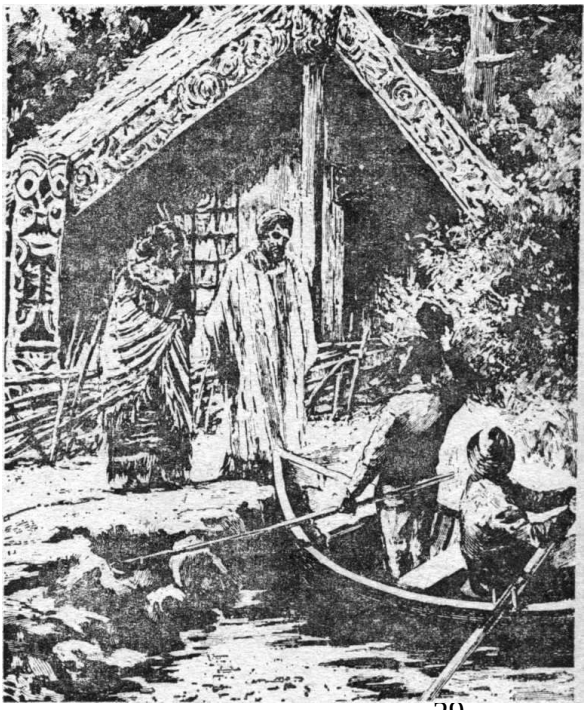
Tam si taky *Sv. Enoch* měl doplnit zásobu brambor mnohem snáze než v okolí Akaroy, kde se tato plodina příliš nepěstuje.

Trojstěžník tam vyplul 29. března a nazítří dorazil do Ostrovního zálivu.

Kotva byla spuštěna blízko pobřeží. V přístavu právě kotvilo několik velrybářských lodí, které se chystaly Nový Zéland opustit.

Jakmile byly spuštěny plachty, kapitán Bourcart se na místě informoval, kde by sehnal brambory. Doporučili mu farmu vzdálenou asi dvanáct mil. Čluny obou důstojníků se tam okamžitě vydaly s jedním Angličanem jako průvodcem.

Pluly po klikaté řece mezi vysokými pahorky. Podél řeky stála dřevěná maorská stavení se zahradami. Domorodci rádi vyměňovali zeleninu za oděvy a za evropské výrobky. Posléze dorazily čluny k farmě, kde byla hojnost brambor. Lodníci naložili několik pytlů a vrátili se večer na loď. Přivezli taky zásobu ústřic výtečné jakosti. Námořníci tyto chutné mlže sebrali na skaliskách při břehu. Byla to pochoutka pro důstojníky i pro mužstvo.

Nazítří správce kuchyně na *Sv. Enochu* mohl ještě nakoupit v maorských zahradách česnek. Zaplatil za něj stejně jako za brambory podle zdejšího zvyku oděvem, košilemi a látkami. Takového braku měli na lodi dost.

Domorodci se chovali celkem přívětivě, aspoň na území Ostrovního zálivu. Jinak v oné době docházelo na jiných místech k četným přepadením. Kolonisté musili s Maory často bojovat a právě toho dne se vypravil anglický vojenský oddíl ze zálivu, aby pokořil několik nepřátelských kmenů.

Důstojníci a mužstvo ze *Sv. Enochu* si však během pobytu v zálivu neměli nač stěžovat. Maorové je všude přivítali vlídně, zvali je do svých domů a nabízeli jim občerstvení. Ne ovšem limonády nebo pivo, které domorodci neznají, nýbrž výtečné melouny, kterých měli plné zahrady, a fíky, pod nimiž se větve stromů div nezlámaly.

Kapitán Bourcart zůstal v zálivu tři dny. Věděl, že velryby tyto vody už opustily, a chystal se proto k daleké plavbě na vzdálenost nejméně čtyř tisíc mil.

Sv. Enoch měl dokončit svůj lov v zálivu sv. Markéty u kalifornských břehů.

Když mistr Ollive bednáři řekl, že začátek byl dobrý, Jean-Marie Cabidoulin procedil mezi zuby:

„Jen počkej na konec!“

„Však počkám,“ řekl Ollive a pokrčil rameny.

IV.

NAPŘÍČ PACIFIKEM

Dne 3. dubna ráno *Sv. Enoch* opustil kotviště v Ostrovním zálivu. V zásobách mu chyběly už jen kokosové ořechy, drůbež a prasata. Na Novém Zélandu je kapitán nesehnal, a proto se rozhodl přistat na Plaveckých ostrovech, kde je těchto potřeb hojnost.

Vanul příznivý vítr a loď zdolala s plnými plachtami vzdálenost od Ika-Na-Maui k obratníku Kozoroha za osm dní.

Dne 12. dubna odpověděl kapitán na otázku doktora Filhiola:

„Ano, právě zde, na třiadvacáté rovnoběžce a na stém šedesátém poledníku dosahuje Tichý oceán největších hloubek.“

„Já však myslel,“ řekl doktor, „že největší hloubky jsou v Japonském moři.“

„To je omyl,“ prohlásil kapitán. „Tady bylo naměřeno devět tisíc metrů.“

„Ale takové výšky nedosahují ani nejvyšší hory světa, Himálaj!“ řekl doktor.

„Nu, to srovnání je opravdu poučné,“ mínil kapitán.

„To dokazuje, kapitáne, že nejvyšší body pevnin se nevyrovnají největším hloubkám oceánů. Když se formoval trvalý povrch Země, vytvářely se větší prohlubně než vyvýšeniny. Nikdy však asi nebudou změřeny přesně.“

Za tři dny, 15. dubna, doplul *Sv. Enoch* k Plaveckým ostrovům a zakotvil několik set metrů od ostrova Savai, který patří k největším ve skupině.

Asi tucet domorodců v čele se svým králem se dostavilo na palubu zároveň s jakýmsi Angličanem jako tlumočníkem. Tito necivilizovaní divoši byli téměř nazí a ani Jeho Veličenstvo nemělo víc oděvu než jeho poddaní. Ale když dostal král od kapitána Bourcarta košili a když napřed do rukávů strkal nohy, přece jen nakonec svou královskou nahotu zakryl.

Na Angličanovu radu vyslal kapitán ke břehu člun, který přivezl zásobu čerstvě natrhaných kokosových ořechů.

Večer za soumraku zdvihl *Sv. Enoch* kotvu, aby nezůstal příliš blízko břehu, a celou noc křižoval na moři.

S nastalým jitrem zakotvil kapitán na stejném místě jako včera. Domorodci přivezli správci kuchyně dvacet krásných želv, malá prasátka a dostatek drůbeže. Kapitán jim zaplatil jako obvykle brakem, po kterém domorodci tolik touží, především špatnými noži.

Třetího dne po vyplutí hlásila hlídka skupinu vorvaňů, kteří se prohánělí čtyři až pět mil vlevo od lodi. Vanul jen slabý vítr a *Sv. Enoch* jen těžko vyplouval na širé moře. Nicméně kapitán chtěl využít příležitosti k ulovení jednoho nebo několika vorvaňů.

Okamžitě byly spuštěny dva čluny, Heurtauxův a Coquebertův. Oba důstojníci, jejich harpunáři a námořníci za ujali svá místa.

Mořem se táhly jen dlouhé vlny, a tak čluny hnané vesly zamířily k vorvaňům.

Kapitán Bourcart a doktor Filhiol sledovali se zájmem průběh lovu z velitelského můstku.

„Lov vorvaňů je obtížnější než lov velryb," řekl kapitán. „A není taky tak výnosný. Když je vorvaň harpunován, musí se dlouho popouštět lano, protože tahle zvířata se potápějí velkou rychlostí do značných hloubek. Ale podaří-li se člunu zůstat na lanu během prvního vorvaňova ponoření, je úlovek téměř jistý. Jakmile se vorvaň zase vynoří, zůstává už na hladině a harpunář ho kopím doráží."

To se taky stalo teď. Oba čluny harpunovaly středně velkého vorvaně, většího však než velryba. Protože už začínala noc a na východě se zvedaly mraky, nemohli se lovci dlouho zdržovat. Podařilo se jim však do setmění přivléci úlovek k lodi.

Nazítří už v lovu nepokračovali. Vorvani totiž zmizeli a *Sv. Enoch* se pustil s čerstvým větrem k severovýchodu.

Toho dne se objevila na moři loď plující stejným směrem. Byla to třístěžňová velrybářská loď, jejíž národnost však pro velkou vzdálenost nemohl nikdo určit. Ale podle tvaru trupu a některých podrobností v plachtoví usoudila posádka, že to je loď anglická.

K polednímu došlo k jedné z oněch rychlých změn větru od západu k východu. Jsou to změny velmi nebezpečné spíš svou náhlostí než trvalostí. Není-li na ně loď připravena, mohla by těžce utrpět.

Moře se ve chvíli rozbouřilo a na palubu se začaly valit vlny. Kapitán Bourcart musil stočit loď po větru jen s použitím malých plachet.

Během tohoto manévru vylezl námořník Gastinet k hlavní plachtě, aby uvolnil její závěsy, ale chybil se a spadl do moře.

„Muž přes palubu!" vykřikl ihned jeho kamarád na přídní hlídce, když ho viděl ve vodě.

Všichni vyběhli na palubu a kapitán se vyšvihl na můstek, aby řídil záchranné práce Kdyby býval byl Gastinet špatným plavcem, byl by ztracen. Moře se příliš vlnilo, takže člun nebylo možno spustit. Zbýval jediný záchranný prostředek, a to boje. Tu mu taky ihned hodili.

Naneštěstí spadl Gastinet po vetru, a jak se loď vzdalovala, nemohla se bóje k němu dostat. Snažil se ji proto dohonit zoufalým plaváním.

Kapitán přikázal natočit plachty tak, aby se loď přiblížila k tonoucímu. Ten se zmítal na vlnách několik desítek metrů od lodi. Nakonec se mu však podařilo zachytit se bóje a pak mohl být už snadno zachráněn, jakmile se k němu natočí loď bokem.

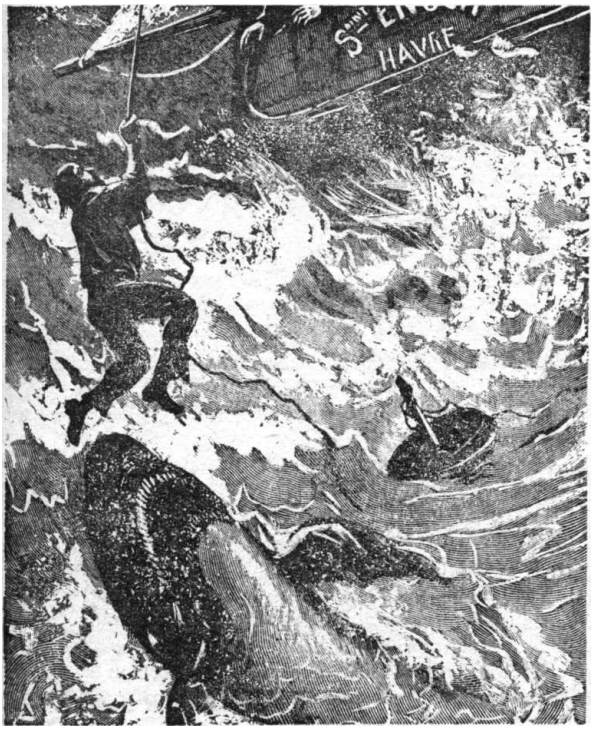
Ale vtom se situace strašným způsobem zkomplikovala.

„Žralok! Žralok!“ vykřikl námořník na můstku.

Po větru mezi vlnami se skutečně objevil jeden ze strašných žraloků.

Žravost těchto netvorů je všeobecně známá. Právem se říká, že žralok je jen tlama a žaludek. Kdyby ten nešťastník nebyl vytažen včas, kdyby se žralok dostal až k němu…!

Žralok nebyl ani třicet metrů od Gastineta, ale ten nešťastník ho dosud nespatřil. Neslyšel ani křik z paluby a neměl tušení, v jak strašném nebezpečí se octl.

V této chvíli zaznělo několik výstřelů. Kapitánův zástupce Heurtaux a Romain Allotte přinesli spěšně své karabiny a na žraloka vystřelili.

Zasáhli ho? Nikdo nevěděl. Ponořil se však a jeho hlava se ve vlnách už neobjevila.

Loď se počala stáčet k tonoucímu. Podaří se jí to však při moři tak rozbouřeném? Byly obavy, že to nepůjde a že celý manévr bude marný.

Srdce všech lodníků se sevřela úzkostí. Loď však přece jen překonala vítr a natočila se bokem k bóji, které se námořník držel. Teď mu mohli hodit konec lana. Pevně se ho chopil a kamarádi ho vytáhli do výše pažení. Ale právě v té chvíli se žralok vrátil a zakousl se Gastinetovi do nohy.

Než nešťastníka vytáhli na palubu, ztratil vědomí. Byl však zachráněn a doktoru Filhiolovi nedalo moc práce přivést ho zas k životu.

Harpunář Ducrest vrhl zatím do moře hák s kusem hovězího masa.

Žralok však zřejmě odplul, protože ho nebylo vidět.

Náhle se však lano s hákem otřáslo, a nebýt pevně uvázáno k pažení, bylo by zmizelo..

Žralok se chytil. Hák, zabodnutý do jeho tlamy, nepovolil. Šest mužů se chopilo lana a žraloka vytáhlo. Pak mu nahodili na ocas smyčku a několika ranami sekerou ho dobili.

Námořníci obvykle otvírají ze zvědavosti žralokům břicho.

V žaludku tohoto netvora, v němž bylo pro Gastineta ještě dost místa, našli množství předmětů spadlých do moře: prázdnou láhev, tři plechovky od konzerv, několik metrů lana, kus koštěte, zbytky kostí, kápi z dehtovaného plátna, starou rybářskou botu a držák kladky.

Tento inventář zajímal pochopitelně doktora Filhiola. „Tohle je smetiště mořských odpadků!“ zvolal. Nemohl to opravdu vyjádřit přesněji. A ještě dodal: „Nezbývá teď nic jiného než hodit žraloka přes palubu.“

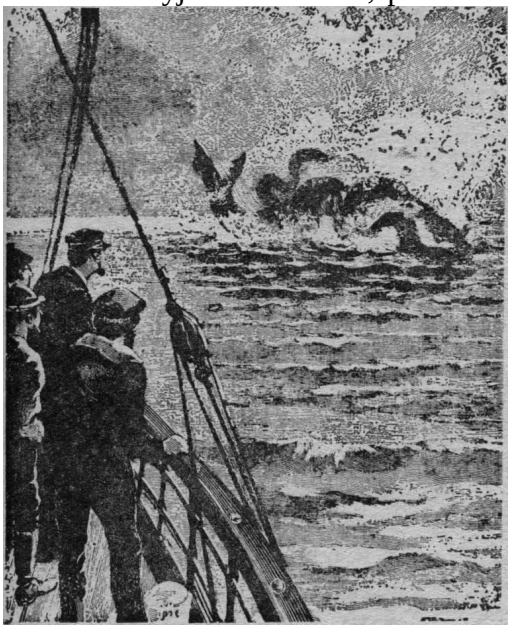
„Vůbec ne, doktore,“ prohlásil kapitán. „A co byste s ním chtěl dělat?“

„Rozčtvrtit ho a konzervovat vše, co se dá použít. A vás by mělo zajímat, doktore, že žralok poskytuje olej, který nikdy netuhne a který má tytéž hojivé vlastnosti jako tuk z tresčích jater. A suchá, vyleštěná kůže slouží v ozdobnictví k výrobě nejrůznějších věcí, v

knihařství jako materiál k vazbě knih a v truhlářství jako drhlík na dřevo.“

„Budete snad nakonec tvrdit, kapitáne, že i žraloci maso se hodí k jídlu?“

„Samozřejmě. Žraloci ploutve jsou vyhledávaným zbožím na čínských trzích. Platí se tam za ně až sedm set franků za tunu. My však nejsme Číňané, a proto si vyrobíme ze žraločího masa výbornou želatinu k vyjasňování vína, piva a likérů. A komu nevadí olejnatá chuť, shledá i žraloci řízek velmi příjemným jídlem. Vidíte tedy, že žralok má cenu vlastní váhy zlata!“

Dne 25. dubna mohl kapitán Bourcart zanést do lodního deníku, že loď přeplula rovník.

Toho dne v devět hodin ráno za jasného počasí provedl sextantem první měření, aby zjistil zeměpisnou délku, to znamená místní čas. Doplní to ještě měřením slunce v poledne a měřičem rychlosti pak určí dráhu ujetou mezi oběma měřeními.

V poledne druhým měřením zjistil podle výšky slunce zeměpisnou šířku a podle chronometru určil přesný čas.

Počasí bylo příznivé a ovzduší jasné. Výsledky měření byly tak přesné, že kapitán po dokončení práce mohl prohlásit:

„Přátelé, právě přeplouváme rovník a *Sv. Enoch* vplul do vod severní polokoule.“

Jediným mužem na lodi, který dosud neplul přes rovník, byl doktor Filhiol. Byl však ušetřen nepříjemného křtu, kterým vítá vládce vod všechny nováčky na rovníku. Mužstvo dostalo dvojitou dávku rumu, stejně jako po ulovení každé velryby.

A tak si musil mistr Cabidoulin přes své bručení připít s mistrem Ollivem.

„Dobrý doušek nelze nikdy zamítnout," řekl mu jeho kamarád.

„To jistě," odpověděl bednář, „ale tím se mé názory nijak nezmění."

„Nu dobrá, dědku, ale přesto se napij!"

V této části Pacifiku jsou touto dobou jen slabé větry. I teď se *Sv. Enoch* octl skoro v bezvětří. Jak teď byly hodiny dlouhé! Loď bez pohybu je od rána do večera a od večera do rána jen hříčkou vln. Mužstvo se snažilo krátit si čas četbou a hovorem nebo hledalo únik z tropického vedra ve spánku.

Odpoledne 27. dubna seděli pod můstkem a hovořili kapitán, důstojníci, doktor Filhiol, mistr Ollive a mistr Cabidoulin.

Druhý důstojník se obrátil k bednáři se slovy: „Nu, uznejte přece, mistře Cabidouline, že devět set beček ruku ve skladišti je docela dobrý začátek lovecké kampaně."

„Devět set beček nejsou ještě dva tisíce beček, pane Heurtauxi," odpověděl bednář. „A zbývajících jedenáct set beček se nenaplní tak lehce jako sklenka rumu!"

„To by tu nesměla být už ani jedna velryba," smál se poručík Coquebert.

„Protože všechny spolkl mořský had," dodal stejným tónem poručík Allotte.

„Možná…," odpověděl bednář, který nerad žertoval.

„Mistře Cabidouline," zeptal se ho kapitán, „vy pořád věříte v ty netvory?"

„Věří v ně, paličák jeden," prohlásil mistr Ollive. Ale na zádi se o nich neodváží hovořit."

„A budu o nich hovořit!" řekl bednář.

„Dobrá," uzavřel Heurtaux, „pro většinu našich lidí v tom není nic nepřístojného. Na ty Cabidoulinovy historky stejně nikdo nic nedá. Jsou tu však plavčíci… a to je něco jiného. Nevím, nevím, zda je to nakonec nevyděsí."

„Držte raději jazyk za zuby, mistře Cabidouline!" řekl kapitán.

„A proč, kapitáne?“ podivil se bednář. „Aspoň na to budou lidé připraveni. A až se setkají s mořským hadem… nebo s jiným mořským netvorem…“

„Cože, vy si myslíte, že se s bájným mořským hadem setkáme?“ zvolal Heurtaux.

„O tom vůbec nepochybuji.“

„Proč?“

„Proč? Je to prostě mé přesvědčení a Ollivovy žerty na tom nic nezmění.“

„I hleďme! Čtyřicet let jste se plavil Atlantikem i Pacifikem, ale pokud vím, to fantastické zvíře jste neviděl.“

„A já už taky počítal s tím, že je nikdy nespatřím. Vždyť už jsem byl na odpočinku. Ale kapitán Bourcart mě přemluvil, a tak mořskému hadu tentokrát neuniknu.“

„Nu, mě by to vůbec nemrzelo, kdybychom se s ním setkali,“ prohodil poručík Allotte.

„Tohle neříkejte, poručíku, to neříkejte!“ řekl vážným hlasem bednář.

„Ale jděte, Cabidouline!“ zvolal kapitán. „To přece nemyslíte vážně… Opakuji vám už posté, že hada nikdo neviděl a nikdo nikdy neuvidí… Z jednoduchého důvodu, že prostě neexistuje.“

„Existuje tak jistě, kapitáne,“ trval umíněný bednář na svém, „že *Sv. Enoch* se s ním před ukončením plavby setká. A kdoví, zda tohle není jeho poslední plavba!“

Jean-Marie Cabidoulin hovořil tak přesvědčivě, že nejen nováčci na palubě, ale i staří námořníci nakonec hrozivým bednářovým předpovědím uvěřili. A mohl kapitán zavřít ústa člověku tak přesvědčenému o správnosti své chmurné předtuchy?

Kapitán Bourcart se pak zeptal doktora Filhiola, co ví vůbec o mořských hadech. Doktor odpověděl:

„Četl jsem skoro vše, co o tom bylo napsáno, a vím taky o posměchu, který stržil časopis *Constitutionnel* když pokládal tyto legendy za skutečnost. Ale všimněte si, kapitáne, že to není nic nového. S touto bajkou se setkáváme už na počátku křesťanství. Lidská lehkověrnost pak dala gigantické rozměry sépiím, chobotnicím a různým hlavonožcům, ač jejich skutečná délka včetně

chapadel je nejvýš, osmdesát centimetrů. Jak daleko jsou od nich ony obří druhy, natahující chapadla až třicet metrů dlouhá, ony příšery, které žijí jen v lidské fantazii! A to nemluvím o chobotnici dlouhé celý kilometr, která stáhla do hlubin oceánu celou loď!“

Mistr Cabidoulin naslouchal doktorovi **s** největší pozorností, ale nepřestával vrtět nad jeho vývody hlavou.

„Jsou to jen pouhé bajky,“ pokračoval doktor, „kterým naši předkové možná věřili, protože za časů římského básníka Plinia se hovořilo o obojživelném hadu se psí hlavou, **s** ušima sklopenýma nazad a s tělem pokrytým žlutavými šupinami. Tato nestvůra se prý vrhala na lodi a potápěla je. O deset až dvanáct století později psal o mořském netvoru norský biskup Pontoppidan. Jeho příšera měla prý rohy podobné stožáru s ráhny, a když ta potvora plavala pod lodním kýlem, spatřili prý lodníci její hlavu ve vzdálenosti několika stop. Lidé šli dokonce tak daleko, že příšeru popisovali jako tvora s koňskou hlavou, s černýma očima a s bílou hřívou. Při potopení prý vytlačila tolik vody, že se moře obrovskými víry prudce rozbouřilo.“

„A proč by to říkali, kdyby ji nebyli viděli?“ zeptal se bednář.

„Protože si jen mysleli, že ji viděli, mistře Cabidouline,“ odpověděl kapitán.

„Ostatně ti dobří lidé se nikdy v popisu neshodli,“ pokračoval doktor. „Jedni tvrdili, že to zvíře mělo špičatou tlamu a že vystřikovalo vodu průduchem na hlavě jiní se zas přeli, že mělo ploutve ve tvaru sloních uší. Podobně tomu bylo s bílou velrybou, Moby Dickem, kterou velrybáři pronásledovali u grónských břehů dvě století, aniž ji ulovili a aniž ji vůbec spatřili.“

„Což nijak nebrání víře v její existenci,“ smál se kapitán.

„Samozřejmě,“ souhlasil doktor. „Stejně jako víře v existenci mořského hada, který se před čtyřiceti lety objevil v Gloucesterském zálivu a pak třicet mil od Bostonu v amerických vodách.“

Přesvědčily doktorovy vývody Jeana-Marie Cabidoulina? Určitě ne. Ostatně mohou-li žít v moři řasy až tři sta metrů dlouhé, proč by tam nemohla žít i obrovská zvířata, přizpůsobená k životu v hlubinách, které opouštějí jen velmi zřídka?

„Je přece jisté,“ pokračoval doktor, „že roku 1819 se loď *Concordia* setkala patnáct mil od Race-Pointu s jakýmsi mořským

hadem, který vynořil dva metry nad hladinu koňskou hlavu s tmavou kůží. Měřil ovšem jen patnáct metrů, tedy méně než vorvaň nebo velryba.

A roku 1862 velitel Bouyer na strážní lodi *Alecton*..

„Odpusťte, že vás přerušuji, doktore," vpadl do vyprávění bednář Cabidoulin, „já jsem znal námořníka, který byl tehdy na palubě..."

„*Alectonu?*" zeptal se kapitán.

„Ano…"

„A ten námořník viděl to, o čem vyprávěl jeho kapitán?"

„Tak, jako vidím já vás. Byla to skutečná příšera, kterou lodníci vytáhli na palubu…"

„Dobrá," řekl doktor Filhiol, „to byl jen obrovský hlavonožec nazrzlé barvy, s očima navrch hlavy, **s** tlamou jako papoušci zobák, s vřetenovitým tělem, **s** kulatými ploutvemi rozdělenými ve dva laloky a umístěnými na kanci těla. Kolem hlavy mu kroužilo osm chapadel. Tato hora měkkého masa vážila nejméně dvě tuny, ač celé zvíře měřilo od hlavy k ocasu jen pět šest metrů… Ale ani to nebyl mořský had."

„Když existují příšery tohoto druhu," řekl bednář, „pak nevím, proč by nemohl existovat mořský had!"

Nemůžeme ovšem věřit s mistrem Cabidoulinem, že oceány skrývají tvory tak velké a tak silné, že mohou potopit i lodi o velkém výtlaku. Jestliže tolik lodí mizí beze stopy, pak za to mohou srážky, skaliska a mořské smrště. Příčin ztroskotání lodí je tolik, že mezi ně nemusíme zařazovat spolu s Cabidoulinem ještě mořské netvory a nadpřirozené příšery.

Bezvětří trvalo k velké mrzutosti důstojníků i posádky dál. Nikdo nemohl předvídat jeho konec. Konečně 5. května se atmosférický stav náhle změnil. Zdvihl se čerstvý vítr a loď pokračovala v plavbě k severovýchodu.

Toho dne ohlášená už loď, plující stejným směrem, přiblížila se asi na dva kilometry.

Nikdo na palubě nepochyboval, že to jsou taky velrybáři. Buď však ještě nezačali lovit, nebo neměli dosud štěstí, ale zdálo se, že mají lodní skladiště prázdné.

„Vsadím se," řekl kapitán Bourcart, „že tenhle trojstěžník pluje s námi ke kalifornským břehům. Možná že taky od zálivu sv. Markéty."

„To je možné," odpověděl Heurtaux. „A je-li tomu tak, poplujeme tedy společně."

„Je to Američan, Němec, Angličan, nebo Nor?" ptal se poručík Coquebert.

„Můžeme ho přimět k prohlášení," řekl kapitán. „Vztyčme vlajku a on vztyčí svou. Tak budeme vědět, na čem jsme."

Za okamžik zavlála nad *Sv. Enochem* francouzská vlajka. Ale neznámá loď docela nezdvořile neodpověděla.

„Je to beze všech pochyb Angličan," prohlásil Romain Allotte.

Na palubě byli všichni téhož mínění. Kapitán, který nepozdraví francouzskou vlajku, může být jedině Angličan!

V

ZÁLIV SV. MARKÉTY

Od příchodu příznivého větru kapitán Bourcart správně soudil, že *Sv. Enoch* se už nemusí ve vodách obratníku Kozoroha bezvětří bát. Dopluje bez dalšího zdržení až do zálivu sv. Markéty, ovšem až po sezóně. Velryby, které navštěvují tento záliv, objevují se tam jen v době rození mláďat a pak odplouvají do severní části Pacifiku.

S v. Enoch už měl ovšem polovinu skladiště plnou a bylo pravděpodobné, že bude mít možnost doplnit náklad ještě několika sty beček.

Americké břehy se objevily 13. května na výši obratníku. Od prvního spatření břehu poznali námořníci mys sv. Lukáše na jižním cípu kalifornského poloostrova, jehož druhý břeh tvoří mexická Sonora.

Plavbou podle pobřeží míjel *Sv. Enoch* několik ostrovu, obydlených jedině kozami, tuleni a mořským ptactvem. Heurtaux se

tam vypravil s člunem na břeh, a protože byl dobrý střelec, nevrátil se s prázdnou. Tuleně stáhli a jejich kůže konzervovali. Kozy rozčtvrtili a maso uložili. Je velmi chutné a neobyčejně výživné.

Pak se *Sv. Enoch* plavil s lehkým větrem podle břehů. Po levém boku nechal za sebou Želví záliv, na jehož konci kotvilo několik lodí lovců rypoušů.

Dne 7. května v sedm hodin večer se kapitán Bourcart octl u vjezdu do zálivu sv. Markéty, kde chtěl zakotvit. Protože se už blížila noc, zastavil se z opatrnosti na širém moři a křižoval s malými plachtami až do východu slunce, kdy konečně vplul do zálivu.

Ze zálivu se hrnul proti větru mořský proud. Kapitán se bál, že se octne na mělčině, a proto vyslal dva čluny s olovnicemi, aby provedly přesné měření. Byl uklidněn, když sondy ukázaly pětačtyřicet až šedesát metrů hloubky. Loď tedy proplula úžinou a octla se v zálivu.

Anglický trojstěžník už hlídky nehlásily. Snad se vydal na místa, kde se objevují velryby častěji. Nikdo však na *Sv. Enochu* nelitoval, že už Angličan s nimi nepluje.

Protože mořské dno bylo plné písečných jazyků, postupoval kapitán velmi opatrně. V tomto zálivu nebyl poprvé, ale písečné jazyky se neustále přemísťují, a proto bylo nutno dno úžiny neustále ohledávat. Nakonec loď zakotvila uprostřed malé chráněné zátoky.

Jakmile byly plachty spuštěny a kotva se zasekla do dna, vypravily se tři čluny z levoboku na břeh, aby přivezly výtečné mlže, kterých tu jsou plné břehy a skaliska. Záliv se taky hemží mnoha druhy ryb. Žijí tam i tuleni, želvy a žraloci. Lze tam taky snadno sehnat dříví, protože husté lesy zde sestupují až k moři.

Záliv sv. Markéty je dlouhý pětatřicet mil. Pro bezpečnost plavby je nutno sledovat po jeho celé délce úzký kanál, který je místy mezi skalisky pouze čtyřicet až padesát metrů široký.

Protože odliv vždy přinutil loď k zakotvení, trvalo celé čtyři dny, než se loď dostala na hlubokou vodu zátoky.

Během zastávek odjížděl Heurtaux s oběma poručíky ke břehu na lov Zastřelili několik párů tuleňů a množství šakalů, kterých tam byly plné lesy. Námořníci zatím lovili do zásoby ústřice a věnovali se i rybolovu.

Konečně 11. května odpoledne doplul *Sv. Enoch* na kotviště.

Místo, kde zakotvil, bylo v zátoce lemované na severu zalesněnými pahorky. Ostatní části břehů byly ploché a písečné. Pobřeží tam vybíhalo do moře dvěma výspami, tvořenými černými a tvrdými skálami. Zátoka se rozšiřovala při západním břehu v jakousi lagunu, kde bylo i za odlivu vody dost, takže se loď nemusila bát, že tam uvízne. Ostatně v této části Tichého oceánu není rozdíl hladin při přílivu a odlivu příliš velký. Ani za novoluní nepřesahuje dva á půl sáhu.

Místo bylo vybráno šťastně. Posádka nemusila jezdit pro dříví daleko. Mezi pahorky se vinul potok, kde si snadno opatřili pitnou vodu.

Je samozřejmé, že *Sv. Enoch* se tam nezastavil natrvalo. Kdyby se jeho čluny pustily v zátoce nebo mimo ni za velrybami, mohla loď rychle vyplout, aby s příznivým větrem velrybářům pomáhala.

Za osmačtyřicet hodin po zakotvení objevil se na čtyři míle od břehu trojstěžník. Námořníci bez obtíží poznali onu anglickou loď. Jak se později dověděli, byla to loď *Repton* z Belfastu. Velel jí kapitán King a jeho zástupce Strok. Právě počali s lovem velryb.

Tato velrybářská loď však nehodlala kotvit v místech, kde už byl *Sv. Enoch.* Zamířila až ke konci zátoky, kde spustila kotvu. Ale protože nebyla dál než pět kilometrů, neztrácel ji *Sv. Enoch* z očí.

Tentokrát však anglickou loď francouzská vlajka nepozdravila.

V ostatních částech zálivu sv. Markéty křižovaly americké lodi. Dalo se z toho usoudit, že velryby tyto vody dosud neopustily.

Mistr Cabidoulin, tesař Férut a kovář Thomas se od prvního dne usadili ještě s několika námořníky na břehu, aby tam káceli stromy. Musili nutně doplnit lodní zásoby dříví pro kuchyni i pro kotle na tavení tuku. Je to důležitá práce, na kterou žádný kapitán velrybářské lodi nezapomíná. Ač bylo značné horko, pracovalo se jim celkem dobře. Horko nikoho neudivilo, protože zálivem sv. Markéty prochází pětadvacátá rovnoběžka, jako severní Indií a severní Afrikou.

Dne 25. května hodinu před západem slunce spatřil námořník Kardek z předního stožáru na dvě míle od zátoky několik velryb. Zřejmě hledaly mělčiny vhodné pro porod mláďat. Kapitán se

rozhodl vypravit tam hned ráno čluny. Na lov se jistě chystaly i jiné lodi.

Večer se doktor Filhiol ptal kapitána Bourcarta, zda lov proběhne za stejných okolností jako u Nového Zélandu. Kapitán mu odpověděl:

„Vůbec ne, doktore. Tady musíme být obezřelejší. Máme co dělat se samicemi. Ty sice dávají víc tuku než samci, ale jsou mnohem nebezpečnější. Jakmile zjistí, že jsou pronásledovány, prchají ze zálivu pryč a do konce sezóny **se** už nevracejí. Strhávají s sebou však i druhé velryby, a jděte si je pak hledat na širý oceán!“

„A co když jsou doprovázeny mláďaty, kapitáne?“

„Pak je čluny dostihnou snadno,“ odpověděl kapitán. „Sleduje-li velryba hry svého mláděte, ztrácí ostražitost. Pak je možno přiblížit se k ní až na harpunovací vzdálenost a zasáhnout ji do ploutví. Jestliže ji harpunář mine, stačí ji pronásledovat, i kdyby to trvalo třeba několik hodin. Mládě matku zdržuje, protože se rychle unavuje a vyčerpává. A protože je matka nechce opustit, dává tím lovcům možnost zásahu.“

„Říkal jste však, kapitáne, že samice jsou nebezpečnější než samci.“

„To je pravda, doktore. Harpunář musí dávat dobrý pozor, aby neporanil mládě… V tom případě se matka rozzuří, vrhá se na člun a zasáhne-li jej ocasem, roztříští jej na kousky. To jsou pak velmi vážné věci. Proto vídáme velmi často po sezóně v zálivu sv. Markéty trosky člunů a nejeden lovec už zaplatil za harpunářovu neobratnost životem.“

Před sedmou hodinou byli všichni připraveni k lovu kytovců, už včera ohlášených. Kromě harpunami a kopími ozbrojili se kapitán a oba důstojníci i puškami na výbušné střely, jichž se s výhodou používá při lovu tohoto druhu velryb.

Půldruhé míle od zátoky se ukázala velryba s mládětem. Čluny vytáhly plachty, aby se pleskotem vesel nevzbudila pozornost velryby.

Romain Allotte samozřejmě všechny předhonil a jako první se octl na sedm sáhů od velryby. Ta člun spatřila a chystala se k ponoření.

Ducrest okamžitě popadl harpunu a vrhl ji s takovou silou, že ji zarazil do těla velryby až po rukojeť.

V té chvíli tam dorazily další čluny a chystaly se velrybu obeplout, aby ji dostaly na lano. Ale osudnou náhodou, jak se často stává, harpuna se zlomila a velryba se dala i s mládětem na útěk.

Nastala zběsilá honba za kytovcem, který měl několik sáhů náskoku. V jeho výdeších, vysokých osm až deset metrů, byly stále jen sražené vodní páry. Nebyl tedy zraněn smrtelně.

Námořníci se mocně opřeli do vesel. Po celé dvě hodiny se však nedokázali dostat k velrybě na harpunovací vzdálenost. Kapitán Bourcart to ostatně z opatrnosti zakázal. Bál se, aby nebylo zasaženo mládě.

Doktor Filhiol, který nechtěl přijít o žádnou podrobnost lovu, usadil se v člunu kapitána Bourcarta. I on se podílel na vzrušení všech lovců a vyjádřil své obavy, že námořníci budou vyčerpáni, dříve než zvíře dostihnou.

Velryba prchala velmi rychle, potápěla se a po několika minutách zas vyplouvala. Od zátoky se však příliš nevzdálila. Sotva tři čtyři míle. A teď se k ní zase vracela. Zdálo se taky, že už v rychlosti polevuje, protože mládě už za ní nezůstávalo pozadu.

Kolem půl dvanácté byla z člunu kapitánova zástupce Heurtauxe vržena druhá harpuna.

Tentokrát nemusili lano příliš popouštět. Ostatní čluny se přiblížily, ale dávaly si dobrý pozor na rány ocasem. Jakmile vrhli lovci svá kopí, dech zvířete se zbarvil krví a velryba znehybněla. Mládě zmizelo v hlubinách.

V příznivém mořském proudu byla velryba lehce přivlečena ke *Sv. Enochu.* Kapitán dal ihned vykonat přípravy k jejímu zpracování.

Nazítří připlul k lodi jakýsi Španěl a chtěl mluvit s kapitánem. Byl to jeden z překupníků, kterým velrybáři přenechávají tuk z velrybích vnitřností.

Když si prohlédl velrybu uvázanou při lodním boku, prohlásil:

„To je opravdu jedna z největších velryb, které byly y posledních třech měsících uloveny v zálivu sv. Markéty!“

„A byla sezóna dobrá?“ zeptal se ho kapitán Bourcart.

„Celkem průměrná,“ odpověděl Španěl. „Já získal jen šest koster k dalšímu zpracování. Prosím vás proto, abyste mi nechali i tuhle.“

„Velmi rád.“

V dalších osmačtyřiceti hodinách zůstal Španěl na palubě a přihlížel všem pracím s tavením tuku. Tato velryba dala ne méně než sto pětadvacet beček tuku výborné jakosti. Kostru pak místní lidé odtáhli ke Španělově dílně na pobřeží laguny, dvě míle za zátokou.

Když odešli, řekl doktor Filhiol kapitánovi:

„Můžete mi říci, kapitáne, co ten člověk ze zbytků velryby získá?“

„Nejvýše pár soudků tuku, doktore.“

„Pak se tedy mýlíte, kapitáne. Já tvrdím, že získá často až patnáct beček.“

„Patnáct?“ zvolal kapitán. „Pak jsem mu tedy dal kostru dnes naposled. Napříště si ji zpracujeme sami.“

Sv. Enoch pobyl v zátoce až do 17. května, aby doplnil své sklady. Za tu dobu ulovila posádka ještě několik velryb, mezi nimi i značně nebezpečné samce, kteří bojovali velmi zuřivě.

Jednoho z nich ulovil poručík Coquebert u vjezdu do zálivu. Trvalo celý den a noc, než mohl být úlovek dovlečen do zátoky. Při nepříznivém proudu kotvily čluny u velryby a mužstvo v očekávání protiproudu vyspávalo.

Ostatní lodi pronásledovaly velryby samozřejmě taky, především na největších hloubkách zálivu. Tam lovili hlavně Američané a byli se svými úlovky spokojeni.

Kapitán jedné z amerických lodí — *Iwingu* – ze San Diega navštívil kapitána Bourcarta na palubě *Sv. Enocha.*

„Kapitáne,“ řekl mu po chvilce rozhovoru, „vidím, že jste měl u novozélandských břehů úspěch…“

„To ano,“ odpověděl kapitán Bourcart, „a doufám, že tady lov dokončím. To mi umožní vrátit se do Evropy dříve, než jsem počítal. Za tři měsíce bych mohl být zpátky v Le Havru.“

„Blahopřeju vám, kapitáne, ale když vám štěstí tak přeje, proč se chcete vracet do Le Havru?“

„Co tím chcete říci?“

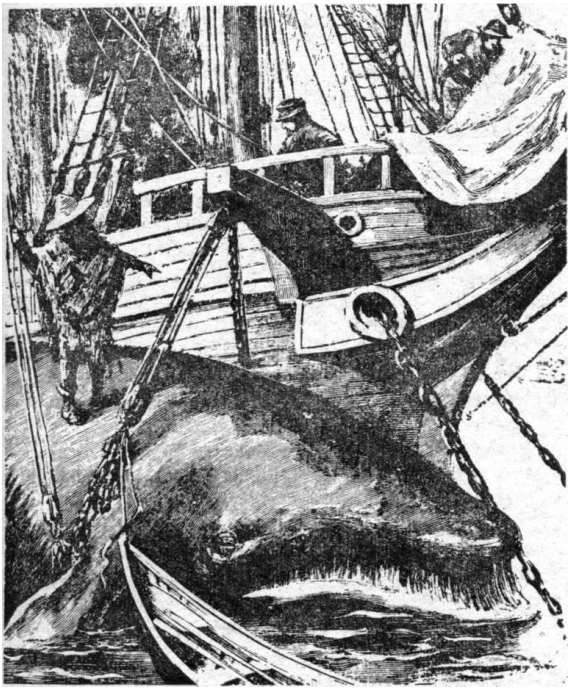
„Chci říci, že můžete svůj náklad výhodně prodat, aniž byste opouštěl Tichý oceán. A můžete pak pokračovat v lovu u Kurilských ostrovů v Ochotském moři právě y příznivých měsících.“

„Vysvětlete mi to, kapitáne. Kde bych mohl svůj náklad prodat?“

„Na Vancouveru.“

„Na Vancouveru?“

„Ano. Na trhu ve Victorii. Tam je velrybí tuk vyhledávaným zbožím a tam jej můžete velmi výhodně prodat americkým firmám.“

„Namouvěru, to je nápad!“ zvolal kapitán Bourcart. „Báječná myšlenka! Děkuju vám za radu, kapitáne. Velmi pravděpodobně jí využiju.“

Ostrov Vancouver leží v amerických vodách na výši Kolumbie, pouze pětadvacet stupňů severně od zálivu sv. Markéty. Za příznivého větru tam může *Sv. Enoch* být za čtrnáct dní.

Štěstěna se na kapitána Bourcarta opravdu smála a Jean-Marie Cabidoulin byl se svými chmurnými věštbami vedle. Po lovu v novozélandských vodách lov v zálivu sv. Markéty a pak plavba do Ochotského moře ke Kurilským ostrovům – to vše v jednom roce!

K Vancouveru se ostatně musily stáhnout všechny velrybářské lodi, patrně i *Repton,* jestliže už měly plné sklady, protože ceny trhu tam stoupaly.

Když se kapitán Bourcart zeptal kapitána *Iwingu,* zda měl nějaké styky s *Reptonem,* dostal zápornou odpověď. Anglická loď se držela stále stranou a stejně jako francouzskou vlajku nepozdravila ani americkou.

Přesto se několikrát stalo, že při pronásledování kytovců v laguně nebo v zálivu octly se anglické a francouzské čluny u sebe. Naštěstí nešlo nikdy o stejnou velrybu, což by bylo jistě vyvolalo spor, jak se často stává. A vzhledem ke vzájemnému poměru obou lodí dopadl by spor jistě špatně. Však kapitán Bourcart nepřestával své mužstvo upozorňovat, aby se na moři vyhýbalo jakémukoli styku s posádkou *Reptonu,* pokud se s ní octne ve stejných vodách, při nakládání dříví nebo při rybolovu mezi skalisky.

Celkem nikdo nevěděl, měl-li *Repton* lovecký úspěch, nebo ne. A taky se o to nikdo nestaral. *Sv. Enoch* se s *Reptonem* setkal při plavbě od Nového Zélandu ke Kalifornii, a až vypluje ze zálivu, nikdy už jej asi neuvidí.

Mezi ulovenými kytovci byl taky vorvaň, harpunovaný poručíkem Allottem tři míle od laguny. Byl to největší kus, s jakým se dosud setkali. Vorvaně zpozorovali taky lovci z *Reptonu,* ale než vyslali čluny na lov, bylo už pozdě.

Allottův člun nechtěl vorvaně vyrušit a plul v lehkém větru tak, aby ho nepoplašil. Když se však octl v harpunovací vzdálenosti, zvíře se ponořilo. Lovci musili čekat, až zase vypluje na hladinu.

Od posledního ponoření uplynulo pětatřicet minut. Teď už nemohl být vorvaň pod vodou dlouho. Stačilo jen dávat po něm pozor.

Vorvaň se konečně vynořil pár desítek metrů od člunu, který se pustil plnou rychlostí za ním.

Harpunář Ducrest stál na přídi a poručík Allotte měl v ruce připravené kopí. Ale vorvaň vycítil nebezpečí a bil ocasem do moře tak prudce, že vlna narazila na člun a napolovic jej zatopila.

Harpuna zasáhla vorvaně na pravé straně pod prsní ploutví. Lano se rozvíjelo tak prudce, že je musili polévat, aby se nevzňalo.

Když se zvíře po ponoření zas objevilo, vystřikovalo s dechem krev. Několik ran kopím je už lehce dobilo.

Po vytavení tuku zanesl mistr Cabidoulin do seznamu dalších osmdesát beček tuku.

Odplutí bylo stanoveno na 19. června. Kapitán Bourcart uposlechl Američanovy rady a rozhodl se plout k ostrovu Vancouveru. *Sv. Enoch* měl naloženo sedmnáct set beček tuku a skoro pět tisíc kilogramů kostic. Až to vše kapitán na Vancouveru prodá, podnikne bez váhání další výpravu do severovýchodní části Pacifiku. Od odjezdu z Le Havru uplynulo sto padesát dní a zastávka v zálivu sv. Markéty trvala od 9. května do 19. června. Trup a výstroj lodi byly v dobrém stavu a na Vancouveru si budou moci doplnit zásoby potravin.

V předvečer odplutí se posádce naskytla příležitost k setkání s lidmi z *Reptonu.*

Heurtaux a Coquebert odpluli se svými čluny na pevninu, aby přivezli zbytek dříví a pitnou vodu.

Všichni právě vystoupili na břeh, když jeden z nich vykřikl:

„Velryba! Velryba!“

Skutečně… Velká samice s mládětem plula asi půl míle daleko zátokou a mířila k ústí zálivu.

Lovce hrozně mrzelo, že se za ní nemohou pustit. Oba čluny však byly vyslány za jiným účelem a lovci s sebou neměli ani harpuny, ani lana. Stejně však tomu bylo i na palubě *Sv. Enocha*. Všechna lovecká zařízení byla už sklizena a loď nebyla na lov připravena.

Náhle se v ohybu zátoky objevily dva čluny, až dosud skryté zrakům lidí ze *Sv. Enocha.*

Byly to čluny z *Reptonu*, ženoucí se za ohlášenou velrybou.

Jak se přiblížily ke břehu, aby zvířeti nadjely, nemohlo pozorovatelům z jejich činnosti nic ujít.

Oba čluny se rychle a tiše blížily, vzdáleny dobrou míli. První právě vztyčil svou vlajku na znamení, že se chystá k útoku.

Repton zatím čekal s malými plachtami tři míle na východě.

Heurtaux, Coquebert a jejich lidé vystoupili na pahorek za potokem, odkud měli výhled na celou lagunu.

Bylo půl třetí, když se harpunář z prvního člunu octl ve vzdálenosti vhodné k harpunování.

Velryba si hrála s mládětem a nic nepozorovala. A vtom prolétla harpuna vzduchem.

Angličané jistě dobře věděli, že je nebezpečné napadnout mládě. Ale to právě plulo podle člunu a harpuna je zasáhla do pysku. Jeho zranění bylo smrtelné. Po několika záškubech zůstalo nehybně ležet na hladině. Protože rukojeť harpuny se vztyčila, vypadalo mládě, jako by kouřilo dýmku. A vodní páry, které mu stoupaly z tlamy, připomínaly dokonale tabákový kouř

Z velryby se v záchvatu zuřivosti rázem stalo zvíře nesmírně nebezpečné. Bila ocasem do vody a rozstřikovala ji jako smršť. Pak se vrhla na člun. Marně se námořníci snažili vrhnout druhou harpunu, marně se pokoušeli zasáhnout velrybu kopím, marně na ni vystřelili z pušky výbušnou střelu.

Druhý člun byl ještě tři sta sáhů po větru. Prvnímu člunu nemohl už přijít na pomoc včas. Ten byl právě zasažen strašnou ranou ocasem a okamžitě se i s celou posádkou potopil. I když se někteří z lovců objevili zas na hladině, hrozila jim smrt utopením, protože byli jistě vážně zraněni. A kdoví, zda je druhý člun stačí ještě zachránit.

„Do člunu! Do člunu!“ vykřikl Heurtaux a dal poručíkovi znamení, aby běžel za ním.

Mužstvo při pohledu na lovce ve smrtelném nebezpečí neváhalo udělat vše pro jejich záchranu, i když to byli lidé z *Reptonu.*

Všichni okamžitě seběhli s pahorku a přeběhli plochý břeh. Rychle odvázali oba čluny, zasedli k veslům a pospíchali na místo, kde zuřivá velryba stále řádila.

Z devíti mužů posádky člunu objevilo se jich na hladině jen sedm.

Dva chyběli, utopili se.

V této chvíli dorazil i druhý člun z *Reptonu,* Kdyby však chtěl přijmout na palubu oněch sedm mužů, vystavil by se velkému nebezpečí.

Velryba zatím zamířila k mláděti, které leželo na vodě asi třicet metrů po větru, unášeno mořským proudem. Když je matka dostihla, zmizela i s ním v hlubinách laguny,

Heurtaux a poručík byli ochotni vzít do člunu několik Angličanů, ale kapitánův zástupce z *Reptonu* zvolal hlasem plným opovržení:

„Svoji k svému! Nepotřebujeme žádnou pomoc! Kupředu!“

Nebylo pochyb o tom, že litoval smrti dvou kamarádů, ale stejně litoval i toho, že chybil tak skvělou kořist.

Když se Heurtaux a Coquebert vrátili na palubu, vypravovali kapitánu Bourcartovi a doktoru Filhiolovi, co se právě událo.

Kapitán schválil jejich přispění lidem z *Reptonu,* a když se dověděl o důstojníkově odmítnutí, řekl:

„Nemýlili jsme se tedy… Jsou to praví Angličané… a dokonale angličtí!“

„To je pravda,“ prohlásil palubní mistr, „ale tak moc angličtí by snad nemuseli být!“

VI

VANCOUVER

Ostrov Vancouver leží při západním pobřeží Severní Ameriky Je dlouhý pět set a široký sto třicet kilometrů. Největší město ostrova je Victoria.

V době našeho příběhu neměla Victoria ani zdaleka svou dnešní rozlohu. Na ostrově nebyla ani železnice, která dnes spojuje Victorii s městem Nanaimo.

Sv. Enoch opustil své kotviště časně ráno. Pomocí odlivu proplul kanálem zálivu sv. Markéty a vydal se na širé moře.

Příznivý vítr od východu mu umožnil plout podle pobřeží, několik mil od kalifornského poloostrova.

Kapitán Bourcart tentokrát neposlal hlídky do lanoví, protože mu teď o lov velryb nešlo. Chtěl se co nejrychleji dostat k Vancouveru, aby tam využil vysokých cen velrybího tuku.

Cestou spatřili ostatně jen jednu nebo dvě velryby, ale ty byly příliš daleko a vzduté moře by bylo lov velmi znesnadnilo. Posádka se proto spokojila s pozváním velryb ke Kurilským ostrovům v Ochotském moři. Při průměrné rychlosti devadesáti mil za

čtyřiadvacet hodin mohl *Sv. Enoch* dorazit k Vancouveru za čtrnáct dní. zvlášť když teď plul pod plnými plachtami.

Kapitán měl tedy na své první letošní kampani plné štěstí.

V třetině své dráhy octla se loď na výši San Diega, hlavního města dolní Kalifornie. O čtyři dny později míjela San Francisco v houfu lodí, které mířily k tomuto velkému americkému přístavu.

„Škoda, že nemůžeme prodat v San Francisku to, co hodláme prodat ve Victorii," řekl toho dne kapitán Bourcart svému zástupci.

„To jistě," odpověděl Heurtaux, „ale plavba je plavba, a chceme-li začít novou kampaň u Kurilských ostrovů, octneme se aspoň dál na severu."

„Máte pravdu, Heurtauxi," odpověděl kapitán. „Informace kapitána z *Iwingu* byly ostatně jasné. Podle jeho mínění se bude moci *Sv. Enoch* ve Victorii snadno opravit a nakoupíme zásoby na několik měsíců."

Vítr, který zřetelně slábl, stočil se k jihu a počal vanout od širého moře. Rychlost *Sv. Enocha* se značně snížila. Na palubě to vzbudilo netrpělivost. Ale neuplynulo ani osmačtyřicet hodin a ráno 3. července ohlásila hlídka mys Flattery při vjezdu do úžiny Juana de Fuca.

Plavba trvala šestnáct dní. O den déle, než kapitán předpokládal, protože loď nedosáhla průměrné rychlosti devadesáti mil za den.

„Nu tak vidíš, dědku!" řekl mistr Ollive Cabidoulinovi. „Už jsme u vjezdu do přístavu a ty pořád fňukáš!"

„Já?" ohradil se bednář a pokrčil rameny.

„Ano… ty!"

„Vždyť nic neříkám!"

„Ty neříkáš nic…, ale to je jedno."

„Opravdu?"

„Opravdu… Vím, že se v tobě všecko vaří. Bručíš aspoň v duchu."

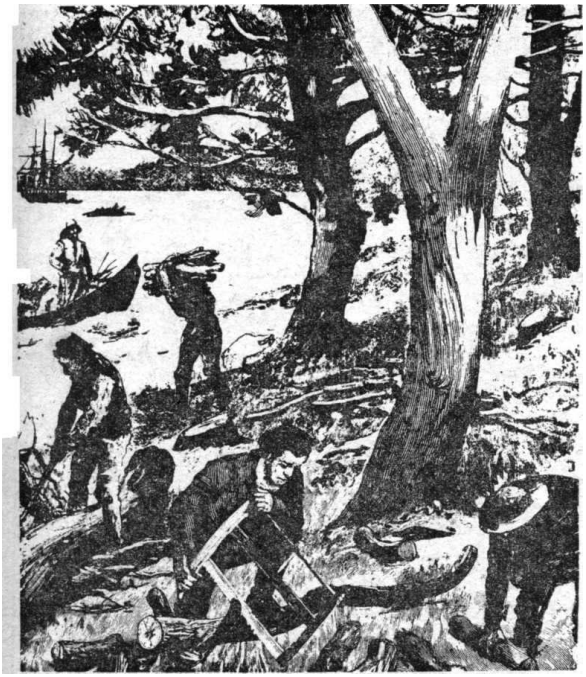
„Budu bručet i nahlas, budu-li chtít."

Po zdravotních a celních formalitách zakotvil *Sv. Enoch* u vykládací hráze, kde mohl svůj náklad snadno vyložit.

Jeho pobyt ve Victorii měl trvat rozhodně aspoň čtrnáct dní. Nemohl odplout dříve, dokud posádka neprovede některé opravy

před novou loveckou kampaní v severní části Pacifiku a před návratem do Evropy.

Kapitánův zástupce, oba poručíci a mistři budou mít teď plné ruce práce, které musí věnovat všechen svůj čas. Nešlo o nic menšího než o vyložení sedmnácti set beček tuku. Kapitán Bourcart musil taky svou posádku přísně hlídat. V těchto krajích vyhledávaných zlatokopy jsou dezerce velmi časté.

V přístavu Victoria byly už dvě lodi. *Chantenay* z Nantes a *Forward* z Liverpoolu, které dezerce několika mužů přivedla do značných nesnází.

Kapitán Bourcart si však byl svými lidmi celkem jist. Věděl, že je zadrží naděje na podíl ze zisku, který přinese tato kampaň posádce i majitelům *Sv. Enocha.* Nicméně se rozhodl pro nejpřísnější dozor a povolení ke vstupu na břeh vydával jen zřídka. Bylo nepopiratelně lepší vydat mužstvu po tvrdé denní práci dvojitou dávku rumu než je vidět vytloukat přístavní krčmy, kde námořníci navazují jen špatné známosti.

Především však kapitánu Bourcartovi šlo o to, aby udal svůj náklad na trhu ve Victorii. Jakmile se proto octl u břehu, odebral se k panu Williamu Hopeovi, jednomu z největších místních obchodníků.

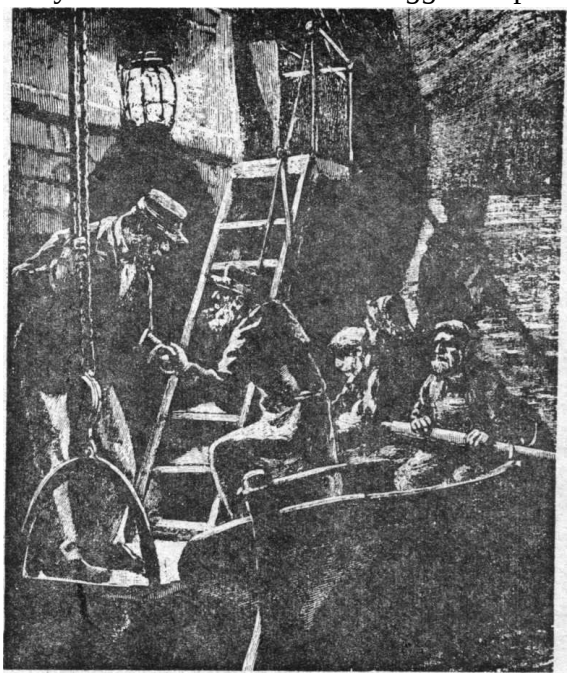
Doktor Filhiol neměl na starosti žádné nemocné, a tak využil volného času k návštěvě města a jeho okolí. Byl by si jistě prohlédl celý ostrov, kdyby byl měl k dispozici nějaký dopravní prostředek.

Na ostrově však nebyly ani silnice; jen několik stezek napříč hustými lesy. A tak musil doktor okruh svých výzkumných cest velmi zúžit.

Město bylo celkem zajímavé, jako všechna americká města, která rychle bohatnou a kterým okolní terén nebrání v rozrůstání.

Přístav byl chráněn malým zálivem a měl velmi příznivou polohu. Lodi, které potřebovaly opravu, nacházely tam bohatě zásobené sklady, překladiště zboží a loděnice.

Kapitán *Iwingu* dal kapitánu Bourcartovi přesné pokyny. Kurs velrybího tuku skutečně stoupal. *Sv. Enoch* připlul právě včas, aby toho využil. Poptávky přicházely nejen z Vancouveru, ale i z New Westminsteru, důležitého města v Kolumbii. Dvě americké velrybářské lodi – *Flower* a *Fugg* – už prodaly celý náklad a udělaly to, co chtěl udělat i *Sv. Enoch:* odpluly do severního Pacifiku.

Jednání kapitána Bourcarta s obchodníkem Hopem bylo rychle skončeno. Náklad *Sv. Enocha* byl prodán za cenu, za jakou by jej kapitán v jiných přístavech nikdy neprodal. Teď šlo jen o vyložení bečeк a o jejich dopravu do překladiště, kde je kupující měl převzít.

Když se kapitán vrátil na palubu, řekl Heurtauxovi:

„Obchod je uzavřen a my si můžeme jen blahopřát, že jsme poslechli rady kapitána *Iwingu.*“

„Prodal jste tuk i kostice, kapitáne?“

„Obojí… newwestminsterské obchodní společnosti.“

„Mužstvo se tedy může dát do práce?“

„Hned zítra. Půjde-li vše dobře, může se loď po opravě y loděnici vydat nejpozději do měsíce na cestu.“

„Svolejte všechno mužstvo!“ nařídil kapitánův zástupce mistru Ollivovi, který si přišel pro rozkazy.

Vyložit tisíc sedm set beček je práce na týden, je-li provedena metodicky a čile. Nad palubními poklopy byly postaveny kladky a polovina mužstva sestoupila do podpalubí, zatímco druhá polovina zůstala na palubě. Kapitán mohl počítat s dobrou vůlí a s pílí své posádky, takže nemusil přibírat přístavní dělníky.

Nejvíc práce měl bednář Cabidoulin. Nepustil z lodi ani jednu bečku, dokud ji neprohlédl a nepřesvědčil se, že je plná a že nezavdá příčinu k reklamaci. Stál vytrvale u vykládání a s kladívkem v ruce každou bečku proklepal. Co se velrybího tuku týče, o ten se nemusil starat; byl výborné jakosti.

Vykládání proběhlo se všemožným zajištěním a trvalo celý týden.

Práce bednáře Cabidoulina vyložením zboží ovšem nekončila. Vzhledem k dalšímu lovu musil nahradit plné bečky prázdnými. Kapitán však naštěstí našel v přístavních skladištích zásobu beček, které levně nakoupil. Bednář je však musel opravit a dát do pořádku. Byla to perná práce, která trvala několik dní. Cabidoulin při ní v duchu i nahlas bručel a svým kladivem přispíval k hluku, který vedle něho dělali kovář Thomas a tesař Férut.

Když bylo podpalubí *Sv. Enocha* prázdné, pustila se posádka do úklidu skladiště a vnitřních lodních prostor.

Loď zbavená vykládacího zařízení odplula pak do doku. Bylo třeba prohlédnout vnější stranu trupu, zdali plavbou neutrpěla. Kapitánův zástupce a palubní mistr provedli prohlídku společně. Kapitán se mohl na jejich zkušenost spolehnout.

Loď neutrpěla žádnou vážnou škodu. Šlo jen o drobné opravy, o výměnu dvou nebo tří měděných desek z obložení trupu, o zpevnění pažení a žeber, o doplnění koudelových ucpávek a o nový nátěr. Tyto práce byly provedeny velmi rychle. Pobyt na Vancouveru se opravdu neměl protáhnout.

Kapitán Bourcart taky dával neustále najevo své uspokojení a doktor Filhiol často opakoval:

„Máte štěstí, kapitáne… Máte opravdu štěstí… A půjde-li to tak dál…“

„Půjde to tak dál, doktore, a víte, co by se nám mohlo přihodit?“

„Prozraďte mi to!“

„Že za dva měsíce, po druhé lovecké kampani, vrátí se *Sv. Enoch* do Victorie prodat další náklad za stejnou cenu! Jestli ovšem velryby u Kurilských ostrovů v Ochotském moři nebudou příliš divoké…“

„Jak to, kapitáne? Najdou snad někde lepší příležitost k tomu, aby se daly harpunovat a poskytly nám svůj tuk za tak výhodnou cenu?“

„To jistě ne,“ odpověděl se smíchem kapitán. Bylo už řečeno, že doktor Filhiol nemohl jít na svých vycházkách tak daleko, jak by byl chtěl. Nedaleko pobřeží se setkal s domorodci. Nebyli to právě nejhezčí představitelé rudé rasy. Když se doktor ze svých toulek vrátil, byl už *Sv. Enoch* nově natřen až k čáře ponoru, vyznačené bílou barvou. Drobné opravy byly provedeny i v plachtoví, v lodní výstroji a v člunech, s nimiž ocasy velryb zacházely někdy velmi nevybíravě. Zkrátka loď vyplula zas do zálivu, zakotvila tam a chystala se ke dni 19. července k odplutí.

Dva dny předtím vplula do zálivu americká loď *Iwing*, která se sem vrátila ze zálivu sv. Markéty. Stejně jako oba kapitáni, navázali i důstojníci a mužstvo přátelské styky.

Jakmile *Iwing* zakotvil, dal se kapitán Forth odvézt na palubu *Sv. Enocha*, kde se mu dostalo skvělého uvítání a poděkování za dobrou radu, která se tak osvědčila.

Kapitán Bourcart byl šťasten, že může projevit svou zdvořilost, a pozval kapitána Fortha k obědu. Blížila se doba jídla a kapitán Forth pozvání přijal s podmínkou, že kapitán Bourcart mu zítra návštěvu oplatí.

V jídelně došlo k živému rozhovoru. U stolu se usadili oba kapitáni, Heurtaux, dva poručíci a doktor Filhiol. Hovořilo se hlavně o příhodách z plavby obou lodí ze zálivu sv. Markéty k Vancouveru. Když pak kapitán Bourcart uvedl, za jak výhodných podmínek

prodal svůj náklad, zeptal se kapitána *Iwingu*, zda měl dobrý lov i po odplutí *Sv. Enocha.*

„Neměl," odpověděl kapitán Forth. „Byl to lov jen průměrný. Nenaplnil jsem ani čtvrtinu svých beček. Nikdy tam nebylo velryb tak málo."

„To se dá vysvětlit jedině tím," mínil kapitán Bourcart, „že v této roční době mláďata své matky už nepotřebují a vyplouvají ze zálivu na širé moře."

„Tím to asi bude," odpověděl kapitán Forth. „Ale ač jsme v zálivu sv. Markéty lovili už často, nepamatuji se, že by byl někdy už koncem června tak prázdný. Míjely tam celé dny, aniž jsme spustili čluny. A bylo přece krásné počasí a moře klidné! Měl jste štěstí, kapitáne, že jste začal lov v novozélandských vodách. Jinak byste byl v zálivu sv. Markéty své skladiště nenaplnil."

„Měl jsem opravdu štěstí," souhlasil kapitán Bourcart. „A to tím větší, že jsme pak nacházeli velryby jen střední velikosti."

„A i docela malé," doplnil ho kapitán Forth. „My jsme harpunovali velrybu, která dala jen třicet beček tuku!"

„Řekněte mi, kapitáne," zeptal se kapitán Bourcart, „zda chcete prodat svůj úlovek na trhu ve Victorii?"

„Jsou-li ceny vysoké, pak ano."

„Drží se stále vysoko. A letošní špatný lov v zálivu sv. Markéty je jistě nesrazí dolů. Zatím se ještě nečeká příjezd lodí od Kurilských ostrovů v Ochotském moři nebo od Beringová průlivu."

„Lov opravdu neskončí dříve než za šest neděl až dva měsíce…," řekl Heurtaux.

„A my doufáme, že se ho ještě zúčastníme," dodal Allotte.

„Neměli ostatní velrybáři v zálivu sv. Markéty víc štěstí než vy, kapitáne?" zeptal se Fortha poručík Allotte.

„Vůbec ne," odpověděl Forth. „A když *Iwing* vytáhl plachty, většina lodí se už taky chystala vyplout na širé moře."

„Chtějí plout k asijským břehům?"

„Myslím si to."

„Hrome, to tam bude tlačenice!" zvolal poručík Coquebert.

„Tím lépe,“ prohlásil Romain Allotte. „Mne nejvíc povzbudí, když jsou na jednu velrybu tři lodi.. Když se musíme činit, div si vesla nezlámeme. A jaká čest pro člun, který harpunuje první!“

„Jen klid, poručíku, klid!“ přerušil ho kapitán Bourcart. „Zatím není žádná velryba v dohledu.“

„Vy jste se tedy rozhodli pro druhou loveckou kampaň?“ zeptal se kapitán Forth.

„Napevno.“

„A kdy odplujete?“

„Pozítří.“

„Tak brzy?“

„*Sv. Enochu* stačí jen zvednout kotvu.“

„Jsem tedy rád, že jsem připlul včas,. abych mohl obnovit naši známost, kapitáne,“ řekl Forth, „a znovu si s vámi potřást rukou.“

„I my jsme šťastni, že jsme mohli obnovit naše přátelské styky,“ odpověděl kapitán Bourcart. „Kdyby byl *Iwing* připlul ve chvíli, kdy *Sv. Enoch* vyplouval, velmi by mě to bylo mrzelo.“

Nato si všichni připili na zdraví kapitána Fortha a kapitán Bourcart i jeho důstojníci neskrblili projevy sympatie k americkému lidu.

„Ostatně, i kdybychom se nebyli setkali ve Victorii,“ řekl Heurtaux, „byli bychom vykonali společně výpravu ke Kurilským ostrovům.“

„Nechcete zkusit štěstí v severním Pacifiku, kapitáne?“ zeptal se Bourcart.

„Nemohu, pánové,“ odpověděl kapitán Forth. *Iwing* připlul na loviště trochu pozdě. Za dva měsíce se počnou v Beringově průlivu tvořit ledy, stejně jako v Ochotském moři, a já nemám loď v takovém stavu, abych se mohl ihned vydat na moře. Opravy na *Iwingu* potrvají tři až čtyři týdny.“

„To je nám opravdu líto, kapitáne,“ prohlásil kapitán Bourcart. „Ale chtěl bych se vrátit k jedné události, o níž jste už hovořil a která si žádá jisté vysvětlení.“

„Oč jde, kapitáne?“

„Nevšiml jste si, že ke konci vašeho pobytu v zálivu sv. Markéty začalo velryb ubývat a že všechny s podivným spěchem odplouvaly na moře?“

„Samozřejmě,“ odpověděl Forth. „A vyplouvaly za podmínek zcela neobvyklých… Myslím, že nepřeháním tvrzením, že se velryby polekaly nějakého zvláštního nebezpečí, že podlehly jakémusi záhadnému pocitu strachu, jako by se jich zmocnila panika. Vyskakovaly nad vodu a vyrážely zvuky, jaké jsem ještě nikdy neslyšel!“

„To je nesmírně podivné,“ řekl Heurtaux. „A nevíte, čím to mohlo být?“

„Ne, pánové,“ odpověděl Forth. „Ledaže by se tam objevil nějaký strašný netvor...“

„Ach, kapitáne,“ zvolal poručík Coquebert, „kdyby vás tak teď slyšel náš bednář Cabidoulin! Jistě by řekl, že se tam objevil mořský had!“

„Opravdu, poručíku,“ pokračoval kapitán Forth, „ať ty velryby vyděsil mořský had, nebo něco jiného, fakt je, že se snažily co nejrychleji zmizet.“

„A nebylo možné zahradit jim cestu ze zálivu a několik jich harpunovat?“ zeptal se poručík Allotte.

„Přiznám se vám, že na to nikdo nepomyslil,“ odpověděl Forth. „Naše čluny by se z toho nebyly dostaly bez poškození a možná i bez ztráty několika lidí. Opakuji vám, že se tam stalo něco zcela zvláštního.“

„Abych nezapomněl,“ vmísil se kapitán Bourcart, „co se stalo s anglickou lodí *Repton?* Neměla snad lepší lov než jiné lodi?“

„Ne, pokud vím, kapitáne.“

„Myslíte, že zůstala v zálivu sv. Markéty?“

„Chystala se k odplutí, když *Iwing* vytahoval plachty.“

„A kam?“

„Říkalo se, že na lov do severozápadní části Pacifiku.“

„Takže bychom se tam s ní mohli setkat,“ podotkl Heurtaux.

S příchodem noci vrátil se kapitán Forth na svou loď, kde druhého dne přivítal kapitána Bourcarta a jeho důstojníky. A znovu se tam hovořilo o událostech v zálivu sv. Markéty. Nakonec se oba

kapitáni rozloučili s přesvědčením, že *Sv. Enoch* a *Iwing* se zas někdy na velrybích lovištích setkají.

VII

DRUHÁ KAMPAŇ

Kapitán Bourcart vyplul 19. července ráno. Po zdvižení kotvy dostal se s jistými obtížemi ze zátoky. Plul proti jihovýchodnímu větru. Jakmile však *Sv. Enoch* obeplul poslední výspu Vancouveru, vítr se změnil v příznivý a hnal loď několik mil na širé moře.

Nazítří obeplul *Sv. Enoch* severní břehy ostrova a zamířil na západ. Kvečeru už ztratil zemi z dohledu.

Vzdálenost Kurilských ostrovů od Vancouveru lze odhadnout asi na tisíc pět set mil. Za příznivých okolností může ji plachetnice zdolat v pěti týdnech. Kapitán Bourcart počítal, že déle mu to trvat nebude, bude-li mít i nadále štěstí.

Jisté bylo, že plavba začala za výtečných podmínek. Zdvihl se čerstvý vítr, mořem se hnaly dlouhé vlny a *Sv. Enoch* plul pod plnými plachtami. Příď lodi mířila k západoseverozápadu. Tento směr mohl sice plavbu trochu prodloužit, ale zato se vyhnul mořskému proudu, který směřuje k východu a stáčí se podle Aleut.

Plavba proběhla celkem bez potíží. Jen vítr občas zeslábl nebo zesílil. Posádka byla odpočinutá a připravená na obtížný lov, který ji čekal v Ochotském moři.

Jean-Marie Cabidoulin byl neustále zaměstnán na palubě, rovnal své bečky a stavěl zařízení pro spouštění beček do skladiště. Naskytne-li se ještě před doplutím ke Kurilským ostrovům možnost lovu, kapitán jí jistě využije.

„Jen bych si to přál," řekl jednou doktoru Filhiolovi. „Je už pokročilá doba a náš lov v Ochotském moři se může protáhnout na několik týdnů… Brzy se začnou tvořit ledy a plavba se velmi ztíží."

„Já se jen divím," řekl doktor, „že velrybáři v neustálé časové tísni loví stále tak primitivním způsobem. Proč nepoužívají parníků, parních člunů, a především zdokonalených loveckých zbraní? Pak by lov vynášel mnohem víc."

„Máte pravdu, doktore, a nepochybujte o tom, že k tomu jednou dojde. My jsme zatím věrni našim starým postupům. Ale naše století jistě využije pokroku, který se projevuje ve všem.“

„Tomu věřím taky, kapitáne. Lov bude prováděn modernějšími prostředky, bude-li vůbec prováděn. Velryb neustále ubývá… Ledaže by se chovaly uměle v obrovských nádržích…“

„Velryby v nádržích?“ zvolal kapitán.

„Vždyť jen žertuji,“ odpověděl doktor. „Ale přesto jeden z mých přátel takový nápad měl…“

„Bylo by to možné?“

„Ano. Šlo by přece velryby uzavřít v nějakém zálivu, jako se zavírají krávy do ohrady. Krmení by nic nestálo, a dokonce by se mohlo výhodně prodávat i velrybí mléko.“

„Prodávat velrybí mléko, doktore?“

„Však se vyrovná kravskému.“

„Dobrá, ale jak velryby dojit?“

„Právě to přivedlo mého přítele do rozpaků. Proto taky od svého báječného nápadu ustoupil.“

„A udělal dobře,“ řekl kapitán se smíchem. „Ale vraťme se ke *Sv. Enochu!* Řekl jsem už, že naše kampaň v severním Pacifiku se může protáhnout a my budeme moci odplout až počátkem října.“

„Kde bude *Sv. Enoch* po odplutí z Ochotského moře přes zimu?“

„To ještě nevím.“

„Jak to, že to nevíte?“

„To záleží na okolnostech, drahý doktore. A určit si plán předem znamená vystavit se možnostem zklamání.“

„Což jste ještě za Beringovým průlivem nelovil?“

„Ale ano… Ale našel jsem tam víc tuleňů než velryb. Ostatně zima v Severním ledovém oceánu přichází brzy, už v prvních týdnech září, a plavba je pak ztížena ledem. Proto letos nehodlám překročit šedesátou rovnoběžku.“

„Správně, kapitáne. A bude-li lov v Ochotském moři úspěšný, vrátí se *Sv. Enoch* do Evropy?“

„Ne, doktore,“ odpověděl kapitán. „Soudím, že bude lepší prodat tuk na Vancouveru, protože jsou tam vyšší ceny.“

„A tam taky přezimujete?“

„Pravděpodobně. Budu aspoň v příští sezóně blíž k lovištím.“

„Nutno však všechno předvídat,“ pokračoval doktor. „Co když *Sv. Enoch* v Ochotském moři neuspěje? Rozhodnete se čekat na jaro tam?“

„To ne… ačkoli v Nikolajevsku a v Ochotsku přezimovat lze. V tomto případě bych se rozhodl pro návrat k americkým břehům nebo přímo na Nový Zéland.

„Tak ať to dopadne jakkoli, nemůžeme počítat s letošním návratem do Evropy?“

„Ne, drahý doktore. Ale to by vás nemělo udivovat. Naše výpravy málokdy trvají jen čtyřicet nebo padesát měsíců… Však i posádka ví, na čem je.“

„Věřte mi, kapitáne, že mi to nepřipadá nijak dlouhé,“ odpověděl doktor. „Ať si výprava trvá jakkoli dlouho, nebudu nikdy litovat, že jsem vstoupil na *Sv. Enocha.*“

Je pochopitelné, že hned v prvních dnech plavby zaujaly hlídky svá místa. Pozorovaly moře velmi pečlivě. A poručík Allotte se dvakrát za dopoledne a dvakrát za odpoledne vysoukal na stožár a pozoroval moře taky. Několikrát se objevily sloupy par vydechované kytovci, ale byly příliš daleko, než aby kapitán mohl za nimi vyslat své čluny.

Polovina plavby proběhla bez příhod. A po sedmnácti dnech, 5. srpna, spatřil kapitán Bourcart Aleuty.

Pět mil severně se tyčil největší ostrov z celé skupiny,

Umanak, se sopkou Šišaldinskou, vysokou tři tisíce metrů. Kapitán Bourcart nepokládal za vhodné přibližovat se tam, protože sopka právě soptila a moře bylo při západním větru značně vzduté.

Během plavby mohl doktor Filhiol pozorovat vrtošivé uspořádání těchto ostrovů, plných sopek. Plavba podle nich je za špatného počasí velmi nebezpečná.

Sv. Enoch se obloukem vyhnul mořským protiproudům a v trvale příznivém větru minul poslední ostrov Aleut. Tam se octl v severovýchodním větru. Byla to okolnost velmi příznivá pro loď plující na jihozápad ke Kurilským ostrovům. Po přeplutí souostroví počítal kapitán Bourcart, že za čtrnáct dní dorazí ke Kamčatce.

Ale u Beringová průlivu se zvedl prudký vichr, kterému by byla méně pevná a hůř řízená loď těžko vzdorovala. A hledat útočiště na Aleutách by bylo neopatrné. Kotvy by vlnobití nevydržely a loď by se mohla o skaliska rozbít.

Bouře doprovázená blesky, kroupami a deštěm trvala osmačtyřicet hodin. Během první noci se loď div nepřevrhla. Ale jak poryvy větru sílily, dal kapitán stáhnout co možno nejvíc plachet.

V této hrozné bouři musil doktor Filhiol obdivovat chladnokrevnost kapitána i jeho důstojníků a obratnost i odvahu posádky. Mistr Ollive si zasloužil jen chválu za rychlost a přesnost, s jakou prováděl potřebné manévry.

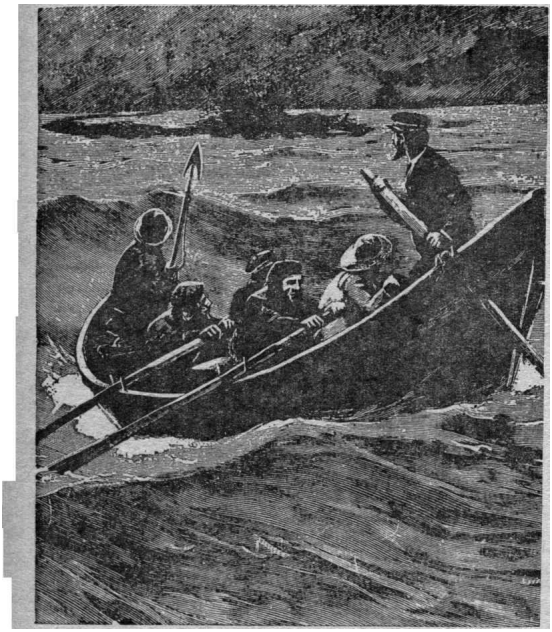
Za takových podmínek nemohl *Sv. Enoch* přirozeně udržovat směr. Musil prchat s větrem v zádech skoro půl dne bez plachet. Taková plavba je vždy nebezpečná, protože moře může loď odzadu zaplavit. Prchá-li loď s větrem stejnou rychlostí, není jí kormidlo nic platné, a nelze tudíž zabránit výchylkám vlevo nebo vpravo. Nárazy moře jsou taky nebezpečnější, protože napadají loď zezadu, kde trup není stavěn tak, aby vzdoroval úderům vln.

Několikrát zametla obrovská vlna celou palubu. Posádka musila sklopit pažení, aby umožnila rychlý odtok vody. Naštěstí odpadní otvory stačily vodu odvádět a pevně zajištěné palubní kryty vše vydržely. A muži u kormidla pod dozorem mistra Olliva stačili udržet loď přídí k západu.

Sv. Enochu se nakonec podařilo vyjít z bouře bez vážnějšího poškození. Kapitán Bourcart mohl litovat jen ztráty malé plachty, kterou dal napnout na zádi a z níž za chvíli zbyly jen cáry, které v zuřivé vichřici třaskaly jako rány bičem. Po marné snaze udržet loď ve směru rozhodl se kapitán plout s větrem v zádech.

Bouře se v noci z 10. na 11. srpna postupně uklidnila. Za svítání mohl mistr Ollive vytáhnout některé plachty. Byly jen obavy, aby se vítr neustálil v západním směru. Vždyť *Sv. Enoch* byl ještě osm set mil od asijské pevniny. To by musil bojovat s větrem a jeho plavba by se tím nesmírně prodloužila. A křižovat oceánem by znamenalo dostat se do proudu Kurošio, který směřuje k severovýchodu, což by plavbu do Ochotského moře jistě ohrozilo.

Kapitán Bourcart byl velmi zneklidněn. Důvěřoval sice pevnosti své lodi, důvěřoval i schopnostem svých důstojníků i posádky, ale obával se právě oné změny větru, která mohla připlutí ke Kurilským ostrovům velmi oddálit.

„Že by nás štěstí opustilo a potvrdilo Cabidoulinovy zlé předtuchy?“ opakoval několikrát.

„Bednář neví, co říká,“ prohlásil na to mistr Ollive, „a měl by raději svůj jazyk spolknout. Ale ty jeho věštby z něho lítají jako sloupy výdechů z velryby.“

Statečný palubní mistr byl svou odpovědí nadmíru spokojen.

Nicméně zpoždění aspoň čtrnácti dnů bylo velmi pravděpodobně. Počátkem září se však v Ochotském moři začíná tvořit led a velrybáři se tam sjíždějí až koncem zimy.

Když bouře pominula, všichni zapomněli, že *Sv. Enoch* dvakrát málem ztroskotal. A všichni si zas tropili žerty z mistra Cabidoulina.

„Víš, dědku, žes nám to psí počasí přičaroval ty?“ řekl mu mistr Ollive. „A zmeškáme-li lov, bude to tvou vinou!“

„Tak jste mě neměli vytahovat z mé dílny a vláčet mě ha *Sv. Enocha!*“ odpověděl bednář.

„Pravda, Cabidouline, pravda. Ale kdybych byl kapitánem, věděl bych, co mám udělat…“

„A co bys udělal?“

„Uvázal bych ti na každou nohu železnou kouli a hodil bych tě přes palubu.“

„To by bylo to nejšťastnější, co by mě mohlo potkat!“ odpověděl Cabidoulin vážně.

„Aby tě čert vzal!“ zvolal mistr Ollive. „To myslíš doopravdy?“

„Docela vážně. Však sám uvidíš, jak naše plavba skončí!“

„Skončí stejně dobře, jako začala, dědku. Ovšem za jedné podmínky: že tě na širém moři vysadíme.“

Ať už dá budoucnost za pravdu Cabidoulinovi nebo ne, během plavby od Vancouveru ke Kurilským ostrovům nemohla posádka zapálit ohně pod kotly na tavení tuku ani jednou Hlídky marně vyhlížely kořist. Kytovců se ukázalo velmi málo, a to ještě na velkou vzdálenost. A přece v této době navštěvují velryby s oblibou okolí Beringová moře Z čeho pramenil ten úbytek kytovců 9 Ani kapitán, ani jeho zástupce si to nedovedli vysvětlit Že by velryby, příliš pronásledované v arktických vodách hledaly už útočiště v mořích antarktických, ač se tam jindy stěhovaly mnohem později?

„Tomu nevěřím!“ zvolal poručík Allotte. „Nenajdeme-li velryby před Kurilskými ostrovy, najdeme je za nimi. Čekají na nás v Ochotském moři, kde si naplníme celou loď jejich tukem!“

Možná že se poručíkova předpověď splní, ale zatím neměla posádka ani jednou příležitost spustit čluny. Dlužno ještě říci, že se *Sv. Enoch* nesetkal taky s žádnou lodí, ač v srpnu velrybáři tyto vody ještě neopouštějí. Možná že už odpluli do Ochotského moře, kde se to má podle poručíka Allotta velrybami přímo hemžit. A kdoví, zda mezi velrybáři není i *Repton,* který podle informací kapitána Fortha opustil záliv sv. Markéty směrem k severnímu Pacifiku.

„Ať si,“ říkala si posádka. **„**I když tam má dobrý lov, nemůže vylovit všechno, takže pro *St. Enocha* tam několik velryb vždycky zbude.“

Zatím se obavy ze změny větru nesplnily. Po čtyřiadvacetihodinovém bezvětří se vítr změnil v jihovýchodní. Uplynulo několik dní. Kolem lodi se objevovali mořští ptáci, kteří létají několik mil nad širé moře. Často odpočívali na konci ráhen. *Sv. Enoch* plul pod plnými plachtami průměrnou rychlostí jedenácti uzlů. Plavba zatím pokračovala tak, že si kapitán nemohl na nic stěžovat.

Dne 21. srpna po dvojím měření byla za krásného počasí zjištěna poloha lodi: 165°37’ délky a 49°13’ šířky.

V jednu hodinu se sešel kapitán s důstojníky na můstku. *St. Enoch*, nakloněn k pravoboku, nechával za sebou plochou brázdu a plul rychle v přímém směru.

Náhlé kapitánův zástupce zvolal:

„Co je to tamhle?“

Všechny zraky se upřely po směru větru, kde se podivně hadovitým způsobem vlnil dlouhý černý pruh.

Při pozorování dalekohledem se zdálo, že měří osmdesát až sto metrů.

„I hleďme!“ zvolal se smíchem poručík Allotte. „Že by to byl mořský had mistra Cabidoulina?“

Bednář v té chvíli stál na přídní špičce, díval se stejným směrem **a** neřekl ani slovo.

Na můstek právě vystoupil doktor Filhiol. Kapitán mu podal dalekohled:

„Podívejte se, prosím vás!“

„Vypadá to jako skalisko, nad nímž krouží hejno, ptáků,“ prohlásil doktor po několika minutách bedlivého pozorování

„Já však o nějakém skalisku na těchto místech nevím,“ prohlásil kapitán Bourcart,

„A pak je zřetelně vidět, že se ten pás pohybuje,“ dodal poručík Coquebert.

Pět nebo šest námořníků obklopilo bednáře, který stále mlčel.

Palubní mistr se k němu obrátil se slovy: „Tak co, dědku? Co to je?“

Jean-Marie Cabidoulin místo odpovědi jen mávl rukou.

Netvor (byl-li to netvor) nebo mořský had (byl-li to mořský had) se vlnil na hladině tři míle po větru od *Sv. Enocha*. Jeho obrovská hlava (byla-li to hlava) nesla jakýsi hřeben, jaký norské i jiné legendy připisují obrovským chobotnicím a různým jiným druhům bájné mořské zvířeny

Takovému oceánskému obru by opravdu nemohla vzdorovat ani největší velryba. A nebyla přítomnost tohoto netvora příčinou útěku velryb z této části oceánu? A dokázala by se loď o výtlaku pěti až šesti tun vymanit ze závitů tohoto úžasného tvora?

V této chvíli počala celá posádka volat:

„Mořský had! Mořský had!“

A všechny zraky byly upřeny na nestvůru.

„Kapitáne,“ ozval se poručík Allotte, „nechtěl byste vědět, má-li tohle zvíře tolik tuku jako velryba? Já se vsadím, že by dalo dvě stě padesát beček, kdyby se nám podařilo je harpunovat.“

Od chvíle, kdy zvíře spatřili, přiblížili se k němu o půl míle, patrně působením mořského proudu Rozeznávali už lépe jednotlivé články těla. které se vlnily červovitým pohybem, dlouhý klikatý ocas, jehož konec se občas zdvíhal, strašnou hlavu se zježenou hřívou, z níž však nevycházely sloupy výdechů jako u velryby.

Na poručíkovu opakovanou otázku, zda nemá spustit člun. nedal kapitán ještě odpověď Ale když se k Allottovi přidali ještě Heurtaux a Coquebert. kapitán po pochopitelném váhání dal rozkaz spustit dva čluny Ne ovšem, aby lovci zvíře ulovili, ale aby je pozorovali? větší blízkosti.

Když bednář zpozoroval, že se mužstvo chystá spustit čluny přistoupil vzrušeně ke kapitánovi se slovy:

„Kapitáne, vy chcete.“

„Ano. mistře Cabidouline, chci vědět, co to vlastně je.“

„A není to neopatrné?“

„Musím to rozhodně udělat.“

„Nepůjdeš s nimi?“ zeptal se bednáře mistr Ollive.

Cabidoulin se bez odpovědi otočil. Všichni se mu ostatně neustále posmívali pro jeho „mořského hada“ a tak byl teď možná docela rád, že mu dnešní setkání dává za pravdu.

Oba čluny, každý se čtyřmi námořníky, s poručíkem Allottem a harpunářem Ducrestem v jednom, s kapitánovým zástupcem Heurtauxem a s harpunářem Kardekem ve druhém, zamířily po odvázání lan ke zvířeti.

Kapitánův příkaz byl jasný: jednat s největší opatrností!

Kapitán, Coquebert, doktor Filhiol a mistr Ollive zůstali na můstku. Loď udržovali na místě. Bednář, kovář, tesař a další dva harpunáři, správce kuchyně, kuchař a ostatní námořníci se seběhli na příď. Plavčíci se nahýbali přes pažení a jejich zvědavost se mísila s obavami.

Všechny zraky sledovaly oba čluny. Ty zvolna postupovaly a brzy se octly na několik desítek metrů od úžasného tvora.

Všichni čekali, co se stane…

Netvor byl stále nehybný, ani ocasem už netepal vodu. Přihlížející pozorovali z paluby čluny, jak se přiblížily těsně k netvoru, jak na něj posádky nahodily lana a jak jej vlečou k lodi.

Nebylo to žádné mořské zvíře, ale docela prostě obrovská chaluha, jejíž kořeny pokládali lovci za hlavu. Byla to dlouhá rostlinná stuha, jakou vylovila loď *Peking* roku 1848 v Tichém oceánu.

Mistr Ollive si neodpustil výsměšnou poznámku na bednářovu adresu:

„Tady máš to své zvíře! Tady je ten tvůj mořský had! Otep trávy! Sargasová řasa! No, ještě věříš v mořské hady, dědku?“

„Věřím si, čemu chci,“ odpověděl Jean-Marie Cabidoulin. „A vy všichni budete jednoho dne věřit se mnou!“

VIII

OCHOTSKÉ MOŘE

Kurilské ostrovy, menší než Aleuty, tvoří většinou neobydlené ostrůvky. Snad jen tři čtyři mohou být pokládány za ostrovy. Jsou zalesněné a je na nich celkem úrodná půda. Ostatní jsou skalnaté, neplodné, nevhodné pro pěstování čehokoli.

Kapitán Bourcart nezamýšlel zdržovat se v tomto souostroví, kde neměl co dělat. Šlo mu jen o to, aby touto hradbou proplul do Ochotského moře. Za ostrovy chtěl zahájit druhou loveckou kampaň.

Po šestatřiceti dnech plavby od Vancouveru vplul *Sv. Enoch* 23. srpna konečně do sibiřských vod.

Při plavbě souostrovím došlo k příhodě, která nebyla nijak vážná, ale mohla se vážnou stát.

Loď se právě nacházela v nejužší části průlivu mezi dvěma ostrovy, když stržena proudem narazila přídí na mělčinu, která byla na mapě zakreslena velmi nepřesně.

Kapitán Bourcart byl právě na můstku vedle kormidelníka a jeho zástupce pozoroval moře od pažení na levoboku.

Po celkem lehkém nárazu se ozval povel: „Stočit tři hlavní plachty!“

Posádka se vrhla do ráhnoví a natočila plachty tak, aby vítr umožnil lodi couvnutím se vyprostit.

Kapitán Bourcart však viděl, že to nestačí, že bude nutno vrhnout na zádi kotvu a přitáhnout se k ní.

Na moře byl spuštěn člun s vrhací kotvou. Poručík Coquebert se dvěma muži ji na příhodném místě spustil.

Náraz nebyl nijak prudký. Loď stavěná tak pevně jako *Sv. Enoch* se z toho musela dostat bez poškození.

Nadto najel *Sv. Enoch* za odlivu. Jakmile moře stoupne, kotva zabrání lodi další nájezd na mělčinu a plavidlo se vyprostí samo.

První kapitánovou starostí bylo vyslat palubního mistra a tesaře k čerpadlu. Oba zjistili, že loď vodu nenabrala. Nikde nenašli žádné poškození ani v žebroví, ani v bednění.

Nezbývalo než čekat na příliv, což netrvalo dlouho. Po několikerém zapraskání v kýlu se *Sv. Enoch* z mělčiny zdvihl. Okamžitě byly natočeny plachty a po hodině už byla loď v Ochotském moři.

Hlídky zas zaujaly svá stanoviště na předním a hlavním stožáru, aby ohlásily každou velrybu ve vhodné vzdálenosti. Nikdo nepochyboval, že tady budou mít stejný úspěch jako u Nového Zélandu a v zálivu sv. Markéty. Do dvou měsíců se *Sv. Enoch* vrátí na Vancouver a prodá tam svůj druhý náklad stejně výhodně jako první.

Nebe bylo velmi jasné. Vanul příhodný jihovýchodní vítr. Moře se vlnilo dlouhými vlnami bez pěny a člunům nehrozilo při plavbě žádné nebezpečí.

V dohledu bylo několik lodí – většinou velrybářských. Zřejmě lovily v těchto vodách už několik týdnů a prodlužují si tady kampaň až do zimy. Jiné lodi pluly do Nikolajevsku, do Ochotsku a do Ajamu, hlavních přístavů těchto vod, nebo z nich vyplouvaly na širé moře.

Nikolajevsk, největší město amurského kraje, bylo v té době důležitým obchodním střediskem, jehož význam rok od roku stoupal.

Jean-Marie Cabidoulin byl zřejmě přesvědčen, že uvíznutím *Sv. Enocha* se začala nešťastná část plavby. Bednář to taky kategoricky prohlásil a nepotřeboval to příliš rázně dokazovat. Začátek kampaně v Ochotském moři nebyl opravdu šťastný.

Během dopoledne se ve vzdálenosti dvou mil objevila velryba. Kapitán za ní vyslal všechny čtyři čluny. Ty ji však pronásledovaly marně. Po trojím ponoření jim zmizela a na dohled se už neobjevila.

Nazítří se to opakovalo se stejným výsledkem. Čluny se vrátily na loď, aniž mohli harpunáři vrhnout své zbraně.

Velryby v tomto moři tedy byly. Hlídky ohlásily několik dalších kytovců. Ale ti byli buď podrážděni, nebo něčím poděšeni… nedali se prostě ulovit. Měly snad ostatní lodi víc štěstí? Tomu se nedalo věřit.

Posádka z toho byla právem rozmrzelá. Nejvíc zuřil poručík Allotte. Kapitán se bál, že se poručík v případě neúspěchu dopustí nějaké neopatrnosti, ač ho před unáhlením neustále varoval.

Nakonec se kapitán rozhodl odvést *Sv. Enocha* k Šantarským ostrovům, kde už podvakrát měl dobrý lov.

Před třemi měsíci se velrybáři setkávali v Ochotském moři s posledními ledy. Led ovšem lov velmi ztěžuje. Lodi musí obeplouvat ledová pole, aby se dostaly za ně. A někdy trvá dva tři dny, než najdou trhlinu, která jim umožní další plavbu.

Ale v srpnu je moře zcela volné, i v nejsevernější části. V té době hrozí spíš tvoření „mladého“ ledu, který by se mohl objevit ještě před koncem druhé lovecké kampaně.

Dne 29. srpna doplul *Sv. Enoch* k Šantarským ostrovům, kde kapitán Bourcart vyhledal své staré kotviště.

Tam však došlo k nové příhodě – tentokrát velmi vážné.

Ve chvíli, kdy kotva dosedla ke dnu, vyšplhali se dva námořníci do lanoví, aby uvolnili plachty.

Když se kotevní řetěz napnul, dostal mistr Ollive rozkaz skasat hlavní plachtu. Naneštěstí zapomněli všichni upozornit oba muže v lanoví, aby si dali pozor a dobře se drželi.

Ve chvíli, kdy plachta po uvolnění spadla, měl jeden námořník levou nohu na stožárovém lanu a pravou na podpěře ráhna. Překvapen v tomto postavení, neměl už čas zachytit se rukama lan, spadl do člunu kapitánova zástupce a z něho přepadl do moře.

Nešťastník jménem Rollat, třicetiletý muž, neměl to štěstí jako jeho kamarád, který se zachránil po pádu do moře u Nového Zélandu. Zmizel ve vlnách.

Okamžitě byl spuštěn člun.

Rollat byt zřejmě vážně zraněn. Snad měl zlomenou ruku nebo nohu. Na hladině se už neukázal a jeho kamarádi ho hledali marně.

To byla první oběť této výpravy, jedna z těch, které se už do svého přístavu nevracejí.

Neštěstí na všechny hluboce zapůsobilo. Rollat byl výborný námořník, vážený svými veliteli a všemi oblíbený. A teď už ho nikdo nikdy neměl spatřit!

To přimělo bednáře, že prohlásil k palubnímu mistru:

„Teď půjde určitě vše špatně!“

Uplynulo několik dní. Hlídky ohlásily něco velryb, ale ulovena nebyla ani jediná.

Kapitán norské lodi, která se zastavila v zátoce Finisto, prohlásil, že pokud paměť sahá, neměl nikdy tak špatnou sezónu. Podle něho přestane být Ochotské moře co nevidět lovištěm.

Toho rána, ve chvíli, kdy loď vyplouvala ze zátoky, zvolal poručík Coquebert:

„Ale.. ale… co to vidím?“

„Co je?“ zeptal se Heurtaux.

„*Repton!*“

Opravdu. Ve vzdálenosti dvou mil se objevila pod plnými plachtami anglická loď, mířící k severovýchodu.

Poněvadž jí poznali lidé na *Sv. Enochu,* musila nepochybně anglická posádka poznat i francouzskou loď. Ostatně kapitán King se ani dnes nesnažil navázat styk s kapitánem Bourcartem.

„Ať táhnou k čertu!“ zvolal Romain Allotte. „Nezdá se, že byli v Ochotském moři šťastnější než v zálivu sv. Markéty!“

„Opravdu není příliš zatížena,“ řekl poručík Coquebert. „Divil bych se, kdyby měla čtvrtinu beček plnou.“

„Nutno uznat," řekl kapitán, „že i ostatní lodi neměly letos nejlepší lov… Z toho lze vyvodit, že velryby z těch či oněch důvodů tyto vody opustily. Ale vrátí se sem někdy?"

Bylo rozhodně pochybné, že se *Sv. Enochu* podaří dobrý lov před příchodem ledu.

Sv. Enoch skoro denně zvedal kotvu a křižoval před zátokou Finisto. Hledal však velryby marně a večer se vracel na své kotviště s prázdnou.

Jindy vyplouval pod plnými plachtami na širé moře s hlídkami v lanoví a s připravenými čluny. Ale za celých čtyřiadvacet hodin objevil sotva jednoho kytovce, a to ještě v takové vzdálenosti, že na pronásledování nemohl pomýšlet.

Jen jednou ulovili lovci velrybí mládě střední velikosti. Plavalo na hladině mrtvé a dalo jen šest beček tuku. Zdálo se, že výsledky lovu v severním Pacifiku nebudou stát za nic.

„V zimě bychom tu aspoň nalovili tuleně," řekl Heurtaux doktorovi Filhiolovi. „Od října se stahují k ledům v Ochotském moři a jejich kůže se prodává dost draho."

„Ale zima přijde naneštěstí až za několik týdnů," odpověděl doktor, „a v té době už bude *Sv. Enoch* z těchto vod pryč."

„A bude se vracet s prázdným skladištěm…, jinak řečeno s prázdným břichem!"

Dne 4. září spatřil poručík Coquebert na hladině mrtvou velrybu. Když ji přitáhl k lodi, připravili se všichni k zítřejšímu zpracování.

Pod kotly zapálili oheň a celý den pak tavili tuk. Všimli si však, že zvíře, zraněné na boku, nebylo určitě zasaženo harpunou. Rána vypadala spíš jako žraloci kousnutí. Celkem dala tato velryba jen pětačtyřicet beček tuku.

Sv. Enoch se nevracel denně na kotviště v zátoce Finisto. Plavil se i k severu až k Ochotsku, ale nelovil tam.

Kapitán stále neztrácel naději. Chtěl plout podle břehů až ke Kamčatce, kam se patrně velryby uchýlily na nějaký čas, než se vydají do úžin Kurilských ostrovů.

A právě totéž udělal *Repton*, který měl v podpalubí jen několik set beček.

Sv. Enoch využil jihozápadního větru a zamířil do části Ochotského moře mezi Kamčatkou a sibiřskými břehy. Našel si kotviště asi tři míle od břehu na výši malého přístavu Jamsku. Odtud se kapitán Bourcart rozhodl vyslat tři čluny za velrybami. Dobu návratu jim neurčil, ale nařídil jim, aby se nerozdělovaly.

Člun kapitánova zástupce a čluny obou poručíků měly plout společně. Byli na nich harpunáři Ducrest, Durut a Kardek, na každém čtyři námořníci a dva plavčíci. Všechno potřebné zařízení bylo v člunech.

Čluny vypluly v osm hodin a zamířily podle pobřeží k severozápadu. Vítr se utišil, což jim plavbu usnadnilo, takže brzy zmizely lodi z očí za ohybem pevniny před kotvištěm.

Uplynulo dopoledne a na moři se žádný kytovec neukázal. Lovci si už myslili, že velryby odtud odpluly stejně jako ze zálivu sv. Markéty.

Ale ke čtvrté hodině odpolední se tři míle severovýchodně objevilo několik sloupů par, vystřikovaných v pravidelných intervalech. Na moři se tam prohánělo několik velmi čilých velryb.

Naneštěstí už byla velmi pokročilá doba, než aby se mohli lovci vydat na lov. Slunce se už sklánělo na západě k sibiřským horám. Zanedlouho se snese noc a bude nemožné vrhnout harpunu přesně. Opatrnost velela zůstat na moři přes noc.

Heurtaux dal oběma člunům znamení. Když byli všichni pohromadě, vydal rozkaz plout ke břehu.

„Za svítání se vrátíme na moře," dodal.

Romain Allotte by byl chtěl asi pokračovat v lovu, ale musil poslechnout. Rozhodnutí Heurtauxe bylo celkem správné. Plavba za těchto podmínek přinášela nebezpečí, že budou čluny zahnány proudem. A lovci taky musili počítat s tím, že od *Sv. Enocha* je dělila vzdálenost dvanácti mil.

Když přistali u břehu v úzké zátoce, vytáhli čluny na písek. Pro sedmihodinový pobyt na zemi nepokládal Heurtaux za nutné stavět nějaké přístřeší. Pojedli pod skupinou velkých hustých dubů a ke spánku se uložili na zemi.

Heurtaux ovšem určil z opatrnosti hlídky, ozbrojené kopím a harpunou a střídající se každé dvě hodiny. Jejich úkolem bylo chránit tábořiště před medvědy.

„Nu, když nemůžeme lovit velryby, lovme aspoň medvědy!“ řekl poručík Allotte.

Noc nebyla ničím rušena. Jen z dálky se ozývalo temné řvaní. Za svítání už byli všichni na nohou.

Námořníci v několika minutách spustili čluny a vyjeli na moře.

Byla mlha, což je v těchto šířkách běžné. Viditelnost byla sotva na půl míle. Ale všichni doufali, že za několik hodin po východu slunce se mlha rozplyne.

Ráno se vyjasnilo, a ač nebe zůstalo zatažené, bylo vidět až k obzoru.

Čluny zamířily k severovýchodu. Každý se pohyboval zcela volně, a tak nebylo divu, že poručík Allotte se octl brzy v čele. On taky jako první zahlédl velrybu, která vydechovala asi tři míle po větru. Lovci se okamžitě připravili k lovu.

Čluny počaly manévrovat tak, aby se dostaly rychle ke zvířeti. Musily se přiblížit co možno nepozorovaně. Velryba se však potopila, a tak musili lovci čekat, až se zase vynoří.

Když se kytovec objevil na hladině, octl se v harpunovací vzdálenosti od Coquebertova člunu. Harpunář Durut stál na přídi, připraven k vrhu, a námořníci se opřeli do vesel.

Tato velryba byla značně velká a hlavou mířila na širé moře. Nebezpečí vůbec nepostřehla. Když se obrátila, proplula tak blízko člunu, že obratný Durut jí mohl vbodnout obě harpuny pod prsní ploutev.

Velryba se však ani nepohnula, jako by nebyla vůbec zasažena. Bylo v tom pro lovce velké štěstí, protože kytovec plul polovinou těla pod člunem, který mohl jediným úderem ocasu rozbít na kousky.

Náhle se však velryba ponořila, a to do takové hloubky, že lano vyklouzlo poručíkovi z rukou a ten už neměl čas připevnit jeho konec ke člunu. Když se vynořila, octla se nablízku Heurtauxovi. Kardek vrhl svou harpunu, ale tentokrát nemusil lano rozvíjet.

Zbývající dva čluny rychle připluly a harpunáři z nich vrhli svá kopí. Jedno kopí projelo velrybě ploutví, ta počala vydechovat krev a bez přílišného zmítání zdechla.

Teď ji musili lovci dovléci ke *Sv. Enochu.* Ten však byl hodně daleko, nejméně pět mil. Pro čluny to znamenalo značně velkou práci.

Heurtaux řekl poručíkovi Coquebertovi:

„Coqueberte, odvažte od velryby své lano, využijte větru a plujte na kotviště v Jamsku. Kapitán rychle vypluje a plavbou na severovýchod se s námi setká.“

„Provedu,“ odpověděl poručík Coquebert.

„Počítám, že dostihnete *Sv. Enocha* ještě před nocí,“ pokračoval Heurtaux. „I když budeme musit čekat až do rána, rozhodně počkáme. S takovouhle zátěží ve vleku bychom neudělali ani míli za hodinu.“

To bylo skutečně nejlepší řešení. Člun vztyčil plachtu a pomocí vesel zamířil k pobřeží.

Zbývající dva čluny sledovaly pomalu v příznivém větru stejný směr.

Za těchto podmínek nemohli lovci počítat s přenocováním na zemi, vzdálené přes čtyři míle. Jestli se ostatně Coquebert nezpozdí, dorazí k nim *Sv. Enoch* možná ještě před večerem.

Naneštěstí se k páté hodině počala snášet hustá mlha, vítr se utišil a viditelnost se zkrátila jen na několik sáhů.

„Tahle mlha bude kapitána mrzet,“ řekl Heurtaux.

„Jestli ovšem dorazil člun do zátoky včas,“ dodal harpunář Kardek.

„Nezbývá nám nic jiného než zůstat u velryby,“ mínil poručík Allotte a Heurtaux s ním souhlasil.

Lovci vytáhli z tlumoku solené maso, suchary a pitnou vodu. Když se najedli, lehli si v člunu a až do rána spali.

Noc však příliš klidná nebyla. K jedné hodině s půlnoci začaly oběma čluny zmítat prudké vlny. Bylo nebezpečí, že se lana přetrhnou, a proto je lovci zdvojili.

Z čeho to prudké vlnobití vzniklo? Nikdo si to nedovedl vysvětlit. Hertauxovi napadlo, že mimo ně projel nějaký velký parník. Zároveň ho přepadly obavy, že na ně v mlze někdo narazí.

Jeden z námořníků zatroubil několikrát na trubku, ale odpověď nedostal. Lovci ostatně neslyšeli ani hukot strojů, ani sykot páry z plujícího parníku. Taky žádné světlo y mlze nezářilo.

Zvýšené vlnobití trvalo asi čtyřicet minut. Chvílemi bylo tak silné, že Heurtaux už pomýšlel na odpoutání člunů od velryby.

Konečně to vše ustalo a noc už plynula v klidu.

Co bylo příčinou tohoto vlnění? Ani Heurtaux, ani Allotte si to nedovedli vysvětlit. Parník? Ale v tom případě by vlnění netrvalo tak dlouho. A mimoto se lovcům zdálo, že slyší podivné, záhadné zvuky, velmi odlišné od sykotu páry unikající zpod záklopek.

Ráno se mlha podobně jako včera vznesla. Ale *Sv. Enoch* se dosud neobjevil. Vítr ovšem vanul jen slabě. Nicméně k deváté hodině zesílil a jeden z harpunářů zahlédl *Sv. Enocha* na jihozápadě v plné plavbě.

Když se loď octla u člunů, dal kapitán zastavit. Čluny přivlekly velrybu k lodi a muži ji uvázali ocasem k zádi.

Zpracování obrovského těla trvalo celý den. Nazítří vzplály pod kotly ohně a po osmačtyřicetihodinové práci ohlásil bednář Cabidoulin sto pětadvacet beček tuku, které uskladnil **v** podpalubí.

O několik dní později zakotvil *Sv. Enoch* u kamčatských břehů. Čluny počaly opět vyjíždět. Ale velký úspěch neměly. Ulovily jen dvě malé velryby a tři našly mrtvé, s rozervanými boky a s vyhřezlými vnitřnostmi. Z těch nezískali nic. Podlehla snad ta zvířata při nějakém útoku? To bylo nevysvětlitelné.

Štěstí rozhodně *Sv. Enocha* opustilo. I když lovci příliš nevěřili v Cabidoulinovy špatné věštby, musili uznat, že druhá kampaň nebude nijak úspěšná.

Lovná sezóna se chýlila ke konci. Velrybáři nezůstávají v sibiřských vodách nikdy až,do září. Už teď začínalo být chladno a mužstvo si musilo obléci zimní oděv. Sloupec teploměru se pohyboval kolem nuly. S poklesem teploty se rozšířilo v Ochotském moři špatné počasí. Podle pobřeží se počal tvořit led. Pak se ledové

pole pomalu šířilo do oceánu. A v takových podmínkách je lov nesmírně obtížný.

A jestliže *Sv. Enoch* měl takovou smůlu, zdálo se, že ani ostatní lodi na tom nejsou o nic líp.

Stejně tomu bylo i s *Reptonem,* který hlídka ohlásila ráno 31. srpna. Plul pod plnými plachtami k východu, aby snad proplul Kurilskými ostrovy. *Sv. Enoch* byl pravděpodobně jedinou lodí v Ochotském moři. A hrozilo mu, že jednoho dne tam bude ledem zablokován.

Podle Cabidoulinových údajů dosáhl náklad teprve pěti set padesáti beček – tedy sotva třetinu toho, co mohl uskladnit.

„Já si myslím," řekl Heurtaux, „že tady už nic nezískáme a že bychom se tu neměli zdržovat."

„To je i mé mínění," odpověděl kapitán. „Využijme proto dosud volných úžin mezi Kurilskými ostrovy!"

„Chcete se vrátit k Vancouveru, kapitáne?" zeptal se doktor Filhiol.

„Snad," odpověděl kapitán Bourcart. „Ale před touto dlouhou plavbou se *Sv. Enoch* zastaví ještě na Kamčatce." Toto zastavení bylo nutné pro doplnění zásob čerstvého masa. A v případě nutnosti mohli přezimovat v Petropavlovsku.

Sv. Enoch tedy vyplul, zamířil k jihovýchodu a pustil se podle kamčatských břehů. Když obeplul mys Lopatku, stočil se k severu a 4. října odpoledne se octl před Petropavlovskem.

IX

NA KAMČATCE

Petropavlovsk je nejdůležitější z mnoha kamčatských přístavů. Tam taky *Sv. Enoch* 4. října k páté hodině odpolední zakotvil.

Záliv byl tak rozsáhlý, že tam mohly kotvit lodi z celého světa. A kotvil tam taky *Repton!*

Jestliže doktor Filhiol někdy zatoužil po návštěvě hlavního města Kamčatky, mohl ji teď uskutečnit za nejpříznivějších

podmínek. V tomto podnebí, plném vlhkosti, je obzor zřídkakdy čistý. Ale toho dne mohli plavci hned při vplouvání do zálivu obhlédnout celé nádherné panoráma hor nad přístavem.

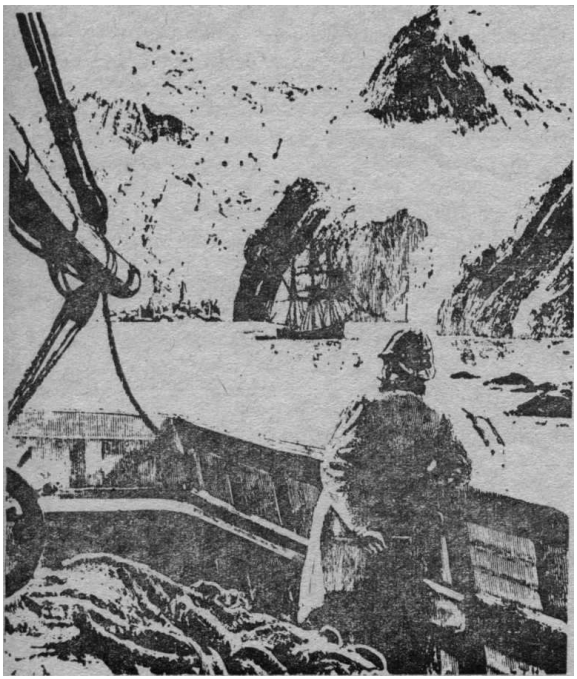
V řetězu hor je spousta sopek, z nichž stoupá neustále dým s plameny.

V okolí města by byl doktor Filhiol nenašel ovšem žádné zemědělské usedlosti. Stálá vlhkost tam umožňuje jen zakládání pastvin a luk, na nichž se sklízí tráva třikrát do roka.

Kapitán Bourcart se hodlal zdržet v Petropavlovsku jen tak dlouho, než nakoupí čerstvé maso. Ostatně otázka přezimování *Sv. Enocha* nebyla ještě rozhodnuta.

Ta se stala předmětem rozhovoru mezi kapitánem a Heurtauxem; rozhovoru, který měl přinést konečné rozhodnutí,

„Já si opravdu nemyslím, že bychom měli strávit zimu v petropavlovském přístavu," řekl kapitán. „Ač se tady loď nemusí ledu bát, protože tenhle záliv je celoročně volný, dokonce i za největších mrazů."

„Chcete se vrátit k Vancouveru, kapitáne?" zeptal se Heurtaux.

„Snad, Hertauxi… Můžeme tam přece výhodně prodat tuk, který máme dole v bečkách."

„Jen třetinu nákladu… ne víc," odpověděl Heurtaux.

„To vím, ale proč nevyužít vysokých cen? Kdoví, zda zůstanou tak vysoko ještě příští rok?"

„Nevěřím, že by

klesly, kapitáne. Zvlášť když velryby zřejmě opouštějí vody severního Pacifiku.“

„V tom je opravdu něco nevysvětlitelného,“ odpověděl kapitán, „a velrybáři se asi nebudou snažit o návrat do Ochotského moře.“

„Vrátíme-li se do Victorie,“ pokračoval Heurtaux, „stráví snad *Sv. Enoch* zimu tam?“

„O tom rozhodnu později. Plavba z Petropavlovsku do Victorie potrvá šest až sedm týdnů a kdoví, zda se nám tou nepodaří ulovit dvě nebo tři velryby? Někde přece musí být, když se s nimi nesetkáváme ani v Ochotském moři, ani v zálivu sv. Markéty!“

„Je možné, že odpluly Beringovým průlivem, kapitáne.“

„To může být, Heurtauxi, ale je už příliš pozdě pro plavbu do tak vysokých vod. Brzy bychom tam byli zastaveni ledovým polem. Ne… během plavby se musíme snažit něco ulovit…“

„A nebylo by lepší, kapitáne, kdybychom se místo k Vancouveru vrátili na Nový Zéland?“

„Taky jsem na to myslel,“ odpověděl kapitán. „Ale než se rozhodneme, počkejme na návrat *Sv. Enocha* k Vancouveru!“

„O návrat do Evropy celkem nejde, kapitáne?“

„Ne… aspoň ne dříve, dokud nevyužijeme celé sezóny příštího roku.“

„Tak tedy co nejdřív opustíme Petropavlovsk,“ uzavřel Heurtaux.

„Jakmile dokončíme nákupy,“ dodal kapitán.

Když byl tento návrh předložen posádce, setkal se se všeobecným souhlasem. Jedině bednář nesouhlasil.

Když si toho dne mistr Ollive sedl v hostinci s bednářem k láhvi vodky, řekl:

„Tak co soudíš o kapitánově rozhodnutí, dědku?“

„Myslím si, že *Sv. Enoch* by se neměl vracet do Vancouveru,“ odpověděl Jean-Marie Cabidoulin.

„Proč?“

„Protože plavba nebude bezpečná.“

„A ty bys chtěl raději přezimovat v Petropavlovsku?“

„Vůbec ne.“

„Tak kde tedy?“

„Bylo by nejlepší obrátit se přídí k jihu a plout do Evropy.“

„To je tvůj návrh?“

„Ano, můj návrh… a dobrý návrh!“

Sv. Enoch kromě několika drobných oprav potřeboval jen doplnit zásoby masa a paliva. To byla práce, do níž se posádka ihned pustila.

Repton se zabýval stejnou prací. Měl tedy i stejné úmysly. Zdálo se pravděpodobné, že i kapitán King v několika dnech odpluje. Ale kam? To kapitán Bourcart nevěděl.

Doktor Filhiol věnoval všechen volný čas návštěvám okolí přístavu, jak to dělal i ve Victorii. Tady ovšem na prostoru mnohem menším. Dopravní možnosti na Kamčatce byly ještě omezenější než na Vancouveru.

Hlavní město Kamčatky mělo tehdy jen tisíc sto obyvatel. Za cara Mikuláše I. bylo obehnáno hradbami, které za války roku 1855 anglické a francouzské loďstvo částečně zničilo.

Posádka *Sv. Enocha* se zabývala především doplněním zásob dříví pro případ, že by na dlouhé další plavbě přece jen nějaké velryby ulovila. Ovšem sehnat palivo na kamčatském břehu není tak snadné jako na pobřeží Ochotského moře.

Mužstvo musilo jít tři až čtyři míle daleko, než došlo do lesů, které se táhnou až za první linií sopek. Musili zařídit dopravu dříví sáněmi se psím spřežením, aby dostali dřevo až na palubu.

Tak 6. října mistr Cabidoulin, kovář Thomas a šest námořníků, ozbrojeni pilami a sekerami, nasedli na sáně, které si kapitán najal a které s neobyčejnou obratností řídil domorodý řidič.

Po opuštění města sledovaly sáně stezku vinoucí se mezi kukuřičnými a ovesnými poli. Pak se rozjely rozlehlými loukami, na nichž právě končila třetí senoseč, a přes pastviny zavlažované četnými potoky. Po rychlé jízdě se psím spřežením dojeli za sedm a půl hodiny do hor.

Byl tam vlastně jen porost smrků, modřínů a jiných pryskyřičných jehličin. Tucet velrybářských lodí by tu bylo stěží nabralo potřebné množství dříví.

Kovář Thomas řekl:

„Ta Kamčatka nám rozhodně kotle nepropálí!“

„Je tu víc dřeva, než ho budeme moci spálit,“ namítl mistr Cabidoulin. „Jak to?“

„Protože všechny velryby už šly k čertu, a je tedy zbytečné porážet tu stromy, když nebudeme potřebovat pod kotly topit.“

„Dobrá,“ řekl kovář, „ale jiní velrybáři nejsou téhož mínění a počítají s nějakou tou ránou harpuny.“

Opravdu. Nedaleko nich pracovala při cestě další posádka.

Bylo to půl tuctu námořníků z *Reptonu,* kteří pracovali už od včerejška pod vedením kapitánova zástupce Stroka. Že by anglická loď chtěla odplout k Vancouveru stejně jako *Sv. Enoch?*

V lese bylo jen asi sto větších stromů, což oběma posádkám stačilo. Mužstvo se tudíž nemuselo pohádat ani o jednu větev, ani o jeden kořen. Anglické i francouzské kotly nebudou bez paliva.

Kovář ostatně z opatrnosti uvedl své mužstvo tam, kde nebyli lidé z *Reptonu.* Nestýkali se na moři a nestýkali se ani na zemi. Kapitán Bourcart jim docela správně doporučil, aby se vyhýbali jakémukoli styku s Angličany. Proto se námořníci ze *Sv. Enocha* dali do práce na konci stezky. První den dopravili na palubu dva krychlové metry dříví.

Ale poslední den, přes kapitánovy připomínky, pohádala se posádka ze *Sv. Enocha* s lidmi z *Reptonu* o jeden strom.

Angličané nechtěli ustoupit, Francouzi taky ne a tady nebyli ani v Anglii, ani ve Francii, ale na neutrální půdě.

Začaly lítat nezdvořilé poznámky, a u námořníků rozdílných národností není nikdy daleko od slov k činům. A posádka *Sv. Enocha* už před několika měsíci vůči Angličanům zahořkla.

Během hádky nezabránil ani Cabidoulin, ani Thomas tomu, že do námořníka Germineta surově strčil tesař z *Reptonu.* Byl to hrubec napolo opilý whisky a džinem, který vychrlil celou sérii nadávek, jaké se tak bohatě sypou z anglosaských úst.

Obě posádky nato postoupily proti sobě. Nezdálo se, že by se kapitánův zástupce Strok snažil své lidi nějak zadržet. Tohle musilo skončit rvačkou.

Především Germinet nebyl z těch, kdo by si nechali obdržený šťouchanec pro sebe. Skočil proti Angličanovi, strhl mu s hlavy čapku, hodil ji na zem a šlápl na ni se slovy:

„Když *Repton* nepozdravil *Sv. Enocha*, pak před námi smekne aspoň tenhle Angličan!“

„Výborně!“ zvolali jeho kamarádi.

Protože obě posádky byly stejně početné, nedalo se říci, v čí prospěch rvačka dopadne. Námořníci, jejichž zuřivost stále vzrůstala, byli ozbrojeni sekerami a noži. Jestliže se do sebe pustí, poteče krev a budou možná i mrtví.

Kovář a mistr Cabidoulin se zprvu pokoušeli uklidnit své lidi, kteří se už chystali k útoku. Na druhé straně i Strok pochopil vážnost rvačky a svou posádku zadržel. Skončilo to jen dvojjazyčnou výměnou nadávek a Francouzi se zas dali do práce. Toho dne ostatně s kácením končili a obě posádky už nebudou mít možnost znovu se setkat.

Za dvě hodiny se všichni vrátili se sáněmi k lodi. Když se kapitán Bourcart dověděl, co se událo, řekl:

„Ještě že *Sv. Enoch* zdvihne brzy kotvu! Jinak by to skončilo zle.“

Byly skutečně obavy, že stále vzteklejší posádky se seperou v ulicích Petropavlovsku a že je nakonec sebere ruská policie. Kapitán Bourcart chtěl zabránit střetnutí v krčmách i jejich následkům, a proto stejně jako kapitán King vydal zákaz vycházení na břeh.

Je ovšem pravda, že *Sv. Enoch* a *Repton* kotvily pár desítek metrů od sebe a že mezi oběma posádkami docházelo neustále k provokacím. Nejlepší bylo naložit poslední zásoby, vyplout, na moři se nedržet při sobě, a především neplout do stejného přístavu.

Došlo však k události, která mohla vyplutí anglické i francouzské lodi ohrozit.

Odpoledne 8. října, ač vanula k rybolovu příznivá bríza od moře, viděla posádka, jak kamčatské čluny vytahují chvatně plachty a spěchají do přístavu. Jejich úprk byl tak spěšný, že mnohé z nich nechaly své sítě u vjezdu do zálivu.

A obyvatelstvo Petropavlovsku se zakrátko dovědělo podivnou věc.

Půl míle na širém moři od zálivu padla na celou flotilu rybářských šalup hrůza při pohledu na mořskou nestvůru obrovského těla. Netvor klouzal po povrchu vody a bil kolem sebe s neuvěřitelnou silou mohutným ocasem. Přirozená hrůza všech rybářů byla patrně zveličena jejich vzrušenou fantazií. Podle nich měřilo to zvíře nejméně sto metrů a v objemu mělo pět až šest metrů. Na hlavě mělo hřívu a tělo uprostřed nejtlustší. Někteří rybáři dokonce tvrdili, že mělo strašné ostny, jako někteří krabi.

Jestliže to nebyl onen Cabidoulinův mořský had, jestliže to nebyl jen výmysl, pak bylo moře u Kamčatky navštěvováno jedním z těch hrůzných tvorů, kterým už nelze přisuzovat bájný původ. Nebyl to ani druh mořské řasy, s jakou se *Sv. Enoch* setkal u Aleut; zde nešlo o omyl. Šlo skutečně o živého tvora, jak to potvrzovalo padesát nebo šedesát rybářů, kteří se právě vrátili do přístavu. Byl tak velký a musil mít takovou sílu, že loď velikosti *Reptonu* nebo *Sv. Enocha* by mu nemohla vzdorovat.

A tu si kapitán Bourcart, jeho důstojníci a mužstvo řekli, zda to nebyla právě přítomnost tohoto netvora ve vodách severního Pacifiku, co vyvolalo útěk velryb. Zda to nebyl tento obr oceánu, který vypudil velryby napřed ze zálivu sv. Markéty a pak z Ochotského moře... Zda to nebyl tvor, o němž hovořil kapitán z *Iwingu;* tvor, kterého Američan spatřil, když proplouval touto částí oceánu, **a** který se teď objevil ve vodách kamčatských.

Tak se hovořilo na palubě *Sv. Enocha.* A neměl Jean-Marie Cabidoulin pravdu, když mluvil o existenci mořského hada nebo o jiné nestvůře podobného druhu?

Na palubě se o tom dlouze a vášnivě debatovalo v kajutách důstojníků i posádky.

Nemysleli si rybáři v nastalé panice, že vidí něco, co vlastně neviděli?

To bylo mínění kapitána, jeho zástupce, doktora Filhiola **a** mistra Olliva. Oba poručíci už byli zdrženlivější. A co se posádky týče, pak její většina omyl vůbec nepřipouštěla. O objevu mořské nestvůry vůbec nepochybovala.

„Ať už to je pravda, nebo není," řekl Heurtaux, „ať to podivné zvíře existuje, nebo ne, myslím, že bychom neměli vyplutí odkládat."

„Na to vůbec nemyslím," řekl kapitán. „Na svých plánech nebudu nic měnit."

„K čertu!" zvolal Romain Allotte, „ať je ta nestvůra sebenestvůrnější, nespolkne přece *Sv. Enocha* jako žralok vnadidlo!"

„V zájmu veřejnosti by bylo dobře zjistit, na čem vlastně jsme," mínil doktor Filhiol.

„To je i mé mínění," řekl kapitán. „Pozítří vyplujeme."

Všichni s kapitánovým rozhodnutím souhlasili. Jaká sláva pro loď a její posádku, kdyby se jim podařilo zbavit tyto vody podobné nestvůry!

„Nu, dědku," řekl mistr Ollive bednáři, „přece jen vyplujeme, a budeme-li toho litovat…"

„… bude už pozdě," doplnil ho Cabidoulin.

„Neměli bychom se tedy už nikdy plavit?"

„Nikdy."

„Nějak ti hlava neslouží, dědku."

„Uvidíš, že z nás dvou budu mít pravdu já."

„I jdi!" odpověděl mistr Ollive a pokrčil rameny.

„A já ti říkám…, protože ten mořský had tu je…"

„To uvidíme."

„Už ho viděli všichni."

Ve skutečnosti se bednář zmítal mezi strachem z objevu příšery a uspokojením, že v její existenci vždy věřil. – V celém Petropavlovsku zavládl strach. Pověrčivé obyvatelstvo nepochybovalo, že v sibiřských vodách se to zvíře skutečně objevilo.

Nikdo nevěřil, že se rybáři zmýlili. Jako všichni kamčatští domorodci brali vážně i nejnepravděpodobnější legendy.

Obyvatelstvo nepřestávalo hlídat záliv. Bálo se, že se tam netvor uchýlí. Zvedla-li se na moři větší vlna, byla podle nich způsobena mořským hadem. Zazněl-li prostorem nějaký zvuk, pak to mořská nestvůra bila ocasem do vody. A co kdyby se přiblížila k přístavu, co kdyby se tato ryba a zároveň plaz vynořila z vody a vrhla se na město? Jistě by ten tvor byl na souši stejně strašný jako na moři! A jak se mu pak ubránit?

Sv. Enoch a *Repton* zatím urychlily přípravy k vyplutí. Ať si Angličané mysleli o této apokalyptické příšeře co chtěli, chystali se zvednout kotvu patrně téhož dne jako loď francouzská. Protože kapitán King a jeho posádka neváhali vyplout, nemohl kapitán Bourcart se svým mužstvem nenásledovat jejich příkladu.

Tak se stalo, že 10. října ráno zvedly obě lodi kotvy a ve stejnou hodinu využily odlivu. Pak s vlajkou na stožáru přepluly záliv a zamířily společně k východu.

Kdoví, zda přes veškeré nepřátelství neuvedla předtucha strašného setkání obě lodi k myšlence, že si třeba budou musit poskytnout navzájem pomoc.

Hrůzou stižené obyvatelstvo Petropavlovsku mělo teď jedinou naději: že se mořská příšera pustí za *Sv. Enochem* a *Reptonem* a ze sibiřských vod odpluje.

X

DVOJÍ ZÁSAH

Zatímco obě lodi pluly na širé moře několik set metrů od sebe, sledovaly posádky vodu stejně pozorně jako s obavami. Je ovšem

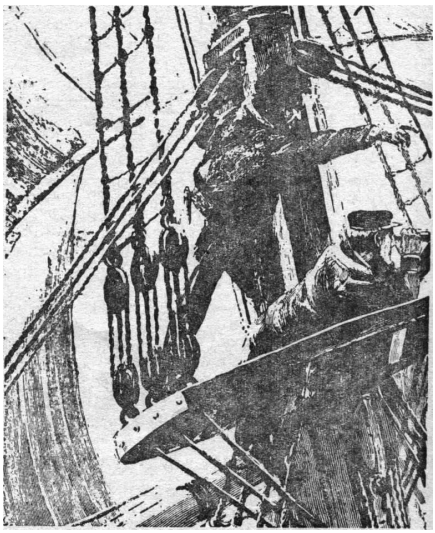
pravda, že uplynulo čtyřiadvacet hodin od spěšného návratu kamčatských rybářů a klid zálivu nebyl ničím porušen. Přesto vzrušení petropavlovských občanů nebylo uklidněno nadlouho. Zima je před útokem příšery nemohla chránit, protože záliv u města nikdy nezamrzá. A i kdyby zamrzal a kdyby řečená nestvůra byla schopna pohybu po zemi jako po moři, pak by město nebylo před jejím útokem nikdy bezpečno.

Je taky jisté, že posádky *Sv. Enocha* a *Reptonu* nespatřily nic podezřelého. Dalekohledy byly zaměřeny ke všem bodům obzoru a pobřeží… Ani jednou se však hladina nezvlnila vnitřním pohybem. Jen pod tlakem větru se tvořily dlouhé vlny, které však až k pobřeží nedocházely.

Sv. Enoch – stejně jako jeho doprovodná loď – plul pod plnými plachtami. Kapitán Bourcart se držel po větru od kapitána Kinga. Brzy se však stočil stranou a vzdálenost obou lodí se zvětšila.

Po vyplutí ze zálivu našli plavci moře zcela pusté. Na obzoru se neobjevil žádný kouř. žádná plachta Uplyne asi mnoho týdnů, než se rybáři z Petropavlovsku odváží zase na moře. A kdoví, zda vody severního Pacifiku nezůstanou pusté po celou zimu?

Uběhly tři dny. Plavba plynula bez jediné příhody. Hlídky na *Sv. Enochu* nespatřily nic, co by prozrazovalo přítomnost oceánského obra, který vyděsil celý Petropavlovsk. A dávali přece dobrý pozor! Tři harpunáři na ráhnech hlavního stožáru, přídní hlídka a hlídka zadního stěžně!

Mořský had se sice neukazoval, ale kapitán Bourcart neměl taky možnost spustit své lovecké čluny. Neobjevil jediného vorvaně, jedinou velrybu! Posádka zuřila, že výsledky druhé kampaně se budou rovnat nule.

„To je opravdu

nevysvětlitelné,“ opakoval kapitán Bourcart. „Je tady něco, nad čím zůstává rozum stát. V těchto vodách a v této roční době se to velrybami obvykle hemží a dá se tu lovit až do půli listopadu… Ale my jsme tu nespatřili ani jedinou! Ale chybějí tady nejen velryby, ale i velrybáři. Jako by i oni odtud utekli!“

„Nejsou-li velryby zde, musí být jinde,“ tvrdil doktor Filhiol. „Nepředpokládám totiž, že věříte ve vyhynutí všech druhů velryb.“

„Jestli je ovšem ta nestvůra do posledního kusu nespolkla!“ řekl poručík Allotte.

„Při vyplutí z Petropavlovsku jsem v existenci toho tvora namouduši nevěřil,“ řekl doktor. „Nevěřím v ni ani teď. Rybáři se prostě stali obětí klamu. Spatřili na hladině nějakého hlavonožce a jejich fantazie mu dala gigantické rozměry. Mořský had dlouhý sto metrů! To je báchorka, kterou nutno odkázat do říše legend.“

Mužstvo na palubě však mělo jiné mínění. Plavčíci a většina námořníků naslouchali bednáři, který je nepřestával děsit historkami, při nichž vstávaly i holohlavým vlasy na hlavě, jak tvrdil tesař Férut. Ale když mužstvo nic nevidělo, nezanikne tím i jeho víra v mořské hady?

Jean-Marie Cabidoulin se však nevzdával. Podle jeho mínění se petropavlovští rybáři nemýlili. Mořská nestvůra skutečně existuje – a to nejen v představivosti těch lidiček. Bednář nepotřeboval prožít onen rozruch, aby byl o existenci hada přesvědčen. Na několik žertů toho dne odpověděl:

„I když *Sv. Enoch* to zvíře neuvidí, i když se s ním nesetká, nic to na věci nezmění… Petropavlovští je viděli a jiní je uvidí tady a nedostanou se z toho možná tak hladce… A já jsem přesvědčen, že i my…“

„Kdypak?“ zeptal se ho mistr Ollive.

„Dřív než si myslíš,“ prohlásil bednář, „a k našemu neštěstí!“

„Sázím se, dědku, o láhev pálenky, že z něho cestou k Vancouveru nespatříme ani konec ocasu!“

„Můžeš se vsadit hned o dvě nebo o tři… nebo o půl tuctu…“

„Proč?“

„Protože je nebudeš moci už nikdy zaplatit… ani ve Victorii… prostě nikde!“

Paličatý Jean-Marie Cabidoulin byl přesvědčen, že Sv. Enoch se ze své poslední výpravy už nevrátí.

Během dopoledne 13. října se obě lodi ztratily navzájem z dohledu. Už čtyřiadvacet hodin pluly stejným směrem. Repton se pustil po větru do vyšší zeměpisné šířky.

Počasí udržovalo moře v klidu. Vítr vanul od jihozápadu k severovýchodu, tedy velmi příznivým směrem pro plavbu k americkým břehům. Kapitán Bourcart měřením zjistil, že jsou čtyři sta mil od asijských břehů, tedy asi v třetině plavby. v

Pacifik byl zcela pustý od doby, kdy velrybářská loď vyplula na sever. Kam oko dohlédlo, nebylo na vodní ploše nic vidět, nikde nebyla hladina porubena lodní brázdou. Ani ptáci, létající daleko od břehů, se už neukazovali. Vydrží-li vítr, dorazí *Sv. Enoch* brzy k Aleutám.

Od vyplutí neulovili plavci do vržených sítí ani jednu rybu. Tak byli v potravě odkázáni jen na zásoby z pevniny. Obvykle mají v těchto vodách plavci dobré úlovky. Po stovkách loví tuňáky i jiné druhy ryb. Plují zpravidla mezi hejny žraloků, sviňuch, delfínů a mečounů. Všechny plavce však udivilo, že se v těchto vodách neobjevil tentokrát žádný živý tvor.

Hlídky taky nehlásily přítomnost žádného zvířete tvarem těla a velikostí nějak výjimečného. Takový by byl jistě neunikl bdělým očím Jeana-Marie Cabidoulina. Ten stál na přídi, clonil si rukou oči, aby lépe viděl, neustále pozoroval moře a na poznámky nikomu neodpovídal. A to, co si bručel pod vousy, platilo jen jemu samotnému, a ne námořníkům.

Ke třetí hodině odpolední 13. října ozvalo se k největšímu úžasu důstojníků i mužstva z hlavního stožáru: „Velryba po pravoboku!“

To harpunář Durut právě zahlédl na širém moři kytovce.

A skutečně, na severovýchodě se houpala na vlnách jakási tmavá hmota.

Všechny dalekohledy byly okamžitě zaměřeny oním směrem.

Nezmýlil se harpunář? Je to velryba, nebo trup nějakého vraku? Mezi lodníky ihned vznikaly různé dohady.

„Je-li to velryba,“ řekl poručík Allotte, „pak je zcela nehybná.“

„Možná že se právě chystá ponořit,“ mínil Coquebert. „Jestli ovšem nespí,“ namítl Heurtaux. „Musíme se rozhodně dovědět, co s ní je,“ řekl Romain Allotte. „Kapitán musí přece vydat nějaký rozkaz.“

Kapitán neodpověděl. S dalekohledem u očí nepřestával zvíře pozorovat.

Vedle něho, opřen o pažení, stál doktor Filhiol a se stejnou pozorností sledoval onu hmotu. Pak řekl:

„Možná že to je zas jedna z těch mrtvých velryb, s jakými jsme se už setkali.“

„Že je mrtvá?“ zvolal poručík Allotte.

„A není to vůbec velryba,“ dodal kapitán.

„A co by to tedy bylo?“ ptal se poručík Coquebert.

„Troska… opuštěná loď.“

Bylo ostatně nesnadné nějak se vyslovit, protože plovoucí hmota byla nejméně šest mil od *Sv. Enocha.* „Tak co, kapitáne?“ ozval se poručík Allotte. „Rozumím,“ odpověděl kapitán, který chápal netrpělivost mladého důstojníka.

Nato nařídil stočit kormidlo a zbystřit pozornost. Loď měnila trochu směr a zamířila přídí k severovýchodu. Před čtvrtou hodinou byl *Sv. Enoch* už jen půl míle daleko.

Nikdo se už nemohl mýlit. Nebyl to trup vraku, ale velký kytovec, o němž se ještě nedalo říci, je-li mrtvý, nebo živý.

Heurtaux odložil svůj dalekohled s prohlášením: „Jestliže ta velryba spí, pak nám nedá velkou práci ji dostat.“

Čluny kapitánova zástupce a obou poručíků zamířily ke zvířeti. Je-li živé, budou je lovci harpunovat. Je-li mrtvé, odvlečou je ke *Sv. Enochu.* Dá jim jistě sto soudků, protože kapitán se s tak velkým zvířetem málokdy setkal. Tři čluny vypluly a loď se zastavila.

Tentokrát se důstojníci vzdali vší ješitnosti a nesnažili předstihovat. Čluny pluly se zdviženými plachtami společně a muži použili vesel až ve vzdálenosti čtvrt míle od velryby, aby k ní dorazili. Rozdělili se tak, aby jí odřízli stu, kdyby snad chtěla uprchnout.

Tolik opatrnosti však nebylo třeba. Kapitánův zástupce zvolal:

„Nemusíme se bát, že nám uteče nebo že se potopí!“

„Ani že se probudí," dodal poručík Coquebert. „Je mrtvá!"

„Opravdu!" potvrdil Romain Allotte. „V těchto vodách jsou jen potrhané velryby!"

„Přirazme k ní!" řekl Heurtaux. „Tahle opravdu stojí za to."

Byla to obrovská velryba, která dosud nejevila znaky pokročilého rozkladu. Musila zahynout nejvýše před čtyřiadvaceti hodinami, protože z ní ještě nestoupal žádný zápach.

Horší bylo, že po obeplutí zvířete spatřili lovci její hluboce rozervaný levý bok, z něhož vyhřezly na hladinu všechny vnitřnosti. Kus ocasu chyběl. Hlava nesla stopy strašného zranění. Tlama byla široce rozevřená a z čelisti vyrvané kostice se potopily. Tuk z takto rozervaného a krví prosáklého těla neměl žádnou cenu.

„Škoda," řekl Heurtaux, „že z téhle trosky už nic nevytěžíme."

„Ani nám nestojí za odvlečení k lodi?" zeptal se poručík Allotte.

„Ne," odpověděl harpunář Kardek. „V tomhle stavu bychom z ní cestou polovinu ztratili."

„Zpátky ke *Sv. Enochu!"* nařídil Heurtaux.

Ve třech člunech musili v protivětru použít vesel. Ale protože loď s vytaženými plachtami se k nim blížila, dorazili k ní lovci brzy a byli vytaženi na palubu.

„Byla to tedy velryba?"

„Ano, kapitáne."

„A nebyla harpunovaná?"

„Určitě ne," prohlásil Heurtaux. „Rány harpunou by nikdy taková zranění nezpůsobily. Zdá se spíš, že byla roztrhána."

„Roztrhána? Ale kým?"

Jeana-Marie Cabidoulina se na to ptát nemuseli. Věděli, co by jim byl odpověděl. Že by měl nakonec proti všem pravdu? Že by tyto vody pustošil nějaký mořský netvor nezvyklých rozměrů a strašné síly?

Loď pokračovala v plavbě a kapitán si na počasí nemohl nijak stěžovat. Nikdy se neplavil za tak příznivého větru a tak rychle. Jestliže se atmosférické podmínky nezmění, dopluje *St. Enoch* k Vancouveru za pouhé tři čtvrtiny času, který potřeboval k plavbě ke Kurilským ostrovům. Kdyby měl cestou ještě i dobrý lov, doplul by v příhodný čas, aby dobře zpeněžil svůj tuk na trhu ve Victorii.

Naneštěstí lov po vyplutí z Petropavlovsku nebyl úspěšný ani v Ochotském moři.

Velrybáři ani jednou nezapálili ohně pod kotly a dvě třetiny soudků byly stále prázdné.

Musili se proto smířit s neúspěchem a vzdát se naděje, že se za několik měsíců odškodní v novozélandských vodách.

Mistr Ollive vysvětloval plavčíkům, kteří neměli zkušenosti námořníků: „Víte, chlapci, to už je úděl našeho řemesla. Jeden rok úspěšný, jeden neúspěšný. Ale to nemůže nikoho udivit a nikoho zbavit důvěry. Velryby neplují za loďmi, ale lodi za velrybami. A když nám ty taškářky na širém moři uniknou, musí chytrák velrybář vědět, kde je najít! Ozbrojte se proto trpělivostí! Vlezte si do postelí, dejte si přes tvář kapesník… a čekejte!“

Byla to moudrá slova a bylo jistě lepší poslouchat mistra Olliva než mistra Cabidoulina, který na konci každé hádky s palubním mistrem musel vyslechnout otázku: „Ta sázka o láhev pálenky stále platí?“ –

„Stále,“ odpovídal bednář.

Zdálo se však, že čím déle plují, tím víc dávají věci za pravdu Cabidoulinovi. *Sv. Enoch* nespatřil žádnou velrybu, ale zato se setkával s četnými troskami, plujícími po moři. Byly to zbytky člunů a lodních trupů. A zajímavé bylo, že všechny ty vraky jevily známky rozdrcení. A jestliže byly svými posádkami opuštěny, pak jen proto, že se už neudržely na vodě.

Až 20. října byla jednotvárnost této plavby přerušena. *Sv. Enochu* se konečně naskytla příležitost naplnit si několik svých beček.

Vítr od rána trochu polevil a kapitán Bourcart musil vytáhnout víc plachet. Jasné slunce zářilo na bezmračném nebi a obzor byl po celém obvodu čistý.

Ke třetí hodině kapitán Bourcart, doktor Filhiol a důstojníci hovořili pod plachtou na můstku, když se ozval výkřik: „Velryba! Velryba!“

Zvolal to harpunář Ducrest z hlídky na hlavním stožáru.

„Kterým směrem?“ zeptal se okamžitě palubní mistr,

„Tři míle po větru od nás.“

Nedalo se o tom tentokrát pochybovat. Udaným směrem se zdvíhal sloup velrybího výdechu. Zvíře se po ponoření objevilo právě na hladině a vydechlo sloup vodních par, který Ducrest zahlédl. A po prvním výdechu následoval hned druhý.

Nikoho proto neudivila poznámka poručíka Allotta: „Konečně! Tahle mrtvá není!“

„Ne,“ souhlasil Heurtaux. „A není ani zraněná, protože jí výdech je bílý.“

„Tři čluny na moře!“ nařídil kapitán. Nikdy se lovcům nenaskytla vhodnější příležitost k lovu. Moře bylo klidné, slabý vítr nadmul plachty člunů a k pronásledování velryby měli ještě mnoho hodin denního času.

Čluny kapitánova zástupce a obou poručíků byly s obvyklou výzbrojí spuštěny na moře. V nich zaujali svá místa Heurtaux, Coquebert, Allotte, námořník u kormidla **a** čtyři u vesel a harpunáři Kardek, Durut a Ducrest na přídích.

Heurtaux oběma poručíkům doporučil, aby dávali největší pozor. Bylo nezbytné zvíře nepoplašit a překvapit je. Zdálo se být velké. Občas bilo mohutným ocasem do vody **a** vyhazovalo ji do velké výše.

Sv. Enoch pod malými plachtami plul jen velmi zvolna.

Tři čluny se daly stejným směrem a na kapitánovo doporučení nesnažily se předhánět. Bylo lepší napadnout zvíře společně.

Poručík Allotte musil krotit svou netrpělivost. Dalo mu to velkou práci. Heurtaux byl nucen několikrát na něho zavolat:

„Ne tak rychle! Ne tak rychle, Allotte! Zůstaňte v řadě!“

Velrybu spatřili na tři míle od lodi. Byla to vzdálenost, kterou čluny lehce překonaly za půl hodiny.

Lovci stáhli plachty a stěžně uložili pod lavice, aby jim nepřekážely v manévru. Každý harpunář měl po ruce dvě harpuny, z nichž jedna byla náhradní. Dobře nabroušená kopí měli taky na dosah ruky. Přesvědčili se, že lana stočená ve svých pouzdrech se v přídním průvlaku nezadrhnou a mohou se volně vytáčet. Bude-li harpunované zvíře unikat, budou mu lana povolovat.

Velryba měřila aspoň osmadvacet až devětadvacet metrů. S třímetrovými prsními ploutvemi a se šestimetrovým trojúhelníkovým ocasem musila vážit skoro sto tun.

Zatím nedával kytovec najevo žádný neklid. Dával se kolébat vlnami, s hlavou namířenou od člunů na širé moře. Jean-Marie Cabidoulin by byl jistě prohlásil, že tenhle kus dá nejméně dvě stě beček tuku.

Tři čluny – dva po bocích velryby a třetí za ní, připravený pustit se vlevo nebo vpravo – dostaly se nepozorovaně ke zvířeti.

Durut a Ducrest stáli na přídích, vyvažovali harpuny a čekali na vhodnou dobu k zásahu pod ploutev, aby velrybu zasáhli smrtelně. Bude-li harpunována dvěma harpunami, bude výsledek tím jistější. Přetrhne-li se jedno lano, udrží lovci úlovek na druhém bez obav ze ztráty kořisti, kdyby se velryba ponořila.

Ale ve chvíli, kdy poručík Allotte k velrybě dorazil a jeho harpunář se ji už chystal harpunovat, obrátilo se zvíře tak prudce, že člun málem převrátilo. Pak se potopilo se strašným úderem ocasu do vody, která se rozstříkla na dvacet metrů daleko.

Námořníci vykřikli!“

„Ďábelská mrcha!“

„Už je v tahu!“

„Bez jediné harpuny v sádle!“

„A bez lana!“

„Kdy se vynoří?“

„A kde se vynoří?“

Jisté bylo, že dřív než za půl hodiny to nebude. Byla to právě doba, která uplynula od jejího prvního výdechu.

Po uklidnění víru způsobeného velrybím ocasem se moře zase ustálilo. Tři čluny se spojily. Heurtaux a důstojníci se rozhodli nenechat si takovou kořist ujít.

Teď musili čekat, až se velryba vynoří, když ji nemohli sledovat s lanem v jejím těle. Přáli si jen. aby se vynořila po větru. Pak by ji mohli pronásledovat s plachtou i s vesly.

V těchto vodách se ostatně žádná jiná velryba neukazovala.

Bylo něco přes čtyři hodiny, když se velryba opět objevila. V té chvíli vytryskly nad vodu dva mohutné sloupy se sykotem letícího dělostřeleckého náboje.

Od člunů bylo zvíře vzdáleno jen na půl míle.

„Vytáhněte plachty! Nasaďte vesla a za ní!“ vykřikl Heurtaux.

Za minutu už čluny letěly udaným směrem.

Zvíře se však vzdalovalo k severovýchodu a s vynořeným hřbetem plulo rychle vpřed.

Vítr trochu zesílil, a tak je čluny začaly brzy dohánět.

Kapitán Bourcart z obavy, aby se čluny nedostaly příliš daleko, dal natočit plachty tak, aby lovce neztrácel z dohledu. Severovýchodní směr ušetřil člunům čas a námahu s vlečením úlovku k lodi.

Za těchto podmínek lov pokračoval. Velryba stále prchala a harpunářům se nedařilo dostat se k ní na vzdálenost vhodnou k vržení harpuny.

Bylo jisté, že čluny odkázané pouze na vesla by nebyly mohly udržet takovou rychlost příliš dlouho. Vítr jim však naštěstí pomáhal a stav moře rychlou plavbu usnadňoval. Nicméně se už blížila noc. Nedonutí Heurtauxe a jeho lidi k návratu na *Sv. Enocha?* Lovci neměli potraviny, a nemohli tedy zůstat na moři až do zítřka. Nebude-li velryba dostižena do soumraku, budou se musit dalšího lovu vzdát.

Zdálo se už, že to tak dopadne, když k šesté hodině harpunář Durut na přídi svého člunu vykřikl:

„Loď vpředu!“

Heurtaux i oba poručíci vstali a snažili se ohlášenou loď zahlédnout.

Čtyři míle severovýchodním směrem se skutečně objevil trojstěžník křižující proti větru.

Nebylo pochyb, že to je velrybářská loď. I její hlídky patrně zahlédly tuto velrybu, která teď byla v polovině vzdálenosti lodi od člunů.

Romain Allotte náhle sklonil svůj dalekohled a vykřikl:

„To je *Repton!*“

„Ano, *Repton*“ potvrdil Heurtaux. „Zdá se, že nám chce zkřížit cestu.“

„S plachtami na levém boku!“ dodal Yves Coquebert.

„Přijíždí nás pozdravit,“ řekl ironicky poručík Allotte.

Anglická a francouzská loď se od sebe odloučily před týdnem, když společně vypluly z Petropavlovsku. *Repton* zamířil severněji, asi s úmyslem plout do Beringová moře. A teď se po obeplutí Aleut objevil tady!

Chtěl snad i kapitán King ulovit zvíře, které čluny ze *Sv. Enocha* pronásledovaly už tři dlouhé hodiny?

Bylo to naprosto jisté. Harpunář Kardek hlásil totiž Heurtauxovi:

„Už spouštějí čluny na moře!“

„Opravdu! Chtějí tu velrybu dostat!“ prohlásil poručík Coquebert.

„Ale nedostanou ji!“ odpověděl rozhodně Romain Allotte. Nikoho jistě nepřekvapí, že všichni jeho druhové s ním souhlasili.

Ač se už nad mořem počalo šeřit, čluny **z** *Reptonu* **se** pustily největší rychlostí k velrybě. Ta znehybněla, jako by váhala, má-li se dát k západu, nebo k východu. Námořníci ze *Sv. Enocha* se opřeli do vesel, aby soupeře předběhli, protože vítr polevoval a bylo nutno plachty stáhnout.

„Do toho, chlapi, do toho!“ opakoval Heurtaux.

A oba poručíci, povzbuzující své mužstvo slovy i gesty, ho napodobili. Všichni námořníci u vesel odpovídali při rázném zabírání:

„Ne! Nedostanou ji! Nedostanou ji!“

Vzdálenost obou skupin od velryby byla skoro stejná. Bylo jasné, že čluny dostihnou zvíře současně, jestliže jim ovšem velryba novým ponořením nezmizí.

Teď už pochopitelně nešlo o udržování člunů v jedné řadě, jak to nařídil Heurtaux. Každý člun se snažil být tam první. Jako obvykle držel se v čele poručík Allotte, který neustále opakoval:

„Do toho, chlapi! Do toho!“

Ale i Angličané se činili, a nadto se velryba blížila k nim.

V deseti minutách bude spor rozhodnut. Buď bude velryba harpunována, nebo se ponoří pod vodu.

Za chvíli se šest člunů octlo z obou stran jen na několik desítek metrů od zvířete. Co se teď stane?

„Ta potvora chce odevzdat svůj tuk Angličanům!“ zvolal jeden z námořníků z Coquebertova člunu, když viděl velrybu plout směrem k *Reptonu.*

Ne! Velryba se zastavila ve chvíli, kdy čluny byly od ní na třicet metrů. Možná že se chystala k ponoření, aby jim unikla.

V té chvíli Ducrest z Allottova člunu popadl harpunu a vrhl ji zároveň s harpunářem ze Strokova člunu.

Velryba byla zasažena. Z nozder se jí vyřinul proud krve. Při výdechu udeřila naposled ocasem do vody, obrátila se na hřbet a znehybněla.

Ale který z obou zásahů byl pro velrybu smrtelný?

XI

MEZI FRANCOUZI A ANGLIČANY

Nikdy vzájemné nepřátelství posádek *Sv. Enocha* a *Reptonu* nemělo takovou možnost k výbuchu jako při této příležitosti.

Bylo ovšem nepopiratelné, že velrybu spatřily nejdříve hlídky ze *Sv. Enocha.* Francouzi se taky za ní pustili jako první. Stejně bylo jasné, že už před třemi hodinami se čluny kapitánova zástupce a obou poručíků vydaly na lov velryby. Kdyby ji byli Francouzi harpunovali hned, nebyla by to anglická posádka vůbec viděla, protože v té době byla jejich loď ještě pod obzorem. Velryba však prchala k severovýchodu až tam, kde ji po dvou hodinách zahlédl *Repton.* A kapitán King, ač byla velryba už pronásledována francouzskými čluny, dal spustit čluny své.

I když obě harpuny zasáhly velrybu zároveň, harpuna Angličanů ji zasáhla jen v horní části těla u kořene ocasu, kdežto Ducrestova harpuna pronikla k srdci, takže velryba hned vydechovala krev.

I kdyby se připustilo, že obě lodi jsou stejně v právu, obě si mohly k úlovku gratulovat. Ani *Sv. Enoch*, ani *Repton* neulovily v této sezóně velrybu, která by se dala s tou dnešní srovnávat.

Je pochopitelné, že ani Francouzi, ani Angličané se nechtěli kořisti vzdát. Jedna harpuna sice způsobila úlovku zranění, které mělo za následek smrt, ale druhá harpuna zasáhla taky.

Z této okolnosti vyplynulo, že ve chvíli, kdy se Heurtaux se svými lidmi chystal uvázat k ocasu velryby lano, hodlal totéž udělat i Strok.

Angličané svým dialektem, kterému Francouzi celkem rozuměli, zvolali:

„Odplujte! Čluny ze *Sv. Enocha*, ihned odplujte!“

Poručík Allotte okamžitě odpověděl:

„Odplujte vy!“

„Tato velryba patří právem nám!“ odpověděl kapitánův zástupce z *Reptonu.*

„Nikoli! Nám! Ulovili jsme ji právem my!“

„Uvažte ji! Uvažte ji!“ nařídil Strok. Ale totéž rozkázal i kapitánův zástupce ze *Sv. Enocha.*

Člun poručíka Allotta přirazil k velrybě a uvázal ji lanem k člunu. Totéž však udělali i námořníci z *Reptonu.*

Kdyby tři anglické a tři francouzské čluny počaly velrybu odvlékat, nedostal by se úlovek ani ke *Sv. Enochu*, ani k *Reptonu* a lana by se protisměrným tahem zpřetrhala.

To se taky po několika pokusech stalo.

Všechny čluny se tentokrát svorně marné práce vzdaly a manévrovaly tak, aby se dostaly těsně k sobě.

Při onom rozpoložení myslí bylo jasné, že dojde ke rvačce. Zbraní měly obě posádky dost: harpuny, kopí a náhradní harpuny, nemluvě o kapesních nožích, od nichž se námořníci nikdy neodlučují. Konflikt hrozil vyústit v bitku. Poteče jistě krev, zvlášť když se obě lodi postaví za svou posádku.

V této chvíli se kapitánův zástupce Strok obrátil s výhružným gestem a ostrým hlasem k Heurtauxovi, jehož mateřštinu plynně ovládal:

„Chcete nám snad upírat právo na tuhle velrybu? Upozorňuji vás, že to nestrpíme!“

„A na čem zakládáte svůj nárok?“ namítl mu Heurtaux, když dal oběma důstojníkům znamení, aby ho nechali mluvit.

„Vy se ptáte, na čem jej zakládáme?“ zvolal Strok.

„Ano, to se právě ptáme.“

„Tedy na tom, že velryba připlula k nám, že vy byste ji nebyli nikdy dostihli, kdybychom jí byli nezahradili cestu!“

„A já tvrdím, že naše čluny byly za ní vyslány už před dvěma hodinami..

„Ale až po našich!“ vykřikl Strok.

„Poprvé však byla hlášena hlídkou na *Sv. Enochu,* když vaše loď nebyla ještě v dohledu.“

„Co na tom, když jste se k ní nemohli dostat a harpunovat ji!“

„To jsou jen hloupá slova!“ odpověděl mu Heurtaux, který se dostával do varu. „Ostatně velryba nepatří tomu, kdo ji spatřil, ale tomu, kdo ji ulovil…“

„A to byla naše harpuna, na to nezapomínejte, která ji zasáhla první!“ tvrdil Strok.

„Ano, ano!“ volali Angličané a chápali se zbraní. ,,

„Ne, ne!“ namítali Francouzi a hrozili mužům z *Reptonu.*

Tentokrát je už Heurtaux nemohl nabádat ke klidu. Možná že se už sám nedovedl ovládat.

Angličané a Francouzi byli připraveni pustit se do sebe.

Heurtaux udělal poslední pokus o smír a obrátil se ke Strokovi se slovy:

„I když připustíme to, co není pravda, totiž že vaše harpuna vylétla první, pak tvrdíme, že její zásah nebyl smrtelný. Velrybu usmrtila naše harpuna!“

„To se líp řekne, než dokáže!“

„Vy tedy neustoupíte?“

„Ne!“ hulákali Angličané.

Na tomto stupni rozzuření nezbývalo už než se bít.

Okolnosti však byly nepříznivé mužstvu z *Reptonu,* když ne pro počátek, tedy pro závěr zápasu. Až dojde k bitce, přinutí Francouzi Angličany k ústupu.

Repton byl zdržen protivětrem a nemohl se přiblížit. Byl ještě půldruhé míle daleko, kdežto *Sv. Enoch* s plnými plachtami se už dostal na několik set metrů od člunů. Toho si všiml i Strok a váhal se započetím rvačky.

Angličané jako praktičtí lidé pochopili, že za těchto nepříznivých podmínek nemohou uspět. Pustí-li se do nich celá posádka ze *Sv. Enocha*, budou poraženi ještě dříve, než jim bude moci *Repton* přispět na pomoc. Kapitán Bourcart už totiž spustil na vodu čtvrtý člun, což znamenalo posilu dvanácti lidí.

Když Strok zjistil nevýhodu svého postavení, nařídil:

„Na palubu!“

Ale než velrybu opustil, prohlásil hlasem plným největšího vzteku:

„Však se ještě shledáme!“

„Kdy vám bude libo!“ odpověděl mu Heurtaux.

A jeho druhové volali:

„Napáleni! Páni Angličané byli napáleni!“

Strokovy čluny hnané vesly zamířily k *Reptonu*, který byl ještě míli daleko.

Teď šlo o to, zda Strok nevyslovil jen plané hrozby, a jakým způsobem bude celá událost s konečnou platností vyřešena.

Kapitán Bourcart, který vsedl do čtvrtého člunu, připlul na místo.

Byl okamžitě do události zasvěcen, a když schválil Heurtauxův postup, spokojil se s odpovědí:

„Jestliže se *Repton* přijde dohovořit se *Sv. Enochem*, naše loď mu vše vysvětlí. A zatím, přátelé, tu velrybu přivažte!“

To se dokonale shodovalo s míněním všech. Posádka odpověděla hromovým hurá, které musili Angličané zaslechnout. Nu a když Angličané Francouze nepozdravili, pozdravili je Francouzi žerty stejně solenými jako vody Pacifiku.

Velrybu tedy vzali do vleku. Byla tak velká, že námořníci všech čtyř člunů musili tvrdě veslovat, aby ji dostali ke *Sv. Enochu*. Mistr Ollive, tesař Férut a kovář Thomas stáli na přídi lodi. Jean-Marie Cabidoulin mínil, že získají z úlovku dvě stě soudků tuku. S tím, co už měl *Sv. Enoch* ve skladišti, bude to polovina celého nákladu.

„Tak co tomu říkáš, dědku?“ zeptal se mistr Ollive bednáře.

„Říkám, že nám bude ten tuk moc dobrý, abychom se dostali z příští bouře,“ odpověděl Cabidoulin.

„I jdi! Až doplujeme do Vancouveru, nebude nám chybět ani jedna bečka. Sázka o láhev stále platí?“

„Platí.“

Jeden z plavčíků přišel odzvonit sedmou hodinu večerní. Na zpracování velryby bylo už pozdě. Spokojili se tedy s tím, že ji připoutali k lodnímu boku. Nazítří ji posádka hned za svítání rozřeže a tuk vytaví. Celou práci vykoná nejméně za dva dny.

Celkem si mohli blahopřát. Plavbou z Petropavlovsku do Victorie mohl kapitán Bourcart naložit půl lodi. Bylo to lepší, než v co za těchto okolností doufali. Poněvadž bylo pravděpodobné, že ceny na trhu ve Victorii neklesnou, vynese jim druhá kampaň docela slušný zisk.

Zatím *Sv. Enocha* nic zlého nepotkalo. Místo na mořského netvora, ohlášeného kamčatskými rybáři, narazila loď na tuto nádhernou velrybu, která sem připlula jen proto, aby se dala ulovit.

S nastalou nocí spustila posádka plachty na ráhna a loď čekala na východ slunce.

Večer se vítr téměř utišil. Moře bylo klidné. Loď se kolébala tak mírně, že se lana poutající velrybu k trupu nemohla přetrhnout. Kdyby se jim úlovek v noci potopil, byla by to nepředstavitelná škoda, které by všichni litovala

Přesto provedli některá opatření; především zesílili hlídky. Kdoví, zda kapitán King nebude chtít splnit hrozby svého zástupce a nepokusí se velrybu získat útokem na *Sv. Enocha?*

„Byl by takový přepad možný?“ ptal se doktor Filhiol.

„Určitě,“ řekl poručík Coquebert. „U Angličanů si není člověk ničím jist.“

„Jisté je jen to,“ dodal Heurtaux, „že odpluli se strašným vztekem.“

„Já to chápu,“ řekl poručík Allotte. „Když jsme jim vyfoukli takový úlovek!“

„Ani já bych nebyl překvapen, kdyby se tu objevili,“ řekl Heurtaux..

„Jen ať přijdou!“ zvolal kapitán. „Budeme připraveni k přivítání!“

Tímto prohlášením dal najevo, že si je svou posádkou jist. Nebylo to poprvé, co mezi velrybáři došlo k hádce pro sporný zásah harpunou. Podobné spory bývají často doprovázeny i politováníhodnými násilnostmi.

Na palubě *Sv. Enocha* byly tedy zostřeny hlídky a muži každé směny dávali bedlivý pozor. *Repton* by se sice dostával pro nepříznivý vítr ke *Sv. Enochu* jen těžko, ale mohl vyslat své čluny. A tak musila být posádka připravena odvrátit každé překvapení pod pláštěm noci.

Ostatně bezpečnost francouzské lodi byla zajištěna k desáté hodině, kdy se na okolní vody snesla hustá mlha. Teď by už anglické čluny nemohly najít místo, kde se *Sv. Enoch* zastavil.

Hodiny plynuly bez poplachu. Když vyšlo slunce, mlha se nerozpustila a omezovala viditelnost jen na půl míle. Angličané se však možná ještě nevzdali myšlenky na splnění svých hrozeb. Nepokusí se o útok, až se mlha zvedne? Vítr by jim ovšem nepomáhal. Vzduch se ani nehnul a tento stav trval celé dopoledne. Posádka *Sv. Enocha* se mohla pustit nerušeně do práce.

Toho dne – 21. října – nařídil kapitán Bourcart velrybu rychle zpracovat. Dal připravit čtyři lanové zdviže a celá posádka se střídala u rumpálů. Po rozřezání tuku na pruhy zapálili pod kotly ohně a věnovali se tavení. Mlha trochu zřídla až ke třetí hodině odpolední. Přesto však viditelnost byla stále jen na půl míle.

Po *Reptonu* nebylo ani vidu ani slechu. Vítr sice nebyl, ale čluny mohly loď za cenu značné námahy přivléci.

Kapitán Bourcart byl proto stále ve střehu. Člun poručíka Allotta byl vyslán k severovýchodu na výzvědy. Vrátil se však se zprávou, že nic neviděl, ač se pustil na půl míle daleko.

Posádka by se byla s Angličany střetla docela ráda. Je to už u Francouzů tradice, hlavně u námořníků. Ti stateční chlapíci stále pomýšlejí na odplatu za Waterloo!

Práce pokračovala za skvělých podmínek. Kapitán Bourcart počítal, že za tento den vytaví polovinu tuku. Doufal, že zvedne-li se vítr, bude moci odplout s dalšími dvěma sty beček v podpalubí.

Ale ke čtvrté hodině odpolední došlo k poplachu.

Kovář Thomas opravoval z člunu jeden z kormidelních závěsů, když zaslechl na západě jakýsi pleskot.

Byl to snad zvuk vesel z *Reptonu.?* Objevili Angličané *Sv. Enocha?*

Kovář vystoupil ihned na palubu a upozornil na to kapitána. Kdoví, zda nepřišla chvíle, kdy bude nutno sejmout pušky z podstavců na chodbě kajuty a připravit se k obraně? –

Všichni přerušili práci a mužstvo, zabývající se zpracováváním velryby, vystoupilo na palubu.

Místo zraku, který jim v té mlze nemohl posloužit, zbystřili všichni sluch. Na palubě zavládlo naprosté ticho. Mužstvo dokonce uhasilo praskající oheň pod kotly. Ale z moře se nenesl ani nejslabší zvuk.

Uplynulo několik minut. Žádný člun se neobjevil. Ze strany kapitána Kinga by taky bylo příliš odvážné pokoušet se přepadnout francouzskou loď za těchto podmínek.

Mlha sice na jedné straně Angličanům vadila, ale na straně druhé jim umožňovala přiblížit se nepozorovaně. Musili přece předpokládat, že kapitán Bourcart bude ve střehu. Mistr Ollive nepřestával opakovat:

„U Angličanů mě nic nepřekvapí!“

Všichni však došli brzy k přesvědčení, že šlo o falešný poplach. Pleskot způsobil asi nějaký vrtošivý poryv větru, který pronikl mlhou, aniž ji mohl odvát. Však kapitán skutečně zpozoroval, že se zvedá bríza. Zatím se projevovala jen občasnými závany bez stálého směru. Jestliže nezesílí, zůstane moře až do východu slunce pod mlhou. Po tomto utišení, v této době a v této části Tichého oceánu dost vzácném, přijde patrně brzy špatné počasí. Byly obavy, že další plavba už nebude tak příjemná jako z Petropavlovsku. Ale protože se trojstěžník držel až dosud za každé bouře dobře, aniž utrpěl nějakou havárii, byl by Jean-Marie Cabidoulin udělal lépe, kdyby byl víc šetřil svými strašidelnými historkami, kterými už od vyplutí z Le Havru obšťastňoval kapitána Bourcarta.

Proč by taky loď neměla mít stejné štěstí jako za první kampaně? Proč by se neměla setkat s dalšími velrybami, aby si doplnila před zakotvením na Vancouveru své sklady?

Odpoledne pokročilo. Dnešní noc bude asi stejně tmavá jako předešlá. Pro jistotu provedl kapitán stejná opatření a po návratu poručíka Allotta z průzkumu vytáhli čluny na palubu.

Po dokončení práce bude lepší, když *Sv. Enoch* zůstane ještě čtyřiadvacet hodin na místě s nadějí, že ho příznivý vítr požene k americkým břehům.

Náhle se před pátou hodinou ozvalo ve vzduchu nesmírně silné zadunění. Zároveň se moře mohutně rozvlnilo. Na hladině se objevilo pole pěny. *Sv. Enoch* byl od zádě nad zdvižen obrovskou vlnou a prudce rozhoupán. Plachty na ráhnech hřmotně pleskaly a posádka už měla strach, že se stožáry zlomí.

Naštěstí se tělo velryby od lodního trupu neuvolnilo, což byl skoro zázrak. Lodní lana byla výborná.

„Co je to?“ zvolal kapitán Bourcart a vyřítil se z kajuty.

Vystoupil ihned na můstek, kam za ním přispěchali i oba poručíci a kapitánův zástupce.

„To je tajfunová vlna,“ prohlásil Heurtaux. „V jednu chvíli jsem si už myslil, že *Sv. Enoch* nabral vodu.“

„Ano... tajfunová vlna,“ opakoval mistr Ollive, „protože větrem by se nenadula ani má čepice.“

„Za ní by však měl přijít poryv vichřice,“ řekl kapitán Bourcart. „Dejte stáhnout všechny plachty, Heurtauxi! Nesmíme se dát překvapit!“

Bylo to opatrné, správné a naléhavé. Za několik minut vítr skutečně zesílil a vanul takovou rychlostí, že část mlhy zahnal k jihu.

„Loď po levoboku za námi!“

Tento výkřik vydal jeden z námořníků, zavěšený na předním stožáru. Všechny zraky se ihned stočily udaným směrem.

Byl snad ohlášenou lodí *Repton?*.

Byla to skutečně anglická loď, asi tři míle od *Sv. Enocha.*

„Je stále na stejném místě,“ upozornil poručík Coquebert.

„Jako my…“ dodal kapitán.

„Řekl bych, že se chystá vytáhnout plachty," řekl poručík Allotte.

„Opravdu… bude je napínat," potvrdil Heurtaux.

„Že by se pustil za námi?" ptal se doktor Filhiol.

„Byl by toho schopen," zvolal mistr Ollive.

„To uvidíme," řekl suše kapitán Bourcart.

A s dalekohledem u očí nepřestával pozorovat anglickou velrybářskou loď.

Bylo téměř jisté, že kapitán King chce využít východního větru, který mu umožní plout ke *Sv. Enochu.* Na ráhnech se už hemžilo mužstvo. Plachty byly brzy napnuty.

Šlo o to, budou-li Angličané pokračovat v plavbě k východu křižováním proti větru, aby se dostali do některého z přístavů Britské Kolumbie.

Ale to kapitán King v úmyslu neměl. V tom se nikdo nemohl mýlit. *Repton* místo přídí k východu vyplul tak, aby zkřížil dráhu *Sv. Enochu.*

„Pluje na nás!" zvolal Romain Allotte. „Chce prosadit svůj nárok na velrybu! Nuže, nedostane z ní ani konec ocasu!"

Poručíkova slova opakovala celá posádka. Jestliže teď *Repton Sv.. Enocha* napadne, uvidí, s kým má tu čest! Francouzská odpověď nemůže být jiná než ranami z pušek a pistolí.

Bylo několik minut po šesté. Slunce se rychle sklánělo k jihozápadnímu obzoru. Moře už bylo z návětrné strany zbaveno mlhy. Mužstvo ze *Sv. Enocha* sledovalo každý pohyb *Reptonu,* který se střední rychlostí stále blížil. Za půl hodiny bude u *Sv. Enocha,* nestočí-li ovšem kormidlo.

Kapitán Bourcart se chystal k obraně rozkazem k přípravě zbraní. Dal nabít i dva kamenné moždíře, jimiž jsou vyzbrojeny všechny velrybářské lodi. Vyšle-li kapitán King na *Sv. Enocha* několik pětiliberních nebo šestiliberních koulí, odpoví mu kapitán Bourcart stejnou zbraní.

Repton byl asi tři čtvrtě míle daleko, když se moře náhle změnilo, aniž došlo ke změně v atmosférickém stavu. Vítr nezesílil, nebe se nezatáhlo. Na obzoru se nezdvihl ani jeden hrozivý mrak. V ovzduší byl naprostý klid.

Podivný jev byl omezen jen na tuto část oceánu.

Uprostřed strašného dunění, jehož původ a příčinu si na *Sv. Enochu* nedovedl nikdo vysvětlit, se moře prudce rozvlnilo, pokrylo se pěnou a rozbouřilo se jako při výbuchu podmořské sopky. Bylo to přesně na místě, kde se nacházela anglická velrybářská loď. Francouzská loď zatím následky tohoto podivného vzdutí vod nepocítila.

Kapitán Bourcart a jeho důstojníci pozorovali s překvapením *Repton.* Ale tím, co viděli, změnilo se jejich překvapení v hrůzu.

Repton byl náhle zdvižen na hřbet obrovské vlny a pak za ní zmizel. Z vlny vytryskly mohutné sloupy vody, jakoby vyražené nozdrami obrovského netvora, jehož hlava se octla pod lodí a ocas bušil do vln několik desítek metrů za ní.

Když se loď zase objevila, byla bez stožárů, bez ráhen a bez plachet, levý bok proražený a trup rozbitý strašným nárazem moře…

Za necelou minutu, když se naposled sklonila pod obrovskou vlnou, zmizela v hlubinách Pacifiku.

Kapitán Bourcart, jeho důstojníci a celá posádka vyrazili výkřik hrůzy. Všichni byli zdrceni touto nevysvětlitelnou a strašnou katastrofou.

Ale co když všechno mužstvo z *Reptonu* nezahynulo? Možná že někteří se včas zachránili na člunech, než byli strženi do hlubin... Snad budou moci Francouzi některé z nešťastníků zachránit, dříve než se na oceán snese noci

Všechny důvody k nepřátelství byly při této katastrofě zapomenuty. Zbyla jen lidská povinnost a oni ji splní.

„Čluny na moře," vykřikl kapitán Bourcart.

Od potopení *Reptonu* uplynuly sotva dvě minuty. Byl tedy ještě čas vyplout Angličanům na pomoc.

Náhle však – dříve než mohly být čluny spuštěny – *Sv. Enoch* na něco narazil. Záď se o několik palců zdvihla jako při najetí na skalisko, loď se naklonila k pravoboku a zůstala nehybná.

XII

UVÍZNUTI

Východní vítr, který se zvedl kolem páté hodiny a jehož chtěl *Repton* využít, dlouho nevydržel. Po západu slunce se zmírnil a pak zcela ulehl. Vlnění moře se změnilo jen v lehké kolébání. Snesla se zase mlha, která už osmačtyřicet hodin kryla tuto část Pacifiku.

Sv. Enoch narazil ve chvíli, kdy byly spuštěny čluny. Byl snad náraz důsledkem téhož jevu, který způsobil zkázu *Reptonu?* Narazila snad méně šťastná anglická loď taky na skalisko? Buď jak buď, jestliže se *Sv. Enoch* hned nepotopil, nebyl o nic méně postižen. Vždyť i jemu hrozilo každým okamžikem potopení. Na vyslání záchranných člunů k místu katastrofy anglické lodi nebylo teď ani pomyšlení.

První pocit kapitána Bourcarta a jeho posádky byl úžas.

Čemu měli to uvíznutí přičíst? *Sv. Enoch* přece vůbec nepocítil účin slabého větru, který se k páté hodině zdvihl. Aby uvízl na skalisku, musil by přece být stržen náhlým proudem. Ale o nějakém proudu nikdo nevěděl a nikdo taky nic nepozoroval.

To všechno byly okolnosti zcela nevysvětlitelné, ale teď nebyl čas na nějaké vysvětlování.

Náraz byl zprvu slabý, ale po dvou otřesech v kýlu, při nichž se však kormidlo nepoškodilo, zaplavila loď obrovská vlna. Stožáry to naštěstí vydržely, ráhna a plachty dosud vzdorovaly. Poněvadž spodek lodi nebyl poškozen, nehrozilo lodi potopení jako *Reptonu.* Vždyť snad stačilo, aby voda loď o několik palců zdvihla, a *Sv. Enoch* bude moci plout dál.

První důsledek nárazu byl v tom, že lana poutající velrybu se zpřetrhala a úlovek odnesl proud.

Ale byly tu vážnější věci než ztráta několika set beček tuku. *Sv. Enoch* uvízl a teď šlo o to, jak loď ze svízelné situace dostat. Po této příhodě mistru Ollivovi ani nenapadlo ptát se na mínění Jeana-Marie Cabidoulina. Bednář by byl odpověděl:

Což nechápeš, že tohle je začátek konce? Kapitán se o situaci radil na můstku se svým zástupcem.

„Cožpak jsou v této části Tichého oceánu mělčiny?“ ptal se Heurtaux.

„Nevím, co si o tom myslet,“ prohlásil kapitán. „Vím jen to, že na mapách není mezi Kurilskými ostrovy a Aleutami vyznačena ani jediná.“

V této části Tichého oceánu opravdu ani nejmodernější mapy neuváděly mělčiny nebo skaliska. Je ovšem pravda, že mlha zabránila v posledních osmačtyřiceti hodinách kapitánovi změřit výšku slunce. Ale posledním pozorováním byla určena poloha lodi ve vzdálenosti dvou set mil od Aleut. A nebylo přece možné, aby od měření 19. října odnesly vítr a proud *Sv. Enocha* tak daleko! Nicméně mohla loď narazit jedině na nějaký útes Aleut.

Kapitán Bourcart sestoupil do své kajuty, rozložil si tam mapy, studoval je, přenesl na ně kružítkem polohu lodi a odhadoval délku plavby v posledních třech dnech. Ale i když směr lodi prodloužil až k Aleutám, nenašel v její dráze jediné skalisko.

„Není však možné, že na těchto místech došlo k vyzdvižení mořského dna až po zhotovení těchto map?“ ptal se doktor Filhiol.

„Vyzdvižení dna?“ opakoval kapitán, který takovou domněnku zřejmě nezavrhoval.

Když neměl žádnou jinou, bylo docela rozumné přijmout tuto. Proč by se pomalým nebo náhlým tlakem vulkanického původu nemohlo mořské dno zdvihnout až k hladině? Není snad takových případů dost a dost v oblastech, kde se dosud projevují eruptivní síly? A nejsou tyto vody v sousedství sopečných ostrovů? Ač byla tato teorie do značné míry pravděpodobná, uvidíme, že většina posádky ji zavrhovala.

Buď jak buď, nesporné bylo jen to, že *Sv. Enoch* uvízl. Mistr Ollive prohlédl podpalubí na přídi i na zádi a našel tam jen na několik palců vody.

Kapitán Bourcart dal především prohlédnout skladiště. Jean-Marie Cabidoulin a tesař Férut zjistili, že moře palubním krytem neproniklo a že nárazem nebyl nikde otevřen přístup vodě.

Celkem bylo nejlepší počkat do rána a pak zjistit charakter tohoto neznámého skaliska. Snad se ještě před příchodem špatného počasí podaří loď uvolnit.

Noc byla nekonečná. Ani důstojníci, ani námořníci neodešli do svých kajut. Musili být připraveni na každou možnost. K nárazu kýlem na skaliska dochází často. Ale nebude se moci loď působením proudu ze skalního lůžka zdvihnout? Někdy se loď nakloní na stranu, z lůžka vyklouzne a může zas plout.

Kapitán Bourcart spustil z opatrnosti čluny na moře a naložil na ně co největší množství potravin pro případ, že by musil *Sv. Enocha* opustit. A kdoví, zda nebude musit na člunech plout k nejbližší zemi? A tou mohly být jedině Aleuty, ledaže by byla bývala loď ze zcela neznámých důvodů stržena daleko ze své dráhy. Zatím jí však nehrozilo ani překocení, k němuž by bylo asi došlo, kdyby byla velryba zůstala připoutána k lodnímu boku.

Bylo několik možností, jak *Sv. Enocha* uvolnit. Kapitán však počítal hlavně s přílivovým zdvižením hladiny. Na celé rozloze Tichého oceánu je rozdíl hladin za přílivu a odlivu celkem malý, což dobře věděl. Ale kdoví, zda nestačí stoupnutí hladiny jen o několik palců? Zdálo se, že loď nasedla na úskalí ne celým kýlem, ale jen jeho zádí.

Příliv se počal projevovat v jedenáct hodin a ve dvě hodiny s půlnoci vrcholil. Kapitán a jeho důstojníci sledovali pozorně postup moře, doprovázený pleskotem vln, který ucho v tiché noci snadno zachytilo.

Naneštěstí se ani po uklidnění moře nic nestalo. *Sv. Enoch* se jen několikrát slabě otřásl. Možná že to jeho kýl po svém podmořském lůžku sklouzl. V těchto říjnových dnech jsou přílivy z doby rovnodennosti už pryč, a tím se naděje na uvolnění lodi s příštími změnami měsíce stále zmenšovaly.

Z toho plynulý obavy, že s poklesem přílivu se situace lodi ještě zhorší. Záď se s ustupující vodou usadí ještě pevněji a při nízkém moři bude lodi hrozit rozbití vlnami.

Tento vážný důvod ke znepokojení trval až do půl páté hodiny ranní. Aby byl připraven na každou možnost, dal kapitán Bourcart připravit vzpěry na narovnání lodi, ale stavět je už nemusel.

Chvíli před sedmou hodinou se páry na východě zbarvily rudě. Slunce už vystoupilo nad obzor, ale nemohlo mlhou proniknout. Je pochopitelné, že důstojníci na můstku a mužstvo na přídi se snažili proniknout zrakem mlhou a čekali, až budou moci loď obhlédnout ze spuštěných člunů. Všichni už chtěli vědět, jakého druhu to skalisko je. Táhne se na široké prostoře? Nebo to je jen jediný útes? Vyčnívá skála za odlivu z vody?

Neviděli však ani na metr od palubního pažení. Neslyšeli však žádný hukot příboje, způsobený proudem na skále vystupující až k hladině.

Nemohli zatím nic dělat, dokud se mlha nerozptýlí. Zmizí však jako v minulých dnech, když se slunce blížilo k poledníku? Dovolí-li to okolnosti, kapitán Bourcart se pokusí určit polohu lodi pomocí sextantu a chronometru.

Zatím si prohlédli důkladněji skladiště. Mistr Cabidoulin a tesař Férut přemístili řadu beček a znovu se přesvědčili, že tam voda dosud nevnikla. Ani žebroví, ani bednění při nárazu nepovolily. Nikde nedošlo k vážnějšímu poškození. Nemyslel si však bednář, že by se měly všechny bečky – prázdné i plné – vynést na palubu a hodit do moře, aby se loď nadlehčila?

Blížilo se ráno, ale nebe se nečistilo. Kapitán Bourcart provedl se svým zástupcem průzkum v okruhu několika metrů kolem *Sv. Enocha,* ale o charakteru a poloze skaliska nezjistil vůbec nic.

Především chtěl vědět, nenachází-li se poblíž nějaké země, kde by mohli námořníci přistat, kdyby musili svou loď opustit. Je pravda,

že kapitán existenci pevniny nebo souostroví v těchto vodách nemohl připustit. Doktoru Filhiolovi o tom řekl:

„Opravdu, doktore, opakuji vám, že před několika dny jsem provedl přesné měření. Prohlédl jsem si znovu své výpočty. Jsou správné. Jsme nejméně dvě stě mil od poslední výspy Kurilských ostrovů."

„Tím se vracím ke svému výkladu," řekl doktor Filhiol. „Tady muselo dojít k vyzdvižení mořského dna; proto tu *Sv. Enoch* narazil."

„To je možné," odpověděl kapitán. „Já nepřipouštím možnost omylu nebo vybočení z dráhy tak daleko na sever"

Bylo opravdu mrzuté, že vítr nejevil žádné příznaky zesílení. Byl by jinak vymetl mlhu a vyčistil obzor, Kdyby se pak stočil k západu, mohla by posádka napnout plachty a *Sv. Enoch* by se snad ze skalního lůžka zvedl

„Počkejme… počkejme ještě, přátelé!" opakoval kapitán, který vycítil netrpělivost a neklid své posádky. „Doufám, že odpoledne se mlha rozptýlí a my budeme vědět, na čem jsme. Tvrdím, že se z toho dostaneme bez velkých škod."

Ale když se námořníci a plavčíci podívali na Jeana-Marie Cabidoulina, viděli, že pokyvuje svou velkou ježatou hlavou na znamení, že s tímto optimismem nesouhlasí. To nebylo právě uklidňující.

Aby zabránil stoupajícímu moři vtlačit loď od východu ještě víc na skalisko, rozhodl se kapitán se souhlasem svého zástupce spustit na zádi vrhací kotvu.

Mistr Ollive a dva námořníci vsedli do člunu, aby toto opatření provedli pod dozorem poručíka Allotta.

Člun odrazil od lodi, zatímco z paluby *Sv. Enocha* mu odvíjeli kotevní lano.

Na kapitánův příkaz měl poručík spustit sondu asi dvacet sáhů od lodi. Ale poručík tam ke svému překvapení nenarazil sondou na dno ani po odvinutí dvaceti stop provazce. Opakoval tedy měření na několika místech, ale se stejným výsledkem. Olovnice nedosáhla nikde dna.

Za těchto okolností bylo marné spouštět kotvu, když se nemohla nikde zaseknout. Z toho nutně plynulo, že boky skaliska vystupují neobyčejně strmě k hladině přímo u lodi.

Po návratu člunu podal poručík kapitánovi hlášení.

Kapitán byl nesmírně překvapen. Podle jeho mínění mělo skalisko klesat velmi pozvolna šikmým směrem. Vždyť loď uvízla téměř bez nárazu, jako by jen najela na mírně skloněnou skálu.

Dal provést měření kolem *Sv. Enocha,* aby pokud možno přesně změřil rozsah skaliska a jeho hloubku pod hladinou. Sám vstoupil do člunu se svým zástupcem, s palubním mistrem a s oběma důstojníky. Vzal s sebou sondu, jejíž provazec byl dvě stě sáhů dlouhý.

Když zopakoval Allottovo měření, musil konstatovat, že ani jeho olovnice nedosáhla dna. I on se musil zříci úmyslu spustit za zádí kotvu, která by umožnila lodi otáčet se kolem kormidla.

„Kapitáne," ozval se Heurtaux, „měli bychom sondu spouštět těsně u lodi."

„To je i mé mínění," odpověděl kapitán.

Mistr Ollive stáhl lano plachty tak, aby se člun dostal k lodi na vzdálenost pouhých dvou metrů. Heurtaux každé tři minuty spouštěl olovnici. Ta však nikde nenarazila na dno, ani v hloubce dvou set sáhů ne.

Skalisko musilo být tedy nesmírně úzké a pouze stopu až dvě pod hladinou. Stručně řečeno, *Sv. Enoch* uvízl na vrcholu podmořského štítu, který nebyl na mapách těchto vod vyznačen.

Čas však plynul a nic nenasvědčovalo tomu, že se mlha zvedne. Kapitán se chtěl pokusit uvolnit loď pomocí člunů ve chvíli, kdy příliv dosáhne svého vrcholu. Přiváže-li čluny k zádi, podaří se mu snad vyvléci loď na volné moře. Operace byla provedena za nejpříznivějších podmínek.

Šest člunů se spojilo v jednom úsilí a námořníci veslovali ze všech sil. Necouvla loď trochu? Sotva o píď! To bylo vše, co dokázali. Nakonec posádka ztratila všechnu naději, že se loď dostane na moře.

Ale jestliže nedokáže ani vítr to, co nedokázaly čluny, co se pak stane s lodí za první bouře? Bude zmítána na povrchu skaliska a zanedlouho z ní zbudou jen trosky. A v této roční době nemohou už

na sebe dát dlouho čekat bouře, které tak strašně řádí právě v této oblasti Pacifiku!

K uvolnění lodi zbývala však ještě jedna operace. Pro ni se kapitán rozhodl až po poradě se všemi důstojníky a mistry. Chtěl však ještě několik hodin počkat, protože se zdálo, že zhoršení počasí zatím nehrozí. Tato operace záležela v tom, že se loď nadlehčí vyhozením celého nákladu. Zbavena osmi až devíti set beček tuku musí se přece při vyvrcholení přílivu zvednout!

Zatím čekali. Doufali, že mlha se odpoledne zvedne.

To byl taky důvod, proč kapitán nedal ihned rozkaz k obětování lodního nákladu. Jestliže se loď uvolní, nebylo možné pouštět se s ní do takové mlhy. I když sonda v okolí lodi ukázala velké hloubky, neplynulo z toho ještě, že v okolí nejsou skaliska další, na nichž by mohl *Sv. Enoch* uvíznout podruhé. Což *Repton* ve vzdálenosti necelé míle nenarazil tak nešťastně, že se okamžitě potopil?

Tato úvaha, s níž všichni souhlasili, zavedla mužstvo na řeč o anglické velrybářské lodi. Co když někteří námořníci ztroskotání přežili? Nepokusily se anglické čluny doplout ke St?. *Enochu?* Kapitán a celá posádka pozorně naslouchali.

Neslyšeli však nic. Z *Reptonu* se po strašné katastrofě nezachránil patrně ani jeden námořník.

Uplynuly tři hodiny. Moře zas pokleslo. Naděje na samouvolnění lodi se rozplynuly. Ostatně rozdíl hladin při přílivu a odlivu byl příliš malý. Toto skalisko mohl někdo objevit jedině za odlivu při novoluní. Heurtaux dokonce podle značek na lodním trupu zjistil, že hladina nijak znatelně neklesla. A když sondoval těsně kolem lodi, narážela olovnice na skalnaté dno ve stálé hloubce pěti stop.

Jak tuto situaci vyřešit? Bude *Sv. Enoch* zas pokračovat v plavbě? Nebudou musit námořníci loď opustit, dříve než ji bouře rozbije? Bylo jich na palubě třiatřicet. Vejdou se i s potravinami na několik dní do šesti člunů? Ale v jaké vzdálenosti se nalézá nejbližší země? Co když budou musit překonat stovky mil?

Kapitán Bourcart se proto rozhodl obětovat lodní náklad. Plavidlo zbavené několika tun přítěže zvedne se snad natolik, že je posádka bude moci uvolnit.

Po tomto rozhodnutí se pustilo mužstvo do práce s proklínáním nešťastné náhody, která je zbavila výtěžku poslední kampaně. Kladkami umístěnými nad palubními otvory vytahovali všichni soudky na palubu a házeli je do moře. Některé se okamžitě potápěly, jiné se zas pádem na vodu rozbíjely a jejich obsah se rozléval po hladině. *Sv. Enoch* byl brzy obklopen vrstvou tuku, jako po vylití oleje, který má za bouře utišit vlnobití. Moře však nebylo nikdy tak klidné… Na povrchu se neprojevovalo žádné vlnění, ač tu Heurtaux zjistil existenci mořského proudu od severovýchodu.

Brzy se měl projevit příliv. K odlehčení lodi mohlo ovšem dojít až při jeho vyvrcholení. Do té doby chyběly ještě tři hodiny. Operace skončila včas. Kdyby měl *Sv. Enoch* zůstat na skalisku ještě do příští noci, měla by posádka ovšem dost času. Ale bylo lepší opustit skalisko za dne. Vyzdvižení osmi set beček z podpalubí si přirozeně vyžádalo hodně času i námahy.

K páté hodině byla polovina práce hotova. Moře už stouplo o tři až čtyři stopy. Zdálo se, že nadlehčený *Sv. Enoch* to už musí pocítit, ale zatím se stále ani nehnul.

„V tomhle musí mít pracky sám ďábel!“ řekl mistr Ollive. „Naše loď je tady jako přibitá!“

„A ty ji neodtrhneš!“ bručel Jean-Marie Cabidoulin. „Co říkáš, dědku?“

„I nic!“ odpověděl bednář a vyhazoval dál prázdné soudky do moře.

Naděje na rozplynutí mlhy opět selhaly. Noc bude zřejmě ještě mlhavější. Jestliže se loď uvolní až za příštího přílivu, bude mít kapitán s plavbou v tak nebezpečných vodách nesmírné potíže.

Po šesté hodině, kdy se na moře už snášelo šero, ozvaly se na západě osvětleném posledními záblesky výkřiky.

Mistr Ollive opustil svou hlídku na přídi a vyběhl za kapitánem na můstek.

„Kapitáne... poslouchejte!“ volal. „Slyšíte? Zdá se mi, že tamhle…“

„Ano… Někdo tam volá!“ potvrdil poručík Coquebert. „Tiše!“ nařídil kapitán. Všichni zbystřili sluch.

Opravdu. Vzdálené volání doléhalo až na palubu. Nebylo pochyb, že je určeno *Sv. Enochu.* Na kapitánův pokyn celá posádka zavolala: „Ohé! Ohé! Tady!“

Byli to snad domorodci ze sousedních ostrovů na svých člunech? Nebo jde o lodníky, kteří přežili ztroskotání *Reptonu?* Možná že jejich člun už od včerejška bloudí mlhou hledá francouzské velrybáře.

Tato nejpravděpodobnější domněnka se ukázala skutečností.

Po několika minutách dorazily ke *Sv. Enochu* dva čluny, přivedené tam křikem a výstřely.

Byly to čluny z *Reptonu,* obsazené třiadvaceti muži včetně kapitána Kinga.

Ubožáci byli zcela vysílení a padali únavou. Katastrofa jejich lodi byla tak náhlá, že neměli čas vzít si s sebou otraviny. Po čtyřiadvacetihodinovém bloudění umírali ladem a žízní.

Kapitán Bourcart přijal všechny trosečníky se zdvořilostí, která ho nikdy neopouštěla, ač jim mohl zazlívat jejich dřívější chování. Dříve než se vyptal kapitána Kinga a okolnosti jejich ztroskotání, dříve než mu vysvětlil situaci *Sv. Enocha,* nařídil přinést novým cestujícím jídlo a pití.

Kapitán King pak s ním odešel do důstojnické kajuty a mužstvo sestoupilo do kajut posádky.

Z posádky kapitána Kinga chybělo třináct mužů, kteří při ztroskotání *Reptonu* zahynuli.

XIII

POHYBLIVÉ SKALISKO

Když kapitán King se svými lidmi doplul ke *Sv. Enochu,* byla mlha tak hustá, že nezaslechnout je na palubě, byl by skalisko minul a plul dál po širém moři. Cestou k jihu nemohli se však Angličané dostat ani k asijským ani k americkým břehům. i kdyby byl vítr mlhu rozehnal, jak by byli mohli překonat stovky mil na západ nebo na východ? Ostatně bez sucharů k zahnání hladu a bez vody k uhašení

žízně nezůstal by po osmačtyřiceti hodinách ani jeden trosečník z *Reptonu* naživu.

Repton měl s mužstvem a s důstojníky celkem šestatřicet mužů. Jen třiadvacet se jich pustilo v člunech po moři. Spolu s posádkou *Sv. Enocha.* zmenšenou Rollatovou smrtí o jednoho muže, bylo teď na palubě šestapadesát lidí. Jestliže se však nepodaří loď uvolnit, jaký osud čeká kapitána Bourcarta a jeho lidi, staré i nové? I kdyby země, pevnina nebo ostrov, nebyla příliš daleko, nemohly čluny *Sv. Enocha* stačit všem. Při prvním poryvu vichřice – a ty jsou v těchto vodách Pacifiku velmi časté – bude *Sv. Enoch* napaden strašnými vlnami, které se budou o tohle skalisko tříštit a loď v několika minutách rozbijí. Bude nutné ji opustit. A potraviny, které chtěl kapitán na Vancouveru doplnit, vyčerpají se brzy rozmnožením posádky o mužstvo z *Reptonu.*

Palubní hodiny ukazovaly osm hodin. Po západu slunce se v husté cloně mlhy neprojevil ani nejmenší vánek. Zvolna klesající noc byla klidná a nesmírně tmavá Nebylo naděje, že by se loď v přílivu zdvihla. Tento příliv byl ztracen jako onen předešlý a loď už nebylo možné víc odlehčit; ledaže by byla zbavena stožárů.

To vše se kapitán King dověděl, když seděl v kajutě s kapitánem Bourcartem, Heurtauxem, doktorem Filholom a oběma poručíky. I když Angličan našel se svým mužstvem útočiště, neměl tím ještě záchranu zajištěnou. Nechystá blízká budoucnost *Sv. Enochu* stejný osud jako *Reptonu?*

Musili nezbytně zjistit, za jakých okolností došlo ke ztroskotání anglické lodi. Kapitán King jim to vylíčil s *Repton* stál bez hnutí v mlze, když ráno po vyjasnění zahlédl *Sv. Enocha* tři míle po větru. Proč k němu *Repton* zamířil? Měl snad v málo přátelském úmyslu vyřídit tu záležitost s velrybou harpunovanou oběma posádkami? O tom se kapitán King nevyjádřil. Teď taky nebyl čas na nějaké výčitky. Kapitán se spokojil s prohlášením, že ve chvíli, kdy byl *Repton* asi na míli od *Sv. Enocha,* otřásl se náhle strašným nárazem. Jeho trup byl na levém boku proražen a moře vniklo dovnitř. Kapitánův zástupce Strok a dvanáct mužů z posádky jednak spadli přes palubu, jednak byli usmrceni padajícími stožáry. Kapitán King a jeho lidé by byli zahynuli stejně, kdyby je nebyly vzaly na palubu

dva čluny, které byly náhodou spuštěny na vodu. Čtyřiadvacet hodin bloudili trosečníci z *Reptonu* nazdařbůh oceánem, bez potravin, marně se snažíce najít *Sv. Enocha.* Na místo jeho uvíznutí se dostali čirou náhodou.

Kapitán King, který hovořil plynně francouzsky, jen dodal –

„Nedovedu si vsak vysvětlit, jak může v těchto vodách existovat nějaké skalisko… Byl jsem si svou polohou v šířce i v délce jist.“

„To je i mé mínění,“ řekl kapitán Bourcart. „Ledaže tady došlo ke zdvižení mořského dna…“

„To je taky jedině možné vysvětlení,“ dodal Heurtaux.

„*Sv. Enoch* byl rozhodně šťastnější než *Repton,*“ řekl kapitán King.

„To jistě,“ souhlasil kapitán Bourcart. „Ale jak a kdy se bude moci pustit dál?“

„Nemá nějaké vážnější poškození?“

„Nemá. Trup je v pořádku. Zdá se však, že je do skaliska vklíněn příliš pevně. Ani obětováním nákladu jsem nedostal loď na volnou vodu.“

„Co tedy dělat?“ zeptal se kapitán King s pohledem upíraným na kapitána Bourcarta a na jeho důstojníky.

Jeho otázka zůstala bez odpovědi. Vše, co posádka dosud vykonala pro uvolnění *Sv. Enocha*, nemělo žádný význam. Udělají snad živly to, co nemohl udělat člověk? Nalodit se do člunů znamenalo jistou smrt. Na sever, na západ a na východ byly nejbližší země stovky mil daleko, ať už Kurily nebo Aleuty. Blížil se konec října. Brzy se přihlásí nečas. Malé čluny s nekrytou palubou by mu byly vydány napospas. Prvnímu náporu vichřice by podlehly. Ostatně šestapadesát mužů by se do nich ani nevešlo. A ti, kteří by tu zůstali, neměli by žádnou naději na záchranu. Ledaže by je přijala loď, která by touto částí Pacifiku právě proplouvala.

Doktor Filhiol položil kapitánu Kingovi otázku:

„Když jsme opouštěli společně Petropavlovsk, jistě jste se dověděl, že rybáři zahlédli na širém moři nějakou mořskou nestvůru, před níž chvatně utekli.“

„To jsem slyšel,“ odpověděl kapitán King. „A musím doznat, že posádku *Reptonu* ta zpráva zavalila hrůzou.“

„Věřili snad vaši lidé v existenci takové příšery?“

„Věřili, že to je obrovská chobotnice, a já nevím, proč by v ni neměli věřit.“

„Prostě proto, kapitáne, že podobní tvorové neexistují.“

„Netvrďte to tak jistě, doktore,“ řekl poručík Allotte.

„Připusťme, poručíku, že se lidé s podobnými netvory setkali a některé i pronásledovali a vytáhli na palubu. Nikdy však ta zvířata neměla tak obrovské rozměry, jaké se jim připisují a které jsou výplodem čiré fantazie. Dají se připustit druhy, které mohou zničit člun. Ale stáhnout loď o několika stech tun do hlubin? To rozhodně ne!“

„To je přesně i mé mínění,“ řekl kapitán Bourcart. „Zvířata takových rozměrů nutno řadit jen ke zvířatům z bájí.“

„Rybáři z Petropavlovsku vsak tvrdili,“ namítl poručík Coquebert, „že tam viděli mořského hada.“

„A právě proto dostali strach a vraceli se spěšně do přístavu,“ dodal kapitán King.

„Ale viděli jste po vyplutí z Petropavlovsku onu padesátihlavou a padesátinohou bestii, pocházející od bájné antické nestvůry, která ohrožovala samo nebe a kterou Neptun uvěznil pod Etnou?“ zeptal se doktor Filhiol.

„To ne, doktore,“ prohlásil kapitán King. „Nicméně *Repton* stejně jako *Sv. Enoch* nacházel na moři trosky člunů a roztrhaná těla velryb, které nebyly nikým harpunovány.,. Nemohla by to mít na svědomí právě ona nestvůra, zahlédnutá v Petropavlovsku?“

„To je nejen možné, ale nejvýš pravděpodobné,“ prohlásil poručík Allotte. „I když se to našemu kapitánovi a doktorovi nelíbí.“

„Co chcete, poručíku?“ namítl doktor Filhiol. „Dokud netvora nespatřím, vlastníma očima neuvidím, zůstanu nevěřícím…“

„Rozhodně však nepřičítáte zkázu *Reptonu* nějaké chobotnici nebo mořskému hadu…,“ obrátil se na kapitána Kinga kapitán Bourcart.

„To ne,“ odpověděl kapitán King. „Opravdu ne. A přece podle přesvědčení některých mých lidí byla naše loď zdvižena jakoby obrovskou paží nebo strašnými klepety, rozbita a stažena do hlubin. Hovořili o tom, zatímco jsme hledali *Sv. Enocha.*“

„Nu, řeči vašich lidí najdou ochotné uši i na palubě naší lodi," řekl kapitán Bourcart. „I moje posádka je ve své. většině přesvědčena, že mořští netvorové existují. Náš bednář nepřestával mé mužstvo častovat historkami na tento námět. Podle jeho názoru byl *Repton* zničen nějakým neobyčejným zvířetem, které je napůl chobotnicí a napůl hadem. Já ovšem budu až do prokázání něčeho jiného tvrdit, že naše lodi ztroskotaly na úskalích vzniklých zcela nově, protože nejsou zanesena na žádné mapě."

„To je podle mého názoru nepochybné," dodal doktor Filhiol. „A Jean-Marie Cabidoulin ať si říká, co chce."

Bylo devět hodin večer. Naděje, že *Sv. Enoch* se v noci uvolní, znovu zklamala. Příliv neměl ovšem dosáhnout té výše jako včera. Nicméně kapitán Bourcart dal spustit čluny s velkými podpěrnými trámy. Ale na uvolnění lodi bylo teď možno pomýšlet jen za cenu odříznutí všech stožárů i s ráhny a plachtami. To by však byla těžká práce, a i kdyby se tím *Sv. Enoch* uvolnil, co by si pak počal v nečase, který by ho překvapil beze vší výstroje? Jestli se mlha zítra konečně zvedne a slunce umožní měření, budou moci přesně zjistit svou polohu a pak uvidí, co dělat dál.

Kapitán Bourcart i jeho důstojníci nepomýšleli na odpočinek. Mužstvo leželo na palubě a do kajut vůbec nesestoupilo Jen někteří plavčíci bojovali marně proti ospalosti. Ani hrom by je byl neprobudil, stejně jako většinu námořníků z *Reptonu*, zmožených únavou. Mistr Ollive vystoupil na můstek, zatímco pět šest mužů se shluklo kolem Jeana-Marie Cabidoulina. Lze si představit, co jim asi bednář říkal.

Hovor na můstku se točil kolem obvyklého námětu existence nebo neexistence mořských netvorů. Mezi doktorem Filhiolem a poručíkem Allottem došlo téměř k hádce.

Nová příhoda však hádku ukončila.

„Pozor! Pozor!" vykřikl Heurtaux a skokem byl na nohou.

„Loď se uvolnila!" volal poručík Coquebert. „Bude zase plout! Pluje!" potvrdil Romain Allotte, pod nímž sklouzla skládací židle a div se nerozlomila.

Trup *Sv. Enocha* se po několika otřesech uvolnil. Zdálo se, že kýl se skřípotem sklouzl po skalnatém povrchu útesu. Loď se trochu rozkolébala doleva i doprava. Její sklon byl už téměř neznatelný.

Kapitán Bourcart i jeho společníci se rázem vyřítili z kajuty –

Uprostřed černé noci, která v mlze ještě ztemněla, neobjevil se žádný zásvit, žádné zajiskření. Moře se jen lehce houpalo měkkými vlnami a na útesu nešuměl žádný příboj.

Dříve než se kapitán Bourcart octl na můstku, všichni námořníci spěšně vstali. I oni pocítili ony otřesy a řekli si, že se loď uvolňuje. Po několikerém zakolébání se *Sv. Enoch* napřímil. Kormidlo se tak rozkmitalo, že mistr Ollive musil jeho kolo přivázat.

A tu se k volání poručíka Allotta připojil křik posádky:

„Plujeme! Plujeme!“

Kapitán Bourcart a kapitán King se naklonili přes pažení a snažili se zahlédnout povrch moře. Nejvíc je udivilo, že byl právě nejnižší stav odlivu. Uvolnění lodního kýlu nemohlo být tedy způsobeno dmutím vod.

„Co se to stalo?“ ptal se Heurtaux poručíka Allotta.

„Lodi se určitě odlehčilo,“ odpověděl poručík. „Bojím se však, že se ulomilo kormidlo.“

„Takže…“

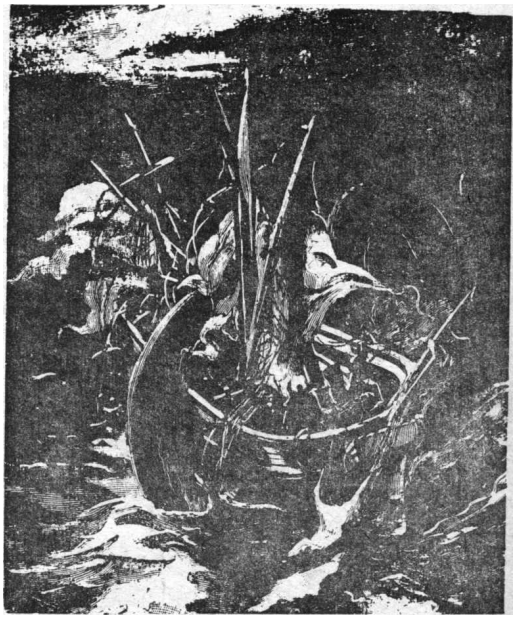
„… takže jsme stejně nepohybliví jako předtím.“

Kapitán Bourcart, doktor Filhiol a důstojníci vystoupili na můstek a jeden z námořníků přinesl dvě svítilny, které uvolily trochu se rozhlédnout. Kapitána napadlo vyslat několik mužů s člunem, aby se pokusili uvést *Sv. Enocha* do pohybu. Ale když zjistil, že loď je stále nehybná, pochopil, že každá podobná snaha by byla marná. Bude lepší počkat na příští příliv a pak se pokusit loď uvolnit, dojde-li k novým otřesům.

Ale čím si ty otřesy vysvětlit a jaký byl jejich důsledek? Lodní kýl se sice ze skalního lůžka uvolnil, ale zdálo se, že tam je znovu pevně vražen. Došlo snad právě tím k havárii kormidla?

„Tak tomu asi je,“ řekl kapitán svému zástupci. „A my víme, že moře kolem útesu je hluboké.“

„Možná, kapitáne, že by stačilo couvnout o několik stop, aby se loď uvolnila… Ale jak to udělat?“

„Jisté je, že poloha lodi se změnila,“ řekl kapitán. „A kdoví, zda se dnes v noci nebo zítra za klidného moře Sv. Enoch neuvolní sám?“

„V to nedoufám, kapitáne, protože příliv se teď nezvětšuje, ale zmenšuje. Nebudeme musit čekat až do novoluní?“

„To by znamenalo čekat osm dní za těchto podmínek, Heurtauxi. Za klidného moře nehrozí lodi žádné nebezpečí. Ale počasí se brzy změní a po takovýchto mlhách přicházejí vždy prudké vichřice.“

„Nejhorší je,“ pokračoval kapitánův zástupce, „že nevíme, kde jsme.“

„Jestliže se zítra ukáže slunce aspoň na hodinu,“ prohlásil kapitán, „změřím naši polohu a podle toho se pak zařídíme. Rozhodně si však buďte jist, Heurtauxi, že jsme na dobré cestě, když došlo k uvíznutí. Proudy nás opravdu nezanesly k severu víc, než bylo nutné. Tím se vracím k vysvětlení, které pokládám za nejpřijatelnější. Protože není možné, aby na mapách nebyla zanesena poloha tohoto skaliska, musí to být útes nového původu.“

„To si myslím taky, kapitáne. A nešťastná náhoda jej přivedla právě pod *Sv. Enocha!*“

„Stejně jako jiný útes pod *Repton,*“ uzavřel kapitán. „Bohudík že se naše loď nepotopila. Takto máme stále naději, že se odtud dostaneme.“

S výkladem kapitána Bourcarta souhlasili Heurtaux, doktor Filhiol, palubní mistr a snad i kapitán King. Oba poručíci se k tomu

nevyjádřili. Co se posádky týče, její názor se projevil za nových okolností.

Mužstvo hovořilo ve skupině u paty hlavního stožáru. Všimlo si jedné věci. A to, že nárazy nebyly způsobeny ani mořem, které bylo zcela klidné; ani přílivovou vlnou, protože v té době vrcholil odliv. A otřesy náhle ustaly. Když se *St. Enoch* na levoboku trochu zdvihl, zůstal pak zase v naprostém klidu. Toho si všiml hlavně harpunář Kardek, který z toho vyvodil:

„Musí to být skalisko… ano… Ale to skalisko se samo pohnulo!“ ,

„Skalisko?“ zvolali dva tři z jeho kamarádů. „Koukej, Kardeku nemysli si, že jsme pozemské krysy, které ti sežerou každý žvanec!“

Tato odpověď byla přijata s veselým uspokojením. Skalisko které se hýbe, kroutí a kolébá jako loď na vlnách? Tohle přece nemohl statečným námořníkům, zvyklým na všechny projevy moře, nikdo říkat! Ani jeden z nich by nepřipustil, že by se na tomto místě Tichého oceánu mohlo mořské dno nějakým hlubinným pohybem zvednout.

„Ale ještě něco,“ zvolal tesař Férut. „Já jsem viděl moc zajímaných věcí, když jsem byl ještě u divadla. Ale tady nejsme na jevišti Opery… Nikdo z posádky nebude přece pokládat útes za houpačku... není přece namalován na plátně nebo na lepence!“

„Správně řečeno!“ dodal harpunář Thiébaut. „Ani plavčík by takovému nesmyslu nevěřil.“

To jistě ne. Spíš než takové, celkem přirozené vysvětlení byli všichni ochotni přijmout něco zcela nepravděpodobného…

V této chvíli řekl harpunář Durut hlasitě, aby to slyšel i kapitán na můstku:

„Ani to není ještě všechno… Jestli se skalisko hýbe nebo nehýbe, chtěl bych vědět, podaří-li se nám loď uvolnit“

Tato otázka vyjadřovala zájem celé posádky. Je ovšem pochopitelné, že na ni nemohl nikdo odpovědět.

„Ne, chlapci, nehádejme se!“ pokračoval Férut. „Co když *Sv. Enoch* tady zůstane sedět věčně jako ústřice na skále?“

„To ne!“ ozval se hlas, který posádka dobře znala. „To jste vy, mistře Cabidouline? Říkáte, že ne?“ zeptal se Kardek. „Ano, já.“

„Tvrdíte, že naše loď se odtud odloupne?“

„A.no“

„A kdy?“

„Až to ten netvor bude chtít.“

„Jaký netvor?“ zvolalo zároveň několik námořníků a plavčíků.

„Netvor, který drží *Sv. Enocha* ve spárech nebo v klepetech., netvor, který ho nakonec odnese… nebo stáhne na dno Pacifiku!“

Teď rozhodně nebyla chvíle, v níž by si posádka tropila žerty z Cabidoulinových chobotnic a mořských hadů. Všem se dokonce zdálo, že bednář má pravdu spíš než kapitán, jeho zástupce, doktor Filhiol a všichni ostatní, kteří až dosud odmítali věřit v takové báchorky.

Mistr Ollive zvolal:

„Už jsi skončil, starý žvanile?“

Na to odpověděl všeobecný repot. Bylo jasné, že posádka stojí za bednářem.

Ano, všem se to zdálo být jasné. Tyto vody pustoší gigantický netvor, patrně týž, kterého spatřili petropavlovští rybáři. To on rozbil ony čluny a trupy lodí, jejichž trosky cestou potkávali! To on roztrhával velryby, zahlédnuté na mořské hladině! To on se vrhl na anglickou loď a stáhl ji na dno! To on zachytil *Sv. Enocha* a drží jej teď v hrůzném sevření!

Kapitán Bourcart zaslechl Cabidoulinova slova a pomyslil si, zda jeho prohlášení nevyvolá všeobecnou paniku. On, jeho zástupce a oba poručíci sestoupili proto z můstku.

Byl nejvyšší čas…, nebylo-li už pozdě.

Ano, hrůza nedovolila mužstvu zachovat chladnokrevnost. Myšlenka, že jsou vydáni napospas strašnému zvířeti, je vedla i proti kapitánovým rozkazům. Neposlouchali nikoho a chtěli se vrhnout do člunů. I několik mistrů se už neovládalo a dávalo tak ostatním špatný příklad.

„Počkejte! Počkejte!“ křičel kapitán Bourcart. „Prvnímu, kdo se pokusí opustit palubu, rozbiji hlavu!“ A oknem kajuty sáhl po revolveru, který tam ležel na stole.

Heurtaux i oba poručíci se připojili ke svému veliteli. Mistr Ollive se vrhl mezi námořníky, aby zjednal pořádek. Ani Angličané už neposlouchali kapitána Kinga.

Jak zbavit ty šílence představy, že mořský netvor je vtáhne do hlubin?

V této chvíli projely lodí dva nové otřesy. Výkyvy hodily mužstvo k pravému a pak k levému boku. Zdálo se, že se trup rozlomil. Stožáry ve svém osazení skřípaly. Několik ráhen se uvolnilo. Kormidelní táhlo se stočilo tak prudce, že jedno lano se přetrhlo a kolo se roztočilo s takovou silou, že ani dva kormidelníci je nemohli zvládnout.

„Do člunů! Do člunů!“

Tak zněl všeobecný pokřik, ač tam pro celou posádku nebylo místo.

Kapitán Bourcart pochopil, že už nebude na palubě pánem, nevypořádá-li se se strůjcem této paniky. Proto zamířil k bednáři, který stál u paty hlavního stožáru.

„Za vše, co se stane, ponesete odpovědnost vy, Cabidouline!“

„Ano, vy!“

A pak se obrátil k mistru Ollivovi: „Nasaďte mu pouta a odveďte ho do podpalubí!“ Zdvihly se hlasy protestu. Bednář odpověděl klidným hlasem:

„Mně pouta, kapitáne? Za to, že mluvím pravdu?“

„Pravdu?“ vybuchl kapitán.

„Ano…, pravdu!“ opakoval Jean-Marie Cabidoulin. Á jako na dotvrzení jeho slov zvedla se loď mohutným rozkyvem od přídě k zádi. Zároveň se několik desítek metrů jižně od lodi ozval strašný hukot. Pak se proti *Sv. Enochu* zvedla mohutná vlna a v naprosté tmě odnesla loď úžasnou rychlostí na volnou hladinu Pacifiku.

XVI

K SEVERU

Kam se vlastně řítil *Sv. Enoch*, vlečen zdrojem zázračné síly, přisátým k jeho bokům, přídí brzy k severovýchodu, brzy k severozápadu?

Uprostřed hluboké tmy nemohl nikdo nic rozpoznat. Kapitán Bourcart a jeho důstojníci se marně snažili určit směr lodi. Posádka byla ochromena hrůzou. Loď už neměla ani jeden člun, do něhož by se mohlo mužstvo uchýlit. Závěsy člunů se zpřetrhaly ve chvíli, kdy se loď vydala na cestu.

Sv. Enoch plul tak šílenou rychlostí, že kdyby bylo mužstvo na palubě stálo, byl by je tlak vzduchu porazil. Všichni si musili lehnout podle pažení, k patě stěžňů, zachytit se kolíků a opustit můstek, aby nebyli sraženi přes palubu. Většina námořníků sklouzla do kajut nebo pod přídní kabinu. Kapitán Bourcart, kapitán King, doktor Filhiol, kapitánův zástupce a oba poručíci se skryli v chodbě u kajuty. Zdržovat se na můstku bylo nebezpečné, protože stožáry se mohly zlomit.

A co mohli vůbec dělat? V tak tmavé noci se ani navzájem neviděli, a dokonce ani neslyšeli. Prostorem se neslo neustálé dunění, k němuž se pojilo hvízdání vzduchu v ráhnoví, ač nevanul ani nejslabší vítr. Kdyby se byl zdvihl tak prudký vichr, byl by musil odvát hustou mlhu a rozehnanými mraky by musilo zářit aspoň několik hvězd.

„Ne," řekl Heurtaux, „je stále bezvětří. Prudkost vzduchu je způsobena jen naší rychlostí."

„Ale pak musí mít ten netvor úžasnou sílu!" řekl poručík Allotte. ,

„Netvor… netvor!" opakoval kapitán Bourcart.

Ač se to zdálo už zcela zřejmé, kapitán, doktor Filhiol, kapitánův zástupce a mistr Ollive stále nechtěli připustit existenci takového zvířete, obrovského mořského hada nebo ještěra tak velkého, že by byl schopný unášet loď o pěti stech tun touto neuvěřitelnou rychlostí. Byli ochotni uvěřit v náhlé vzdutí vod,

způsobené nějakým podmořským otřesem, v nekonečně silnou tajfunovou vlnu, prostě v cokoli jiného než ve směšné historky Jeana-Marie Cabidoulina.

Celá noc uplynula za těchto podmínek. Ani směr, ani rychlost lodi se nezměnily. Za prvního ranního svítání chtěl kapitán Bourcart se svými druhy zjistit stav moře. Má-li pravdu bednář, pak kdoví, zda jim ten netvor neukáže některé části svého těla. A co kdyby ho mohli zasáhnout smrtelně a uvolnit tak loď z jeho strašného sevření? Patří snad k nějakému druhu hlavonožců, známých pod jménem chobotnice, zvířat s koňskou hlavou, supím zobákem a s chapadly, kterými může obejmout celý trup *Sv. Enocha?* Nebo spíš patří mezi obratlovce, mezi ichtyosaury, plesiosaury nebo gigantické krokodýly?

Rozednilo se a mlhou pronikl nejasný svit. Nic však nenasvědčovalo tomu, že by se mlha rozpustila nebo nějak zřídla.

Rychlost *Sv. Enocha* byla taková, že vzduch narážel na obličeje jako střely. Stále nebylo možné zdržovat se na můstku. Kapitán Bourcart a jeho důstojníci se musili vrátit na chodbu.

Mistr Ollive se pokusil vyšplhat nad pažení. Nepodařilo se mu to však. Byl tak prudce sražen, že se málem zabil o žebřík vedoucí na můstek.

„Dvacet tisíc ďáblů!“ vykřikl, když ho oba poručíci zvedli. „Už jsem myslel, že nebudu moci zaplatit láhev tomu dobytku Cabidoulinovi!“

Ale kapitán Bourcart zjistil, že *Sv. Enoch* byl natočen bokem vpřed a naklání se k levoboku tak, že se div nepřevrhne.

Posádka pochopitelně neopustila své kajuty a přídní kabinu. Bylo ostatně zhola nemožné přecházet v té mlze z přídě na záď. Naštěstí v lodní špižírně bylo dost potravin, sucharů a konzerv, aby byla výživa posádky zajištěna.

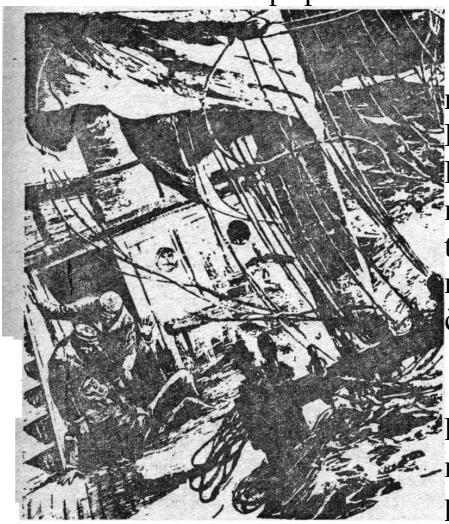
„Co dělat?“ ptal se kapitánův zástupce.

„To uvidíme, Heurtauxi,“ odpověděl kapitán Bourcart. „Tohle přece nemůže trvat dlouho.“

„Ledaže bychom byli odvlečeni až do Severního ledového oceánu,“ řekl poručík Allotte.

V této chvíli se k dunění, vycházejícímu jakoby z hlubin oceánu, připojil strašný praskot.

Mistr Ollive se připlazil ke dveřím na můstek a vykřikl:

„Stožáry praskly!“

Teď se na palubu nemohl nikdo odvážit. Byla pokryta změtí lan, ráhen, plachet a příček. Ale loď, zbavená vší výstroje, neztratila nic na rychlosti. Její troska se řítila dál pod neodolatelným tlakem k severní části Pacifiku.

„Ach, můj dobrý *Sv. Enoch!“*

Tato zoufalá slova unikla z úst kapitána Bourcarta. Ten až dosud neztrácel naději, že jeho loď bude pokračovat v plavbě, až se zas octne v normálních podmínkách. Teď, když musil uznat existenci mořského netvora, viděl aspoň, že tato nestvůra nemá tolik síly, aby stáhla loď do hlubin… Jinak by to už byla udělala. Nakonec se snad takovým břemenem unaví a narazí i s ním na některý z asijských nebo amerických břehů…

Ano! Kapitán Bourcart mohl doufat, že loď z toho vyjde bez úhony. Ale co mohl dělat bez stožárů a bez plachet, když nemohl poškozenou loď opravit?

Byla to vskutku neobyčejná situace a Jean-Marie Cabidoulin měl pravdu, když říkal:

„Nikdo dosud neviděl všechno, co je v moři. Stále je tam ještě dost k vidění!“

Kapitán Bourcart a jeho důstojníci však nebyli lidé, kteří by propadli zoufalství. Dokud bude lodní trup pod nimi, neztratí všechny naděje na záchranu. Budou však moci bojovat proti hrůze, která se zmocnila celé posádky?

Hodiny ukazovaly osm hodin ráno. Od chvíle, kdy se dal *Sv. Enoch* do pohybu, uplynulo dvanáct hodin.

Síla tahu, ať už byl jakéhokoli původu, musila být úžasná, soudě podle rychlosti lodi. Když se doktor Filhiol ptal kapitána, co o této rychlosti soudí, řekl mu kapitán:

„Nemůže být menší než čtyřicet mil za hodinu.“

„Pak jsme tedy v těch dvanácti hodinách urazili skoro pět set mil.“

„Ano… skoro pět set mil.“

„Ale jaký to netvor může unášet naši loď takovou rychlostí?“ ptal se doktor.

„Na to se zeptejte mistra Cabidoulina,“ řekl mistr Ollive, „a uvidíte, zda se zřekne své chobotnice nebo svého mořského hada!“

Málo ovšem záleželo na tom, zda bude paličatý bednář trvat na svých fantastických historkách. Podstatnější bylo zjistit, na jakou šířku se mohl *Sv. Enoch* do rána dostat.

Kapitán Bourcart vzal mapu a snažil se určit polohu lodi Její směr byl velmi pravděpodobně severní. Mohl tedy předpokládat, že loď proplula Kurilskými ostrovy a je teď v Beringově moři. Jinak by byla narazila buď na Kurily, nebo na Aleuty. V této části oceánu nebyly nikde jiné ostrovy, které by se jí postavily do cesty. A vzhledem ke své rychlosti musila loď proplout už Beringovým průlivem, širokým sotva padesát kilometrů. Při plavbě průlivem by stačila jedna velká vlna, aby loď o několik mil vychýlila a vrhla ji buď na východní mys na asijské pevnině, nebo na mys prince Waleského na pevnině americké. Ale protože k takovému vychýlení nedošlo, nemohli pochybovat, že *Sv. Enoch* je už v Severním ledovém oceánu.

Tehdy se doktor Filhiol zeptal kapitána Bourcarta:

„V jaké vzdálenosti od onoho skaliska je polární moře?“

„Asi. sedmnáct stupňů,“ odpověděl kapitán. „Při pětadvaceti mílích na stupeň je to skoro šest set padesát mil.“

„Pak nejsme daleko od sedmdesáté rovnoběžky,“ řekl doktor.

Sedmdesátá rovnoběžka tvoří hranici ledového moře a v této roční době už nemohly být polární ledy daleko.

Šestapadesáti mužům na *Sv. Enochu* hrozila pravděpodobně strašná katastrofa. Jejich loď se ztratí uprostřed polární ledové

pouště. V této šířce jsou za Beringovým průlivem už pevné ledy, ledová pole, ledové hory a nepřístupné polární ledovce.

A co se stane s posádkou, nebude-li po nějaké srážce vržena do hlubin? Jak se jí podaří přejít ledová pole na Novosibirské ostrovy, na Wrangelovu zemi nebo na jiné souostroví, vzdálené několik set mil od Asie a Ameriky? Jak dosáhnou nějakého neobydleného a neobyvatelného ostrova bez potravin, bez přístřeší, vystaveni největším mrazům a od října obklopeni ledem polárních moří? Přezimovat by tam nemohli, ale jak dosáhnou sibiřských nebo aljašských oblastí?

To byla situace, kterou nemohla vyřešit ani energie, ani inteligence, ani odvaha.

Uplynulo ráno. *Sv. Enoch* pokračoval v šílené plavbě, brzy přídí, brzy bokem, brzy zádí vpřed jak troska vydaná napospas moři. Nejhrůznější okolností této situace bylo to, že zrakem nemohl nikdo proniknout mlžnou clonou. Na palubě se ostatně nikdo neudržel, a tak bylo možno vyhlížet jen úzkými okénky na kajutní chodbě, odkud jedině mohli kapitán a jeho důstojníci pozorovat širé moře. Tak nikdo nevěděl, nemíjí-li loď zem někde v Beringově průlivu, není-li nablízku nějaký ostrov, o nějž by se ta záhadná vlna rozbila a *Sv. Enoch* s ní!

Rozuzlením této situace nemohlo být rozhodně nic jiného než ztroskotání, které by patrně nikdo z posádky nepřežil.

„Kdyby se aspoň ta prokletá mlha zvedla!“ zvolal poručík Allotte.

A mlha se odpoledne skutečně rozptýlila vlivem poklesu barometrického tlaku. Její cáry stoupaly vzhůru, a i když se slunce dosud neobjevilo, bylo možno dohlédnout až k obzoru.

Ke čtvrté hodině odpolední se zdálo, že rychlost *Sv. Enocha* klesá. Bude snad loď konečně uvolněna? Bude to ovšem už jen loď bez výstroje, ale kdyby se kapitánu Bourcartovi podařilo vytáhnout několik plachet, snad by dokázal vrátit se s lodí na jih.

„Lepší všechno jiné než se rozbít o ledové pole!“ řekl Heurtaux.

V této chvíli se mistr Ollive pokusil vyjít z chodby. Odpor vzduchu byl už mnohem slabší, takže se mu to podařilo. Kapitán

Bourcart, kapitán King, doktor Filhiol a oba poručíci ho následovali a přitiskli se k pažení na pravoboku.

Jean-Marie Cabidoulin, tesař, kovář, harpunáři a dvanáct námořníků, Angličanů i Francouzů, vylezli z kajut a postavili se k pažení.

Sv. Enoch teď mířil přídí k severoseverovýchodu, nesen obrovskou vlnou, jejíž výška se s ubývající rychlostí snižovala.

V dohledu nebyla žádná země.

Co se týče mořského netvora, který vlekl loď už plných dvacet hodin, nedal se přes všechny bednářovy řeči vůbec vidět. Mužstvo se trochu uklidnilo a nabylo po povzbuzujících slovech kapitána Bourcarta nové naděje. I mistr Ollive pokládal za vhodné vtipkovat zas na adresu Jeana-Marie Cabidoulina a jeho mořských potvor.

„Prohrál jsi svou láhev, dědku!“ řekl mu a poklepal mu na rameno.

„Kdepak, vyhrál jsem ji!“ namítl bednář. „Jenže ani ty, ani já ji nevypijeme!“

„Cože? Ty myslíš, že ta tvá potvora…“

„… je stále zde! Podíváš-li se dobře, uvidíš její ocas i její hlavu!“

„To jsou všechno jen výmysly tvé pitomé palice!“

„A drží si nás hezky v klepetech! Však já moc dobře vím, kam nás táhne.“

„Táhne nás tam, odkud se zas vrátíme, dědku,“ prohlásil mistr Ollive. „A sázím se o láhev rumu, že se z toho dostaneme živi a zdrávi!“

Jean-Marie Cabidoulin pokrčil rameny. Dosud nikdy nezměřil svého kamaráda pohledem tak pohrdavým. Vyklonil se přes pažení a skutečně se mu zdálo, že vidí hlavu netvora, koňskou hlavu s obrovským zobákem a s hustou hřívou. Několik set stop za ní viděl ocas, kterým netvor zuřivě tloukl do vody rozvlněné do neuvěřitelné šířky. A všichni námořníci i plavčíci viděli to vše očima paličatého bednáře.

Na severu nebyla žádná země, ale na široké ploše se tam už táhla ledová pole. *Sv. Enoch* zřejmě už plul polárním mořem za

Beringovým průlivem. Kolik stupňů nad sedmdesátou rovnoběžkou? To nebylo možné v pozdních odpoledních hodinách určit.

Po deseti minutách vyšplhal námořník Gastinet do lan a vykřikl ostrým hlasem:

„Vpředu po levoboku ledové pole!“

Ledové pole se objevilo tři míle na severu. Bylo lesklé jako zrcadlo a odráželo poslední sluneční paprsky. Za ním se zdvíhaly první bloky ledových hor, jejichž hřebeny se tyčily na sto sáhů nad hladinou moře. Na ledovém poli byla hejna ptáků – racků, rybáků a fregatek – zatímco po jeho okraji lezly četné páry tuleňů.

Pole bylo tři čtyři míle daleko a sílící vítr vanul přímo k němu. Moře bylo rozhodně neklidnější, než odpovídalo tomuto větru. Zřejmě proto, že obrovská vlna se valila mezi sevřenými krami. Ale nakonec se musí rozbít o neprostupnou bariéru polárního ledu.

Těžké spousty vod dopadaly na palubu *Sv. Enocha,* jehož pažení bylo proraženo padlým předním stožárem. Loď se v jednu chvíli tak prudce naklonila, že voda zaplavila i můstek. Kdyby byly palubní kryty povolily, šla loď se vším všudy ke dnu.

Jak se počalo šeřit, vlnobití vzrůstalo a nakonec se rozpoutala strašná sněhová vichřice.

Konečně k sedmé hodině večerní se *Sv. Enoch* naposled zvedl, vylétl nad ledové pole, sklouzl po jeho povrchu a zarazil se obrovskou ledovou horu.

XV

ROZUZLENÍ

Do které části Severního ledového oceánu byl *Sv. Enoch* zavlečen od chvíle, kdy se uvolnil z onoho útesu, to znamená asi za čtyřiadvacet hodin?

Když se mlha zvedla, zjistil kapitán Bourcart, že se loď žene k severoseverozápadu, Jestliže se od tohoto směru neodchýlila ani za Beringovým průlivem, mohla by posádka dosáhnout pevné země buď na Sibiři, nebo na sousedních ostrovech. Odtud by se dostala do

vlasti s menšími obtížemi než přes nekonečné prostory americké Aljašky.

Snesla se noc – temná a mrazivá noc při teplotě deseti stupňů pod nulou.

Náraz lodi byl tak prudký, že se zlomily i postranní stožárové vzpěry a trup lodi se prolomil.

„Vlna nás od 22. až do 23. října večer hnala na severozápad do polárního moře... ,“ řekl kapitán.

„Rychlostí, kterou nutno odhadovat nejméně na čtyřicet mil za hodinu… ,“ dodal Heurtaux.

„Nebyl bych proto nijak překvapen,“ prohlásil kapitán, „kdybychom se octli daleko na severu, až ve vodách Wrangelovy země.“

Jestliže se kapitán nedopustil žádného omylu, jestliže se toto ledové pole opíralo o sousední sibiřské břehy, stačilo by přejít De Longovu úžinu a dosáhnout Čukotky, jejíž nejzazší cíp vybíhá Severním mysem do Severního ledového oceánu. Bylo však bohužel možné, že *Sv. Enoch* byl vržen víc na západ k Novosibirským ostrovům. Při ústí Leny by se návrat do vlasti mohl uskutečnit za lepších podmínek, protože v Jakutské oblasti, táhnoucí se podle polárního kruhu, je dost osad.

Celkem vzato, situace nebyla nijak zoufalá. Trosečníci měli stále naději na záchranu. I když za cenu nesmírné námahy, strádáni a útrap! Jít pěšky několik set mil po ledových polích bez přístřeší, vystaveni všem krutostem tohoto podnebí v zimní době! A k tomu by musila být De Longova úžina zamrzlá v celé své šíři, aby jim umožnila dosáhnout sibiřských břehů.

Byl to vlastně zázrak, že nikdo nebyl vážně zraněn. Došlo jen k několika menším potlučením. Lidé byli vrženi na pažení a mohli hned seskočit na ledové pole, kam je následovali i důstojníci s kapitánem.

Teď musili čekat na ráno. Ale než zůstat po dlouhé hodiny pod širým nebem, bylo lepší vrátit se na loď. Kapitán to taky ihned nařídil. Ani v kajutách důstojníků, ani v kajutách mužstva nemohli sice rozdělat oheň, ale našli tam aspoň přístřeší při sněhové vichřici, která se rozvinula s neobyčejnou zuřivostí.

Ráno kapitán Bourcart zjistí, co bude nutno udělat.

Sv. Enoch zůstal po nárazu na ledovou horu vztyčen. Ale utrpěl nenapravitelné škody. Trup byl rozražený na několika místech pod čárou ponoru, paluba rozbita a příčky vyraženy. Důstojníci se však mohli zařídit v přední kajutě, i když velmi nepohodlně, a mužstvo v podpalubí a ve skladišti.

Takové bylo rozuzlení situace, vyvolané prudkým pohybem dna oceánu mezi padesátou a sedmdesátou rovnoběžkou.

Co se teď s trosečníky ze *Sv. Enocha* a z *Reptonu* stane?

Kapitán Bourcart a jeho zástupce vytáhli z rozbité kajuty mapy. Ve světle lodní svítilny se snažili zjistit polohu.

„Nejhorší je," řekl Heurtaux, „že škody na *Sv. Enochu* se nedají napravit. Jinak bychom mohli prorazit ledovým polem kanál a vrátit loď na moře."

A kapitán Bourcart dodal:

„Nemáme tady ani jeden člun. A kdybychom se pokusili postavit si člun z trosek lodi tak, aby pojal padesát mužů, nedokázali bychom to, protože před dokončením stavby by nám došly potraviny."

Přišel den a sluneční bledý kotouč, bez tepla a téměř bez světla, vystoupil jen nízko nad obzor.

Ledové pole se táhlo do nedozírna k západu a k východu. Na jihu se otvírala De Longova úžina, pokrytá krami, z nichž mráz brzy vytvoří souvislý most až k asijskému pobřeží. Dokud tyto vody v celém svém rozsahu nezamrznou, nebude moci kapitán Bourcart se svými lidmi přejít na pevninu.

Všichni opustili palubu a kapitán se dal do prohlídky *Sv. Enocha.*

Nemohl si dělat žádné iluze. Tolik škod nebylo možno napravit. Po důkladné prohlídce to potvrdili i tesař Férut a kovář Thomas.

Měli teď na vybranou jen dvě možnosti. Buď se vydají ještě dnes na cestu s nákladem zbytku potravin směrem na západ k oné části moře, která snad vlivem polárního proudu už zamrzla, nebo si tady zřídí tábor pod ledovou horou a počkají, až bude možno přejít De Longovu úžinu.

Obě možnosti měly svá pro a proti. V žádném případě nemohli pomýšlet na přezimování **v** těchto místech až do návratu teplého počasí. I kdyby se jim podařilo vyhloubit **v** ledové hoře dutinu, jak to někdy velrybáři dělají, nemohli by zde žít šest až sedm měsíců. Vždyť bylo nutno živit padesát lidí, kteří měli potravin jen na čtrnáct dní, nebo snad nejvýš na tři týdny, jestliže se přísně uskrovní. A spoléhat se na lov zvěře nebo ryb bylo velmi nejisté. A čím topit, až spálí lodní vrak? Co se pak s trosečníky stane?

A počítat s připlutím nějaké lodi? Uplynou dvě třetiny roku, než se tyto vody stanou zase splavnými.

Kapitán Bourcart se proto rozhodl odejít, jakmile se postaví sáně, do nichž se místo psů zapřáhnou lidé.

Nutno říci, že tento návrh schválila nejen posádka *Sv. Enocha,* ale bez diskuse i lidé z *Reptonu.*

Možná že by se byli Angličané vydali rádi na cestu odděleně, ale pro nedostatek potravin to udělat nemohli a kapitán Bourcart by byl nikdy nesouhlasil s rozdělením potravin za těchto podmínek.

A byli si trosečníci vůbec jisti polohou ledového pole? Nalézali se skutečně poblíž Wrangelovy země? Když doktor Filhiol položil takovou otázku kapitánovi Bourcartovi, dostal tuto odpověď:

„Na to vám nemohu odpovědět přesně. Naši polohu bych mohl zjistit jedině svými přístroji, ale ty se rozbily. Přesto si myslím, že tohle ledové pole není daleko od Wrangelovy země, jestliže je ovšem mořský proud neunáší na západ nebo na východ od Beringová průlivu.“

To byla domněnka dost žalostná. Ale jak zjistit bez pevných bodů, zda se ledové pole pohybuje, nebo je nehybné?

V těchto oblastech jsou totiž silné mořské proudy. Jeden přichází od severozápadu a obeplouvá Východní mys na Čukotce. Druhý míří od severu, spojuje se s prvním a stoupá pak podle aljašských břehů až k Barrowovu mysu.

Buď jak buď, o odchodu už bylo rozhodnuto. Na kapitánův rozkaz pustili se bednář, tesař a kovář do práce. Šlo o postavení saní z prken ze *Sv. Enocha,* jehož trup jim tak i nadále poslouží. Palivo, kterého musili vzít co nejvíc s sebou, jim poskytla ráhna v dostatečném množství.

Práce měla trvat tři dny, nebude-li se zbytečně ztrácet čas. Angličané nabídli svou pomoc. Kapitán Bourcart s ní počítal hlavně pro cestu. Na té nebude nikdy dost silných paží k tažení těžkých saní na velkou vzdálenost.

Oba kapitáni, doktor Filhiol a důstojníci vystoupili několikrát na vrchol ledové hory, jejíž boky byly celkem schůdné. Z výše tří set stop obhlédli kraj v okruhu asi padesáti kilometrů. V zorných polích dalekohledů se jim však neobjevila žádná země. Směrem k jihu se táhlo moře, plné ker sice, ale bez souvislých ledových polí. Dalo se soudit, že uplyne ještě několik týdnů, než voda zamrzne i na jihu, kde podle předpokladu trosečníků měla být De Longova úžina.

Během oněch tří dnů nebyl tábor rušen příchodem ledních medvědů. Dvě nebo tři zvířata se sice mezi krami ukázala, ale když po nich námořníci vystřelili, zmizela.

Konečně 26. října večer byly sáně hotovy. Lodníci na ně naložili konzervy, maso, zeleninu a suchary, značnou zásobu dříví a balík plachtoviny pro postavení stanů, kdyby jim pochod znemožnila sněhová vánice.

Nazítří po posledním přenocování v kajutách a v podpalubí a po posledním jídle na palubě vydali se kapitán Bourcart a jeho lidé a kapitán King s Angličany na cestu.

Při odchodu se všem živým pohnutím sevřelo srdce. Všechny zraky se obracely k trosce, která byla kdysi *Sv. Enochem,* a nespustily se z ní, dokud nezmizela za ohybem ledového pole.

Stále optimistický mistr Ollive řekl v té chvíli bednáři;

„Tak vidíš, dědku, že se z toho dostaneme... Přece jen uvidíme náš Le Havre!“

„My možná… kdoví? Ale ne *Sv. Enoch!“* odpověděl bednář.

Není snad třeba podrobně popisovat příhody putování po ledovém poli. Největší nebezpečí tkvělo v tom, že prodlouží-li se cesta, budou mít trosečníci nedostatek potravin a paliva.

Malá karavana kráčela v pravidelném seskupení. Oba poručíci šli v čele. Někdy se vzdálili na míli dopředu, aby obhlédli cestu. Často musili obcházet ledové hory, což je nesmírně zdržovalo.

Teplota kolísala mezi dvaceti a třiceti stupni pod nulou, což je průměrná teplota těchto krajů na počátku zimního období.

Tak plynuly dny. Na jih od ledového pole se neustále jiskřilo moře plné ker. Kapitán Bourcart ostatně zjistil, že značně silný proud unáší kry k západu, to jest k De Longově úžině, jejíž západní část už musily sáně minout. Na jihu se patrně otvíralo mořské rameno, obepínající Ljachovské ostrovy a ostrovy Novosibirské.

Když kapitán v hovoru se svými důstojníky probíral všechny možnosti, projevil obavy, že by se mohli dostat až k těmto ostrovům, vzdáleným od asijské pevniny na několik set mil. A karavana mohla pochodovat jen dvanáct hodin denně, protože dvanáct jich musila věnovat odpočinku. A protože říjnové dny jsou v těchto šířkách už krátké a slunce opisuje na obloze jen nízký oblouk, pochodovali trosečníci za cenu nejvyšší námahy vlastně v pološeru.

Ti stateční lidé si však nestěžovali. Nemohli nic vyčítat ani Angličanům, kteří pomáhali při tažení saní. Když dal kapitán Bourcart znamení k zastavení, postavili si z plachtoviny a tyčí stany, rozdělili si potraviny, zapálili ohně a připravili si teplý nápoj, grog nebo kávu. Do dalšího pochodu pak všichni spali.

Jaké utrpení však musili snášet, když se rozpoutala vichřice s vánicí a zametala ledové pole; když kráčeli proti větru v hustém a oslepujícím bílém prachu! Neviděli často ani na několik metrů. Směr mohli určovat pouze podle kompasu, jehož rozkmitaná střelka poskytovala jen údaje velmi nepřesné. Kapitán Bourcart byl už přesvědčen, že v té rozlehlé pustině zabloudil. Svěřil se s tím Heurtauxovi. Musil se spokojit s cestou podle ledového pole, omývaného vodami širého moře, místo aby mířil přímo k jihu. V tu stranu však bylo moře stálé volné. Neměli by se uchýlit na plovoucí kry? Pustit se nazdařbůh k sibiřským břehům? Ne. Tou měrou, jak

teplota klesala, na sebe nakupené kry vytvářely souvislé pole na celém polárním moři. Bude-li však zamrzání trvat celé týdny, potraviny přes veškeré šetření dojdou a bude chybět i dříví, kterého používali stejně jenom k vaření potravin.

Několik plavčíků už bylo na konci sil. Doktor Filhiol o ně pečoval, seč byl. Kolik sil by si byli ušetřili, kdyby byli měli spřežení psů zvyklých na sibiřské a kamčatské pláně!

Tak pochodovali až do 19. listopadu.

Od opuštění vraku uplynulo už čtyřiadvacet dní. K jihovýchodu jít nemohli, ač tam kapitán Bourcart chtěl dorazit k výběžkům pevniny, ležícím nejblíž k Ljachovským ostrovům.

Potraviny už byly skoro vyčerpány. Za osmačtyřicet hodin se budou musit trosečníci zastavit v posledním táboře a čekat tam na strašnou smrt.

„Loď! Loď!“

Tento výkřik se ozval ráno 20. listopadu. Vykřikl tak poručík Allotte. Všechny zraky se upřely k lodi, kterou poručík právě ohlásil.

Byl to velrybářský trojstěžník pod všemi plachtami, hnaný čerstvou severozápadní brízou a plující do Beringová průlivu.

Kapitán Bourcart a jeho společníci opustili sáně a sebrali všechny síly, aby doběhli k okraji ledového pole.

Tam dávali výstřely z pušek znamení. Posádka lodi trosečníky zaslechla a spatřila. Loď se ihned zastavila a od ní odrazily čluny.

Za půl hodiny byli trosečníci na palubě.

Byla to loď *World* z Belfastu, pod velením kapitána Morrise, která se tu opozdila na lovecké kampani a vracela se právě na Nový Zéland.

Je snad zbytečné říkat, že posádka *Sv. Enocha* i *Reptonu* byla přijata velmi vlídně. Když oba kapitáni vyprávěli, za jak podivných okolností přišli o své lodi, jen těžko tomu jejich zachránci uvěřili.

Za měsíc přistal *World* v Dunedinu, kde trosečníky vyložil.

Při rozloučení řekl kapitán King kapitánu Bourcartovi; „Vřele vám děkuji, že jste nás přijali na palubu *Sv. Enocha/’*

„Stejně jsem vděčen i já vašemu krajanu Morrisovi, že nás vzal na palubu *Worldu.“*

„Jsme tedy vyrovnáni…,“ prohlásil kapitán King.

„Jak myslíte.“

„Sbohem.“

„Sbohem“

To bylo vše.

Co se chobotnic, mořských hadů a jiných netvorů týče, pak přes četné předpovědi mistra Cabidoulina byl *World* natolik šťasten, že cestou z polárních vod až na Nový Zéland se s žádnou mořskou příšerou nesetkal.

Ale ani kapitán Bourcart a jeho posádka nespatřili nic i při plavbě z Nového Zélandu do Evropy. Poručíci Coquebert a Allotte byli přesvědčeni, že tehdy šlo o obrovskou vlnu, hnanou úžasnou rychlostí, která odnesla *Sv. Enocha* až k ledovému poli.

Co se Jeana-Marie Cabidoulina týče, ten byl s většinou posádky stále přesvědčen, že šlo o úžasného mořského netvora.

Ale to rozhodně nebyl důkaz, že v oceánech podobní tvorové žijí. A tak dokud jejich existenci nepotvrdí věda, dokud nerozhodne, do které třídy, řádu, čeledě a rodu tyto tvory zařadit, bude nutno odkazovat je do říše legend.

Kapitán Bourcart a jeho společníci se tedy vrátili do Le Havru. Tentokrát ovšem ne na palubě své lodi!

Přesto, díky výhodnému prodeji prvního nákladu ve Victorii na Vancouveru, byla kampaň stále výnosná. A ztráta *Sv. Enocha* byla kryta pojištěním. Přesto však kapitánovi vhrkly vždy slzy do očí, když si vzpomněl na svou ubohou loď, opuštěnou na arktickém ledovém poli.

Mistr Cabidoulin a mistr Ollive zaplatili každý po láhvi, kterou prohráli i vyhráli během cesty.

Mistr Ollive přitom řekl bednáři:

„Tak co, dědku, ještě tomu pořád věříš?“

„A mám tomu snad po tom všem, co nás potkalo, nevěřit?“

„Ty tedy tvrdíš, že jsi tu potvoru viděl?“

„Tak, jako vidím tebe!“

„Myslíš tím snad, že i já patřím mezi mořské potvory?“

„Ano, protože na ně nechceš věřit.“

„Tak ti děkuju!“

Jak je vidět, bednář své mínění vůbec nezměnil. Trval dál na víře v existenci netvora a ve svých věčných historkách se neustále vracel k záhadným příběhům *Sv. Enocha.*

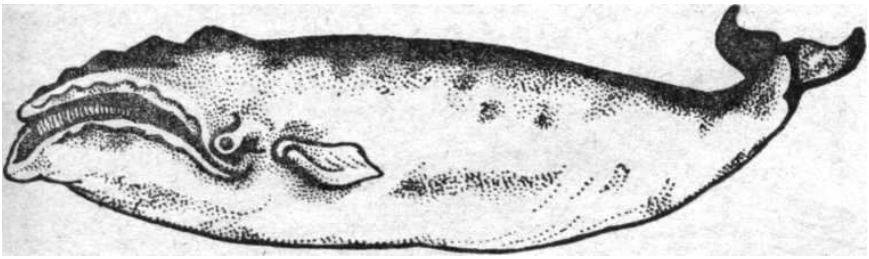
Jedna věc je však jistá. Tato výprava byla poslední výpravou Jeana-Marie Cabidoulina.

KONEC

VYPADÁ JAK RYBA A NENÍ TO RYBA

Vernův příběh uvádí čtenáře do prostředí lovců velryb, do jejich dobrodružných a nebezpečných výprav, v nichž se kdysi proti obrovskému zvířeti stavěl jeden člověk – harpunář –, aby svedl nerovný boj, v němž zpravidla vítězil lidský důvtip a rozum nad zvířecí silou a živočišným pudem.

V minulém století, v němž se Vernův příběh odehrává, vyjížděly velrybářské lodi nejrůznějších národností na lov kytovců do všech světových moří, aby lovily stejně primitivním způsobem jako za dávných časů. Byl to způsob opravdu starý, starý jako lov velryb sám. Je známo, že ještě před objevením Ameriky vydávali se Baskové na daleké cesty oceánem, aby lovili velryby. Lze si představit, jak primitivní to byl lov a jak nedostatečně staří velrybáři využívali bohatství, které tito obrovští mořští savci poskytují.

VELRYBA GRÓNSKÁ

Ale vybavení velrybářských lodí se s postupem času neustále lepšilo, a tím taky rostl počet ulovených kytovců. Přes stále primitivní způsob lovu se každým rokem ulovilo několik tisíc velryb.

Nutno však říci, že starodávný způsob lovu, k němuž bylo třeba hodně důvtipu a odvahy, byl stejně nebezpečný jako vzrušující, a rozhodně ušlechtilejší než dnešní, zcela zmechanizovaný lov.

Dříve se lovecká výprava skládala z velitelské lodi, což byla obyčejně plachetnice, a z několika velrybářských člunů. Každý člun měl svou loveckou četu s harpunářem, s kormidelníkem a s veslaři, jejichž úkolem bylo připlout s člunem k velrybě co nejblíž, aby do ní harpunář ze vzdálenosti několika metrů vrazil silnou harpunu. Ručně vrhaná harpuna byla spojena lanem s člunem a musela být vržena tak, aby vnikla hluboko do těla velryby. Harpunované zvíře bylo lanem pevně připoutáno k člunu.

Velryba se ovšem zoufale snažila zbavit se smrtonosné zbraně. A tak začal na moři šílený hon. Kořist s harpunou v těle se potápěla, opět se vynořovala a na všechny strany rozháněla čluny, mnohem menší než ona sama. Život posádky po celou tu dobu visel na vlásku. Poraněné velrybě stačilo mávnout ocasem, aby se člun převrhl a posádka se octla v chladných vlnách. A kolik velrybářů zaplatilo takový zápas i smrtí! To však nemohlo lovce nijak odradit, protože obrovské výdělky přes všechna nebezpečí lákaly příliš mocně.

Harpunované a s člunem spojené zvíře stávalo se dříve nebo později kořistí lovců. Po harpunování se překvapená velryba zpravidla hluboko ponořila. Pod vodou vydržela velmi dlouho – půl hodiny až hodinu – a nikdo nevěděl, kdy a kde se k nadechnutí vynoří. Posádka se zatím připravila k dalšímu útoku. Do těla bojujícího zvířete vnikaly další harpuny. Stále víc lan poutalo velrybu k člunu, až obr nakonec ztratil i zbytek sil a po velké ztrátě krve se převrátil na bok. To byl začátek konce. V moři do ruda zbarveném krví oběti přihákovali lovci velrybu k lodi a odváželi ji radostně ke břehu.

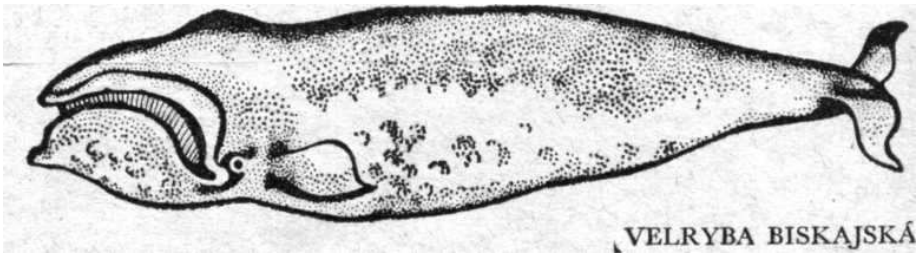
Při dopravě velryb na pevninu využívali přílivu a odlivu. Za přílivu, kdy moře vniká po plochém břehu hluboko do pevniny, dotáhli velrybu co nejdál a pak čekali na odliv, který nechal horu masa na břehu daleko od vody. Celá posádka se pak pustila do zpracování kořisti. Lovci většinou brali z těla své oběti jen tuk a kostice. Tuk na místě škvařili a v bečkách jej nakládali do lodního skladiště.

Množství velryb a výnos lovu vyvolaly prudký vývoj lovecké techniky a vzrůst počtu velrybářských flotil. V minulosti bylo velmi obtížné dohnat velrybu veslovým člunem. Znamenalo to vždy

několikahodinovou námahu. Dnes však velrybu docela lehce stihne motorová loď a malé harpunové dělo ráže 8 až 10 cm zasáhne na vzdálenost několika desítek metrů zcela bezpečně jakoukoli část velrybího těla. Dříve byl lov velryb záležitost krajně nebezpečná. Dnes to je záležitost, při níž už člověk pranic neriskuje. Zmizelo taky všechno vzrušení ze sportovního zápolení, při němž zvíře i člověk měli šance celkem vyrovnané.

Stále nové a zlepšené způsoby lovu však snížily stavy velryb tak nebezpečně, že některé druhy mořských kytovců jsou na samém pokraji úplného vyhynutí. Dnešní velrybáři mají k dispozici velké lodi, které jako plující továrny zpracují každou velrybu hned na místě lovu. A mohou ve svých skladištích uložit přes sto tisíc beček tuku.

Ty tam jsou doby, kdy se z ulovených velryb zpracovával jen tuk a kostice. Kostic se dříve používalo k výrobě šněrovaček, deštníků a jiných předmětů, u nichž bylo třeba pružného materiálu. Dnes se kostice spolu s kostmi rozemílají na takzvanou rybí moučku. A co to vlastně jsou ty kostice?

VELRYBA BISKAJSKÁ

Jsou důležitou součástí velrybího zažívacího traktu. Je to vlastně mohutný hřeben z dlouhých, pružných rohovinových kostic, které jsou až 350 cm dlouhé a je jich 300 až 360. V tlamě velryby brání tomu, aby se do jícnu nedostala velká potrava. Největší savec na zemi se totiž kupodivu živí nejmenšími mořskými tvory, drobnohlednými **a** malými živočichy, kteří vytvářejí souvislé vrstvy plovoucí při hladině a označované jménem plankton. Velrybě skutečně stačí jen plout s otevřenou tlamou a hřebenem kostic si procezovat do úzkého jícnu tuny planktonu.

Velrybí tuk pokrývá až půlmetrovou vrstvou celé velrybí tělo. Je to výborný tepelný izolant, který umožňuje teplokrevným savcům (kterými kytovci jsou) život i nejstudenějších polárních vodách. Zpracováním velrybího tuku se zabývá především průmysl kosmetický.

Vorvani se na rozdíl od velryb živí většími živočichy, především chobotnicemi a jinými hlavonožci, za nimiž se potápějí do značných hloubek. Z vorvaňů kromě tuku se získávají další dvě důležité látky. Je to spermacet, bezbarvý olej v lebeční dutině, na vzduchu tuhnoucí v látku podobnou vosku. Dělají se z něho svíčky, krémy a léky. Dále to je ambra, voskovitá hmota nacházená ve střevech uhynulých nebo nemocných vorvaňů. Je to vyhledávaný materiál k výrobě jemných voňavek.

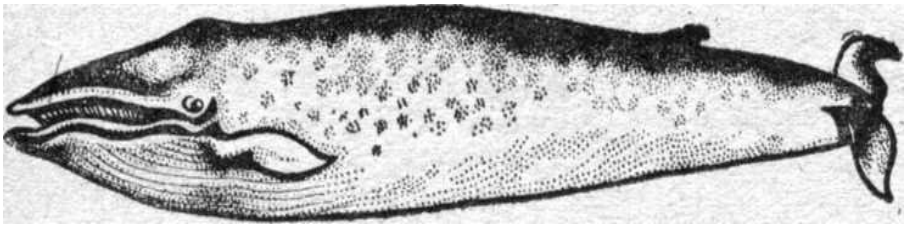
Mezi kytovce patří největší zvířata na zemi. Je docela přirozené, že největší tvorové žijí v moři. Jedině ve vodním prostředí, které snižuje váhu zvířete o váhu jím vytlačené vody (vzpomínáte si ještě na Archimédův zákon?), může existovat tvor tak velký, jako je velryba nebo vorvaň. Na souši by musili mít tito kytovci obrovské svaly, které by ovšem váhu těla ještě zvýšily, a tím bychom se dostali do začarovaného kruhu: čím větší váha, tím mohutnější svalstvo a čím mohutnější svalstvo, tím větší váha atd.

Protože kytovci žijí ve vodě, mají tělo uzpůsobené tvarem ke snadnému pronikání vodním prostředím. Takový vhodný tvar mají i všechny ryby.v A právě proto, že se kytovci tvarem těla podobají rybám, byla velryba už našimi předky nazvána velrybou, tj. velkou rybou, ač rybou vůbec není. Všichni kytovci jsou totiž savci, kteří rodí živá mláďata, kojená matčiným mlékem jako mláďata všech savců.

Jules Verne ve svém románu zavádí své hrdiny na místa, která byla kdysi hlavními loviští a shromaždištěm velrybářů všech možných národností. Sv. Enoch, velrybářská loď tohoto příběhu, plula k Novému Zélandu a pak do kalifornských vod, odkud se pustila do severní části Tichého oceánu. Tam se stala obětí záhadného jevu, který ji zanesl přes Beringovo moře až do Severního ledového oceánu.

To byla tehdy skutečně bohatá loviště velryb a vorvaňů. Tam lovci kytovce vybíjeli bez ohledu na dobu rození mláďat, ačkoli ve všech civilizovaných státech je lovná zvěř, v době rození mláďat hájena. To mělo za následek prudký pokles stavu kytovců ve všech světových mořích. Tento pokles nám nejlépe vysvětlují tabulky světových úlovků kytovců od roku 1910 do roku 1949:

Rok	Kusů	Rok	Kusů	Rok	Kusů	Rok	Kusů
1940	37 631	1910	12 301	1920	11 369	1930	38 300
1941	23 579	1911	20 408	1921	12 174	1931	43 130
1942	6 870	1912	24 838	1922	13 940	1932	12 988
1943	6 794	1913	25 673	1923	18 120	1933	28 907
1944	3 965	1914	22 980	1924	16 839	1934	32 586
1945	5 367	1915	18 320	1925	23 253	1935	39 311
1946	19 335	1916	17 542	1926	28 420	1936	44 868
1947	34 634	1917	10 088	1927	24 215	1937	51 379
1948	41 989	1918	9 468	1928	23 593	1938	54 835
1949	41 548	1919	10 242	1929	28 115	1939	45 710

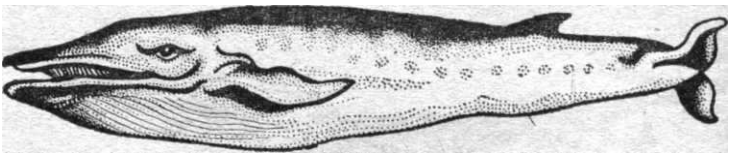
PLEJTVÁK OBROVSKÝ

Porovnáte-li počet úlovků v jednotlivých letech, vidíte, jak se postupně zvyšoval. V letech druhé světové války pochopitelně klesl na minimum. Bylo to dáno tím, že za války velrybáři na moře nevyjížděli. Zato hned po válce se počet úlovků rychle zvětšoval a roku 1948 dosáhl rekordní výše.

Z pozdějších let nejsou zatím údaje známé, ale jistě v nich počet úlovků ještě stoupl, protože právě po válce došlo k další modernizaci velrybářských flotil.

Je pochopitelné, že největšímu zájmu velrybářů se těší kytovci největší, dávající největší užitek. Pro zajímavost uvádíme tabulku nejběžnějších druhů lovných kytovců, seřazených podle velikosti:

Druh	Největší délka	Výskyt	Poznámka
Plejtvák obrovský	30 m	Od Arktidy až k Antarktidě	Největší tvor na Zemi
Plejtvák myšok	25 m	Arktida – v zimě pluje až k rovníku	Jeho kostra je v Národ. muzeu
Vorvaň tuponosý	25 m	Teplá tropická moře	
Velryba grónská	21 m	Arktická moře	Velmi už vzácná
Velryba biskajská	18 m	Oblast Golfského proudu a sev. Tichý oceán	
Plejtvák severní	18 m	Arktida a Antarktida	
Hrboun dlouhoploutvý	17 m	Od Arktidy k Antarktidě	
Plejtvákovec šedý	15 m	Sev. část Tichého oceánu a pobřeží Kalifornie	
Plejtvák štikovitý	16 m	Arktida a Antarktida	

PLEJTVÁK MYŠOK

K představě o velikosti je třeba i představa váhy. Tu nám dají údaje o váze různých částí plejtváka obrovského. Je to největší kytovec, největší savec a největší tvor na Zemi vůbec. Rekordní úlovek měřil 33 m 27 cm! Roku 1926 byl u jižního Skotska uloven

plejtvák dlouhý „pouhých“ 27 m 18 cm. Zvážením jednotlivých částí jeho těla byly získány tyto údaje:

Maso . 56 444 kg
Tuk .. 25 651 kg
Kosti 22 651 kg
Celkem…… 104 746 kg

To znamená, že k dopravě vyvrhnutého těla tohoto obra po železnici musilo by se přistavit jedenáct nákladních vagónů!

Pro zajímavost uveďme ještě váhu některých dalších částí těla téhož úlovku;

Jazyk	3158	kg
Plíce	613	kg
Srdce	631	kg
Ledviny	547	kg
Žaludek	416	kg
Střeva	1563	kg
Játra	935	kg
Největší obratel	240	kg

Až přijdete do pražského Národního muzea, jistě se půjdete podívat na tamní kostru velryby. Dá vám dokonalou představu o velikosti kytovců, i když to není exemplář právě největší. Je to kostra plejtváka myšoka a má zajímavou historii.

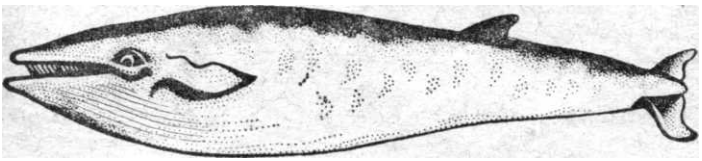
Roku 1885 byl tento myšok vyvržen mořem na norský břeh nedaleko města Bergenu. Zakladatel zoologických sbírek Národního muzea prof. A. Frič kostru této velryby koupil za 2500 zlatých. To byla na tehdejší dobu částka obrovská a prof. Fric ji získal z dobrovolných darů pražských občanů. Je zajímavé, že i po tolika letech se na kostech této velryby dodnes objevují v parných letních dnech kapičky tuku.

Lov myšoků zajímavě vylíčil prof. Kunský. Uveďme si jeho vyprávění aspoň ve zkratce:

„Jsme na Faeroerských ostrovech, na severní ze dvou zdejších velrybářských stanic, odkud v létě vyplouvají velrybářské lodi na lov. Menší rychlé lodice s palubou přeplněnou podivnými stroji a záhadným nářadím vyjíždějí nazdařbůh do studených vod. V hlídkovém koši sedí plavčík s dalekohledem u očí a slídí po šedé hladině.

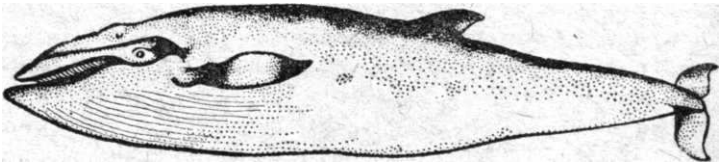
‚Hvol!“ (Velryba!) je objevitelský výkřik plavčíka a od té chvíle se spojují desítky paží k horečné přípravě. Velryba se zatím ponořila, ale za chvíli se zase vyhoupla z vln. Lodice ji dohání, ztišuje chod motorů a takřka se plíží za jedním z největších žijících tvorů. Všechny zraky tkví na oblém hřbetě, který plavně klouže z vody. Ani nevíte, že cestou už bylo nabito harpunové dělo, které sedí v silné železné vidlici na přídi. Vypadá jako starodávná houfnice. Jeho hlaveň má ráži 10 cm. Je to předovka. Projektil – harpuna – se nabíjí zpředu. Marně jsem se pokoušel harpunu zdvihnout. Je třeba dvou mužů, aby ji vsunuli do hlavně děla. Je to strašný nástroj, hodný obrovitosti lovených zvířat.

K harpuně je připevněno lano, které sotva obejmete rukou. Je dlouhé dobrých pět set metrů! Nyní se do hlavně vsune zezadu výbušná patrona, která svou explozí vyrazí

PLEJTVÁK SEVERNÍ

vzduchové pumpy, která vhání do těla velryby vzduch a nafukuje je jako obrovskou pneumatiku. Loví-li se dál, nechá se nafouknutá velryba na hladině a loď se pro ni později vrací.

PLEJTVÁK ŠTIKOVITÝ

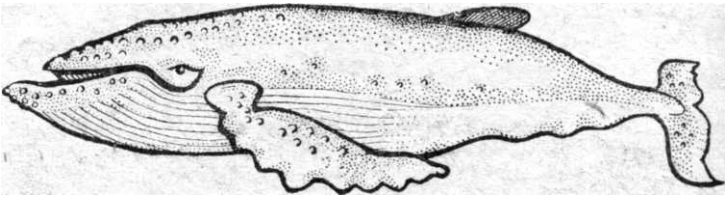
Nyní máme před sebou představitele největších zvířat naší zeměkoule v jeho obrovitosti. Není to největší exemplář svého druhu. Měří jen 19 metrů. Kdyby byli velrybáři tak dobře nemířili, dorostl by jistě do pětadvaceti metrů.

Doutníkovité tělo je zakončeno vodorovnou ploutví, která obstarává všechen pohyb. Kolik síly je soustředěno v tomto ocase, jehož rozmachy ženou vpřed tuto horu masa a kostí! Odhaduji ji na 30 až 40 tun. Modravě černá lysá kůže kryje celý hřbet. Hlava má krásně hedvábný třpyt. Jen místy objevíme na kůži ojedinělý chlup. Přímo nad koutkem, uprostřed kořene horní čelisti, je zvýšeny hrbol, v němž jsou nozdry. Ovšem ne nozdry kulaté, jak se malují v přírodopisech a v Brehmovi! Jsou to dvě rýhy přes 40 cm dlouhé, sbíhající se kupředu. Tyto rýhy jsou dvě pevně semknuté nozdry, mezi nimiž je široká přepážka, uprostřed s třetí podélnou rýhou, umožňující okrajovým svalům přepážky pevné stažení nozder. Oko této mrtvoly je už zavřené. Je nepatrné, takže si sotva všimnete tohoto malého hrbolu s černými, sevřenými víčky, ležícího těsně nad koutkem tlamy.

Ulovená kořist se pak na zemi rychle zpracovává.

Dva zakuklenci v olejovaných soupravách se blíží. Táhnou řetězy a lana od vratidla, v pravicích velrybářské nože. Na tyči půldruhého metru dlouhé je nasazen široký nuž, oble zahnutý do pravého úhlu a na vnější straně neobyčejně ostře nabroušený. Nejprve vysekli nožem na hřbetě otvor, kterým oceňují tloušťku podkožního tuku. Nyní nasazují na špičce tlamy nůž k prvnímu řezu. Je to největší pitva, jakou jsem kdy zažil. Muž se opřel o nůž a jede s ním nad středem hřbetu podél celého těla až k ocasu. Nůž mizí skoro celý v tuku Pak provede muž rovnoběžný řez od ústního koutku,

nařízne okraj horní čelisti, čímž ze dvou stran uvolnil kůži s tukem na polovině hlavy,

HRBOUN DLOUHOPLOUTVÝ

harpunu vpřed. Vše je připraveno k výstřelu. Uprostřed lodi stojí na můstku kapitán, který svými rozkazy kormidelníkovi a strojníkovi řídí lodici k levému boku velryby. Ta se pohupuje a mohutnými nárazy ocasní ploutve se žene vpřed. Několik vteřin velkého napětí, rána – a už je vidět slámově žluté lano, jak se hadovitě vymršťuje a letí za harpunou. Velryba je zasažena, voda se divoce zapění, loď brzdí a za okamžik je vidět, že harpuna prolétla krkem velryby.

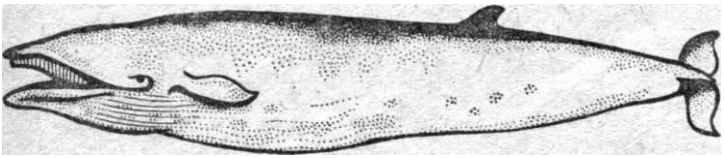
Bolest nutí zvíře k útěku. Loď je plnou rychlostí sleduje. Voda se barví proudem krve. Prásk! Nová rána. Do velryby byl vstřelen granát, který uvnitř těla exploduje. Nejsurovější chvíle celého lovu! Nestačila zákeřná moderní zbraň ani střela zezadu! Je to nejsurovější lov, jaký kdy člověk vymyslel. Mrtvý kytovec se převrátil břichem vzhůru… Poslední ránou je vbodnutí železné trubice do tělní dutiny. K trubici je připevněna gumová hadice od a nyní pomocí nože odtrhne na hlavě kůži s tukovou vrstvou. Na odtržený kus kůže přiváže řetěz vratidla, zdvihne ruku na znamení, vratidla zahrčí, řetěz se napne a pruh kůže se odlupuje pomalu od těla. Za hodinu je velryba oloupána a z.černého elegantního zvířete zbývá jen žlutá a červená hromada masa, šlach a kostí, z níž prosakuje krev a vyhřezávají vnitřnosti.

Mým největším překvapením z celé té odporné podívané bylo. že podkožní vrstva tuku byla jen 10 cm silná, místy dokonce značně tenčí A pro tuhle trošku tuku zabíjíme největší zvířata na světě, pro

ni jich zde lovíme stovky pro tuhle tukovou mázdru jsme surově vybili velrybí rod a přivedli jej k vymření svými děly a granáty!“

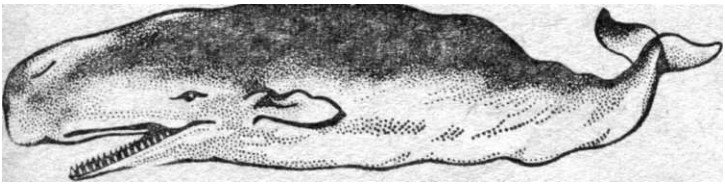
Jiné líčení nám podává polský přírodovědec W, Puehaiski, který přihlížel ke zpracovávání velryby v norském městě Tromso

„Stáli isme nad náplavkou a dívali se, jak se blíží loď, nakloněná pod tíží přivázané velryby. Obrovské tělo tažené parníkem je stále blíž. Konečně loď zastavuje. Velký kladkostroj se roztáčí, aby velrybu vytáhl na betonovou náplavku. Napjatá lana zvoní a velryba se zvolna šine na šikmou plochu, aby na ní skončila svou poslední cestu.

PLEJTVÁKOVEG SEDÝ

Uvolněná lana klesají a velké tělo velryby zůstává v klidu. K velrybě se stejným krokem přibližuje skupina mužů, jakási popravčí četa. Všichni mají čisté bílé zástěry a na ramenou obrovské nože, jejichž ostří jistě přesahuje dálku jednoho metru. Muži především rozseknou na několika místech tělo velryby a vezmou vzorky masa. Musí se přezkoumat jeho vhodnost pro konzum. Lékaři dlouho vyřezávají vzorky z různé hloubky těla, zkoumají je pod lupou, čichají k ním a ochutnávají je. Teprve potom je celá ta hora masa rozčtvrcena a rozkrájena. Pod mohutnými noži odpadají velké pláty tuku, přijíždějí vozíky, do nichž automatické pily odřezávají velké kusy červeného masa a dovážejí do ohromné skleněné haly, z níž později vyjíždějí vozíky s přesně odváženými balíčky zmrazeného masa.

VORVAJŇ TUPONOSÝ

Obrovské tělo velryby jako by před očima tálo. Za hodinu je tam už jenom ohromná dlouhá kostra, páteř a žebra. I ta však putuje rozsekaná na kousky do továrny, aby se z ni stala moučka

Celý obřad provází nepříjemný zápach tuku. který nás pak pronásleduje ještě několik dní.“

Tak tedy vypadá dnešní lov na velryby. A když si k tomu přimyslíte nejmodernější velrybářské lodi, ony plující továrny které své úlovky přímo na lodi hned zpracovávají a beze zbytku ukládají do lodních skladišť pochopíte, proč kytovců tak rychle ubývá. Nedojde– li v mezinárodním měřítku k nějakému rozumnému omezení lovu kytovců, budeme moci v příštích letech připsat na listinu nenávratně vyhynulých tvorů i největší savce na Zemi. Už dnes jsou některé druhy nesmírně vzácné. Na pokraji vyhynutí stojí třeba velryba grónská, která je sice chráněná, ale nesvědomití velrybáři ji přesto stále ještě loví. Vždyť takový kus za to stojí! A který velrybář by přes všechny zákazy odolal příležitosti získat z jediné velryby grónské 12 000 až 15 000 litrů tuku?

A nakonec poslední zajímavost.

Pro ty, kdo by chtěli vědět, jak se jednotlivé druhy kytovců nazývají v hlavních světových jazycích, uvádíme jejich jména latinská (L), anglická (A), německá (N), francouzská (F) a ruská (R):

Velryba grónská – Balaena mysticetus (L) – Artict right whale (A) – Gronlandswal (N) – Baleine franche (F) – TpeHnaHACKMň KMT (R).

Velryba biskajská – Eubalaena glacialis (L) Biskay right whale (A) – Biskayer wal (N) – Baleine de Basques

(F) – BMCKaMCKMM KMT (R).

Plejtvák obrovský – Sibbaldius musculus (L) – Blue whaLe (A) – Blauwal (N) – Rorqual de Sibbald (F) – CMHMM KMT (R).

Plejtvák myšok – Balaenoptera physalus (L) – Finwhale (A) – Finwal (N) – Common rorqual (F) –

CeJlbflflHOM KMT (R).

Plejtvák severní – Balaenoptera borealis (L) – Sei whale (A) – Seiwal (N) – Baleine noire (F) – CaMAsnoM KMT (R).

Plejtvák štikovitý — Balaenoptera acutorosírata (L) – Pikewhale (A) – Zwergwal (N) – Rorqual á rostre (F) –

OcTpOrOJlOBblM KMT (R).

Hrboun dlouhoploutvý (Keporkak) – Megaptera novaeangliae (L) – Humpback whale (A) – Buckelwal (N) – Baleine á bosse (F) – TopóaTbiň KMT (R).

Plejtvákovec šedý – Eschrichtius gibbosus (L) – Gray whale (A) – Grauwal (N) – Baleine grise (F) – CepbiM KMT (R).

Vorvaň tuponosý – Physeter catodon (L) – Sperm whale (A) – Pottwal (N) – Cachalot (F) – KawajioT (R).

Verne ve svém příběhu nepíše však jen o lovu velkých kytovců. Uvádí čtenáře i do oblasti pověr o bájných mořských netvorech.

Jednou z hlavních postav románu je bednář Jean-Marie Cabidoulin, pověrčivý chlapík, neustále předpovídající plavbě špatný konec. Jeho hlavní myšlenkou bylo přesvědčení, že se jejich loď setká s nějakým tajemným mořským tvorem, který ji přivede do záhuby.

Víra v nadpřirozené mořské tvory je stará jako lidstvo samo. Lidská fantazie velmi ráda oživovala přírodu vymyšlenými bytostmi, vždy nadměrně velkými a lidem krajně nebezpečnými. Jako si lidé ve vnitrozemí vymýšleli různé obry, jednorožce, draky a jiné netvory, tak si námořníci vymyslili nesmírně dlouhé mořské hady, obrovské chobotnice a jiné podivné tvory, kteří prý jsou schopni stáhnout celou loď do hlubin oceánů. Stejného původu je i víra v předpotopní tvory, žijící nejen v mořích, ale i ve velkých jezerech. Jen z této víry se mohla zrodit bajka o lochnesské nestvůře, o náramně podivném předpotopním plazu, který se prý skrývá v hlubinách skotského jezera Musí to být zvíře opravdu silné, když dokáže přitáhnout ke

svému jezeru tisíce a tisíce turistů, kteří bloudí po jezerních březích s nadějí, že se jim poštěstí netvora aspoň zahlédnout.

Cabidoulinova víra v tajemné mořské netvory byla živena námořnickými bajkami o setkání různých lodí s podivnými mořskými příšerami. Ó takových setkáních si vyprávěli lodníci už ve starověku a vyprávějí si o nich namnoze ještě dnes. Víru ve fantastická zvířata podporovali i spisovatelé dobrodružných románů, kteří ve svých knihách popisovali různé mořské hady, obrovské chobotnice – krakeny –, bílé velryby a jiné příšery.

Zastánci existence mořských netvorů uváděli často, že v nesmírných hlubinách oceánů mohou takoví netvoři docela dobře žít. Moderní věda ovšem dokázala, že života v moři ubývá s přibývající hloubkou a že ve velkých hloubkách žije jen málo živočichů, jejichž organismus je přizpůsoben obrovskému tlaku vody, takže do horních vrstev nemohou vystupovat. A jsou to živočichové vesměs malí!

A tak nám nezbývá než všechna povídání o mořských netvorech odkazovat do říše bájí a za největší tvory zeměkoule uznávat nadále jen tvory dobře známé, totiž kytovce. A to jsou tvorové člověku zcela neškodní a neútoční, od nichž nehrozí lodím žádné nebezpečí.

Nevíme, zda bajky o mořských netvorech jsou výplodem čiré fantazie, nebo mají nějaký reálný podklad. Mohly vzniknout i z příčin zcela přirozených. Lodníci třeba zahlédli během plavby v šeru docela obyčejnou velrybu, shluk dlouhých mořských řas nebo vrak lodi a ve své vzrušené fantazii mohli jakémukoli jevu dát nadpřirozený tvar i velikost. A při známé pověrčivosti námořníků minulých dob nebylo divu, že se na všech stranách rojily historky o záhadných mořských netvorech. V dřívějších dobách, kdy daleké plavby s plachetnicemi trvaly celé měsíce a i roky, kdy lodníci po dlouhé týdny nespatřili ani kousek pevné země, kdy žili v neustálém strachu, že jejich křehké plavidlo podlehne v boji s rozpoutanými živly na širém moři nebo ztroskotá na nějakém zrádném skalisku poblíž pobřeží, v oněch dobách byly vzrušené mysli pověrčivých lodníků živnou půdou pro vznik nejdivočejších pověstí a bájí.

Moderní věda ovšem ani dnes nevylučuje možnost, že na světě žijí tvorové dosud nepoznaní. Ale mořské hady, obrovské chobotnice a nestvůrné bílé velryby musíme opravdu přenechat jen spisovatelům

fantastických románů a námořníkům, kteří si v přístavních krčmách vyprávějí o svých záhadných setkáních.

Václav Netušil Ilustrace Zdenka Bílková

HAMELN

Podle Příručního slovníku naučného (G-L) II. sv., vydaného ČSAV v roce 1963, je Hameln město v NSR, v Severním Porýnsku – Vestfálsku, jihozápadně od Hannoveru. Čítalo v r. 1956 50 330 duší, a to je velice prastarý údaj. V prosperujícím městu Hamelnu je zajisté mnoho otců a matek, kteří, etice tradici, rozmnožili k dnešnímu dni drobotinu o další tisíce a tisíce. Tuto domněnku také doložím. Jinak se praví, že město má průmysl textilní i potravinářský a slovník krátce dodává, že i jiný, a přístav na Vezeře. Též i historické stavby. Leč hlavní okolnost, která město Hameln proslavila daleko za míru slušnosti a která do jisté míry seriózností myšlenky převyšuje i frivolní renomé Zvonokos, jest ona pověst o krysaři.

Jak to tenkrát vlastně bylo?

Takhle:

Před dávnými a dávnými časy bylo v Brunšviku na řece Vezeře město zvané Hameln. Bylo to hezoučké městečko a jeho obyvatelé byli šťastni a spokojeni. Ale jednoho dne přišla na ně strašná pohroma. Záplava krys.

Velké krysy, malé krysy, štíhlé krysy, hnědé krysy, černé krysy, šedé krysy, žluté krysy. Pobíhaly městem, hemžily se v příbytcích, až to uvádělo měšťany v zoufalství.

Žraly na co přišly.

I sýry – ementál, roquefort, camembert…

Ale žraly i špek, i anglickou slaninu a uzenky. Prostě všechno, na co přišly.

Dnešní děti si už takovou návštěvu nemohou představit, alespoň ne v těch barvách, jak je líčí staré, leč nikoli vyčichlé vyprávění. Ale

co je důležité, město Hameln se smělo dočkat vysvobození z těch útrap.

Jednoho dne se občané, dožraní a dočista vyžraní, konečně shromáždili před radnicí.

„Kde je purkrabí?“ volali, křičeli jeden přes druhého.

„Ať s těmi krysami něco udělá, když si ho platíme!“ a hrozivě se blížili k bráně a domáhali se vstupu.

Když už nebylo vyhnutí a vrata radnice nebezpečně popraskávala v pantech a rozhněvaní (a též vyhládlí) občané užili i slov nebalených pro tuto příležitost do servítku, jak se slušelo a patřilo ve styku s vrchností, purkrabí neochotně vstal ze svého lůžka s nebesy. Otravové! po myslel si rozmrzele. Jeho totiž krysy neobtěžovaly. Je mezinárodní domluva, že tento druh vrchnost neobtěžuje.

„Co je, občané?“ volal z okna, ale v té vřavě ho nikdo neslyšel. Aby dodal svým slovům na interesu, ukázal měšec s penězi a zacinkal. Vřava jako když utne.

„Co znamená ta důvěra?“ ptal se opatrně, ani ne příliš nahlas.

„Krysy, purkmistře, krysy nás napadly a vyžírají! – Děti nemají co do huby!“ volali někteří mluvkové, poněvadž děti odjakživa mají pusinky.

„Občané, klid, snad nebude tak zle!“ uklidňoval, ale to neměl.

„My chceme vědět, co s těma krysama!“ rozhučelo se to dole.

„Občané!“ zkoušel zase purkmistr, ale nepomohl už ani měšec.

„Krysy ven!“ volali lidé, těžko ovládající hněv.

„A purkmistr taky!“ množily se ojedinělé hlasy. „Co je zač, když je nevidí!“

Situace byla stále složitější, purkmistr cítil, že je zatraceně středem světa.

„Tak dobrá, když myslíte,“ pravil, aby bylo vidět, že ctí vůli svých voličů, „když myslíte, že jsou v městě krysy, měšec zlata tomu, kdo je důstojným způsobem přesvědčí, aby nás opustily!“

Zdvihl přitom měšec vysoko nad hlavu.

„Jakýpak důstojně, kruci! – Pobít je!“ řinčelo v odpověď.

„Považte,“ snažil se otec města, „co by tomu řekla ostatní kulturní města!“

Stál v okně, táhlo na něj ranní povětří, trochu se třásl, ukazoval měšec a měl své myšlenky.

„Měšec zlata," opakoval jenom mdle, nediskutoval už, a cinkal penězi. Lidé opět ztichli, i krátkozrací viděli jasně, přesně. V nábožném tichu bylo slyšet jen spodní hlodání, hemžení a šustění, odráželo se v úzkých uličkách, jako by se stěhovalo tisíce prázdných krabic a papírů po vlastní ose.

„Měšec zlata!" opakoval hlasitěji, kurážněji purkmistr, když viděl, že se nikdo nehlásí.

„Já!" ozvalo se náhle odkudsi vzadu. „Já je vyvedu. I za těch podmínek!"

Purkmistrovi v tom okamžiku daleko vylezly oči z důlků, a nám je bohužel třeba říci, že v tomto punktu končí vyprávění. Proč?

Lidé dobří, poněvadž to hlasité „já" se tak hlasitě mohlo ozvat jedině v pohádce.

Krysař, na kterého jste se všichni tak těšili, je bytost pohádková. Od střapatých nohavic až po špičatý klobouk s pérem doplňujícím neméně špičatý nos a pronikavý pohled majitele.

A pak ta píšťala! Není jedním z přání odpradávna chovaným v zapadlém a bolavém koutku usouzené duše tolika lidí? Řadí se k emancipační představě „stolečku prostři se", rovnostářskému „oslíčku otřes se" a emocionálnímu „důtky z pytle ven!". Ale i šovinistický Bruncvíkův meč patří do této kategorie.

Jsou to pohádkové rekvizity, kterými si lidská fantazie ulevovala odjakživa. Člověk na jejích křídlech unikal skutečnosti, úspěšně bojoval se stohlavou saní, utínal jednotlivé její hlavy, takže se v

tratolišti černočerné krve válelo vše, čemu se potřeboval dostat na kobylku. Od berňáku až po biřice, zlého hostinského i kata,N zaprodanou vrchnost i snobskou slečinku ze zámku. A k těmto pohádkovým rekvizitám patří i hamelnské krysy.

Krysař, ta nádherná – snad až příliš – postava hamelnské pověsti je odvádí za město, kde všechny nalezou do pomyslného obrovského bochníku ementálského sýra a promění se v obláček. Bohužel, zpozdilá to představa odjakživa nepolepšitelných idealistů, využívaná už méně idealistickými purkrabími.

Ani v Hamelnu tomu nebylo jinak. Když si krysař došel pro odměnu, purkmistr odmítl.

I šetrňouncí občané se přiklonili na stranu purkrabího. Co jim mohl chudý, otrhaný tulák, zavřený za městskou bránou učinit? Posmívali se mu:

„Tebe se, tuláku, lekne z nás málokdo, hraj si a foukej až pukneš, ty darebo!“

Víme, jak krásně a logicky to dopadlo. Krysař naštěstí uměl víc.

Přiložil píšťalu k ústům a hrál a hrál. A kouzelné tóny a písničky vylákaly za chvíli veškerou hamelnskou omladinu. Povalila městskou bránu a hrnula se nezadržitelně jako jarní vody za veselým praporkem krysařova pera na klobouku. Daleko, daleko od zakyslých, opatrných a ničemným životem zkažených rodičů a příbuzných, sousedů a sousedek. Mládí město Hameln tenkrát opustilo jakoby na výstrahu dalším generacím.

A tady jsem se dostal k pointě celého vyprávění a k tomu, abych zdůvodnil, proč se domnívám, že otcové a matky v Hamelnu, ctíce tradici, zajisté že za těch patnáct let od roku 1956, nenechali počet 50 330 duší na kloudném pokoji. Událost napsali velkými písmeny v kostele a sami si to přepečlivě poznačili za uši.

Nebylo by proto vůbec divu, kdyby Hamelňanů bylo už 60 000!

Kristián Mikulejský

Ilustrace Zdenka Bílková

CHARLES DICKENS

SVÍČKA

Příběh, který vám chci vyprávět, nezabere mnoho času, prosím však o dovolení, abych směl začít tím, že se vrátím k včerejšímu večeru – k onomu okamžiku, kdy jsme se všichni rozcházeli, abychom šli spát.

Členové této vzácné společnosti učinili včera večer jednu velmi nutnou a běžnou věc – každý si vzal ložnicový svícen a zapálil si svíčku, dříve než se odebral nahoru do svého pokoje. Rád bych věděl, jestli si někdo všiml, že já jsem se svého svícnu ani nedotkl a svíčku jsem si nerozžal a že jsem se odebral na lože v tomto strašidelném domě potmě? Nemyslím, že si toho někdo z vás povšiml.

Snad je to trochu zvláštní, takto začínat.

Je však právě tak zvláštní a právě tak pravdivé, že pouhý pohled na tyto svícny v rukou vážené společnosti mě úplně rozechvěl a naplnil včerejší noc místo klidným spánkem strašnými sny.

Je jisté – a já vám dovoluji, dámy a pánové, abyste se tomu smáli, jak je vám libo –, že strašidlo, které mě strašilo této noci, které mě straší znovu a znovu již dlouhá léta a které mě bude strašit, dokud se sám neproměním v ducha (a stanu se tudíž po všech stránkách odolný proti strašení), že toto strašidlo není nic víc a nic méně než – ložnicový svícen.

Ano, ložnicový svícen se svíčkou či nízký svícen se svíčkou – nazývejte ho jak chcete – právě to mě straší. Přál bych si, aby to bylo něco příjemnějšího a neobvyklejšího; krásná dáma nebo důl na zlato a stříbro nebo vinný sklep a kočár s koňmi nebo něco podobného. Ale člověk musí brát věci tak, jak jsou.

Nejsem žádný učenec, avšak osměluji se tvrdit, že když člověka něco straší a pronásleduje – ať už cokoli pod sluncem –, začíná to tím, že se člověk tou věcí vyděsí. V každém případě mé pronásledování svíčkou a svícnem začalo tak, že mě svícen a svíčka

vyděsily – tolik mě vyděsily, dámy a pánové, že jsem málem duši vypustil a na nějakou dobu přišel i o rozum. Není to příliš příjemné přiznávat se vám všem, dříve než vám příběh podrobně vylíčím, ale snad budete ochotnější uvěřit, že nejsem úplný zbabělec, protože vidíte, že mám dost odvahy upřímně se přiznat, třebaže je to prozatím k mému velkému neprospěchu.

Budu vám tedy vyprávět tento příběh, jak nejlépe dovedu.

Stal jsem se plavčíkem, když jsem byl asi tak velký jako má špacírka, a využil jsem času tak dobře, že když mi bylo pětadvacet, měl jsem nárok na kajutu prvního důstojníka.

Bylo to v roce osmnáct set osmnáct nebo devatenáct, nejsem si přesně jist v kterém, kdy jsem dosáhl zmíněného věku dvaceti pěti let. Račte omluvit, že nemám příliš dobrou paměť na data, jména, čísla, místa a podobné věci. Nicméně nemějte obavy o příběh, jehož vyprávění jsem se podjal; chovám jej v nejlepším pořádku ve svých vzpomínkách a v duchu jej nyní vidím tak jasně jako slunce. Ale nad tím, co předcházelo, je mlha a mlha kryje i mnohé z toho, co následovalo – a není příliš pravděpodobné, že by se někdy za mého života zvedla.

Nuže, v roce osmnáct set osmnáct nebo devatenáct, kdy v naší části světa vládl mír – a byl už také nejvyšší čas, jistě podotknete –, vedla se válka jakéhosi divokého, záškodnického druhu na onom starém bojišti, kterému my námořníci říkáme Španělské pobřeží. Španělské državy v Jižní Americe už před lety otevřeně povstaly a vyhlásily svou samostatnost. Mezi novou a starou vládou došlo k četným krveprolitím, ale nová vláda pod jakýmsi generálem Bolívarem – ve své době to byl slavný muž, třebaže dnes, zdá se, vypadl lidem z hlavy – většinou vítězila. Bojechtiví Angličané a Irčané, kteří neměli doma nic na práci, se připojovali ke generálovi jako dobrovolníci; a někteří naši obchodníci zjistili, že je to dobrá spekulace, posílat povstalcům přes oceán zásoby. Samozřejmě, bylo to dost riskantní, ale když jedna spekulace vyšla, vynahradila přinejmenším dvě, které neuspěly. A to je pravá podstata obchodu, ať jsem se s ním setkal kdekoli na světě.

Mezi Angličany, kteří se účastnili tohoto obchodu se španělskou Amerikou, jsem náhodou patřil nepatrnou měrou i já, váš uctivý

služebník. Byl jsem tehdy prvním důstojníkem na brize patřící jisté firmě v City, která provozovala jakýsi všestranný obchod, povětšině s podivnými dalekými končinami, tak vzdálenými od domova, jak jen možno, a která v roce, o němž mluvím, naložila brigu nákladem střelného prachu pro generála Bolívara a jeho dobrovolníky. Když jsme vypluli, nikdo nic nevěděl o našich instrukcích, jen kapitán, a tomu se zřejmě pranic nelíbily. Nemohu říci přesně, kolik sudů prachu jsme měli na palubě nebo kolik každý sud obsahoval – vím pouze, že jsme neměli žádný jiný náklad.

Briga se jmenovala Dobrý úmysl – dost podivné jméno, řeknete, pro loď naloženou střelným prachem a vyslanou na pomoc revoluci. A pokud šlo právě o tuto plavbu, skutečně to bylo podivné pojmenování. Mínil jsem to jako žert, dámy a pánové, a **s** lítostí zjišťuji, že se tomu nesmějete.

Dobrý úmysl byla ta nejchatrnější stará kocábka, na které jsem se kdy plavil, a po všech stránkách nejhůře vybavená. Měla nosnost 230 nebo 280 tun, zapomněl jsem už kolik, a její posádku tvořilo i s kapitánem všeho všudy osm mužů – ani zdaleka ne tolik, kolik jsme právem měli mít k obsluze brigy. Ovšem byli jsme dobře a řádně placeni, a to jsme museli brát jako protiváhu k možnosti, že na moři ztroskotáme, a v tomto případě i k možnosti, že nádavkem vyletíme do povětří. Vzhledem k povaze našeho nákladu jsme byli sekýrováni novými předpisy – jež se nám vůbec nelíbily – ohledně kouření dýmek a rozsvěcování svítilen. A jak tomu obvykle v takových případech bývá, kapitán, který předpisy stanovil, kázal, co sám nedělal. Nikdo z nás nesměl mít ani kousíček rozžaté svíčky v ruce, když šel do podpalubí – kromě kapitána; ten když se ubíral na lože nebo když si na stolku v kajutě prohlížel námořní mapy, používal světla jako obvykle. Tímto světlem byla obyčejná kuchyňská svíčka čili „lojovka“, toho druhu, jakých je osm nebo deset na libru, a stála ve starém, otlučeném nízkém svícnu, z něhož všechen lak odprýskal, takže všude prosvítal plech. Bývalo by bylo daleko námořničtější a v každém ohledu příhodnější, kdyby byl měl lampu nebo lucernu, ale on zůstával věrný svému starému svícnu; a právě tento starý svícen, dámy a pánové, zůstal od těch dob věrný *mně.* To je další žert, ráčíte-

li dovolit; a jsem velmi povděčen slečně Belindě tam v rohu, že byla tak laskavá a zasmála se mu.

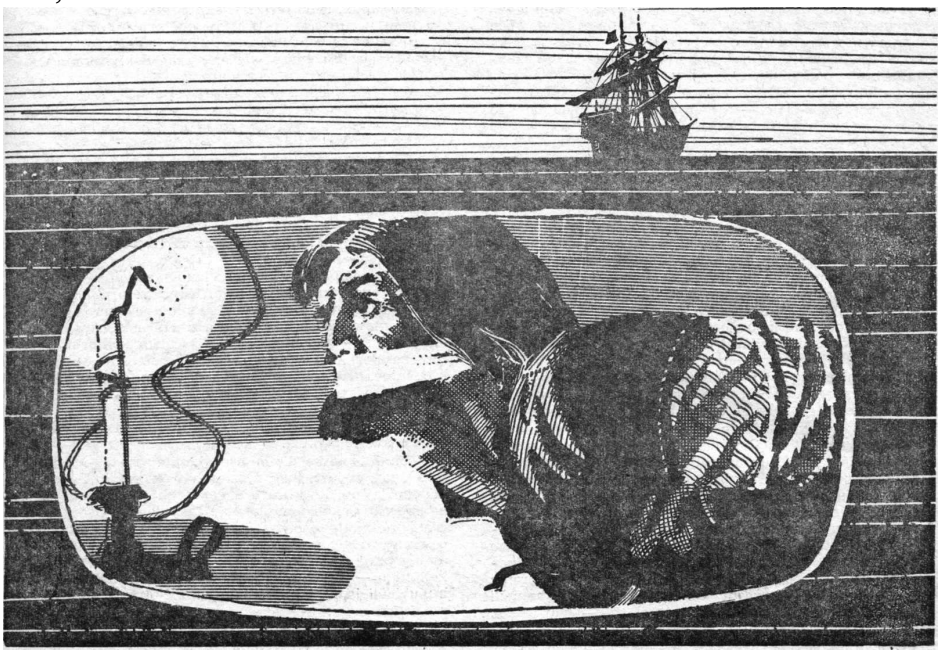
Nuže (řekl jsem „nuže“ už dříve, ale je to slovo, které člověku jaksi pomáhá, aby pokračoval) plavili jsme se na brize a směřovali jsme nejprve k Panenským ostrovům v Západní Indii, a když jsme se k nim dostali na dohled, zamířili jsme k Závětrným ostrovům a potom jsme pluli přímo na jih, dokud hlídka na vrcholu stožáru nezakřičela, že vidí zem. Ta země, to bylo pobřeží Jižní Ameriky. Až do té chvíle jsme měli nádhernou plavbu. Neztratili jsme ani jedno ráhno, ani jednu plachtu a nikdo z posádky nebyl utýrán u pump. Mohu vás ujistit, že Dobrý úmysl nemíval takovou plavbu často.

Kapitán mě poslal vzhůru do lanoví, abych se přesvědčil, že je to opravdu země, a byla. Když jsem mu to ohlásil, sešel dolů a podíval se do dopisu s instrukcemi a do mapy. Pak se znovu vrátil na palubu a změnil náš kurs nepatrně k východu – zapomněl jsem již čárku kompasu, ale na tom nezáleží. Pamatuji si však, že než jsme se přiblížili k pevnině, bylo tma. Spustili jsme olovnici a obrátili jsme loď proti větru na hloubce čtyř nebo pěti sáhů, nebo možná i šesti – nemohu to říci s určitostí. Bedlivě jsem sledoval, jak je loď unášena, protože nikdo nic nevěděl o proudech u tohoto pobřeží.

Všichni jsme se divili, proč kapitán nezakotví, ale on řekl „ne“, nejdřív prý musí rozsvítit světlo na vrcholu malého košového stožáru a čekat na odpovídající světlo na pobřeží. Čekali jsme, ale nic takového se neobjevovalo. Hvězdy zářily a bylo bezvětří. Jen chvilkami přicházely od pevniny závany větru. Počítám, že jsme čekali skoro hodinu, zvolna unášeni proudem k západu, dříve než se cokoli stalo – a pak, místo abychom spatřili světlo na břehu, uviděli jsme, jak se k nám blíží člun, v němž veslovali pouze dva muži.

Zavolali jsme na ně a oni odpověděli „Přátelé!“ a křičeli jméno naší lodi. Vystoupili na palubu. Jeden z nich byl Irčan a druhý byl kávově zbarvený domorodý lodivod, který trochu brebentil anglicky. Irčan podal našemu kapitánovi list a kapitán ho předal mně. List nám oznamoval, že ta část pobřeží, u níž jsme se tehdy nacházeli, není bezpečná k vyložení našeho nákladu vzhledem k tomu, že den předtím byli v sousedství chyceni a zastřeleni zvědové nepřítele (to jest staré vlády). Můžeme svěřit brigu domorodému lodivodovi a ten

má příkazy zavést nás k jiné části pobřeží. List byl podepsán patřičnými činiteli, a tak jsme nechali Irčana, aby odplul v člunu sám, a dovolili

jsme lodivodovi, aby se ujal zákonné moci nad brigou. Až do poledne druhého dne jsme pluli daleko od pevniny – jeho pokyny mu zřejmě přikazovaly držet nás v takové vzdálenosti, aby nás z pobřeží nebylo vidět. Teprve odpoledne jsme změnili kurs, tak abychom chvíli před půlnocí dorazili ke břehu.

Tento lodivod byl nejpodezřelejší vagabund, jakého jsem kdy viděl – hubený, zbabělý, hádavý míšenec, který spílal posádce nejhanebnější lámanou angličtinou, až byl jeden každý hotov hodit ho přes palubu. Kapitán mužstvo uklidňoval, a já jsem je uklidňoval – neboť vzhledem k tomu, že lodivod nám byl přidělen, museli jsme s ním vycházet co nejlépe. Nicméně ještě před setměním, přes veškerou dobrou snahu, abych se tomu vyhnul, jsem měl tu smůlu, že jsem se s ním dostal do sporu. Chtěl jít do podpalubí s dýmkou v ústech, a já jsem ho samozřejmě zastavil, protože to bylo proti předpisům. Nato se snažil prodrat se kolem mě a já jsem ho rukou

odstrčil. Neměl jsem v úmyslu ho srazit, ale nějak se to stalo. Vstal jako blesk a vytrhl nůž. Vyrval jsem mu ho z ruky, vyťal jsem mu políček na tu jeho vrahounskou tvář a nůž jsem zahodil do moře. Vrhl na mě ošklivý pohled a odešel na záď. V té chvíli jsem nevěnoval tomuto pohledu velkou pozornost, ale později jsem se na něj upamatoval až příliš dobře.

Byli jsme opět blízko pobřeží, právě když nám mezi jedenáctou a dvanáctou v noci přestal přát vítr. Zakotvili jsme podle lodivodových příkazů. Bylo tma jako v pytli a mrtvé bezvětří. Kapitán se dvěma našimi nejlepšími námořníky držel hlídku na palubě. Ostatní byli dole kromě lodivoda, který se svinul spíš jako had než jako člověk na přídi. Měl jsem mít službu až od čtyř hodin ráno. Ale nelíbila se mi buď noc, nebo lodivod, nebo celkový stav věci, a proto jsem si lehl na palubu, abych se prospal tam a byl okamžitě připraven k čemukoli. Za chvíli mi kapitán zašeptal, že ani jemu se ta situace nelíbí a že půjde dolů a znovu se poradí se svými instrukcemi. To je to poslední, nač si vzpomínám, dříve než mě pomalé, těžké, pravidelné houpání staré brigy ukolébalo v spánek.

Byl jsem probuzen, dámy a pánové, šarvátkou na přídi a roubíkem v ústech. Jeden chlap mi seděl na prsou a druhý na nohou; a za půl minuty jsem byl na rukou a na nohou spoután. Briga byla v moci Španělů. Rojili se po celé lodi. Zaslechl jsem postupně šestero těžkých šplouchnutí do vody – viděl jsem, jak bodli kapitána do srdce, když běžel nahoru po schůdkách – a pak jsem uslyšel sedmé šplouchnutí. Kromě mne byla každá živá duše na palubě zavražděna a vržena do moře. Nedovedl jsem si představit, proč právě mě nechali naživu, dokud jsem nespatřil lodivoda, jak se nade mnou naklonil s lucernou a prohlížel si mě, aby se ujistil, že jsem to opravdu já. Na tváři měl ďábelský úšklebek a zakýval na mě hlavou, jako by pravil: Tys mě srazil k zemi a uhodil do tváře, a já si na oplátku pohraju jako kočka s myší s tebou.

Nemohl jsem ani mluvit, ani se pohnout, avšak mohl jsem sledovat, jak Španělé zvedli hlavní poklop a postavili kladkostroj na vyzvednutí nákladu. Za čtvrt hodiny poté jsem zaslechl vesla škuneru nebo nějaké jiné malé lodi. Cizí plavidlo zakotvilo vedle nás a Španělé se pustili do překládání našeho nákladu. Všichni kromě

lodivoda těžce pracovali; lodivod čas od času přicházel se svou lucernou, aby se na mě znovu podíval a aby se ušklíbl a pokýval hlavou svým ďábelským způsobem Jsem teď dost stár, abych se nehanbil vyznat pravdu, a nevadí mi, přiznám-li se, že mě ten lodivod děsil.

Hrůza, pouta a roubík a nemožnost pohnout rukama ani nohama způsobily, že jsem byl téměř polomrtvý, když Španělé skončili s prací. Bylo to právě ve chvíli, kdy začínalo svítat. Přeložili na svou loď hodnou část našeho nákladu, ale ani zdaleka ne všechno; byli však dost chytří, aby odjeli s tím, co měli, dřív než nastane den. Sotva musím připomínat, že v té době jsem byl připraven na nejhorší. Bylo dostatečně jasné, že lodivod byl nepřátelským vyzvědačem, který se vetřel v důvěru našich zákazníků, aniž vzbudil podezření. On, nebo spíše jeho zaměstnavatelé věděli o nás jistě dost, aby pojali podezření, jaký náklad vezeme; na noc jsme zakotvili v místě, kde nás mohli co nejbezpečněji překvapit; a zaplatili jsme pokutu za to, že jsme měli malou posádku a v důsledku toho nedostatečnou hlídku. To vše bylo dostatečně jasné – ale jaké úmysly měl lodivod se mnou?

Dávám vám své čestné slovo, ještě dnes mi běhá mráz po zádech, jen když vám vyprávím, co se mnou provedl.

Když všichni ostatní Španělé z brigy odešli, zůstal tam jen lodivod a dva španělští námořníci. Ti dva mě vzali svázaného a s roubíkem v ústech, snesli mě do podpalubí a položili na podlahu a přivázali mě provazy tak, že jsem se mohl jen otáčet ze strany na stranu, ale nemohl jsem se odkutálet na jiné místo. Pak mě opustili. Oba dva byli opilí, avšak ten ďábelský lodivod byl střízlivý – považte! – tak střízlivý, jako jsem teď já.

Chvíli jsem ležel v temnotě a srdce mi bilo, jako by mi chtělo z hrudi vyskočit. Ležel jsem takto asi pět minut, když tu lodivod sestoupil dolů do podpalubí, tentokrát sám. V jedné ruce držel kapitánův proklatý nízký svícen a tesařský nebozez a v druhé dlouhou tenkou bavlněnou šňůru, dobře naolejovanou. Svícen s rozsvícenou novou lojovkou postavil poblíž lodního boku na podlahu asi dvě stopy od mého obličeje. Světlo bylo značně slabé, ale bylo dostatečné, aby ozářilo přibližně tucet sudů s prachem, které zbyly

všude kolem mě v podpalubí. V okamžiku, kdy jsem si povšiml sudů, začal jsem tušit, co zamýšlí. Hrůza mě polila od hlavy k patě a pot mi stékal po tváři jako voda.

Potom jsem uviděl, jak jde k jednomu sudu s prachem, který stál u boku lodi v jedné čáře se svíčkou a asi tři stopy od ní. Nebozezem vyvrtal do stěny sudu díru a ten strašný prach, černý jak peklo, z ní začal prýštit a sypal se mu do nastavené dlaně. Když měl dlaň plnou, uzavřel otvor tím, že do něho pevně vecpal jeden konec naolejované bavlněné šňůry; a pak do šňůry vetřel prach, až začernil každý její kousíček. A potom – jakože tu sedím, jakože jsou nebesa nad námi – potom přinesl volný konec tohoto dlouhého, tenkého, děsivého doutnáku k rozsvícené svíčce těsně vedle mé tváře a několikrát jej omotal kolem lojovky, asi ve třetině vzdálenosti, měřeno směrem od plamene knotu k okraji svícnu. Když s tím byl hotov, zkontroloval, jestli jsem důkladně spoután, a pak přiblížil svou tvář k mé a zašeptal mi do ucha: „Vyleť do povětří i s tou brigou!“

V příštím okamžiku byl už zase na palubě a spolu s oběma námořníky uzavřeli poklop. Na tom konci, který byl ode mě nejdál, jej úplně nedovřeli, a když jsem tam pohlédl, viděl jsem, jak dovnitř proniká třpyt denního světla. Zaslechl jsem, jak se dlouhá vesla škuneru nořila do vody – šplouch, šplouch, slaběji a slaběji, jak poháněla loď v mrtvém bezvětří, aby plavidlo bylo připraveno na vítr na otevřeném moři. Čtvrt hodiny, či snad déle zaznívalo stále slaběji a slaběji šplouch, šplouch!

Zatímco mně tyto zvuky doléhaly k sluchu, mé oči se upíraly na svíčku. Byla to nová svíčka, čerstvě zapálená – ponechána sama sobě by hořela šest až sedm hodin – doutnák byl kolem ní obtočen asi ve třetině odshora – takže plameny ho dosáhnou za dvě hodiny. A já tu ležel spoután, s roubíkem v ústech, přivázán k podlaze, a díval se, jak můj vlastní život uhořívá zároveň se svíčkou – tu jsem ležel, sám na moři, odsouzen být rozerván na atomy a bezmála dvě hodiny pozorovat, jak se osud každou další vteřinou blíží a blíží; sám jsem si nemohl pomoci a nemohl jsem ani přivolat pomoc jiných. Považuji za zázrak, že jsem neošidil svíčku a doutnák a střelný prach a nezemřel hrůzou nad svou situací, dříve než jsem V podpalubí brigy prožil první půlhodinu.

Nemohu říci přesně, jak dlouho poté, co jsem přestal slyšet šplouchání vesel ve vodě, jsem si udržel vládu nad smysly. Až k určitému bodu mohu sledovat vše. co jsem si myslel, ale za ním tápám v tmách.

V tom okamžiku, kdy nade mnou uzavřeli poklop, začal jsem se zoufale snažit, abych si uvolnil ruce – jako by to byl udělal každý, kdo by byl na mém místě. V šílené panice, jež mě ovládala, jsem si do krve rozdrásal zápěstí – jako by provazy byly čepelemi nožů –, ale pouta nepovolila. Ještě menší byla naděje, že si uvolním nohy nebo že se odtrhnu od pout, která mě držela na podlaze. Vzdal jsem se, až když jsem se takřka zadusil. Roubík – neračte na něj zapomenout – mi byl strašlivým nepřítelem; mohl jsem volně dýchat jenom nosem – a to je jen nedostatečný otvor, když se člověk namáhá ze všech sil.

Ustal jsem a tiše jsem ležel, abych zase popadl dech – a po celou tu dobu jsem se upřeně díval na svíčku a zabodával se do ní pohledem. Zatímco jsem na ni strnule hleděl, najednou mi napadlo, co kdybych zkusil sfouknout plamen tak, že bych na něj náhle vyrazil nosem proud vzduchu. Svíčka byla však příliš vysoko a příliš daleko ode mě, než abych na ni tímto způsobem dosáhl. Pokoušel jsem se o to znovu a znovu – a pak jsem toho nechal a opět jsem tiše odpočíval; a přitom jsem pořád upřeně pohlížel na svíčku a svíčka na mě. Šplouchání vesel na škuneru bylo v té chvíli už velmi slabounké. Taktak jsem je slyšel v ranním tichu. Šplouch! Šplouch! – zaznívalo stále slaběji a slaběji – šplouch, šplouch!

A již v té chvíli, i když se mi ještě nezdálo, že jsem se zbláznil úplně, jsem cítil, že má mysl je stále zmatenější.

Ohořelý knot na svíčce rostl a rostl a délka lojovky mezi plamenem a doutnákem, která byla délkou mého života, se zmenšovala a zmenšovala. Počítal jsem, že mi zbývá méně než půldruhé hodiny života. Půldruhé hodiny! Měl jsem naději, že za tu dobu zajede k brize od břehu nějaký člun? Ať bylo pobřeží, u něhož briga kotvila, v rukou naší nebo nepřátelské strany, domníval jsem se, že dříve či později pošlou někoho na loď, už proto, že to byla loď v těchto končinách cizí.

Pro mě však bylo otázkou, jak brzy? Slunce dosud nevyšlo, to jsem mohl rozeznat, když jsem se podíval skulinou v poklopu. Blízko na pobřeží nebyla žádná vesnice, protože dříve než jsme byli přepadeni, neviděli jsme na břehu žádné světlo. Jak jsem slyšel, nevanul také žádný vítr, který by přihnal nějakou cizí loď. Kdybych byl měl šest hodin života, počítejme od svítání do poledne, byl bych mohl mít nějakou šanci. Ale když jsem měl pouze hodinu a půl, a teď už jen hodinu a čtvrt, nebo jinými slovy, když se vše spiklo proti mně – časné ráno, neobydlené pobřeží i mrtvé bezvětří –, neměl jsem ani stín naděje. Sotva jsem si to uvědomil, znovu jsem se pustil do zápasu – posledního zápasu – se svými pouty; ale jediným výsledkem mé námahy bylo, že jsem se ještě víc pořezal.

Znovu jsem toho nechal, tiše jsem ležel a zaposlouchal jsem se, uslyším-li šplouchání vesel. Přestalo! Neslyšel jsem nic, jen občas nějakou rybu. která se vymrštila nad hladinu, a skřípot starých vetchých ráhen brigy, když se kolébala z boku na bok na mírně zvlněné tiché vodě.

Hodinu a čtvrt. Knot děsivě vzrostl, než ta čtvrthodina uplynula, a jeho zuhelnatělý konec začal tloustnout a nabývat houbovité podoby. Co když se loď právě zhoupne a do ruda rozžhavený konec knotu přepadne ořeš okraj svíčky a dopadne na doutnák? V tom případě mi zbývá jen deset minut života, a ne hodina. Tento objev odvedl na chvíli mé myšlenky docela jiným směrem. Začal jsem uvažovat, jaká asi může být smrt, když člověk vyletí do povětří. Bolestná? No, na to bude určitě příliš náhlá. Snad jenom něco třeskne uvnitř těla nebo mimo tělo nebo obojí, a nic víc? Snad ani nic netřeskne, snad se to všechno odehraje v jediném okamžiku, třesknutí a smrt. a mé živoucí tělo se rozptýlí v milióny žhoucích jisker? Nemohl jsem na to přijít, nemohl jsem si srovnat, jak to bude. Chladný okamžik uvažování uplynul, dříve než jsem jen zpola dokončil své úvahy, a já zase tápal v tmách.

Když jsem se vrátil ke svým myšlenkám, či když se myšlenky vrátily ke mně (nemohu říci, jak to bylo), knot byl strašlivě dlouhý, plamen čadil, zuhelnatělý konec byl široký a rudý a jenjen spadnout. Zoufalství a hrůza z tohoto pohledu mě přivedly na novou cestu, rozhodně dobrou a správnou pro mou ubohou duši. Pokoušel jsem se

modlit, víte, v duchu, protože roubík mi zabraňoval modlit se nahlas. Pokoušel jsem se, ale svíčka jako by modlitby ve mně spalovala. Ze všech sil jsem se snažil, abych odtrhl zrak od nehybného, vražedného plamene a pohlédl škvírou pod poklopem na požehnané denní světlo. Pokusil jsem se o to jednou, dvakrát, a vzdal jsem se. Potom jsem se snažil pouze zavřít oči a mít je zavřeny – pokusil jsem se jednou, dvakrát – a podruhé se mi to podařilo. Bože, požehnej mé staré matce a sestře Lízince! Bože, ochraňuj je obě a odpusť mně. To bylo vše, co jsem stačil v duchu pronést, než se mi oči samy od sebe znovu otevřely. Plamen svíčky do nich vnikl, úplně mě zalil a v okamžiku sežehl zbytek mých myšlenek.

Neslyšel jsem teď, jak ryby vyskakují z vody, neslyšel jsem, jak skřípou ráhna, nemohl jsem přemýšlet, necítil jsem pot smrtelné agónie na tváři – jenom jsem zíral na těžký, zuhelnatělý vršek knotu. Zmohutněl, zakymácel se, naklonil se k jedné straně a spadl – rudě žhavý v okamžiku, kdy padal – černý a neškodný ještě dřív, než při zhoupnutí brigy přepadl na spodek svícnu.

Přistihl jsem se, že se směji. Ano, že se směji nad šťastným pádem knotu. Nemít roubík v ústech, byl bych řval smíchy. Ale takto jsem se otřásal vnitřním chechtotem – otřásal jsem se, až mi krev stoupla do hlavy a až jsem se téměř udusil nedostatkem vzduchu. Zbylo mi právě tolik rozumu, abych si uvědomil, že můj strašlivý smích v té hrozné chvíli je příznakem, že už konečně propadám šílenství. Zbylo mi právě tolik rozumu, abych se ještě jednou pustil do boje, dřív než se mi vědomí vytrhlo jako splašený kůň a dalo se na ztřeštěný úprk.

Ještě jednou jsem se chtěl pokusit o posilující pohled na třpyt denního světla ve škvíře pod poklopem. Přinutit zraky, aby se odtrhly od svíčky a jedinkrát pohlédly na denní světlo, to byl ten nejtěžší zápas, který jsem až dosud podstoupil – a prohrál jsem ho. Plamen poutal mé oči stejně pevně jako pouta mé ruce. Nemohl jsem se od něho odtrhnout. Dokonce jsem ani nedokázal oči zavřít, když jsem se o to později podruhé pokusil. Knot znovu rostl. Délka nezhořelé svíčky mezi plamenem a doutnákem se zmenšila na coul, a snad ještě méně. Kolik života mi dopřeje tento coul? Tři čtvrtě hodiny? Půl hodiny? Padesát minut? Dvacet minut? Pomalu! Coul lojové svíčky

bude jistě hořet déle než dvacet minut. Coul loje! Jen si pomyslete, tělo a duši člověka drží pohromadě jen coul loje! To je nádherné! Nejmocnější král, který sedí na trůně, nemůže udržet tělo a duši pohromadě, a tady je coul loje, který dokáže, co nedokáže král. Až se vrátím domu a budu to vyprávět mamince, překvapí ji to víc než všechny mé ostatní cesty dohromady. Při tom pomyšlení jsem se zase v duchu smál; a otřásal jsem se, nadouval a dusil, dokud do mě očima nevskočilo světlo svíčky a nesežehlo smích a nevypálilo ho ve mně, až jsem byl úplně prázdný a studený a zase jsem ztichl.

Maminka a Lízinka. Nevím, kdy se vrátily, ale vrátily se – a jak se mi zdálo, tentokrát ne pouze v mých myšlenkách – stály přede mnou v podpalubí brigy opravdu živé.

Ano, určitě, Lízinka, veselá jako vždycky, se na mě smála. Smála se! No, proč ne? Čí je to vina, že si Lízinka myslí, že ležím opilý ve sklepě, obklopen pivními sudy? Pozor! Teď pláče – točí se kolem dokola v ohnivé mlze, lomí rukama a křičí o pomoc – slaběji a slaběji, jako šplouchání dlouhých vesel na škuneru. A je pryč – shořela v ohnivé mlze. Je to mlha? Oheň? Ne, ani jedno, ani druhé. To maminka svítí – plete a na konečcích prstů jí plápolá deset bodů a místo šedivých vlasů jí kolem obličeje visí v chumáčích doutnáky. Maminka sedí ve staré lenošce a přes opěradlo lenošky visí dlouhé kostnaté ruce lodivodovy a sype se z nich střelný prach. Ne, není to ani prach, ani lenoška, ani maminka – jenom lodivodova tvář do ruda rozpálená, jako slunce v ohnivé mlze; otáčí se nahoru a dolů v ohnivé mlze, běhá sem a tam podél doutnáku v ohnivé mlze, v jediné minutě se miliónkrát otočí v ohnivé mlze, při otáčení se zmenšuje v jediný nepatrný bod a ten náhle proniká přímo do mé hlavy, a pak je všude samý oheň a samá mlha – nevidím, neslyším, necítím – briga, moře – mé já, celý svět – všechno zmizelo!

Po tom, co jsem vám právě vyprávěl, nevím už dál nic a nic si nepamatuji, dokud jsem se neprobudil, jak se mi zdálo, v pohodlné posteli. Dva drsní muži seděli po obou stranách polštáře a v nohách postele stál pán a pozoroval mě. Bylo asi sedm ráno. Můj spánek (nebo to, co jsem za spánek považoval) trval déle než osm měsíců – byl jsem mezi svými rodáky na Trinidadu – ti muži na obou stranách byli mí opatrovníci – a pán stojící v nohách byl lékař. Nikdy jsem se

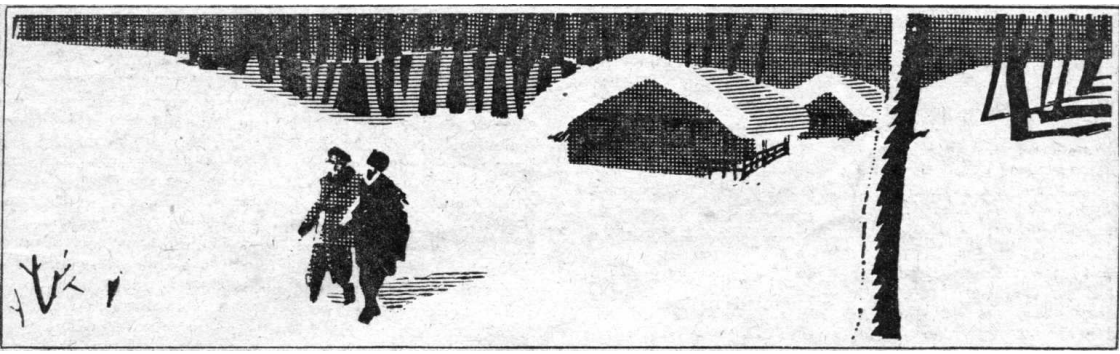
nedozvěděl a nikdy se nedozvím, co jsem říkal a dělal v těch osmi měsících. Probudil jsem se z toho, jako by to byl jediný dlouhý spánek – to je vše, co vím.

Trvalo ještě další dva měsíce nebo déle. než lékař považoval za bezpečné odpovědět na otázky, jež jsem mu kladl.

Briga byla zakotvena, právě jak jsem předpokládal, u pobřeží dostatečně osamělého, aby si Španělé byli jisti, že je nikdo nevyruší, než se jim pod pláštíkem noci podaří tiše provést jejich vražednou práci. Má záchrana nepřišla z pevniny, ale z moře. Americká loď, kterou bezvětří zadrželo na širém moři, objevila brigu při východu slunce. Kapitán nevěděl co s časem, a když spatřil loď zakotvenou tam, kde žádná loď neměla důvod kotvit, obsadil jeden člun posádkou a poslal s ním prvního důstojníka, aby přišel věci na kloub a přinesl zprávu o tom, co viděl. Důstojník se svými muži zjistil, že briga je opuštěná, vystoupil na palubu a první, co uviděl, bylo světlo svíčky pronikající škvírou pod poklopem. Plamen byl sotva na šířku nitě od doutnáku, když první důstojník sestoupil do podpalubí; a kdyby nebyl měl dost rozumu a chladnokrevnosti a nepřeřízl doutnák vejpůl, dřív než se dotkl svíčky, on i jeho námořníci by byli vyletěli s brigou do povětří zároveň se mnou. Doutnák chytil a vzplanul v sršící rudý oheň právě ve chvíli, kdy svíčku zhášel, a nebýt toho, že spojení se sudem prachu bylo přeříznuto, sám Bůh ví, co se mohlo přihodit.

Co se stalo se španělským škunerem a s lodivodem, o tom jsem od té doby až dodneška nic neslyšel. Pokud jde o brigu, Yankeeové ji odvezli právě tak jako mě na Trinidad a požadovali odměnu a doufám, že ji taky dostali. Vylodili mě v naprosto stejném stavu, jako když mě zachránili z brigy, to jest úplně pomateného. Račte si však uvědomit, že to bylo před dávnými časy, a mé slovo na to, že jsem byl vyléčen, když mě propustili z nemocnice. Jak račte vidět, jsem nyní díkybohu naprosto zdráv. Jsem jen trochu otřesen vyprávěním této příhody, dámy a pánové – trochu otřesen, nic víc.

Přeložil Milan Reji
Ilustroval Eduard Hájek

MIKRODETEKTIVKY

ANTONÍNA ELIÁŠKA

PŮLNOČNÍ STRÁŽ

Osamělá hvězda, stará trampská osada v sázavském údolí, odpočívala po sobotním a nedělním náporu osadníků, zasypána běloučkým sněhem. Okolí osady bylo kdysi dávno poddolováno zlatými jílovskými doly a v hustých křoviskách a mezi skálami bylo dosud několik polozasypaných šachet. Starý Baďura, jeden z posledních zakladatelů osady, hlídal přes celý týden prázdné chaty. Teď procházel mezi chatami; nikde ani človíčka, ve sněhu nikde ani stopy, jen sem tam ďupky po zaječích a veveřích prackách. Zdálo se být všechno v pořádku… Když ale v pátek na večer přijel na svou chatu Jenda Skalická, jehož otec býval prvním šerifem osady Osamělá hvězda, zjistil, že z uzavřené chaty zmizela zásoba konzerv a potravin i několik přikrývek. Marně hledali, kudy zloděj vnikl do zavřené a zabedněné chaty. V neporušeném sněhu, kromě jejich vlastních, ani stopy; taky střechou nemohl dovnitř nikdo vniknout. –

Krádež ohlásili na jílovské stanici VB, ale nic se nevyšetřilo. Když však během příštího týdne zmizel z Jendovy uzavřené chaty zcela nový magnetofon s nahranými starými trampskými písničkami, měli toho všichni dost, třebaže z druhých chat se nic neztratilo. V neděli večer, když osadníci opustili osadu, dali se nepozorovaně do Jendovy chaty zvenčí uzavřít starý hlídač Baďura a praporčík Klička z VB.

Dlouho potmě seděli zticha v chatě a nic se nedělo. Uvnitř i venku naprosté ticho. Náhle sebou oba trhli – na zdi se ozvalo zahrkání a do ticha světnice zazněly údery starých švarcvaldek: dvanáct – půlnoc! Ještě chvíli se nic nedělo. Najednou oba strnuli. Pod podlahou cosi zaharašilo, zaskřípalo a pak se uprostřed podlahy zvolna nadzvedával poklop dnes už zapomenutého sklípku a jím pronikla slabá světelná záře. Oba hlídající se přikrčili a napjali svaly. Z odklopeného poklopu se vyhoupla štíhlá postava a vtom záře baterky starého Baďury osvítila postavu zloděje.

„Tak polez, ty Arsene Lupině!“ vyzval ho děda a praporčík Klička přehodil služební pistoli do levé ruky a pravou nasadil chycenému pouta.

„Bylo mi divné, praporčíku,“ prohodil cestou na policejní stanici Baďura, „jak se kdo mohl dostat tak úplně beze stop do chaty. Víte, praporčíku, zdejší okolí je protkáno starými opuštěnými štolami zlatých dolů a Jendův otec, když býval za mlada šerifem osady, si postavil kdoví z jakých důvodů – patrně z romantismu – chatu právě nad jednou takovou polozasypanou chodbou. Zloděj chodbu objevil, protáhl se jí, dostal se do uzavřené Jendovy chaty a náležitě toho využil. Že mě to nenapadlo hned!“

Ve štole později také nalezli ukradené předměty i magnetofon. Starý Baďura ho spustil a kamennou chodbou se **i** linula stará trampská písnička „Když rudé ohně celý kraj osvítí a stará řeka v dáli se zatřpytí…,“ a Baďura si ji spokojeně broukal s sebou. Půlnoční stráž nebyla nadarmo…

SOUPEŘI

„Dovolte, komisaři, abych vám představil zástupce našeho úřadu pana Cornelia…," představoval prefekt francouzské policie komisaři Macclenovi svého spolupracovníka.

„Velmi mne těší, pane Cornelie, že vás poznávám…," podával Macclen ruku svému kolegovi.

„Ne, ne, pane komisaři… Potěšení je na mé straně. Jsem nesmírně poctěn, že poznávám představitele slavného Scotland Yardu a následovníka Sherlocka Holmese…"

„I pro mne je velkou ctí poznat slavného kolegu z neméně slavné francouzské Surréte…," lichotili si pánové navzájem.

„Jste vlastně soupeři, pánové," pokračoval prefekt.

„Spíše spolupracovníci, pane prefekte. Bojujeme přece oba proti zločinu…," opravoval komisař Macclen.

„Věřím, pane Macclene, že poznáme metody vaší práce," navazoval komisař Cornelius.

„Budeme snad mít možnost pracovat společně na nějakém případu," končil Macclen seznámení na pařížském policejním ředitelství.

„To je náš nejtěžší případ, komisaři. Jedenáct děvčat za čtyři měsíce zmizelo z Paříže a okolí…," podával komisař Cornelius spis Macclenovi. Ten se zahloubal do jeho studia a pak řekl: „Dovolíte, pane kolego, abych si případ blíže v klidu prostudoval?"

„Prosím, vezměte si spisy s sebou a pohodlně si je v hotelu prostudujte," zněla odpověď.

Macclen se zakousl do případu s celou vervou, jak bylo jeho zvykem. Pročetl nekonečnou řadu protokolů, výslechů i novin a zpráv a za čas seděli opět s komisařem Corneliem u pařížského prefekta.

„Není vám, pánové, nápadná shoda, že vždy, když zmizelo některé z děvčat, vyjížděla z jihofrancouzského přístavu Arcachonu loď do Buenos Aires, či tam někam?" Francouzští policisté na sebe pohlédli. Macclen pokračoval: „A ta loď vždy vezla do onoho jihoamerického přístavu nové hudební nástroje firmy Harmonien

Industriel. Což je v Jižní Americe taková poptávka po hudebních nástrojích?“ tázal se Macclen s úsměvem.

Komisař Cornelius vyskočil. „Pane prefekte, včera zmizela opět jedna dívka a dnes ráno vyplula do Buenos Aires loď Andalusia s nákladem…“

„Uvědomte okamžitě pobřežní hlídkovou loď, aby provedli na Andalusii důkladnou prohlídku; zvláště ať si všimnou, jsou-li na lodi nějaké hudební nástroje!“

Netrvalo dlouho a přišla odpověď: „Na Andalusii dívka nalezena. Posádka lodi zajištěna!“

Pak se dozvěděli podrobnosti: Na palubě Andalusie byl skutečně náklad hudebních nástrojů. A mezi několika plechovými i strunnými nástroji v pouzdrech byl i kontrabas, jenomže místo basy bylo v pouzdře omámené tělo zmizelé dívky. Firma Harmonien Industriel byla pouze pláštíkem pro rozsáhlý obchod s děvčaty. Komisař Macclen usuzoval správně.

ZÁHADA VRAŽDY

Na policejní stanici zazvonil telefon. Seržant zvedl sluchátko, pozorně naslouchal a přitom psal volnou rukou poznámky. „Ničeho se nedotýkejte – hned jsme tam!“ rozkázal.

V několika minutách zastavilo před vilou bankéře Cormicka policejní auto. „Vy jste komorník Willis?“ tázal se seržant čekajícího muže. „Veďte nás!“

„Seržante, mrtvola zmizela…,“ koktal vyděšený komorník.

„Nedělejte si z nás blázny, Willisi! Před chvílí jste telefonoval, že jste nalezl svého pána v tratolišti krve. Tak jak to vlastně je?“ přísně se tázal seržant. Mezitím vešli do domu.

„Tadyhle ležel můj pán mrtvý a než jsem se vrátil od telefonu – zmizel…“

„Proč jste netelefonoval odsud?“ otázal se seržant.

„Telefonní spojení bylo přerušeno; musel jsem běžet do sousední ulice k pouličnímu automatu.“

Seržant prohlížel pokoj. U stolu na podlaze byla loužička krve, telefonní šňůra byla těsně u zdi přestřižena. V druhém koutě pokoje ležela velká doga s podříznutým hrdlem v louži krve, v níž byl pohozen lovecký nůž. Široce otevřená pokladna byla prázdná, za ní v koutě ležely na zemi klíče. „Zavolejte komisaře!“ rozkázal seržant.

Komisař Macclen byl v půlhodince na místě. Pozorně vyslechl seržantovo hlášení a pak vyslýchal komorníka Willise:

„Vy tvrdíte, Willisi, že tady u stolu ležel váš pán mrtvý a než jste se vrátil, jeho tělo zmizelo?“ Komorník souhlasně pokynul.

„Nesmysl… Jak by pachatel za tak krátkou dobu mohl odstranit mrtvolu? Jste si jist, že váš pán byl mrtev?“ tázal se komisař komorníka.

„Byl na prsou silně zakrvácený, a když jsem ho vzal za ruku, byla docela bezvládná…,“ koktal komorník.

„Je pan Cormick ženatý?“ ptal se dále Macclen.

„Ano, pane. Paní Cormicková odjela na čas ke své matce na venkov.“

„Kdo patří k personálu pana Cormicka?“

„Já, pane, kuchařka Mary a sekretářka Janne. Už tu měla být…,“ ochotně vypovídal komorník.

Komisař znovu pozorně prohlížel pokoj. Od otevřené prázdné pokladny k oběma loužím krve, vzal do ruky odhozené klíče a vstrčil jeden z nich do zámku pokladny, pohlédl na mrtvou dogu i na nůž a zamumlal pro sebe: „Proč zabili toho psa?“ pak se znovu obrátil na komorníka: „Kolik bylo peněz v pokladně, Willisi?“

„Nevím, pane, ale mohla by to vědět miss Janne...“

„A jaká je paní Cormicková?“ dotíral komisař na komorníka.

„Hmmm, pane…, paní Cormicková je starší rozumná dáma, velmi distingovaná pane…,“ rozpačitě pokračoval komorník.

„A sekretářka pana Cormicka – ta Janne, miss Janne – jste říkal, ne? Jaká ta je?“ usmíval se komisař.

„Něco senzačního, pane, výstavní kousek,“ rozjařil se komorník

„Předpokládám, že s panem bankéřem vycházela dobře. Zajímalo by mne ale, jak vycházely spolu pani Cormicková a – ta miss Janne…“

Rozzářený obličej kominíkův pohasl a komisař s porozuměním kývl hlavou.

„Rozumím, nemusíte nic říkat, Willisi…“ Pak se obrátil k čekajícímu seržantovi a rozkázal: „Vezměte vzorek krve z obou kaluží, ale řeknu vám, seržante, předem, jaký bude výsledek rozboru: je to krev támhleté podříznuté dogy! Kdopak by mohl bez potíží podříznout takového velkého psa? To mohl učinit jen jeho pán. Tak to je, seržante. Pan bankéř Cormick to všechno nastražil; zabil svého psa, pomazal se na prsou jeho krví a dělal ze sebe mrtvého. Když komorník odběhl ven k telefonu, vybral svou pokladnu a se svou sekretářkou utekl od své rezolutní stárnoucí manželky. Myslím, že tu nebudeme už mít nic na práci. Ledaže by paní Cormicková chtěla zažádat o rozvod, ale to už není naše záležitost!“

ALIBI

Radmil Hotěk, povoláním malíř pokojů, neměl rád svoje řemeslo. To proto, že mu práce příliš nevoněla. V pondělí nešel do práce; ale nejen to – měl určitý plán a k tomu potřeboval čas na přípravu. Nejprve si obhlédl jisté místo a pak si opatřil starý lístek do kina Gong, na němž poopravil datum. I to byla součást jeho plánu.

Pondělní absence se mu však stala osudnou. Toho dne totiž, mistr přiděloval dělníkům práci a on to zameškal. Ani v úterý nešel do práce.

V úterý byl už soumrak, když do haly spořitelny vkročil muž. Měl vyhrnutý límec a šálu až po bradu, klobouk vtlačený hluboko do čela. Hala byla prázdná. Jen pokladník za přepážkou srovnával do trezoru balíčky bankovek. Zahalený muž přikročil k přepážce, křepče ji přeskočil a poděšenému pokladníkovi nasadil na prsa hlaveň pistole.

„Buďte zticha nebo zemřete!“ drsným hlasem poručil, odstrčil pokladníka a aniž ho spouštěl z očí, jal se skládat balíčky bankovek do svého vaku. „Obraťte se!“ znovu rozkázal zkoprnělému pokladníkovi a pak ho prudce udeřil pažbou pistole do týla. Ten se

bez hlesu zřítil k zemi. Aniž se dále o něho staral, opustil útočník spořitelnu. Domníval se, že ho nikdo vyjít nespatřil.

„Tak vy tvrdíte, pane Hoťku, že jste v úterý navečer nebyl v okolí spořitelny?“ tázal se zajištěného Radmila inspektor Souček.

„Jakpak bych, pane inspektor, moh bejt ve spořitelně, dyž sem byl ten večír v bijáku…,“ bez váhání odpověděl tázaný. „Tůdlenc mám eště lístek z Gongu s utrženým kupónem,“ ukazoval inspektorovi ušmudlanou vstupenku.

Inspektor vzal od něho vstupenku, prohlédl ji proti světlu a s úsměvem mu jí vrátil. „V pondělí jste nebyl v práci, že? A ani v úterý, co?“

„Nechtělo se mi, pane inspektor. Copak vobyčejnej člověk si taky nemůže vobčas udělat fraj?“ drze odpovídal inspektorovi vyšetřovaný.

„No vidíte, Hoťku, to se vám právě vymstilo. Kdybyste byl v úterý v práci, věděl byste, že se v kinu Gong ten den vůbec nehrálo!“

Muž zbledl. „Nehráli? Jak to?“ tázal se.

„A kdybyste byl býval v pondělí v práci, dozvěděl byste se, že tam hrát nebudou.“

„Tomu já nerozumím…,“ breptal muž.

„Protože právě vaše firma tam měla v úterý malovat a také tam malovala, a tak jste nemohl v kině být, chápete?“

„Tak voni tam nehráli, no tě bůh..,“ zahořekoval muž.

„A teď hezky rychle povězte, kde jste byl – – – ne – to už jsme zjistili. Byl jste kýmsi spatřen, když jste odcházel z vyloupené spořitelny se zavazadlem! Ale řekněte nám, Hoťku, kam jste ty peníze, které jste v té spořitelně uloupil, schoval. A máte ještě štěstí, že jste toho nebohého pokladníka nezabil!“

Muži poklesla kolena a inspektor Souček ho vzal pevně za rameno.

ZEMŘEŠ NA ÚSVITĚ

„Vy tvrdíte, komisaři, že pocit strachu vůbec neznáte?“

„Tento pocit do inventáře policejního úředníka nepatří!“

Komisař Macclen seděl se svým přítelem advokátem Ticellim ve svém malém bytě a jako často, i dnes rozmlouvali o různých problémech.

„Vaší zásluhou, komisaři, se dostalo mnoho nekalých živlů tam, kam patří, a nebylo by divu, kdyby se některý z nich vám chtěl poděkovat…," rozvíjel Ticelli.

„Tak tak, milý příteli, vím to dobře. Ale já mám pro strach uděláno…"

Macclen měl starosti. Již několik týdnů dostával anonymní dopisy se stále stejnou výstrahou: „Zemřeš na úsvitě!" Bylo divné, že dopisy se třemi slovy, vystříhanými z novin a nalepenými na papír, docházely na jeho soukromou adresu. Tu znalo, kromě jeho přímého představeného, jen několik nejdůvěrnějších přátel. Macclen se nebál, ale byl ve střehu; vyhýbal se pustým ulicím a nabitou pistoli v kapse svrchníku měl stále po ruce. Měl přes svou nebojácnou povahu nepříjemný pocit nejistoty.

Se svými starostmi se kromě svému představenému nikomu nesvěřoval a nabídku šéfa, že mu poskytne ozbrojený doprovod, rozhodně odmítl.

„To je pro vás příznačné, milý komisaři, ale být vámi, byl bych velmi opatrný. Víte přece, že jste pro náš úřad nepostradatelný. Nerad bych pro vás kupoval kytici..

„Děkuji, pane, za vaše laskavá slova, ale myslím, že květy pro mou rakev dosud nevykvetly."

Opět seděli s Ticellim v komisařově bytě. Mezi řečí se advokát nedbale zeptal: „Tak co, komisaři, stále dostáváte výhrůžné dopisy? A nemáte strach…?"

Macclen se na něho rychle podíval.

„Není to přece nic příjemného dostávat takové dopisy. Já aspoň bych měl pořád husí kůži a bál bych se vyjít na ulici," pokračoval Ticelli.

„To si ovšem já nemohu dovolit," s úsměvem prohodil Macclen. „Strach je přepych pro policejního úředníka. To si smí dovolit jen soukromá osoba, milý Ticelli…"

„Pravda, pravda…," zarazil se advokát. „Ale přece jen, komisaři, máte pocit strachu, ne?"

„Podívejte, Ticelli, nemyslíte, že už toho bylo dost?! Už byste snad mohl s tou zábavou přestat!“ Macclen se už zřejmě bavil.

„S jakou zábavou, komisaři? Přece takové výhrůžky nejsou k smíchu. Nebo máte snad ocelové nervy, že vás nic nepřivede z míry?“ divil se advokát.

„Tak dost, příteli! Tušil jsem dávno, že za tím vším vězí něco jiného, než výstraha z podsvětí. To by se už jistě projevilo. Vím už, jak to je – alespoň se tak domnívám – a vaše dnešní slova mi to potvrdila.“

„Nerozumím, co tím míníte. Co vám moje slova potvrdila?“ podivoval se advokát Ticelli.

„Však vy mi dobře rozumíte, Ticelli. Ty dopisy jste psal vy!“ prstem pohrozil Macclen svému příteli.

„Tedy jste na to přece přišel, komisaři…,“ smál se Ticelli.

„Nebylo to tak těžké. Sám jste se prozradil!“ shovívavě se usmál Macclen.

„Řekněte mi, jak, komisaři…,“ durdil se advokát.

„Vždyť by na to muselo přijít i dítě, Ticelli!“ smál se teď už naplno komisař.

„Prosím vás…,“ bránil se advokát.

„Podívejte, příteli, když už jste na mne něco podobného nalíčil, měl jste mlčet až do konce a ne se mne vyptávat na věci, o kterých jsem nikdy nikomu, krom svého představeného, neřekl. To vás prozradilo! Nejste, Ticelli, na advokáta příliš prozíravý…“

„Vy na mě vždycky vyzrajete, komisaři! A doufám, že se nezlobíte…“

„Ne, ne, příteli, vždyť já to tušil už dávno a pistoli v kapse mám už dlouho zase zajištěnu.“

MARŤAN

Nová vlna paniky zachvátila město. Za tmavých větrných nocí zjevovaly se znovu na obloze létající talíře. Bylo mnoho svědků, kteří je viděli, a byli to svědci hodnověrní.

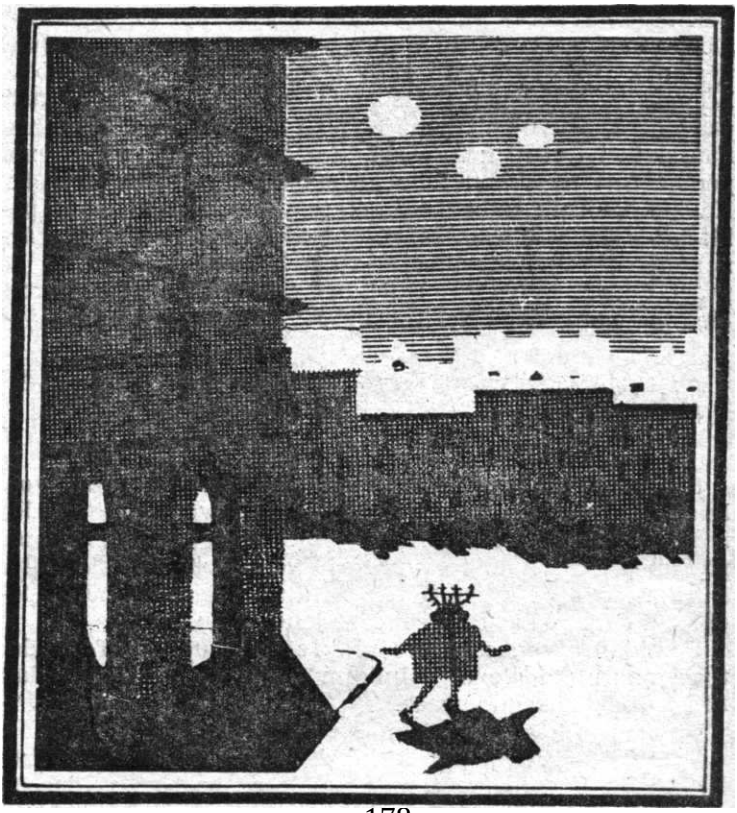
Svorně tvrdili, že po obloze letělo několik světélkujících barevných koulí, které rychle zmizely na tmavém nebi. Zajímavé

bylo, že létaly většinou za větrných nocí. Jednou dokonce ve vzduchu barevná koule explodovala a hovořilo se pak o katastrofě neznámé kosmické lodi.

To však nebylo vše. Někteří pozdní chodci uviděli v temných ulicích podivnou postavu, docela nepodobnou lidskému tělu, která hopkavou chůzí nepřipomínala člověka. Panika se zvětšovala, noviny byly plny autentických zpráv a ve městě se vzmáhal zmatek a strach. Byla to invaze Marťanů?

V malém oprýskaném domku na předměstí seděla u stolu pitvorná postavička. Na krátkých slabých nožkách velké kulaté břicho, obrovská vodnatelná hlava s vypouklýma očima, dlouhé tenké ruce. Před ní na stole ležely několikerý noviny vesměs se zprávami o kosmické návštěvě.

Mužík hltal zprávy, poskakoval na židli, mnul si tenké ručky a pochechtával se.

„Já vám dám!“ vykřikoval zlobně. „Já vám ukážu, jestli se mi budete pořád smát jen vy!“

Složil noviny, přistoupil ke skříni a vyňal z ní tři prázdné gumové balóny. Z plynové bomby je naplnil a pod každý umístil maličkou lehkou baterii. Pak vystoupil na půdu, otevřel vikýř a do tmavé noci vypustil všechny tři svítící balóny, navzájem volně spolu spojené. Vítr je hned uchvátil a unášel je nad město.

Dole v místnosti si mužík oblékl přiléhavý tmavý trikot se světlými pruhy, který jeho znetvořené postavičce dodával fantastického tvaru.

„Teď se můžete smát, vy chytráci!“ šeptal pro sebe. Na hlavu si posadil jakousi korunu z drátů, jež čněly vzhůru jako antény, otevřel dveře domku, rozhlédl se na všechny strany a pak opatrně vyklouzl do tmavé noci.

Detektiv seržant Brix zvolna kráčel temnou ulicí. Bylo pozdě v noci, nikde ani človíčka. Náhle uskočil do stínu nejbližších vrat. Na konci ulice se objevila prapodivná postavička. Světlé pruhy na tmavém pozadí vystupovaly strašidelně. Jako balón kulaté pruhované tělo, na hlavě jakési antény. Tato fantastická postava poskakovala ulicí a seržantovi se zdálo, jako by od ní zaznával jakýsi tlumený pískot.

Brix nebyl a ani nemohl být jako policista bázlivý, ale přece jen se přikrčil. Myslí mu proběhly všechny ty poplašné zprávy o invazi Marťanů a pocítil u srdce ledový chlad. Marťan…! napadlo ho. Postava přicházela blíž a seržantovi naskočila husí kůže. Co kdyby přece… Kolem těchto záhadných tvorů může existovat neznámé zhoubné záření, proti němuž jsme dosud bezmocní… Brix byl na rozpacích, jak se zachovat.

Neznámý přešel blízko seržanta, ukrytého ve vratech, aniž ho spatřil, a nic se nestalo. Brix nabyl opět sebedůvěry. Musí přece splnit svou povinnost! Vydal se opatrně za ním. Sledoval ho až na předměstí k malému domku, **v** němž postavička náhle zmizela. Pozorně obhlédl domek i okolí a pak odběhl k telefonnímu automatu na nedalekém nároží.

Za několik minut se přiřítil vůz plný policistů. Obklopili domek a několik jich vniklo dovnitř.

U stolu seděl malý mužíček dosud v pruhovaném trikotu a bez údivu hleděl na policisty. Náhle se dal do smíchu a smál se, smál, až se mu kulaté bříško třáslo, smál se, až se jeho velká vodnatelná hlava kývala, a pitvorně poskakoval kolem zmatených policistů.

„Hledáte Marťana?“ vykřikoval, poskakuje kolem nich. „Já jsem přece Marťan! – – – No tak se smějte, jako jste se mi dosud každý posmíval… Smějte se! No tak.. „„ chechtal se, až se zalykal.

A psychiatrická klinika dostala nového pacienta

„Marťana“.

NÁVRAT LEONA CLIFTONA

„Temnou opuštěnou chicagskou ulicí se plížila zahalena postava. Bylo po půlnoci. Nikde ani sebemenší zvuk. Gumové podrážky tlumily kroky neznámého. Zastavil se u nevysoké budovy a úzký paprsek elektrické svítilny ozářil domovní číslo – 13. V ruce tmavé postavy se zableskl kovový předmět. Zámek cvakl a postava tiše zmizela v temných vratech domu. Nebylo pochyb. Onou postavou byl slavný chicagský detektiv Leon Cliíton, který se vydal na pronásledování zločinného zlosyna…“

Muž sedící pod lucernou v parku na lavičce si povzdechl a obrátil další list tenkého sešitku. Na černé obálce byla v zamřížovaném okénku tvář s ostrými rysy, uhrančivé oči a pod tím nápis Tajemství zločinu v čísle 13. Sešitek byl užmoulaný a potrhaný, což jen svědčilo o tom, kolika rukama už asi prošel. Byla to prastará šestáková četba, detektivka z dob našich dědečků – cliftonka. Muž na lavičce pokračoval v četbě:

„Kdesi v dálce zahučel vlak a pak nastalo opět hluboké ticho. Uvnitř chodby panovala naprostá tma a Clifton opatrně sunul nohu za nohou v gumových střevících nerovnou dlažbou. Špička jeho boty narazila na schod. Stoupl na něj a dřevěný schod hlasitě zavrzal. Nesmírně opatrně stoupl slavný detektiv na druhý schod. Opět ono protivné zavrznutí. Clifton se zatajeným dechem naslouchal do tmy.

Další krok – – – a vtom blesk výstřelu šlehl tmou a slavný detektiv se zapotácel..“

Čtoucí muž vydechl napětím, když tu se za jeho zády ozvalo:

„Dobrý večer! Dovolíte-li, já vám to dopovím sám…“

Muž upustil leknutím sešitek na zem. Nebylo divu; za ním stála přesná kopie obrázku na obálce. Táž tvář s ostré řezanými rysy, tytéž uhrančivé oči; jen to zamřížované okénko chybělo. Muž vyskočil z lavičky a bázlivě ucouvl. Neznámý si jej přitáhl za klopy kabátu a pravil:

„Nelekejte se, ano, jsem detektiv Leon Clifton! Snad bude pro vás napínavější, když vám toto své dobrodružství vylíčím sám…“

„Prosím, mister Cliftone...,“ zašeptal vystrašený muž.

Neznámý položil muži ruce na prsa a stlačil ho zpět na lavičku, usedl vedle něho a začal vyprávět hlubokým temným hlasem. Jeho tlumený hlas se strašidelně nesl večerním šerem. Naslouchající s vyvalenýma očima sledoval úzké, tenké rty a blýskající oči a ani nedýchal.

Vyprávějící domluvil, vstal z lavičky, poklepal druhému na rameno a zvolna zmizel ve tmě parku.

„To je hrozné, mister Clifton?“ šeptal muž za mizející postavou. Napolo omámen vstal a vykročil opačným směrem ke stanici tramvaje. Sáhl do kapsy, aby si připravil drobné a – ustrnul…

Peněženka pryč! – Horečně sáhl do druhé kapsy. – Náprsní taška také pryč a rovněž i hodinky zmizely. Rázem vystřízlivěl z omámení. Rozběhl se na druhou stranu parku do tmy, ale po neznámém už nebylo ani stopy.

Na policejní stanici, kam se ihned vydal, mu po jeho vyprávění a podrobném výslechu předložili tlustou knihu s mnoha fotografiemi neznámých tváří. Zvolna obracel stránky a prohlížel různé obličeje mužů i žen. Nelistoval dlouho. Náhle se zarazil a ukázal na jednu z fotografii. To je on! Tvář s ostře řezanými rysy, uhrančivé oči.

„To je on! To je Leon Clifton!“ vydechl. „Kde se tu u vás vzal jeho obrázek?“ tázal se napjatě.

Policejní úředníci se na sebe významně podívali a pak se jen útrpně usmáli.

SMRTÍCÍ MELODIE

Koncertní síň hlučela hovorem návštěvníků a zvuky laděných nástrojů. Klarinetista Perkins, sólista Velkého orchestru, seděl v orchestřišti a přes svůj pulpit hleděl do sálu. V první řadě seděla jeho žena Mabel a jejich společný přítel Bill Scrapey. Ti dva se spolu živě bavili a Mabel teprve za chvíli zpozorovala upřený pohled svého muže a zamávala mu rukou. Uspokojen, zkoušel Perkins dál svůj nástroj. Náustek klarinetu – značně ohryzaný navlhčil jazykem a již se z nástroje linuly trilky motivu. Perkins byl uznávaným umělcem svého oboru a v tomto koncertě měl ve druhé části programu význačné sólo, brilantní kousek svého umění.

Světla pohasla, sál potemněl, hovor ztichl – koncert začal. O přestávce se hudebníci odebrali ke krátkému odpočinku do přilehlé místnosti. Tam za Perkinsem přišla i jeho žena s Billem. Bavili se společně a mezi řečí vzal Bill mimoděk Perkinsův nástroj a prohlížel jej. Perkins mu vzal nástroj z ruky a opatrně ho položil zpět na stůl.

„Tomu ty nerozumíš, Bille!“ prohodil žertem.

Zazněl zvonek. Všichni se odebrali na svá místa. Mabel s Billem do hlediště a Perkins ke svému pulpitu.

Druhá část koncertu začala a Perkins měl chvíli pro sebe, než přijde jeho chvíle. Jeho velké sólo. Znovu se zahleděl ke své ženě a ta se na něj povzbudivě usmála; rovněž Bill mu kývl rukou.

Teď přišla řada na Perkinsovo sólo. Dirigent mu pokynul, Perkins nasadil nástroj k ústům a sálem se nesl jásavý motiv melodie. Všichni pozorně naslouchali. Náhle Perkins jako by zakolísal, ale melodie se nesla jásavě sálem dál. Dirigent od svého pultu si všiml, že na Perkinsově čele vystoupily krůpěje potu a že se jen veškerou silou drží na nohou. Něco se s ním dělo, ale na jeho hudebním výkonu nebylo nic znát. Melodie dozněla, dozněl i závěr orchestru a sálem zazněla bouře potlesku. Perkins poklesl na své židli a neměl ani dost sil, aby povstal a poděkoval se za ovace. Koncert tím skončil. Dva jeho kolegové vzali Perkinse pod paží a vedli, či spíše nesli ho z orchestřiště.

Mabel poděšena spěchala do zákulisí; Bill za ní. Tam tragédie vrcholila. Perkins ležel na dvou židlích a jeho tvář byla rudá a prsa se namáhavě zvedala.

Inspektor Macclen ze Scotland Yardu nechyběl téměř nikdy na koncertě Velkého orchestru. Měl rád tento druh hudby a mnozí členové orchestru byli jeho přáteli. I klarinetista Perkins k nim patřil. Neušlo mu, co se po skončení sóla přihodilo a přispěchal rovněž do zákulisí.

Lékař se právě zvedl od nehybného teď už Perkinse a prohlásil: „Je mrtev!“

Napjatě přihlížející. Mabel zakolísala a nebýt Billa, byla by klesla k zemi. Ten ji pevně objal kolem ramen a Mabel se k němu těsně přitiskla. Komisař Macclen stál v pozadí a všechno bedlivě pozoroval.

„Pitva potvrdí příčinu smrti, ale vypadá to na otravu jedem…,“ prohlásil doktor k okolostojícím.

Komisař přistoupil blíže. „Jakým způsobem se dostal jed do jeho těla?“ tázal se.

„Patrně ústy, snad něco vypil,“ odpověděl lékař.

Ze skupiny hudebníků vystoupil malý mužík ve fraku. „Ne, pánové, Perkins neměl ve zvyku při koncertě cokoli pít. Rozhodně nic nepil! Byl jsem celou tu dobu blízko něho…“

Komisař se zamračil, přistoupil ke stolu a vzal do ruky nástroj zemřelého. „To je klarinet pana Perkinse?“

Mužík přistoupil, podíval se na nástroj a řekl: „Ano, je to jeho nástroj!“ Náhle však pohlédl pozorněji na klarinet a vzrušeně prohlásil: „Ale náustek je jiný! Perkinsův náustek byl celý ohlodaný – to byl jeho zvyk – a tento je docela nový!“

Macclen se pozorně rozhlédl po přítomných a neušlo mu, že Bill si nenápadně lehce poplácal po kapse svého smokingu. „Je možné, že ten byl příčinou jeho smrti,“ prohodil Macclen a pokračoval: „Doktore, vezměte laskavě tento náustek a zjistěte, není-li na něm jed!“

Lékař vzal opatrně náustek, prohlédl ho a řekl: „Ano, komisaři, vypadá to, jako by na něm cosi lpělo. Vezmu ho do laboratoře a bezpečně to zjistím…“

Bill nenápadně pokročil k otevřenému oknu, ale komisař Macclen mu jakoby neúmyslně zastoupil cestu. „A teď, pánové," obrátil se k přítomným, „měl z vás někdo Perkinsův nástroj v ruce?" Všichni zaraženě mlčeli.

Mabel, která se již poněkud vzpamatovala, pohlédla tázavě na Billa, jenž již zase držel Mabel za ruku. „Ty přece, Bille, jsi měl jeho klarinet v ruce o přestávce! Proč mlčíš?" Náhle zbledla, vytrhla svou ruku z jeho, přikryla si jí ústa a zděšeně zvolala: „Bože, to přece není možné…"

Macclen k ní přistoupil. „Co není možné, paní Perkinsová? Dopovězte! Já myslím, že to možné je…"

Mabel se náhle rozplakala a dopadla na židli. „Ne, ne, to přece není možné! Že ne, Bille, že to není pravda…"

Její společník stál bledý beze slova. „Tak mluv, Bille, udělals to?"

Tázaný mlčel, jen jeho tvář ještě více zesinala.

„Ano, je to pravda. Tys ho zabil! Nenáviděls ho. Žárlils na něj a chtěls mne od něho odlákat! Tys vyměnil náustek jeho klarinetu za otrávený... Teď to vím! Ty – – – vrahu!" Mabel se docela zhroutila.

Komisař přistoupil k Billovi Schrapeyovi a přísně se tázal: „Je to tak, pane?" Ten jenom sklopil hlavu a mlčel. „A důkaz o své vině máte v kapse! Dejte mi ten ohryzaný náustek, který jste si tak neopatrně ponechal v kapse svého smokingu…"

OTRÁVENÝ ŠÍP

Do městečka Sloan v Montaně zavítal se svými mexickými průvodci farmář Thompson z Texasu, aby tu sjednal obchod. Byl to typický Jižan, neurvalý a nadutý. Seděl v baru a popíjel. Opodál stálo několik mužů, z nichž se mu někteří nelíbili. Co tu například pohledává ta rudá kůže? Přistoupil k rudochovi, surově ho obrátil a mocným kopnutím ho vyrazil ze dveří.

Čerokés vstal se země, pohlédl na něj svou nehybnou svraštělou tváří, sáhl k pasu, ale když viděl v ruce Thompsonově revolver, beze slova se obrátil a odešel.

Farmář nato přistoupil k druhému – byl to jakýsi potulný traper – a hrozivě řekl: „Půjdeš sám, nebo tě mám taky vyrazit?“

Muž sebral klobouk a vyšel z místnosti.

Farmář vypukl v halasný smích. „Takhle se na ně, messurs, musí… A co ty…,“ obrátil se k třetímu – otrhanému tuláku beze zbraně, „půjdeš taky…?“

I ten beze slova opustil bar. Zbylí muži zvolna jeden po druhém opouštěli nálevní pult, až u něj zbyl Thompson sám.

Sebevědomě se rozhlížel po baru, jako by vyzýval přítomné muže k protestu. Nikdo z nich si však zdánlivě jeho provokací nevšímal a každý si hleděl své sklenice. Viděli, že farmář je značně podroušen. Thompson znovu usedl na vysokou barovou stoličku, posunul stetson daleko do týla a spokojeně odfoukl.

„Zdá se, messurs, že tu nemáte příliš horkou krev. To u nás na Jihu už by z toho byla znamenitá pranice a střílení. My s tím neděláme takové cavyky jako vy tady na Severu...,“ snažil se vyprovokovat muže k odporu. Ale nikdo si ho vůbec nevšímal.

To bylo pro nadutého, domýšlivého a hrubého Jižana již příliš. Užuž se chystal vybuchnout, ale přece jen si to ještě rozmyslel. Zvedl ruku se sklenicí, když tu zafičel kolem jeho ucha šíp a s ostrým zadrnčením se zapíchl do trámu za barovým pultem.

Farmář naráz vystřízlivěl, vytrhl z opasku revolver a vyběhl na ulici. Místní šerif právě seskakoval před barem s koně a když spatřil farmáře s revolverem v ruce, přísně se tázal: „Co se tu děje, Thompsone?“

„Ten špinavý Indián po mně střelil šípem.“– zuřivě vykřikl farmář a rozhlížel se prázdnou ulicí.

Šerif posunul opasek s revolverem dopředu, odstrčil Thompsona, rozrazil dveře a vstoupil do baru. Přehlédl bystrým pohledem místnost, kývl na přítomné muže a tázal se: „Viděl někdo z vás něco?“

„Ne, šerife, šíp prolétl támhle otevřeným oknem; je zapíchnut v trámu – vidíte…,“ ukazoval jeden z mužů.

Šerif obešel nálevní stůl a s námahou vytáhl zabodnutý šíp z trámu. Otáčel jím v ruce a prohlížel jeho pestře pomalované peří. „Jsou to čerokéské barvy…,“ mumlal sám pro sebe.

Farmář zaslechl jeho slova a hrozivě pravil: „Tedy přece ten rudoch! Však já se mu dostanu na kobylku…," a chystal se vyběhnout, ale šerif ho zastavil.

„Počkejte – jsou to sice čerokéské barvy, ale podívejte, šíp je napuštěn jedem! Je to zřejmě chřestýši jed… Ne, to neudělal žádný z čerokésů…," pravil.

„Však já ho dostanu!" mával farmář zuřivě revolverem.

„Nejste doma v Texasu, Thompsone! U nás se lidé beztrestně nestřílejí!" zarazil ho šerif.

„Vy se tady příliš s těmi rudokožci mazlíte!" vykřikoval zuřivě farmář a stále mával revolverem.

„Zastrčte tu bouchačku, Thompsone! My s tím dovedeme zacházet zrovna tak dobře jako u vás. Neradil bych vám, abyste tu začal něco se střílením. Stálo by vás to – možná – krk! Už jsem řekl, že tady nejste na Jihu…," varoval ho šerif.

„Ale ten Indián po mně střelil…," poněkud se umírnil farmář.

„Žádný Indián po vás střelit nemohl, protože jediný Čerokés, který tu v okolí je, nemohl být v době vypuštění šípu zde!" rázně odpověděl šerif.

„Jak to můžete tak bezpečně tvrdit, šerife?" odporoval farmář. „Nebyl jste tady..,"

„Právě proto, že jsem nebyl tady, mohu to říci. Potkal jsem totiž jediného Čerokése, který by mohl přicházet v úvahu, několik mil odsud! Nemohl proto po vás vystřelit tady a přitom být daleko odsud – chápete, Thompsone!" přísně řekl šerif. „Ostatně," pokračoval, „Čerokésové jsou mírumilovný kmen a neužívali také nikdy otrávených šípů. Kde by taky tady – vysoko na severu – vzali chřestýši jed!? Chřestýši se přece vyskytují pouze dole na jihu – u vás...," končil svou řeč šerif.

„Kdo to tedy na mne vystřelil?" tázal se pokrotlý Jižan.

„To se budete muset asi zeptat svých mexických průvodců. Zpytujte své svědomí, Thompsone, třeba jste některého z nich svými roztomilými způsoby urazil a on se vám za to odvděčil šípem – otráveným šípem! Buďte rád, že jste vyvázl bez pohromy a Čerokése nechte na pokojil Jsou to dobří hoši..

HŘÍŠNICE

Na Baldong Street ve vzdáleném předměstí Londýna panovala vždy večer téměř úplná tma. Těch několik blikavých plynových lamp ji nemohlo zaplašit. Na konci této tmavé ulice se objevila zahalená postava ženy. Opatrně se rozhlížela na všechny strany. Ve skromném kruhu světla pod lucernou si pošinula šál přehozený přes hlavu a přes ramena a zpod něho se vyhrnula záplava zlatých vlasů. Zůstala stát pod lucernou a vyčkávala.

Na konci ulice v příšeří spatřila osamělého muže, který kráčel proti ní. Když přecházel kolem, vyzývavě se zahoupala v bocích a lákavě naň pohlédla. Muž se zastavil a žena ho oslovila. V nažloutlém světle lucerny si muž prohlédl její tvář, naklonil se k ní a cosi jí zašeptal. Žena kývla hlavou a oba zmizeli v šeru ulice.

Sir Heaverley přecházel rozčileně salónem a trhavými slovy vyprávěl komisaři Macclenovi: „Přivedli ji domů v hrozném stavu. Šaty a prádlo docela roztrhané, tvář rozdrásanou, rovněž po těle samé hluboké šrámy nějakým ostrým předmětem, patrně nožem. Vlasy potrhané a rozcuchané. Ne, komisaři, teď s ní nemůžete mluvit!

Je v hrozném nervovém stavu; úplně se zhroutila.

Ano, přepadl prý ji jakýsi muž, odvlekl ji do tmavého zákoutí a způsobil jí všechna ta zranění. Ano, tážete se správně, proč šla sama tou vzdálenou opuštěnou ulicí pozdě večer. – Vracela se od svých známých z venkova a taxík, kterým jela, měl poruchu na motoru a ona nechtěla čekat, až šofér závadu odstraní. To jí přišlo draho. Měla raději počkat, nešťastnice!“

Komisař pozorně naslouchal a po několika doplňujících otázkách se rozloučil: „Nu, sire Heaverleyi, podíváme se na to…!“

Za dva dny navštívil komisař Macclen sira Heaverleye. Na jeho nedočkavý dotaz odpověděl: „Ano, sire, pachatele jsme dopadli. Budete ale nepříjemně překvapen. Je mi líto, ale musíte znát pravdu. – – – Lady Heaverleyová… Je velmi trapné o tom mluvit. – Chápejte – jste její manžel… Nuže, vaše paní, lady Heaverleyová, je – – – ehm nevím, jak bych se správně vyjádřil… ehm no abych tak řekl – vyšinutá!“ rozpačitě vysvětloval komisař.

„Co to říkáte, komisaři, to je hanebnost!“ vybuchl lord Heaverley.

„Ano, sire, je to hanebnost, ale nikoli moje…“

„Chcete říci, že…,“ zbledl lord.

„Ano, sire… Zjistili jsme, že vaše paní občas hledala v pustých vzdálených ulicích náhodné milence. Měli jsme podezření hned. Muž by jí rozhodně nezpůsobil podobná zranění – rozdrásání obličeje a poškrábání dlouhými ostrými nehty. Rovněž by jí nevytrhával vlasy. Taková zranění mohla způsobit jedině žena. Pátrali jsme proto tímto směrem a zatkli dvě prostitutky, které se při výslechu přiznaly, že napadly na ulici jakousi ženu – nevěděly, že je to lady – a ztloukly ji, protože v ní spatřovaly nebezpečně vábnější konkurenci ve svém rajónu.“

Lord Heaverley sklesl na židli a přikryl si rukama obličej.

Komisař Macclen mu položil zlehka ruku na rameno a pravil: „To se někdy ve vašich kruzích stává. Poroučím se, sire…,“ posadil si klobouk na hlavu a tiše za sebou zavřel.

VÍR

Berty Filmon byl beznadějně zamilován do Grace Lonoové. fa však o něm nechtěla ani slyšet. Jeho dlouhé nakadeřené vlasy a zženštilé způsoby na ni působily víc než trapně. Aby se zbavila jeho nežádoucí vtíravosti, přijala pozvání přítele svého otce a vyjela si na pobřeží. Netušila, že i Berty se za ní vydal k moři se svou lehkou potápěčskou výstrojí

Krajina u Atlantiku připadala Grace kouzelná, zvláště moře. Byla výborná plavkyně a odvažovala se daleko od břehu. Kromě ní bylo sem pozváno na víkend několik jiných příjemných lidí, mezi nimi i známý kriminalista ze Scotland Yardu komisař Macclen.

Toho nepříliš vlídného jitra shromáždila se na břehu malá společnost. Nikomu se do vody nechtělo, jen Grace se nedala odradit a chystala se ke koupeli.

„Neplavte dnes daleko, Grace! Zvláště ne tam k tomu černému útesu! V takovémhle počasí je tam nebezpečný vír…,“ varoval mladou plavkyni pan Norwe, její hostitel. Ta však ho už neslyšela.

Byla daleko v moři a mířila právě k onomu nebezpečnému místu. Všichni ji napjatě pozorovali

Komisař Macclen se zatím vydal na malou procházku po pobřeží kolem skalisek. Okouzleně pozoroval krásnou krajinu a jak se vzdaloval po pláži, zmizela mu celá společnost z očí. Nevěděl proto nic o tragédii, která se zatím odehrávala v moři…

Grace – výborná plavkyně – doplavala přes výstrahu hostitele až k černému skalisku, vyčnívajícímu z moře, kolem něhož se divoce točil vír. Společnost na břehu na ni volala, zvláště pan Norwe, ale marně; Grace byla již příliš daleko a nemohla je slyšet. Pozdě zpozorovala divoce se točící vír s korunou bílé pěny. Všichni na břehu spatřili, kterak zdvihla najednou z vody ruce, zahlédli ještě

záblesk jejích dlouhých rozpuštěných zlatých vlasů a pak naráz zmizela ve vlnách, jako by ji kdosi stáhl pod hladinu.

Na břehu nastal zmatek; rozčileně spouštěli na vodu člun, ale než se jim to podařilo, Grace beznadějně zmizela. Marně ji ve vlnách hledali.

Teprve druhého dne po usilovném a namáhavém hledání nalezli utonulou Grace místní potápěči. Její dlouhé vlasy byly omotány kolem podmořského skaliska a museli je přeříznout nožem, aby ji mohli vynést na hladinu.

O tragédii se Macclen dozvěděl až po svém návratu z procházky po pobřeží. Při této procházce zažil nenadálé setkání. Když obcházel jedno ze skalisek, zahlédl v písku stopy bosých nohou vedoucí do moře. Po několika krocích se mu otevřel pohled na širou hladinu moře a na písčité mělčině uviděl mladíka, šplouchajícího se po kolena ve vodě. V ruce se mu houpala na tkanici potápěčská kukla s brýlemi a komisař na ní zahlédl papírový lístek s firmou a cenou. Podle dlouhých nakadeřených vlasů poznal mladého Bertyho Filmona, jehož zběžně znal. Kývl na něho a Berty se k němu neochotně přiloudal z vody.

„Vy jste Berty Filmon, že?“ tázal se ho komisař.

„Jó, šéfe, to teda sem…,“ protáhl koutkem úst mladík.

„Co tady děláte? Nevíte, že tento kus pobřeží je soukromým vlastnictvím?“ přísně se tázal.

„No, přece tady ty skály a písek neukousnu, no ne?“ drze odpověděl chlapec. „Vy tady dohlížíte, šerife?“ pokračoval.

Komisař Macclen se lehce usmál a přijal jeho způsob mluvy: „Nosíte své kolty příliš nízko pro můj vkus, parde!“

„A hele, vy mi rozumíte. Kdopak jste, tatíčku, že tu chcete poroučet?!“

„Jsem komisař Macclen ze Scotland Yardu,“ přísněji, ale stále s mírným úsměvem řekl komisař.

„To jako vod policie, jó…,“ úmyslně protahoval slova mladík.

„Jestli to nevíte – Scotland Yard má cosi společného s policií…“

„Hleďme, hleďme, komisaři…,“ poněkud krotí mladík. „Koupete se, Berty?“ pokračoval komisař.

„Vy mne znáte?“ poprvé normálně promluvil hoch.

„Je to moje zaměstnání znát kdekoho,“ usmál se Macclen. „Odpovězte, co tu děláte!“

„Vidíte přece – koupu se! Viděl jste mě lézt z moře, ne?“ začal opět starým způsobem Berty.

„Moc daleko jste v moři nebyl – pokud jsem viděl…,“ vlídně řekl komisař. „Vlasy máte suché – poslouchejte, Berty, to si je natáčíte na papírky, že je máte tak kudrnaté?“

„Mé vlasy nechte ha pokoji! Co je vám do toho, komisaři, mohu si s nimi dělat, co chci, ne?“

„To můžete – to opravdu můžete, když se vám to líbí…,“ pousmál se komisař a odcházel, nechávaje Filmona stát na písku.

„Tak jsme se znovu sešli, Berty, co?“ vítal komisař, Macclen mladíka ve své kanceláři, kam ho dal předvést.

„To jste vy, tatíč… promiňte, komisaři,“ rychle se opravoval hoch. „Pročpak jste mne volal? Zase kvůli mým vlasům?“

„O vaše vlasy nejde, Berty,“ vlídně odpověděl komisař. „Ale počkejte, ono vlastně jde i o vaše vlasy,“ opravil se. „Zase se vám nelíbí?“

„Nejde o vkus, Berty, ale vaše vlasy vám možná zachránily krk!“

„Mluvíte v záhadách, komisaři; nerozumím vám.,.,“ zaraženě řekl chlapec.

„Brzy porozumíte! – – – Grace Longova utonula!“ vybafl na mladíka.

„Cože – Grace že utonula…?“ zbledl mladík.

„Přesně“tak, týž den, kdy vy jste se koupal v moři velmi blízko místa, kde se Grace utopila!“ neúprosně pokračoval komisař.

„Přece nemyslíte, že já…,“ ustrašeně koktal mladík. „Uklidněte se, Berty! Vy tím vinen nejste. Vás jsem sice viděl blízko onoho místa, ale vy jste ji neutopil!“

„Děkuji vám, pane!“ zašeptal hoch.

„Nemohl jste ji utopit, protože jste byl v moři jen po kolena, a pak vaše nová potápěčská výstroj – kterou mimochodem nosíte jen pro dobrý dojem, právě tak jako vaše překrásné kadeře – byla suchá a ke všemu byl na ní ještě papírek s firmou a cenou, který by se ve vodě jistě rozmočil. Grace udělala chybu, že si před koupáním

rozpustila své dlouhé vlasy. Omotaly se samy ve víru okolo podmořského skaliska. Dejte si, Berty, pozor, mohlo by se vám stát něco podobného… Vlastně ne. protože vy, Berty, přece neumíte vůbec plavat, že…," vlídně se otázal komisař.

Mladík sklonil hlavu, až se mu přes tvář přesunuly dlouhé nakadeřené vlasy, a komisař si všiml, jak mu po tváři stoupá rudá záplava.

PAPOUŠEK

Byla to senzace, když kormidelník Peters přinesl na loď velký modrý démant. Nádherný kus zářil a blýskal se, jako by byl živou bytostí. Koupil jej od starého Číňana a obětoval na to všechny své úspory. Bydlil na lodi ve společné kajutě se svým druhem Howkesem. Dříve to bývali nerozluční přátelé, ale od doby, kdy si Howkes přinesl na loď papouška, byl jejich přátelství konec. Papoušek totiž, jakmile Peters vstoupil do kajuty, vždycky ho posměšně vítal: „Má poklona, ty lumpe! – Má poklona, ty lumpe!" a to dohánělo kormidelníka k zuřivosti. Je možné, že tu nadávku znal papoušek již z dřívějška, ale Peters si nedal vymluvit, že tato slova naučil papouška Howkes, aby ho zlobil. Mnohokrát vyhrožoval, že papouška podřízne.

Jednoho dne zjistil Peters, že démant, který měl ukryt ve svém námořnickém vaku, zmizel. Nařkl svého spolubydlícího, že mu jej ukradl a zavolal kapitána, aby prohlédl Howkesovy věci. Nikdo jiný neměl do jejich kajuty přístup. Jakmile vkročil kapitán do kajuty, uvítal i jeho papoušek posměšným voláním: „Má poklona, ty lumpe!" Peters zuřil, Howkes se zlomyslně usmíval, ale kapitán zůstal klidný. Prohlédl pečlivě nejprve Howkesovy věci a pak celou kajutu, ale nenalezl nic. Démant zmizel…

Kapitán byl bezradný a prohlásil, že případ předá v nejbližším přístavu policii. Přesto však druhého dne prohledal znovu všechny věci i celou kajutu. Papoušek seděl dosti netečně ve své kleci a snad jen tak ze zvyku vítal příchozí obvyklým: „Má poklona, ty lumpe!"

Peters, rozzuřený ztrátou svého pokladu, vytrhl nůž a vrhl se ke kleci. Nebýt kapitánova zákroku, byl by papouška jistě podřízl.

Prohlídka byla opět bezvýsledná.

Třetího dne – to již byla loď blízko přístavu – vykonal kapitán, aby dostál své povinnosti, ještě jednou prohlídku kajuty. Tentokrát je papoušek nevítal obvyklou nadávkou. Seděl schlíple v kleci, oko pohaslé, jeho pestrá pera ztratila svůj lesk.

„Tys ho otrávil!“ křičel Howkes na kormidelníka. Stěží zabránil kapitán rvačce mezi nimi.

„Kdybych ho chtěl zabít, tak jsem ho podříz a ne otrávil…,“ volal rozhořčeně Peters.

Když kapitán oba uklidnil, zvolna pravil: „Myslím, chlapci, že případ se zmizelým démantem brzy rozřešíme. Prozatím vezmu papouška do své kajuty. Ve společnosti vás dvou by mu tu nebylo zdrávo!“ Sebral klec se schlíplým papouškem a odešel.

A rozluštění? Howkes skutečně ukradl modrý démant kormidelníkovi Petersovi. Jelikož věděl, že na každý jiný úkryt by v malé kajutě přišli, dal spolknout démant papouškovi. Doufal, že na pevnině, až bude po nebezpečí, démant z papouška opět dostane. Nepočítal však s tím, že papoušek po této tvrdé stravě ochoří. V kapitánově kajutě papoušek pošel a lodní lékař, který ho na popud kapitána skalpelem otevřel, našel v jeho žaludku pohřešovaný drahokam. A na břehu putoval Howkes do vězení.

PÍSEŇ TAMTAMU

Byla to zlá zpráva, kterou přinesl rychlý posel z vesnice hluboko v pralesích u řeky Čuopa. Vládní úředník z Coquilhatvillu se třemi domorodými policisty připlul ve člunu, a to už byl lovec Perkins pohřben. V chatrči, již obýval, zůstala po něm jen lovecká výzbroj a malý poznámkový sešit. Úředník Smith zašel nejdříve k hromádce hlíny, pod níž odpočívalo rozdrásané tělo nebohého lovce, a kde na prostém kůlu v podobě primitivního kříže visela stažená kůže černého pantera. Pak otevřel sešit; poslední zápis zněl:

„Dnes jsem dal vykopat jámu a doufám, že do ní polapím toho obávaného dáviče lidí – černého pantera, po němž už tak dávno pasu.

Kouzelník přitom prováděl takové opičárny a skopičiny, že jsem se mu musel z plna hrdla vysmát, a řekl jsem mu, že je komediant. Zdá se, že mu to nebylo po chuti, ale musel jsem mu to říci, protože tu jen ohlupuje lidi z vesnice a na to já se nemohu klidně dívat…“

Potom se Smith vydal po zvěří vyšlapané stezce k osudnému místu. Spustil se do hluboké jámy a pečlivě ji prohlédl, ale krom tratoliště krve a kusu potrhané sítě z lián nic nenašel. S pomocí svých lidí vylezl z jámy a popošel několik kroků dále po stezce. K jeho překvapení byla kousek dál druhá jáma, dosud zčásti pokrytá větvemi a listím. Past na pantera!

Smith byl zkušený úředník a dobře znal řeč a zvyky domorodců. Z lesa za vesnicí – od chýše domorodého kouzelníka – k němu dolehl zvuk tamtamu. Zpočátku mu nevěnoval pozornost. Teprve vzdálený dunivý ohlas odpovědi ho zaujal. Pozorně naslouchal vzdálenému dunění bubnu a když dozněl, dlouze se zamyslil a pak zavolal náčelníka kmene. Přísně na něj pohlédl a řekl:

„Ten hlas byl tam-tam ze sousední vesnice, viď?“ Náčelník pokývl na souhlas. „Chci se do této blízké vesnice dostat proti proudu řeky; postarej se o veslaře pro mou lodici!“

Náčelník na něho zvědavě pohlédl, ale úředník mu nic více nevysvětloval, jen pokynul rukou a náčelník odešel vybrat ze svých lidí veslaře. V krátku se Smith se svými policisty vydal v lodici na další cestu.

Když po dvou dnech plavby dorazili do sousední vesnice, byla téměř prázdná; zůstaly tu jen ženy a děti. Nalezl z mužů jen starého černocha, který mu na jeho dotaz řekl, že všichni muži odešli na lov. Ve vesnici zůstal prý jen on sám, aby přijímal případné zprávy tamtamem.

„Ty jsi tedy před dvěma dny dostal zprávu od sousedního kouzelníka?“ tázal se úředník černocha. „Jaká to byla zpráva, že jsi na ni odpovídal: všechno v pořádku; muži odejdou na lov!“ ptal se dále Smith. Stařec zarytě mlčel. „Tak ti to povím sám!“ přísně pravil úředník. „Abych se od nich nedozvěděl, že sousední kouzelník si je najal na práci, kterou nesměli vykonat muži jeho kmene… Je to tak?“ Vrásčitá tvář černochova zešedla strachem. Úředníkovi to stačilo. „Sem se ještě vrátím!“ pohrozil Smith. „Teď je přede mnou

důležitější práce. Řekni mužům, až se vrátí z lovu, že je budu potřebovat, aby soudu dosvědčili, jakou práci pro sousedního kouzelníka vykonali!“ Pokynul svým lidem a vydali se na zpáteční cestu.

Ve vesnici, kde zahynul lovec Perkins, vyslýchal úředník domorodého kouzelníka a ten se po dlouhém zapírání přiznal, že nenáviděl lovce Perkinse, protože před celým kmenem zesměšnil jeho kouzelnické umění a podryl jeho autoritu u domorodců. Najal si proto muže sousedního kmene, jelikož nechtěl, aby to jeho lidé věděli, a poručil jim, aby vykopali druhou jámu blíže, k vesnici a do ní v liánové síti přenesli černého pantera, který se chytil do původní pasti, zbudované lovcem Perkinsem. Perkins, netuše, že je tu ještě jiná – k vesnici bližší – jáma, za ranního šera do ní spadl a panter ho roztrhal.

A tak zpráva tamtamem, kterou varoval kouzelník sousední vesnici, prozradila kouzelníkův zločin. Smith mu nasadil pouta a se svými lidmi ho odvezl do Coquilhatvillu, aby se tu před soudem odpovídal za smrt lovce Perkinse.

POSLEDNÍ DOUŠEK

„Dej ty pracky nahoru a otoč se ke zdi!“ Mark Trucker mířil těžkou pistolí, prodlouženou ještě tlumičem, na žaludek Paoliniho. Pak mu hbitě vytáhl zpod paže revolver a z kapsy těžký nůž.

„Teď se můžeš, Paoli, posadit a řeknu ti rozsudek: zastřelím tě jako psa, protože pro zrádce je to jediná odměna!“

„To nemůžeš udělat, Marku,“ zašeptal zbledlý muž. „Za to bys visel.“

„Máš mě za tak hloupého, abych tvou ošklivou mrtvolu vystavoval tady ve svém salónu? Povím ti, jak to provedu: až tě odprásknu, zřídím tě tak, že nikdo nepozná, jak jsi zemřel…“

„Ale proč, Marku?“

„I to ti ještě povím – slyšel jsem, jak ses telefonicky domlouval s tím zatraceným čmuchalem Macclenem. Umlouval sis s ním schůzku; chtěl jsi nás zradit, a proto zemřeš!“ Trucker přehodil pistoli do druhé ruky a nalil si z láhve, stojící na stole, whisky do

vysoké sklenice – napil se. „Nikdo nepozná, žes byl u mne! Nikdo tě neviděl sem přijít…," prohodil jízlivě.

Paolini ztěžka polkl. Jako ve snách řekl: „Dej mi taky napít…"

Trucker pokynul hlavou k láhvi a ke druhé sklenici: „Napij se, mizero; je to beztak tvůj poslední doušek!"

Třesoucí rukou nalil si Paolini whisky, „Máš pravdu, Marku, nikdo mě neviděl jít k tobě…" Náhle se rozesmál. „A přece tě dostanou!" Pevně sevřel nalitou sklenici a jediným douškem ji vypil. Pak vstal a řekl: „Můžeš střílet, Marku!" Trucker stiskl spoušť a muž se zhroutil.

„Tak vy tvrdíte, Truckere, že jste Paoliniho – říkali jste mu krátce Paoli – neviděl již několik dní, co?"

„Přesně tak, komisaři. A mohu se zeptat, proč se zajímáte právě o Paoliniho?"

„Paolini patřil k vaší tlupě a představte si, Truckere, že ho dnes ráno našli na liwingtonské trati na kolejích rozbitého na cucky. To ale nebyla pravá příčina jeho smrti. Předtím dostal od někoho kulku do břicha…"

„A co s tím mám já společného, komisaři?" posměšně se tázal Trucker.

„Nedověděl jste se náhodou, že Paolini mi chtěl cosi sdělit o vaší tlupě?"

„Ne, komisaři, nic takového nevím. A nevím také, co by vám o mně Paolini mohl říci špatného…"

„Například o vašem skladišti heroinu, nemyslíte, Truckere," usmál se Macclen.

„Nemám žádné skladiště, tím méně s heroinem!" odsekl šéf gangu.

„Ale, ale, Truckere, nejsme přece děti… Víme, že vaše tlupa obchoduje s omamnými jedy. Už proto po vás jdeme, a teď vám ještě přibyl vroubek s mrtvým Paolinim. To vás bude stát krk, Truckere!" vlídně řekl Macclen.

„Vždyť vám říkám, komisaři, že jsem Paoliniho neviděl již několik dní…"

„Mohl jste se zmýlit, Truckere. Třeba jste si nevšiml, lze tu byl včera pozdě večer. Jen se rozpomeňte:..,“ usmál se Macclen a pohlédl na stůl a na světlejší čtverec na podlaze.

„Nebyl tu – nebyl…“

„Nu, uvidíme,“ krátce řekl komisař a kývl na svého podřízeného: „Seberte to, seržante, a dejte to prohlédnout!“ Obrátil se ještě na Truckera a vlídně řekl: „Myslím, že si pro vás ještě dnes přijdu! Nepokoušejte se utéci!“ Kývl rukou a zavřel za sebou dveře.

Ještě týž den navštívil Truckera znovu, tentokrát se zatykačem a vyšetřovací skupinou, která potvrdila jeho podezření. Zakrvácený koberec, který nalezli blízko trati, kde našli mrtvého Paoliniho, se přesně hodil na světlejší místo na podlaze Truckerova salónu. Nejpádnějším důkazem přítomnosti Paoliniho u Truckera pak byly otisky prstů obou mužů na láhvi a na sklenicích.

ODMĚNA

Ze dveří baru U červeného pavouka vyšel mladý muž. ohlédl se zpět ke dveřím a pak bystrým krokem spěchal k obchodní čtvrti města. Zastavil se u jednoho z domů, kde byly umístěny různé kanceláře. Navlékl si rukavice. Z kapsy vytáhl svazek klíčů a bez dlouhého hledání jeden z nich zasunul do zámku a otevřel. Zřejmě se zde dobře vyznal. Vystoupil do prvního patra a stejně pohotově otevřel klíčem ze svazku dveře jedné z kanceláří. Aniž by rozsvítil, vyhlédl oknem ven, spokojeně se usmál a pak usedl v nejtemnějším koutě místnosti do lenošky a skryl se za vysokým opěradlem. Trpělivě vyčkával.

Nečekal dlouho. Za dveřmi se ozvaly tiché kroky, cinkot kovu a do místnosti opatrně vstoupila tmavá postava. Úzký paprsek světla sklouzl po místnosti; muž v lenošce se více přikrčil. Vetřelec postavil svítilnu tak, aby ozařovala pokladnu v rohu kanceláře. Dal se do práce. Tiché bzučení vrtačky, chvílemi cinknutí kovu o kov a pak – se pokladna do široka otevřela. Lupič spokojeně zabručel a vtom

Paprsek světla z druhého rohu od lenošky ho oslepil a ozval se příjemný hlas: „Zvedněte laskavě, mesié, ruce nahoru!“ Muž překvapením vyjekl a z jeho ruky vyklouzl hasák a hlasitě zazvonil o podlahu. „Ještě výš bych prosil… Tak je to v pořádku! – Teď se, prosím, laskavě obraťte čelem ke zdi a podržte se jí!“ zněl další rozkaz.

Překvapený lupič se poslušně otočil a nad hlavou se opřel rukama o zeď. „Je to trochu nepohodlné, ale snad to chvíli vydržíte… A nedělejte žádné hlouposti, víte přece, co držím v ruce, a nezapomeňte,, že jste na nebezpečné půdě; každý neprozřetelný pohyb by vám mohl ublížit. Spoušť mé zbraně je velmi lechtivá…“ Mladý muž přikročil pak bez rozpaků k otevřené pokladně a klidně strkal balíčky bankovek do kapes. Když zasunul poslední tlustý balíček, prohlédl si vypáčenou pokladnu a spokojeně pravil k druhému muži, stojícímu s rukama opřenýma o zeď: „Dobrá práce! Je vidět, že jste odborník. Dejte teď dobrý pozor, co vám řeknu – záleží na tom, dostanete-li se bez úhony odsud. Já teď odejdu a za deset minut po mně odejdete vy, mesié. Ne dříve! – A jak jsem řekl:

žádné hlouposti! Každý hluk by vás prozradil. Á víte, co by vás pak čekalo… Jste přece známá firma, ne?“

Oklamaný lupič zuřivě zabručel, ale zůstával stále poslušně opřen rukama nad hlavou o zeď. Jeho přemožitel ustoupil ke dveřím a na prahu se ještě zastavil:

„A zapamatujte si pro příště, že nemáte své přítelkyni v baru tak neopatrně a hlasitě sdělovat své plány. Někdo by to mohl i příště zase uslyšet a vaše námaha by byla právě tak marná jako dnes…“ Vzal za kliku, ale opět se vrátil. „Málem bych zapomněl, mesié. Tady je vaše odměna, abyste nevyšel tak docela naprázdno!“ zasunul bezbrannému lupiči do kapsy stofrankovou bankovku. „Pro jistotu vás na těch deset minut zamknu; však vy si už se zámkem poradíte, jako prve!“

Vyšel ze dveří, zamkl je svým klíčem, svlékl pečlivě rukavice a na chodbě s pousmáním zastrčil do kapsy dýmku, kterou celou tu dobu držel oklamaného lupiče v šachu.

FILANTROP

Mladý lord Marten Geesworth měl mnoho zálib, ale jedna po druhé ho přestávaly vábit, až se nakonec nudil. Ne tak komisař Macclen; ten měl plné ruce práce a hlavu plnou starostí.

V Londýně a okolí se dály záhadné krádeže. Z pokladen boháčů se ztrácely peníze. Nikdy nic jiného než peníze; šperky a cenné papíry nechával zloděj na pokoji. A tyto peníze hned druhého dne byly dodány poštou různým sirotčincům, domovům pro přestárlé či útulkům pro chudé, opuštěné a nemocné. Krádeže se množily a nebylo týdne, –aby některý z boháčů nehlásil vyloupení pokladny. Scotland Yard nemohl zabránit novinám v uveřejňování zpráv o krádežích, ale prosadil, aby noviny směly otiskovat jen velmi stručné informace bez podrobnějších údajů.

Macclen snídal obvykle v Pánském klubu. K němu si přisedl lord Marten, jejž komisař dobře znal. „Stále se nudíte, sire Martene? Nebo jste si už našel nového koníčka?“ tázal se komisař žertem lorda Geeswortha.

„Nu, ujde to, komisaři…," odpovědělo Jeho Lordstvo.

Macclen se znovu zahloubal do novin. Sir Marten zvědavě přihlížel. Náhle se zeptal Macclena: „Zase nová loupež, co? A zase dar chudým, komisaři, ne? Tentokrát sirotčinci v Heissborough a hned osm set padesát liber, šestnáct pencí… To už je hezký dárek, ne…?"

Komisař vytřeštil na lorda oči, rychle nahlédl znovu do novin, zamračil se a přísně pravil: „Poslyšte, Martene, tohle musí přestat! Chcete-li ze sebe dělat filantropa, musíte tak činit ze svých vlastních peněz. Teď vás musím odvést – lituji, ale povinnost je povinnost. Přátelství musí stranou."

„Jak jste mohl, komisaři, uhodnout, že to jsem já?" docela klidně se ptal lord Geesworth.

„Podívejte, Martene," rázně mu řekl komisař Macclen, „v novinách není ani nejmenší zmínka, kam byly uloupené peníze poslány, ani kolik jich bylo. To mohl vědět jen pachatel! A vy jste to věděl přesně do poslední pence… – Krádeže jste tedy musel páchat vy! Myslím, že vaše hra na filantropa vám přijde trochu draho… Půjdeme, ne…"

POZORUJ A KRESLI!
Všechno co tě zajímá, nakresli!

Náčrty, kresby a malby jsou výtěžkem přesného pozorování a správného úsudku.

Trochu kreslířské schopnosti máme všichni. Chceme vyzdobit svůj domov, různé předměty nebo nástěnky a táborové noviny. Náčrty a kresby jsou důležitými zpravodajskými doklady, nahrazují fotografii.

Nejdříve se pokusíme o kreslený záznam krajiny z pevného pozorovacího bodu; nebudeme postupovat malířsky, ale prakticky, tak jak se učí kreslit prostí lidé v přírodě.

Rozhlédni se po kraji! Uvaž, odkud až kam chceš pohled zaznamenat, jako bys chtěl správně zamířit kameru a tvoje oči byly fotografickou čočkou. Obraz bude podélný, obdélníkový; krajiny se nekreslí a nemalují nastojato, odpovídá to také směru rozhlížení zprava doleva. Svůj pohled můžeš vymezit obdélníčkem, vyříznutým do tuhého papíru, nebo průhledem mezi spojenými ukazováčky a palci svých rukou. Když se rozhodneš pro správný směr pohledu, naznač si na papíře rámeček obrázku, jeho formát.

Tvůj pohled do krajiny je perspektivní, sbíhavý. Předměty vzdálenější se zdají menší a ztrácejí se na nich podrobnosti.

Perspektiva má přesné zákony a různé podrobnosti vidí jinak dalekozraký člověk než krátkozraký, ztrácejí se v různém osvětlení, zanikají **v** šeru nebo **v** mlze a září **v** poledním slunci.

Když nespěcháš, najdi si dobu, kdy je krajina správně osvětlena.

Rozvaž, jaké podrobnosti na náčrtku potřebuješ a jaký má kresba účel. Pak se znova zahleď na celkový obraz a pozoruj obzor, hranici mezi nebem a zemí. Tato čára nejvíc bije do očí, je první pozorovací oporou, které si všimneme. Budeš zakreslovat les, louky, skály, stavby nebo důležité orientační body. Odhadni, kolik na to potřebuješ papíru, aby se tam „všechno vešlo“, aby ti okraje obrazu „neutekly“;

Tvoje oko je pozorovacím bodem, z něhož vycházejí čtyři myšlené paprsky; jimi vyměřuješ plochy a velikosti. Zaznamenej si několik opěrných bodů, strom, věž, křižovatku, můstek přes potok; posuď, jak se ti zmenšují, jak by se jevily zblízka a jak v ještě větší dálce. Načrtni mezi nimi spojnici; směr potoka, lesní průsek, silnici, stromořadí, dálkové vedení elektřiny nebo železniční trať.

Po rozvrhu a rozdělení kreslené plochy zaznamenej správně lesy, skály, rybníky, pole a vesnice, pak zakresluj jednotlivosti a důležité podrobnosti. To není umělecký tvůrčí postup, je to jen zpravodajský záznam.

Panoramatický náčrt

Cizinci obdivují panoráma Hradčan, široký pohled na Pražský hrad. Snad chceš takový široký pohled na krajinu zaznamenat přesněji než volnou kresbou.

Vyhledej si stanoviště! Uvaž, v jaké poloze jsou před krajinou tvoje oči, kam jimi pomyslně kreslíš vodorovnou čáru, když se rozhlížíš zleva doprava, a svislou shora dolů. Pak zaznamenej hlavní bod náčrtu, jeho střed; vznikne v průsečíku vodorovné čáry se svislou čárou, půlicí papír, tedy ve.středu kreslicího kříže.

Vyznač severní směr; ze svého stanoviště veď pomyslnou čáru k severu a najdi v jejím směru orientační bod – na tvém náčrtku je to kostelní věž! Spoj spodní konec svislé čáry kříže s tímto bodem.

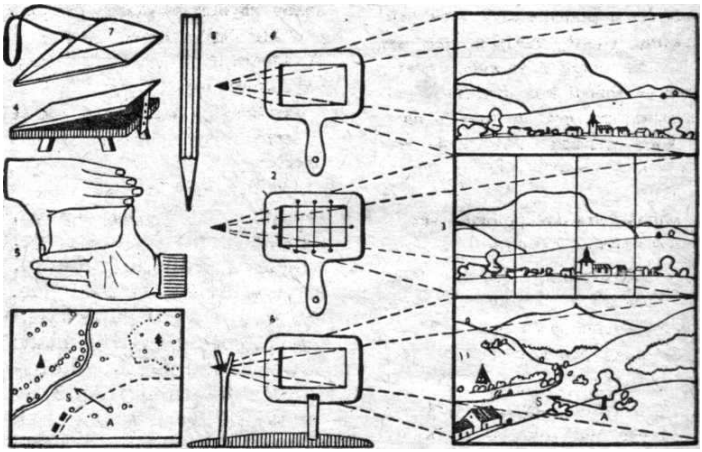
Zhotov si kreslířský rámeček s nitkovým křížem a zabodni ho před svoje stanoviště v takové vzdálenosti, abys v něm viděl tu část krajiny, kterou chceš na papíře načrtnout. Zabodni před rámečkem tyč s malým sedelkem, přilož k němu oko. Náčrtek bude mnohem přesnější než při volném pohledu.

Vyrob si lehký přenosný kreslicí stojan nebo skicovací podložku, zavěšenou na prsou.

Rámeček se může rozdělit nitěmi na osm stejných dílů. Pak je také obraz krajiny rozdělen na osm dílů, snadněji porovnáme vzdálenosti, rozměry a polohu podrobností.

Důležitým pomocníkem průzkumu krajiny je fotografie. V dobrém osvětlení vzniknou dobré snímky i s tím nejlevnějším přístrojem. Nepomohou drahé zrcadlovky, když nemáme smysl pro správný záběr, schopnost správného vidění budoucího snímku.

Chce to pozornost a trpělivost.

Několik rad: ***1.*** *zhotov si rámeček, pevný, 2. přenosný,* 3. *s nitkovou osnovou, 4. rozdělíš si obraz krajiny, 5, pomůže* ***ti*** *kreslicí stolek, 6. rámeček nahradíš rukama, 7. pevný pohled na krajinu,* ***8.*** *závěsná podložka, správně ořež tužku!*

Proč nechytíš medvěda do myší pasti?
Příhoda z odlehlých krajů.

Všichni čekali, kdy se Michal Stanko vrátí. Už včera navečer viděli nad severními lesy dým, hlásil jim, kde táboří. Vyšli mu vstříc, a teď odpočíval před stanem u malé dědiny.

Vážili si toho muže. Byl nejlepším znalcem zdejších pralesů; k severu se vydal sám, na první průzkum. Je tam nesmírné bohatství, bude se tam zakládat dřevařský podnik, bude proražena silnice až sem, k prvním osadám. Teď je. zatím nejdůležitější, aby tam prošel jediný člověk a nakreslil primitivní mapu.

Bude pionýrem, průkopníkem, mužem, který těm druhým otevře cestu a připraví budoucnost a dobrý život.

Za ním vyjdou další, postará se, aby nebloudili.

Kolem Michala Stanka se rozložili lidé ze vsi, pastevci a dřevorubci.

„Michale, poučíte nás?“ zeptat se kdosi. „Jak můžete zobrazit na kusu papíru tak velkou krajinu, když na ni shora nevidíte? Na vaší mapě je všechno jako na dlani, lesy, jezera, skály, reka! Jak je to možné?“

Starý muž uvažoval, jak by to těm prostým lidem vysvětlil.

„Představ si, že jsi ptákem, orlem nebo sokolem, a že se díváš na krajinu shora, z ptačí perspektivy,“ povídá. „Ale ani sokol, ani orel ještě nejsou tak vysoko, aby viděli všecko v takové ploše, jakou potřebuje kreslíř! To bys musel být nekonečně vysoko nad zemi a dívat se na ni obrovským dalekohledem…“

„Vaším dalekohledem je vidět z tohoto tábořiště až k Jedlové hoře, Michale, ale dalekohledem našeho lesmistra vidíme ještě dál“ poznamenal další posluchač.

„Správně! Podle toho, jak máš silný dalekohled, tak vidíš větší nebo menší kus krajiny a měně nebo více podrobností! Máš pro krajinu různé měřítko, jak se říká. Na mapě s velkým měřítkem je menší kus krajiny a víc podrobností, než na mapě s měřítkem menším… Přineste mi ze stanu sekeru, list papíru a tužku!“

Michal Stanko položil sekeru vedle velkého kamene.

„Nakreslíme si tohle tábořiště, od lesa až k potoku..“ řekl. „Kdo se chce o to pokusit?“

Zvědavý pastevec uchopil papír a tužku.

„Čím mám začít?“ zeptal se.

„Třeba tou sekerou a kamenem…“

Neuvažoval; nakreslil kámen a sekeru, vcelku trefil správný tvar.

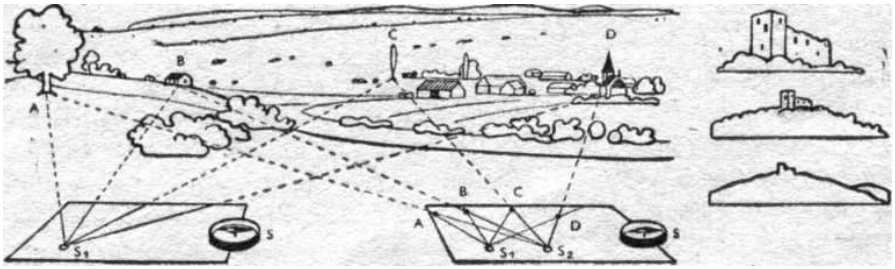
„Co teď?“ tázal se spokojeně.

„Přidej můj stan. potom ostatní stany, kus pastviny, potok a les…“

Nešlo to. Už se to tam nevešlo, sekerka s kamenem zabraly většinu papíru!

Kreslíř odložil tužku.

„Dej pozor chlapče! Každá mapa má svoje měřítko!“ usmál se Stanko. „Past na medvěda musí byt větší než past na myš! Chceš dostat medvěda do myši pasti a celou krajinu na malý kousek papíru. To nejde! Musíš medvěda zmenšit, musíš zmenšit sekerku i kámen, vzít na to menší měřítko… Co kdybys měl zmapovat celou Sibiř, měl bys místo na kameny a na sekerky?“

Vzdali se kreslení, už jim to bylo jasné.

„Seker a kamenů je mnoho, to máte pravdu, Michale!“ pokračoval hovor. „Nezáleží na nich! Důležité jsou osady a města! Ale ani ty se vám přece nevejdou na malou mapu!“

„Pro všechny důležité útvary a stavby máme zvláštní mapovací značky! Kdo je nezná, ten v mapě nemůže číst… Podívej se!“

Kreslil:

„Na rozcestí u dědiny je kaplička. Stojí mezi skalami a mezi dvěma zdaleka viditelnými stromy. Nakreslím ten obrázek, ale do mapy by se mi nevešel… Tak to trochu zmenším na druhém obrázku, ještě víc na třetím, na čtvrtém už je kaplička docela nepatrná a na kresbě mapy zbydou ze stavby, stromů i skály jen mapové značky… Prohlédni si jejich seznam, nauč se cist v mapách!“

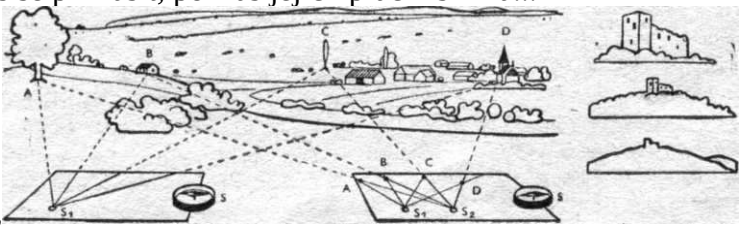
Prohlíželi mapy, nakreslené v lesní oblasti, i různé mapové značky

Ještě tu byla otázka. „Jak je to možné, že jste všechno viděl ve správných rozměrech, Michale, že jste to vidě! všechno najednou? Celý tok řeky, lesy a Medvědí jezero! Jak jste zaznamenal na správných místech vodní prameny a místa, kde jste tábořil? Neříkejte, že jste vylezl až na vrchol téhle hory! Napsal jste tam také dokonce její výšku v metrech. Jak je to možné?“

„Až budeš vojákem, naučíš se rozeznávat na mapě různé tvary půdy terén lesy, skály, hory, pastviny, pole. silnice., řeky nebo údolí. Pak budeš pátrat, co je na tomto terénu umístěno, jaké stavby, mosty, továrny, nápadné stromy nebo studně. Budeš hledat v terénu situaci. Terén představuje nahou zemi, situace, to jsou její šaty..

„Ale to měření, Michale! Kde co leží, jak je tam daleko, výšky a vzdálenosti!“

„Vyslali mne na první průzkum. Za mnou přijdou geometři s měřícími přístroji a proměří všechno přesně. Potřebují pomocníky, můžeš se přihlásit, poznáš jejich práci zblízka...“

„

0 Kostel
a Kláštěr
t *khUk:*
Pomník

hotel, chata

X Rozhledna
A stanová základna
Do

É3 Hřbitov

okresní hranice

Pak se tam s bednou přestěhoval a poznačil v pravé spodní části čtvrtky bod, místo s holí. Srovnal čtvrtku podle kompasu, znovu se posadil, zapíchl špendlík do nového bodu a nakreslil směry pohledu k třem bodům v terénu (A-B-C) Kde se přímky protínaly, tam značkami zaznamenal kapličku a oba stromy.

Prohlíželi jeho dílo

Za prvním mapovačem neznámé oblasti přišli potom odborníci, vyměřili pozemky pro sídliště a pro dřevařský podnik. Vznikla tu osada, kolem se rozrostlo město

Dřevaři a lovci, kteří pamatovali jeho počátky, vytesali sloup se jménem MICHAL STANKO a zasadili ho u betonové silnice právě v těch místech, odkud jim signalizoval dýmem, že se vrací z prvního průzkumu.

Vzpomínali na doby. kdy se tu ještě tábořilo kolem ohně, nad kterým se opékal skopec.

KUCHYNĚ STRÝČKA INDIÁNA

Pravidelná práce žaludku žene člověka do boje s hladem v každé hodině a na všech rovnoběžkách, je to denní bitva všech žijících tvorů. Kdo chce jíst, měl by umět vařit, doma i ve volné přírodě, je to základní životní nutnost. Musíme se učit **S** vařečkou v ruce a nad železnou pánví, pomohou knížky, ale chce to zkušenosti. Buchtám nebo vdolkům, rybě i drůbeži je to jedno, kde se pečou. Plochý kámen rozpálíš právě tak jako litinovou plotnu nebo vyzděnou pec, jen je to trochu těžší postavit přírodní ohniště než zapnout elektrický gril.

V přírodě si můžeme připravit mnoho zdrojů tepla. Nemluvme o přenosných vařičích, to není stopa, kterou sledujeme na cestě k pionýrské minulosti. Chceme vařit jako lovci, pastevci z pamp nebo Indiáni, těšíme se na divošskou kuchyni!

Přírodní ohniště má svoje podmínky. Na přímém ohni propečeme v pánvi za minutku biftek nebo rozpálíme olej, pozorně, aby plamen nepřeskočil a tuk neshořel. Rožeň se otáčí v sálavém žáru za plameny, na roštu se maso propéká jen zvolna, oheň je nesmí

sežehnout. Dlouho a pomalu pečeme v zemní peci, svoji teplotu popela chtějí dušená masa.

Velký vliv má počasí, vítr á druh paliva.

Některé dřevo dá dost popela na přípravu masa, drůbeže nebo ryb: buk, dub, jilm, javor, habr, osika, bříza. Dub, javor, kaštan nebo jilm poslouží na pomalé a dlouhé pečení. Borovice jedle, modřín a smrk rychle shoří i syrové, když je v nich dost pryskyřice, tak jako jasan, akát, olše, bříza. Proužkem, březové kůry zapalujeme ve větru a v dešti, nosíme ji v zavazadlech.

V našich zemích topíme skoro výhradně odpadovým dřívím, posbíraným po lese, spadanými šiškami, sušinkami, možná suchou rašelinou. Jsme přitom rádi, že se nemusíme spokojit velbloudím trusem jako saharské karavany.

Druh topiva si obyčejně volit nemůžeme, topí se odpadovým dřevem z blízkého okolí. Větší zásoby dovezeme jen do stálých táborů, nakoupí se u lesní správy nebo na pile. V divošských receptech je často předepsáno určité dříví, aby se pečené napojila vůní dýmu; povíme si o tom za chvilku.

Břízu obklopila pověst zázračného dříví: hoří mokrá! Protože máme všechny zázraky prověřit, vyzkoušej to v přírodě, najdi si pravdu sám! Je totiž velmi důležité, jak dřevo dělíš a štípeš, jak je mokré uvnitř a jak na povrchu.

ŘÍZEK NA VÝFUKU A ŽELEZNIČNÍ LIVANCE

Svědomitý organizátor by snadno proměnil přírodní vaření y učenou vědu.

Poučil by nás, že rozeznáváme vaření nad volným plamenem, v sálavém teple přímém nebo odráženém, v horkém popelu, nad ním a na něm, u žhavých polen a na nich, horkými kameny, vloženými do vody nebo třeba do jehněte, vyrovnanými do plotýnky nebo položenými na maso, tedy teplem nashromážděným. Pochopili bychom rozdíly mezi pecí a troubou, vyhřívanou proudem teplého vzduchu a kouře, poznali výhody a nevýhody různých nouzových kamen a sporáků, zazděných kotlů nebo polních pecí na chléb.

Spokojíme se tím, že skutečně upečou mongolští pastevci tučného berana horkými kameny, které do něho vloží, že se udí ryby

„Po brazilsku“ v proutěném koši, že se peče primitivní chléb na větvi, obalené těstem, že stejný tvar hliněných pecí najdeme v Maroku jako v mexickém Pueblu. Uvědomíme si, že není možno uvařit pravý arabský kuskus bez pomoci Alláhovy a kyjevský boršč bez červené řípy, že argentinské pučero vznikne, když se dá do hrnce všechno možné a čeká se, až to změkne, že jsou ze slona třeba tři tuny masa a tak velké ledviny, že je dva nesou, že se vaří sloní maso třeba celý den a chobot patří lovci, který dal poslední ránu. Rozvážíme, proč si znalci masa v Montevideu nebo v Buenos Aires vybírají y restauraci bifteky neboj střívka z malých jehňat za syrová, a proč jim je kuchař upravuje na volném ohni, odděleném od jídelny skleněnou stěnou, zeptáme se, proč je ve Francii kuchařství národní chloubou. Zamyslíme se, proč tak rádi vařili slavní básníci a malíři, a proč je velký rozdíl mezi krocanem s mandlovou nádivkou a cmundou.

Potom se naučíme tak dobře vařit, aby chutnalo všecko, co doneseme na stůl: chlupaté knedlíky, paštika podle Jindřicha Čtvrtého, i bramborová placka. Buď jen přizpůsobujeme nejrůznější recepty, známé z domova, táborovým podmínkám, nebo připravujeme speciální táborové pokrmy, které by v domácí kuchyni uvařit nešly.

Ve všech případech musíme vtipně a pohotově myslet.

Už je tomu dávno, co jsme si upekli u rozpálené železniční trati lívance, na kterých byl nápis:

KALV AN ROZOP

Lívance „Kalv an rozop“ se staly populární všude tam, kde jsme o tom vyprávěli, třebaže v krajinách více oživených jste je vyrábět nemohli; bránily tomu železniční předpisy.

K rozpálené trati jsme došli po dlouhém hladovém putování s pytlíkem mouky, třemi vejci a troškou omastku, darem dobrosrdečného farmáře.

Co teď? Tři vejce, mouka, omastek a hlad.

Neměli jsme ani pánev, ani kotel, na dlani se vařit nedá.

Kamarád se zadíval ke kolejím. Stála tam nachýlená tabulka s písmeny hluboko vytlačenými do litinové desky. Vlak jezdil jen jednou denně, tak jsme si ji na chvilku vypůjčili.

Na lívancích vznikly nápisy KALV AN ROZOP, což zní poněkud cizokrajně.

Přečtěte si to obráceně!

Člověk si smí totiž poradit, když má hlad.

DIVOŠSKÁ KUCHYNĚ?

Z primitivních kuchařských předpisů by vzniklo odborné dílo a různých ohňů a ohnišť známe tolik, že si jich jen v této knížce kreslíme asi sedmdesát.

Ale dnešní táborový kuchař a „dávný strýček Indián měli vcelku stejnou techniku. Jen benzínový zapalovač nahradil třecí dřívka, a strýček Indián by asi byl nadšen, kdyby viděl, jak hoří benzín. Dnešní kuchař ovšem ví, že lití lihu, petroleje nebo benzínu do zmoklého ohně je pokusem o sebevraždu

Leckdo nemůže pochopit, že si někdy chceme uvařit po divošsku jen proto, abychom v lesním tichu viděli nazpět, hluboko do předešlých věků…

V kuchařském umění je víc než žaludek! Je v něm kus lásky k životu; snad jen proto se říká, že každá láska žaludkem prochází.

Sedmdesát ohňů a ohnišť – to není maličkost! Ani dnešní výrobci sporáků a vařičů nemají tak bohatý výběr… Musíme je omluvit: technika je mladá, ale po lovecké stezce chodili lidé desetitisíce let.

Jehlanový oheň? Kdo poprvé objevil, že můžeme polena nebo kusy kulatiny opřít o střední kůl, zaražený do země?

Počkáme, až jasný plamen posvítí na stavbu vigvamů nebo dnešního stanu… Ohořelá polena se svezou jedno po druhém, paprskovitě se přerovnají a je z nich oheň hvězdicový, vhodný pro mistra dobrých jídel.

Znáte úpravu loveckého ohně? Nevíme, kdo jej tak pojmenoval, ale je velmi jednoduchý. Položíme dvě tři větve hořícími konci na dlouhé poleno. Lehkou nádobu s vodou přidržíme nad plameny v

ruce, navlečenou za ucha na syrovém naštípnutém prutu – i to je nový vynález?

Na tajné výpravě v pustinách nebo v dobrodružných hrách potřebujeme neviditelné ohně, jako kdysi Apačově v jižní Arizoně. Jsou.-to ohníčky, zapuštěné do země, přikryté stříškou, rozdělané pod čepicí z chvojí nebo pod velkým indiánským kloboukem na teepee, narychlo spleteným z pružných prutů a pokrývaným vlhkými listnatými haluzemi.

Polynéský oheň hoří v zemi, v okrouhlé jámě s větším otvorem a menším dnem. Stěny jsou obloženy poleny nebo kulatinkou, oheň se založí na dně.

Pokračování příště

KARAVANA

JULES VERNE • ZÁHADNÉ DOBRODRUŽSTVÍ VELRYBÁŘSKÉ LODI
Svazek č. 39
Řídí Josef Šubrt a Jan Petr Velkoborský

Z francouzského originálu Les Histories de Jean-Marie Cabidoulin, vydaného nakladatelstvím J. Hetzel v Paříži roku 1901, přeložil a upravil Václav Netušil. Původní ilustrace G. Rouxe. Povídky a dodatky ilustrovali Zdena Bílková a Eduard Hájek. Graficky upravil Jan Hejda. Obálku s použitím kresby G. Rouxe navrhl Jaroslav Fišer. Výběr zajímavostí a dodatků připravila redakce. Tábornické návody F. A. Elstnera Dobrodružnou stezkou (str. 74—76) ilustroval Jiří Tesař. Román na pokračování Julesa Verna Podivuhodné setkání v džungli z francouzského originálu La grande Forêt přeložil a upravil Václav Netušil a ilustroval Vladimír Rocman (str. 77—80). Vydal jako svou 3941. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1971. Odpovědný redaktor Josef Šubrt Výtvarný redaktor Jaromír Zápal. Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Z nové sazby písma Brno Z vysadila a vytiskla Severografia, n. p., závod 1, Liberec. 10,05 AA (text 7,88, ilustr. 2,17), 14,94 VA. Náklad 60 000 výtisků. 1. vydání. 13-091-71 14/54 Brožovaný výtisk 7 Kčs © Albatros, 1971 Translation © Václav Netušil, 1971.

MARINA VLADYOVÁ je dnes jedna z nejlepších čechovovských interpretek. Kdybychom si šli pro důkaz do Paříže, bylo by to málo, i když její výkon ve Třech sestrách byl prý vskutku jedinečný. Máme však důkaz přesvědčivější. Film, a dokonce film země, kde je Čechov domovem. Režisér Sergej Jutkevič si ji vybral za hlavní představitelku filmu Lika, Čechovova láska, a byl s jejím výkonem naprosto spokojen. Další čechovovský film natáčí letos francouzský režisér Yves Ciampi. Jde o a-

daptaci povídky Dívka v červeném. Titulní roli hraje opět Marina Vladyová. Vztah k světu Antona Pavloviče Čechova je pochopitelný: Marina Vladyová je původem Ruska. Ve Třech sestrách měla za partnerky své skutečné sestry, Odile Versoisovou a Helenu Vallierovou. Také čtvrtá ze sester, Olga Kennová, se zabývá divadlem. Ovšem daleko nejslavnější ze čtyř sester Poljakovových je Marina, jejíž kariéra začala v době, kdy ještě neodrostla dětským sukénkám. V patnácti už je slavná, dík roli v Cayattově filmu Před potopou. Později si získává popularitu díky takovým snímkům, jako je například Kněžna de Clèves nebo Včelí královna. Před časem jsme ji viděli v rumunském filmu Bezejmenná hvězda, který v koprodukci natočil francouzský režisér Colpi. Mluvíme-li o koprodukcích, musíme se — spíše jen pro zajímavost — zmínit i o filmu V proudech, který před lety natočili naši a francouzští umělci, bohužel jen s malým zdarem. Jednu z dívčích rolí hrála v tomto filmu Marina Vladyová.

KIM NOVAKOVÁ začínala jako fotomodelka, později hrála v reklamních snímcích. To není nic překvapujícího. Pro nás je rozhodně zajímavější její jméno. Proč? Poněvadž nám říká, že rodové kořeny americké herečky rostou ze středu stařičké Evropy. Otec Kim Novakové je opravdu českého původu a učí prý na české škole v Chicagu. Ostatně návštěva Kim Novakové v roce 1964 u nás svědčí o tom, že ani pro ni nejsou rodové svazky docela mrtvé. Nadání, temperament a výrazná krása umožnily Kim

Novakové postoupit v herecké hierarchii od fotomodelky k statistce a od statistky k herečce epizodních rolí. Potom už přišla zásluhou firmy Columbie role skutečná. Nevyznačovala se ani tak hodnotou dramatickou, jako tím, že poskytla neznámé umělkyni jako partnera velmi známého a populárního herce. V prvých filmech to byl zpěvák F. Sinatra a herec T. Power. První setkání s Kim Novakovou nám umožnil film Piknik, americká varianta Čapkova Loupežníka, kde mladičká Kim našla za partnera tehdy velmi oblíbeného Williama Holdena. Později jsme viděli film Uprostřed noci, kde hrála Novakova mladičkou sekretářku, jež se zamiluje do mnohem staršího muže v podobě Fredrica Marche, a zcela nedávno jsme ji obdivovali v historickém filmu Dobrodružství Moll Flandersové. Její nejnovější role je postava dívky z Divokého západu ve westernu Velká bankovní loupež. Po delší odmlce, zavinělé krizí v jejím soukromém životě, se tu Kim vrací opět na plátna kin. Bude to jistě ku prospěchu filmu i herečky, která, zdá se, je vyléčena ze svých četných dobrodružství a nehodlá znovu opakovat smutnou zkušenost, kterou získala v manželství s hercem Richardem Johnsonem.

SOPHIA LORENOVÁ je z hereček, o nichž se už desítku let nepřestává mluvit a psát. Ze dvou důvodů. Není snadné rozhodnout, zda převažuje zájem o její soukromí, nebo o její práci. Jisto je, že temperamentní herečka, jejíž tvář kromě krásy prozrazuje i přirozenou inteligenci, se stala miláčkem Itálie. A celá Itálie cítila s Lorenovou, když musela přemáhat dvě obrovské životní překážky. První se vyskytla v souvislosti s jejím sňatkem s producentem Carlo Pontim, druhá se týkala dítěte. Itálie neuznává rozvody a jak známo, musela Lorenová prodělat společenskou kalvárii, než se stala legální manželkou člověka, s nímž žila. Celá léta toužila po dítěti a zdálo

se, že marně. Až teprve k cem roku 1968 se jí naro malý Carlo, dík obrovské p lékařů, dík trpělivosti nas vající maminky, která o měsíců proležela, a dík nečně miliónům Carlo P tiho, který mohl své manže zaplatit nejlepší sanatoriu ve Švýcarsku. Krátce po p rodu se Lorenová opět za mala o film: v de Sicově sni ku má vytvořit postavu mla neapolské matky. Vittorio Sica je něco jako její „rodinn režisér. Natočila s ním něk lik filmů, z nichž si připom neme Horalku, za niž dosta v roce 1961 nejvyšší filmov cenu — Oskara. Lorenová n měla šťastné dětství, zá musela vydělávat pro cel rodinu. K filmu přichází v p desátých letech a její prv velký film je Zlato Neapol režírované de Sicou. Za sv filmovou slávu vděčí prod centu Carlo Pontimu. Zdá že za své osobní štěstí tak

Gustav Fran

UKÁZKA Z DALŠÍHO SVAZKU EDIC JOSEPH ALTSHELER: ZTRACENÍ LOVC

Will se už tak dlouho díval do tmy, že si jeho oči na ni zvykly a ro znávaly tvary a stíny věcí, které mu ještě před chvílí splývaly v jedi černý mrak. Viděl, že vlků je asi čtyřicet a že jsou to všechno mohut obrovitá zvířata. Jejich předsunutá hlídka na obou koncích půlkru byla už jen několik kroků od ohniště, Roka a Inmu jistě museli slyš jejich horečnatý, nedočkavý dech. Ale statečný vůdce Dakotů a je neméně statečný pobočník leželi klidně dál a jejich těla byla stejně mrt a nehybná jako stíny osmi dřev. Willa zamrazilo u srdce. Co je usnuli? Nebo špatně počítali a nestačí vyskočit dřív, než se na ně dra vrhnou? Čas se teď vlekl jako nekonečná zimní noc, každá vteřina zdála věčností. A pak se konečně stalo, co se muselo stát . . .

VLAJKY NAD SVĚTEM
AFRIKA I

AFRIKA — druhý největší světadíl Starého světa a východní polokoule — se rozkládá po obou stranách rovníku. Jméno pochází z latinského názvu „Africa", jenž označoval ve starověku jen území severoafrické, obydlené berberským kmenem Afrů. Afrika měří asi 30 185 000 km² a má přibližně 230 000 000 obyvatel, takže průměrně na 1 km² připadá skoro 8 obyvatel.

ALŽÍRSKO
Rozloha v km²:
2 381 740
Počet obyvatel:
12 093 203
Hlavní město:
Alžír
Měna:
1 alžírský dinár =
100 centimů

BOTSWANA
Rozloha v km²:
575 000
Počet obyvatel:
559 000
Hlavní město:
Gaberones
Měna:
1 rand — 100 centů

BURUNDI
Rozloha v km²:
27 834
Počet obyvatel:
2 800 000
Hlavní město:
Bujumbura
Měna:
1 burundský frank =
100 centimů

ČAD
Rozloha v km²:
1 284 000
Počet obyvatel:
4 000 000
Hlavní město:
Fort Lamy
Měna:
1 africký koloniální frank =
100 centimů

DAHOMEJ
Rozloha v k
113 400
Počet obyva
2 300 000
Hlavní měs
Porto Nov
Měna:
1 africký koloniáln
100 centim

ETIOPIE
Rozloha v km²:
1 221 800
Počet obyvatel:
22 590 400
Hlavní město:
Addis Abeba
Měna:
1 etiopský dolar =
100 centů

GABUN
Rozloha v km²:
265 000
Počet obyvatel:
462 000
Hlavní město:
Libreville
Měna:
1 africký koloniální frank =
100 centimů

GAMBIE
Rozloha v km²:
10 369
Počet obyvatel:
390 000
Hlavní město:
Bathurst
Měna:
1 gambijská libra =
20 shillingů

GHANA
Rozloha v km²:
238 537
Počet obyvatel:
7 841 000
Hlavní město:
Accra
Měna:
1 sedi = 100 pesewa

GUINEA
Rozloha v k
245 800
Počet obyva
3 500 00
Hlavní měs
Conakry
Měna:
1 guinejský fra
100 centim

HORNÍ VOLTA
Rozloha v km²:
274 400
Počet obyvatel:
4 858 000
Hlavní město:
Ouagadougou
Měna:
1 africký koloniální frank =
100 centimů

JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA
Rozloha v km²:
1 223 905
Počet obyvatel:
18 298 000
Hlavní město:
Pretoria
Měna:
1 rand = 100 centů

KAMERUN
Rozloha v km²:
475 000
Počet obyvatel:
5 210 000
Hlavní město:
Yaoundé
Měna:
1 africký koloniální frank =
100 centimů

KEŇA
Rozloha v km²:
582 644
Počet obyvatel:
9 365 000
Hlavní město:
Nairobi
Měna:
1 východoafrický shilling =
100 centů

KONGO (BRAZZ
Rozloha v k
342 000
Počet obyva
888 000
Hlavní měs
Brazzavill
Měna:
1 africký koloniáln
100 centim

KONGO (KINSHASA)
Rozloha v km²:
2 345 409
Počet obyvatel:
15 627 000
Hlavní město:
Kinshasa
Měna:
1 zaire =
100 makuta

LESOTHO
Rozloha v km²:
30 344
Počet obyvatel:
858 000
Hlavní město:
Maseru
Měna:
1 rand =
100 centů

LIBÉRIE
Rozloha v km²:
111 370
Počet obyvatel:
1 066 000
Hlavní město:
Monrovia
Měna:
1 liberijský dolar =
100 centů

LIBYE
Rozloha v km²:
1 759 540
Počet obyvatel:
1 617 000
Hlavní město:
Bajdá
Měna:
1 libyjská libra =
100 piastrů

MALAWI
Rozloha v k
149 310
Počet obyva
4 042 41
Hlavní měs
Zomba
Měna:
1 malawijská l
20 shilling